

začasno na tujem 19-26

rodna gruda

revija za Slovence po svetu

maj 1974

številka 5

slovenija

V gozdu
Foto: Joco Žnidaršič

Iz vsebine

Iz vaših pisem	2
Na kratko	4
Po domačih krajih	6
Energija — izkoristiti še neizkoriščene možnosti	8
Veselo mesto — Novi Sad	10
Ne ljubljanska, ampak slovenska televizija	12
Koščki preteklosti	14
Orgelski zvoki iz Šentvida	16
Po očetovih stopinjah	17
»Slowenische Lyrik der Gegenwart«	18
ZAČASNO NA TUJEM (I)	19
ENGLISH SECTION (II)	19
Naši po svetu	27
Zakaj tudi moja mladost ni lepa?	30
Naši pomenki	32
Frank Česen: Za delom	34
Otroci berite	36
Krožek mladih dopisnikov	37
Filatelija	38
Ansambel Dobri znanci	39
Kako se oblačijo Slovenke	40
Šolarji iz Podčetrka in njihova zadruga »Mladi Obsoteljčan«	42

Maj je mesec mladosti, mesec razigranega veselja na številnih izletih, čas, ko se je narava že dokončno prebudila iz zimskega spanja. Komu je nabralo rožice naše dekletce? To je zdaj vseeno, poklanja jih vam in nam ter nam želi, da bi mi vsi doživeli vsaj drobec tistega razpoloženja, ki ga pozna le brezskrbna mladost.

Foto: Janez Zrnec

Izdaja — Published by
Slovenska izseljenska matica

Naslov — Address:

61001 Ljubljana
Cankarjeva 1/II, p. p. 169
Slovenija, Jugoslavija
Telefon:

23 102 — uredništvo, 21 234 — uprava

Ureja uredniški odbor

Glavni urednik:

Drago Seliger

Odgovorni urednik:

Jože Prešeren

Urednica:

Ina Slokan

Upravnica publikacij:

Vera Valenci

Tehnični urednik:

Jože Boncelj

Prevajalca:

Milena Milojevič-Sheppard / angleščina
Albert Gregorič / španščina

Revija izhaja vsak mesec — 7. in 8.
številka izideta skupno

Letna naročnina:

Jugoslavija 50.— din, cena posameznega izvoda 5.— din; Argentina 5.— am. dolarjev, Avstralija 4,5 avstr. dol. ali 2,2 Lstg., Avstrija 115.— Asch, Belgija 220.— Bfr, Brazilija 5.— am. dol., Danska 35.— Dkr, Finska 20.— Fm, Francija 25.— FF, Holandija 16.— Hfl, Italija 2.900 Lit, Nemčija 16.— DM, Norveška 33.— Nkr, Švedska 24.— Skr, Švica 19.— Sfr, Velika Britanija 2,2 Lstg, U.S.A. 5.— dolarjev

Plačila naročnine:

Za dinarje tekoči račun: 50100-678-45356
Devizni račun: 501-620-7-32002-10-575
pri Ljubljanski banki

Plačilo je možno tudi po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom v priporočnem pismu

Payment from Abroad

Assignment to our account no. 501-620-7-32002-10-575 at Ljubljanska banka or by international money order or by check in registered letter

Tisk — Printed by

Kočevski tisk, Kočevje

Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu št. 421-1/73 z dne 24. 7. 1973

Jože Prešeren
odgovorni urednik

iz vaših pisem

Bogata zgodovina

Pravkar sem prejela tretjo številko Rodne grude in takoj sem se lotila branja. V tej številki ste objavili tudi barvno fotografijo mojega rojstnega kraja — Stične na Dolenjskem. Zelo ste me osrečili s to fotografijo in lepa vam hvala. Na prvi pogled izgleda kot navadna vasica sredi gričev in raztresenih kmetij. Toda, če se človek ustavi in malo globlje pogleda v zgodovino tega kraja, bo tod našel marsikaj zanimivega. Sredi Stične stoji kot veličasten spomenik cistercijski samostan in v njem še danes živijo menihi. Skoraj pol samostana danes zaseda tudi gimnazija in osnovna šola, na katero so lahko ponosni vsi Stičani. V samostanu je tudi nekaj mladih ljudi. Marsikaj bi se še dalo napisati o tej vasi, ki je znana tudi po izkopaninah še iz časov Ilirrov in Kelto. Veliko je o Stični pisal tudi pisatelj Ivan Zorec ter seveda Josip Jurčič, ki je bil rojen le nekaj kilometrov proč na Muljavi.

Kati Golič
Ravensburg, ZR Nemčija

Zanimiva psihologija

V deseti številki prejšnjega letnika ste objavili pod naslovom »Kdo lahko pije ljubezen?« zelo zanimiv članek, ki v nekaterih pogledih povsem soglašam z njim. Zlasti se še strinjam z zadnjim odstavkom, kajti v podobnem položaju sem bil tudi jaz sam zaradi neurejenih družinskih razmer in še danes čutim nekatere posledice. Cestitam avtorici članka Azri Kristančič, da zna tako globoko poseči v dušo kakega človeka in pravilno prikazati vse duševne stiske. Ta članek sem z veliko pozornostjo prebral od prve do zadnje črke.

V enajsti številki lanskega letnika pa je končno prišla na vrsto tudi slovenska Avstralija. Vse, kar ste navedli, je v glavnem točno, saj Slovenca res srečate povsod, pa naj bo to delavec ali izobraženec. Sam poznam nekega Slovenca, ki se je povzpel tako daleč, da je že nekaj let v železniški službi pokrajinske vlade Queenslanda, od letošnjega februarja pa je celo okrožni načelnik prvega razreda s sedežem v Charleville.

V prvi letošnji številki pišete v reportaži tudi o kraju Struge ali Predstruge. Sam sem to vas večkrat obiskal. V članku pa nijer ne omenjate, da je v tem kraju tudi velika podzemeljska jama, v katero sem že malo zašel in v njej poslušal bučanje podzemeljskih voda. Ne vem pa, kateri reki pripada ta ponikalnica? Morda je uredništvu znana ta uganka?

Janez Primožič
Carina, Qld., Avstralija

Dobrepoljsko-struško polje je kraško polje, ki je v svojem vzhodnem delu že precej vrtačasto in gozdnato. Struge se ob velikih deževjih pogosto spreminjajo v jezero. Polje dobiva vodo iz jam v Mali gori in iz velikih kraških izvirov. V Mali gori sta posebno znani Podpeška in Kompoljska jama. Morda ste bili vi v kateri izmed teh dveh. Voda, ki ste jo slišali šumeti, pa najbrž pripada potoku Raščica, ki ob deževjih naraste tako, da je požiralniki ne morejo požreti.

Glas iz Puebla

Pošiljam vam sliko moje mame Margarete Jaklič, ki so bili v marcu stani 94 let. Rodili so se v vasi Jugorje v Beli

krajini. V Ameriko so prišli leta 1901 kot dvajsetletno dekle, leta 1902 pa so se poročili z Janezom Jakličem iz Stranske vasi pri Suhorju. Rodili so se jima štirje otroci. Leta 1909 so se z družino preselili v Matheson, Colo., na kmetijo, 120 milj oddaljeno od Puebla. Mož jim je umrl leta 1953, mlajši sin pa leta 1955. Zdaj je na kmetiji starejši sin, mama pa živijo pri meni. Dokler so mogli, so brali Rodno grudo, zdaj pa jo berem jaz. Mama se še kar dobro drži, seveda so bolj v hiši. Noge jim ne služijo več dobro. Ta slika je bila posneta lani na 93. rojstni dan. Jaz sem bila v Sloveniji leta 1959 in 1970. Rodna gruda mi je zelo všeč. Prav rada jo berem.

Marija Kukar
Pueblo, Colorado, ZDA

Turistični delavci pri nas doma se — kakor povsod po svetu — trudijo, da bi sezono, kot pravijo, raztegnili na čimveč mesecev v letu. Domače in tuje turiste privabljajo z ugodnimi aranžmaji, obljubljajo vsakovrstne popuste in zabavo in moramo jim priznati, da so pri tem vsaj deloma uspeli. Hoteli na slovenski obali so bili že v aprilu, kot so poročali, zasedeni in menda razprodani do pozne jeseni.

V teh dneh so prihajala z vseh strani sveta tudi sporočila o obiskih naših rojakov, izseljencev, ki bodo spet številni prišli v skupinah, številni pa tudi posamezno. Iz Združenih držav Amerike, od koder nas vsako leto obišče največ rojakov, so nam sporočili, naj pričakujemo, da jih bo prišlo približno toliko kot lani. Ker vemo, da je bil lani obisk rekorden, smo lahko s takimi obeti kar zadovoljni. Tudi letos bo imela večina skupin s seboj tudi spremljevalce, ki bodo skrbeli za razvedrilo že po poti, pa tudi med bivanjem pri nas — svoje zabavne ansamble. Med drugimi so nam najavili obisk tudi v Sloveniji že zelo priljubljeni bratje Vadnali, ki bodo s seboj pripeljali seveda tudi veliko skupino izletnikov, ljubiteljev njihovih melodij.

Prve izseljenske skupine bo v maju pritegnila predvsem tradicionalna »Kmečka ohcet«, na kateri se bo poročil tudi slovenski izseljenski par iz Avstralije, naši rojaki pa bodo pripeljali tudi ameriški par.

Svatom »Kmečke ohceti« bo v juniju sledila vrsta skupin z vseh koncev, veliko pa jih bo prišlo tudi v juliju in avgustu. Naši rojaki iz Francije se bodo, kot kaže, letos že drugič pripeljali z avtobusom, ki se zdi za skupinski izlet kar najbolj primeren. Holandski rojaki pa organizirajo izlet z vlakom, s katerim številni podaljšajo svojo pot kar do morja.

Priložnosti za pisanje o vaših letošnjih obiskih bo še dovolj. Tokrat vam želimo povedati le, da ste pri nas vedno dobrodošli, ne le poleti, pričakujemo vas vse leto!

Iz Budanj do Črnega vrha

V prvi letošnji številki sem zagledala fotografijo Črnega vrha nad Idrijo in tako sem se spomnila na leta, ko sem bila še doma. Bilo je leta 1933. Moj brat je bil kontrabant in je kuhal žganje. In kar je čez noč skuhal, je zjutraj pripravil nama z mamo. Peljali sva ga prodat v Idrijo. Ko sva prišli do Črnega vrha, naju je pri prvi hiši ustavil neki možki in rekel, da naju je nekdo naznanil in da pri kamnitem križu čakajo na naju financarji. Skočila sem z voza, na katerem je bilo seno s steklenico žganja in sem mu jo dala. Ko sva prišli do križa, sta tam res stala dva financarja in sta mi ukazala, da moram na komando. Tam so naju držali od devete ure zjutraj pa do štirih popoldne. Ko so vse pregledali in naju izprašali, so naju izpustili.

Pavla Terbižan
St. Vallier, Francija

Zakaj ne po slovensko?

Prilagam vam sliko mojih sorodnikov. Bolj slaba je, a mislim, da se bo nekaj le videlo. Slika je bila posneta na Brezjah. Včasih berem v Rodni grudi, da otroci nekaterih staršev, ki delajo v Nemčiji, že ne znajo več slovensko. Mi smo v Ameriki 22 let, pa še oba naša sinova govorita slovensko. Eden je poročen v Arizoni, pa kadar me pokliče po telefonu, še vedno po slovensko govori, ker nočem, da bi pozabil na svoj materinski jezik.

Angela Bischof
Eden, N. Y., ZDA

Grad na Valburgi

Pošiljam vam naročnino za Rodno grudo in koledar. Rad bi videl, če bi kdaj kaj napisali o Smladniku in o tamkajšnjem gradu ter o gradu na Valburgi, če so ga kaj obnovili. Jaz sem poznal tamkajšnjega barona, moja mati je bila njih sosed.

John Petač
Midway, Pa., ZDA

Ob priliki bomo res morali napisati kaj tudi o gradovih na Gorenjskem!

Kaj je resnica?

Lani je bila v našem mestu na obisku neko dekle iz Jugoslavije. Ko jo je spraševala poročevalka tukajšnjega angleškega časnika, je omenila, da so v jugoslovanskih časopisih prepovedani vsi oglasi in reklame. Koliko je resnice v tem?

Lani je obiskal Jugoslavijo tudi neki ameriški časnikar. V svojem članku omenja, da so jugoslovanske ceste v zelo slabem stanju. Čeprav da ima Jugosla-

Pesnica pri Mariboru

Foto: Janez Klemenčič

vija več kot milijon avtomobilov, ima komaj sto milj tlakovanih cest. Ali je to res?

Zanima me tudi, kje bi lahko dobil zgodovinske podatke o trdnjavi Predil in Kluže ter o vasi Strmec med drugo svetovno vojno.

Frank Gorenshek
Lorain, Ohio, ZDA

Glede reklam in oglasov seveda ne drži. Vsi časopisi in revije se tudi v Jugoslaviji, kot povsod drugod po svetu, borijo za oglase, ki jim pomenijo pomemben vir dohodkov. Res pa je to, da so od lani v jugoslovanskih listih in na televiziji ter radiu prepovedani vsi oglasi za tobakne izdelke in za alkohol.

Mirno lahko priznamo, da so jugoslovanske ceste res v slabem stanju, tako obupno, kot omenja ameriški časnikar, pa spet ni. Ne bomo omenjali točnih števil, vendar pa lahko povemo, da je asfaltirana v Jugoslaviji že večina glavnih cest, zgrajene pa so tudi že prve prave, štiristezne avtomobilске ceste.

O Predilu in Klužah pa tudi o Strmcu bomo v prihodnje pisali tudi v naši reviji. Morda boste takrat zvedeli kaj več podatkov.

Pozdravi iz Ottawe

Prejmite lepe pozdrave iz Ottawe. Zahvaljujem se vam za redno pošiljanje Rodne grude, prosim pa vas tudi, da mi pošljete Slovenski koledar za leto 1974. Hranimo vse koledarje in tudi Rodno grudo, da jih bo nekoč brala naša hčerka. Že zdaj rada pregleduje slike, brati

pa še ne zna, saj je stara komaj pet let. Pred dvema letoma smo bili na dopustu v Jugoslaviji, pa se še vsega dobro spominja. Bilo ji je zelo všeč in vedno pravi, da bo šla kar sama k stari mami.

Ivan in Sonja Bračko
Ottawa, Kanada

Košček mojega življenja

Zahvaljujem se za redno pošiljanje Rodne grude, saj je to košček mojega življenja, košček moje ljubezni do domačega kraja — Kranja. Kadarkoli dobim novo Rodno grudo, jo najprej vso prelistam, potem pa jo nosim »kot mačka mlade« povsod s seboj. Vse lanske izvo-de sem dala vezati in zdaj je kar lepa knjiga. Kadar mi je najtežje pri srcu, jo vzamem, prelistam in berem in bolečine in domotožje preidejo v željo po vrnitvi. Kot lastovka bi poletela domov. A ko se vrnem na domača tla na počitnice, vedno znova doživim razočaranje. Vedno moram poslušati, češ, ta je pa v Svici, pa nič nima, nič ne zida, nima avtomobila... Ali je pri nas doma res tako, da mora vsakdo nekaj zidati in se bahati z avtomobilom? Ali je res to vredno več kot srce polno ljubezni do domače zemlje in hrepenenje po domačem kraju? Včasih je dovolj že košček domačega kruha, ki ga je spekla stara mama, ali topla beseda mojih nekdanih prijateljev. Zdaj pa mi povejte, komu pripada naše srce — tuji deželi ali domači grudi? Mi smo kot ptice selivke brez srčnega miru!

Zdenka Grbavac
Zug, Švica

Kongres slovenskih komunistov

V veliki dvorani Gospodarskega razstavišča v Ljubljani je bil v dneh od 3. do 5. aprila sedmi kongres zveze komunistov Slovenije. Kongres je vsa slovenska in jugoslovanska javnost spremljala z velikim zanimanjem. Ponovno se je izkazala velika enotnost slovenskih komunistov, iz vseh razprav — skupno je bilo 221 razpravljavcev — je ves čas vela samozavest, mirnost in odločnost. Kongres slovenskih komunistov je potrdil usmeritev, ki se je uveljavila po pismu predsednika Tita, da so komunisti dolžni delovati tam, kjer ljudje živijo in delajo ter upravljajo z rezultati svojega dela. V svojem uvodnem govoru je predsednik centralnega komiteja ZKS med drugim poudaril:

»Nikdar ne smemo pozabiti, da je bila zaradi svojega geopolitičnega položaja Jugoslavija in še posebej Slovenija stoletja pod tujo oblastjo in pod močnim pritiskom raznarodovanja.

Predsednik France Popit in sekretar Franc Šetinc na prvi seji po kongresu

Današnja politična vloga Jugoslavije v svetu je mnogim trn v peti... Proti naši politiki, ki izhaja iz prepričanja, da so narodnosti most med narodi in da je zato treba nacionalne pravice narodnosti spoštovati, vodijo politiko, kot da so narodne manjšine nepotreb-

Galicija pri Zalcu

Foto: Ančka Tomšič

no zlo, ki naj bi se ga čimprej znebili, na kar kaže položaj naše manjšine na Koroškem. Akcije take vrste so stopnjevale še z neposrednim napadom na našo neodvisnost in mir v svetu. Nič drugega namreč ne pomeni zadnja nota italijanske vlade. Sredi velikih naporov za evropsko sodelovanje sega italijanska vlada po sredstvih iz časov hladne vojne. To pa hkrati pomeni, da sprejema gesla revanšističnih in fašističnih elementov v svoji deželi in krepí njihov položaj nasproti italijanskim demokratičnim silam.»

Kongres zveze komunistov Slovenije je izvolil tudi nov centralni komitej, za predsednika pa je bil ponovno izvoljen France Popit in za sekretarja Franc Šetinc.

Množične volitve

Volitev delegacij krajevnih skupnosti in kmetov ter delegatov v družbenopolitične zbore občinskih, mestne (v Ljubljani) in obalne (Koper, Izola, Piran) skupščine se je udeležilo več kot 92 odstotkov volivcev. To je eden izmed največjih odstotkov udeležbe volivcev v zadnjih letih v Sloveniji. Te volitve so bile po vsej Sloveniji 28. marca v temeljnih organizacijah združenega dela (prej podjetja) in 31. marca v krajevnih skupnostih.

To so bile v Sloveniji, kakor po vsej Jugoslaviji, prve delegatske volitve, ki predstavljajo tudi nekaj edinstvenega za ves svet. Po novi ustavi je namreč v Jugoslaviji odpravljen klasični predstavniški sistem, ker ta ni

dajal dovolj možnosti odločanja delovnim ljudem. Končano je neskladje med parlamentarnim sistemom in novim sistemom samoupravljanja, ki je specifičen za Jugoslavijo. Samoupravne odnose ne urejajo zgolj zakoni, marveč predvsem družbeni dogovori in samoupravni sporazumi, ki v mnogočem na najbolj demokratičen način nadomeščajo prejšnje zakone, predpise in podobno.

Naše meje so nedotakljive

Italijanska vlada je 11. marca poslala jugoslovanski noto, v kateri načena vprašanje suverenosti Jugoslavije nad bivšo cono B svobodnega tržaškega ozemlja, ki je po londonskem memorandumu iz leta 1954 pripadla Jugoslaviji. To noto je spodbudila postavitev obmejnih tabel »SFR Jugoslavija — SR Slovenija« na jugoslovansko-italijanski meji.

Italijanska nota je vzbudila po vsej Sloveniji in Jugoslaviji val ogorčenja. Ljudje so na množičnih zborovanjih obsodili italijanske iredentistične težnje in izražali pripravljenost, da če bo treba tudi z orožjem branijo vsako ped naše domovine. Najbolj množična zborovanja so bila v obmejnih krajih, v Kopru in Novi Gorici, kjer so zborovalci zahtevali od italijanskega parlamenta, da takoj ratificira londonski memorandum in tako prizna meje, ki so za Jugoslavijo dokončne. »Abeceda,« je pisalo na nekem napisu, »se ne začneja z B, temveč z A, zato, če že moramo, najprej spregovorimo o coni A!«

Kresovi v spomin puntarjem

V soboto 15. junija bo v Ljubljani velika proslava z odkritjem spomenika ob petstoletnici slovenskih kmečkih puntov in štiristoletnici hrvaško-slovenskega kmečkega upora. Na proslavi se bo zbralo več tisoč ljudi iz vse Slovenije, govoril pa bo Edvard Kardelj.

Spomenik je izdelal akademski kipar Stojan Batič in bo iz petmetrskega bronastega odlitka. Stal bo na 1,2 metra visokem granitnem podstavku, ki bo težak okrog tri tone. Na predvečer proslave in odkritja spomenika bodo na bližnjih vrhovih zakurili kresove.

Naši hokejisti drugi v skupini B

Vso drugo polovico marca je bila Ljubljana v znamenju hokeja, pravzaprav svetovnega prvenstva v hokeju za skupino B. Jugoslovanska hokejska reprezentanca je po izdatni zmagi nad ZR Nemčijo in z edinim porazom proti Združenim državam Amerike zasedla odlično drugo mesto v skupini, kar pomeni osmo mesto na svetu. To je največji uspeh jugoslovanskega hokeja doslej! Zasluge za tako uspešno uvrstitev imajo prav vsi naši igralci, še posebne pohvale pa je bil deležen vratar Rudi Knez, ki je branil na vseh tekmah.

Ameriška hokejska reprezentanca, ki je na svetovnem prvenstvu B skupine v Ljubljani osvojila prvo mesto

Jugoslovanski hokejisti so dosegli doslej svoj največji uspeh — drugo mesto v skupini B

Pogled na del navdušenih gledalcev med letošnjimi jubilejnimi prireditvami v Planici

Ali bo dovolj bencina v turistični sezoni?

Iz naše okolice hodi že več let na dopust v Jugoslavijo precej Francozov, ki bi radi vedeli, če bo poleti pri nas dovolj bencina, koliko je dražji od lanskega leta, zanima pa jih tudi, koliko se je v primerjavi z lanskim letom podražila hrana v restavracijah in hotelih. Prepričana sem, da to zanima tudi številne druge izseljence in tujce, ki nameravajo dopust preživeti v Jugoslaviji.

H. J. Mouzon, Francija

Vsi tuji turisti, ki nameravajo letos poleti preživeti svoje počitnice v Jugoslaviji, so lahko brez skrbi za bencin. Jugoslavija ga je imela sorazmerno dovolj tudi takrat, ko so morali v nekaterih zahodnih državah zaradi pomanjkanja prepovedati vožnjo ob nedeljah. Sedanja cena 98-oktanskega bencina (super) je 5.20 dinarjev za liter, medtem ko je bila lani 3.60 dinarja in do pred nedavnim še 4.30 dinarjev. S to zadnjo podražitvijo se je cena jugoslovanskega bencina približala cenam v drugih državah, vendar pa je še vedno nekoliko cenejši, zlasti kot v Franciji.

Kako pa bo v letošnji turistični sezoni s cenami gostinskih storitev? Vsi dobro vemo, da cene po vsem svetu rastejo, po vsem svetu si gospodarstveniki belijo glave z inflacijo. Kar zadeva jugoslovanski turizem, pravijo tisti, ki ga dobro poznajo, da bodo v primerjavi z lanskim letom letošnje cene za najmanj 10 in največ 20 od-

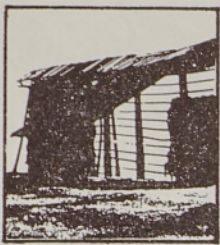
stotkov višje. Poprečje je torej 15 odstotkov. Prav gotovo pa bo težko najti hotel ali restavracijo z lanskimi cenami.

Kljub vsem stiskam in krizam, ki tarejo svet, letos pričakujemo v Jugoslaviji vsaj takšen turističen promet, kot je bil lanski. Številni zahodni turisti, ki jih je pri nas največ, ugotavljajo namreč, da je Jugoslavija še vedno najcenejša počitniška dežela v Sredozemlju.

Na letošnji tradicionalni »Kmečki ohceti«, ki bo v Ljubljani 25. maja, se bo tudi letos poročil izseljenski par iz Avstralije. Zastopala nas bosta simpatična Magda Mesar in Božidar Hribnik iz Melbournea

so dolga leta čakale na dostojno streho nad glavo. Nove stanovanjske hiše so zgradili s sredstvi solidarnostnega stanovanjskega sklada.

Podjelovo brdo v škofjeloških hribih nam je v svojih povestih omenjal že pisatelj Ivan Tavčar. Tam blizu na podnožju Ermanovca je domačija Jožeta Rupnika, kjer se pri hiši po domače pravi pri Gričarjevih. Štirinajst otrok je bilo v tej družini. Bilo pa jih je celo šestnajst, a sta dva umrla. Najstarejšemu je zdaj 41, najmlajšemu pa 20 let. Danes so razkropljeni doma in po svetu. Dve dekleti sta v Švici, dve v Avstriji, en fant v Nemčiji, ostali pa so po domačih krajih. Anica je šivilja, Slavka izučena poštarica, a zdaj dela v tovarni Alpina, Marica je kuharica, Jože je čevljar, Dora zobna asistentka, Franci komercialni tehnik, Dominik delavec, Milan je šofer, Jožica delavka, Cvetka je zaposlena v gostinstvu, Lojzka in Nikica sta delavki, Edvard je pa farmaceutski tehnik. Tisti, ki so bliže domu, pogosto prihajajo k staršem. Vsi skupaj obenem pa so bili zadnjikrat zbrani doma ob maminem rojstnem dnevu pred trinajstimi leti. In zdaj spet delajo načrte, da se bodo zbrali doma pri mami in atu. Kar veliko jih bo prišlo, saj so razen treh že vsi poročeni in kar petnajst vnukov bodo pripeljali k staršem. Pa nekateri pravijo, da Slovenci nimamo številnih družin?

V Krškem je bilo v marcu s slovesnim podpisom pogodbe ustanovljeno novo podjetje »Jedrsko elektrarna v

Grad Mokrice

Foto: Ančka Tomšič

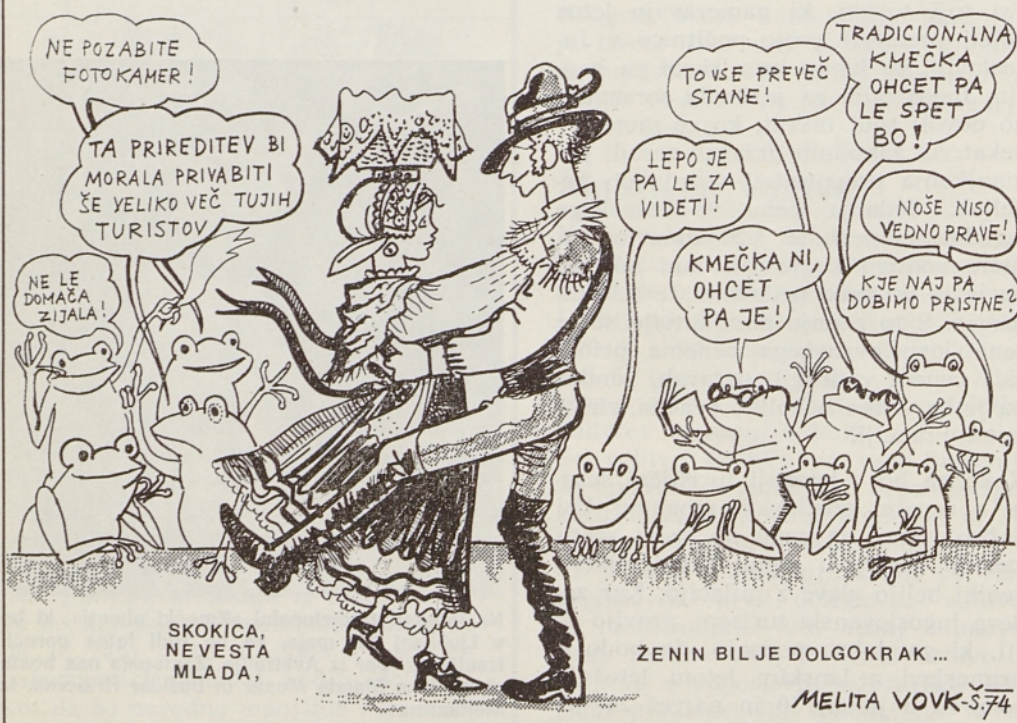
gradnji«. Pomemben dokument sta v imenu Elektrogospodarskih podjetij SR Slovenije in Hrvatske podpisala direktorja Savskih elektrarn iz Ljubljane in zagrebške Elektroprivrede. Ta elektrarna je zelo pomembna za gospodarstvo sosednih republik in za našo industrijo, ki bo za elektrarno izdelala del opreme in jo montirala v okviru kooperantskih in licenčnih pogodb s tujimi dobavitelji. Po pogodbi mora biti nova jedrska elektrarna dograjena v petih letih.

V Kočevju je začela pred kratkim obratovati nova sirarna, ki izdela okrog 2.500 kg sira dnevno. Opremo zanjo so uvozili s Finske in Norveške. Veljala je 17 milijonov dinarjev. Del teh sredstev je prispevalo podjetje Ljubljanske mlekarne.

V Šentjerneju na Dolenjskem bo letos poleti drugo srečanje slovenskih vokalnih oktetov. Kar dosti odličnih vokalnih oktetov imamo na Slovenskem. Prednjači jim seveda mednarodno priznani Slovenski oktet. Srečanje in nastopi v Šentjerneju bodo prav gotovo zelo privlačni za domače in tuje obiskovalce.

V Ljubljani je bila letos 9. maja ob 29. obletnici osvoboditve Ljubljane osrednja proslava ob sprejemu štafetne palice, ki jo vsako leto nese mladina iz vseh naših republik z voščilom za rojstni dan predsedniku Titu in mu jo slovesno izroči na dan mladosti ob njegovem rojstnem dnevu, 25. maja. Prvi nosilec letošnje štafete mladosti je 25-letni kovinar Lazar Sikarovski iz Titovega Velesa. Mladi iz Slovenije so letos ponesli štafeto palico z voščili za predsednika Tita po poteh štirinajste in trinajste divizije naše partizanske vojske in so na tej poti obiskali vsa tista naša delavska središča, kjer so delavci pred petdesetimi leti z zlomom Orjune dokazali svojo napredno in revolucionarno usmerjenost. Letošnjo

Žabe kvakajo okrog kmečke ohceti

štafetno palico bo izročil predsedniku Titu slovenski mladinec.

V Trbovljah bodo pri termoelektrarni II. zgradili dimnik, ki bo visok 360 metrov. To bo najvišji dimnik v Evropi, saj bo za celih šestdeset metrov višji kot elektrarniški dimnik v Gelsenkirchu v Nemčiji in le za dvajset metrov nižji od svetovnega rekorderja elektrarniškega dimnika v Kanadi. Z novim dimnikom, ki bo zgrajen na nosilnih pilotih, se bo za osemkrat zmanjšalo onesnaženje ozračja v Zassavju.

V Kobaridu je začel obratovati v okviru tovarne Planika obrat mlečnega nadomestka Mlekovita. Otvoritve novega obrata so se udeležili tudi številni tolminski kmetje. Novi obrat Planike za predelavo mleka, bo zelo pomemben pri nadaljnjem razvoju živinoreje na tolminskem, saj zagotavlja nemoten odkup mleka s Tolminske in širšega živinorejskega območja, kjer je večina kmetij usmerjena v proizvodnjo mleka. Tako bodo na 197 takšnih kmetijah namolzli letno okrog 5,5 milijonov litrov mleka.

V Murski Soboti pripravljajo letošnje turistične prireditve, ki bodo pod naslovom Teden prijateljstva. V okviru teh bodo imeli razstavo, na kateri bodo poleg Pomurja sodelovale tudi sosedne madžarske in avstrijske pokrajine. Na njej si bodo obiskovalci lahko ogledali vse blago in izdelke iz teh krajev, ki so namenjeni za izvoz v okviru maloobmejnega prometa. V tednu prijateljstva bodo priredili tudi lovski dan z lovsko razstavo in streljanjem na glinaste golobe ter večerjo z lovskimi specialitetami, na kateri bodo lovci pripovedovali tudi lovske zgodbe. Na dan ljudskih običajev bo vsaka pokrajina prikazala nekaj izvirnih starih običajev, vsaka dežela pa bo imela priložnost posebej razveseliti obiskovalce z domačimi specialitetami in izvirno domačo glasbo. V okviru prireditev bo tudi športni dan.

V Kranju so konec marca odprli v galeriji Mestne hiše zanimivo razstavo pod naslovom Mlini na Gorenjskem. Gradivo za to zanimivo razstavo so sodelavci Gorenjskega muzeja zbirali dve leti. Pretežno večino mlinov so v preteklosti predstavljali kmečki in obrtniški mlini. Bili so pa tudi grajski mlini, ki so jih postavljali grajski gospodje za lastne potrebe in za svoje okoliške podložnike. Vsi ti objekti so imeli včasih za Gorenjsko velik gospodarski pomen. Postavljeni so bili ob stanovitnih potokih, ob strugah imenovanih mlinščice. Med drugimi je zelo znana mlinščica Jezernica, ki je bila speljana z Blejskega jezera v Savo.

šport

Novi uspehi košarkarjev

Jugoslovanska košarka je v zadnjem obdobju doživela toliko kvalitetnih premikov v vseh pogledih, da lahko zadnje leto upravičeno imenujemo tudi novo prelomnico v igri pod jugoslovanskimi koši. Ves ta napredek pa je pričakovan in tudi razumljiv, saj so košarkarji Jugoslavije zdaj spet pred novim velikim ciljem — junijskim svetovnim prvenstvom v Portoriku, kjer bodo morali braniti naslov svetovnih prvakov, ki so ga osvojili leta 1970 v ljubljanskem Tivoliju.

Naša državna vrsta je lani doživela občutno pomladitev, saj je poleg nekaterih novih igralcev dobila tudi novega zveznega trenerja, mladega pravnik Mirka Novosela iz Zagreba. Ta je po neuspehu na olimpijskih igrah v Münchnu spet dosegel odlične odnose v reprezentanci, ki je zdaj po tej strani pravi vzor.

Zato se tudi ni čuditi, da je celo takšna pomlajena vrsta jeseni v španski Barceloni prvič v zgodovini osvojila naslov evropskega prvaka. Turneja po ZDA, kjer je reprezentanca še z nekaj novimi igralci v tekмах z ekipami koledžev »Velikih osem« dobila šest tekem in le dve izgubila, je bila samo nova stopnica v pripravah za nastop v Portoriku.

Zaradi vsega tega je bilo tudi letošnje državno prvenstvo zelo strnjeno in izjemno naporno. Mirno pa lahko trdimo, da je bilo prav to, jubilejno 30. državno prvenstvo, najbolj kvalitetno doslej. Žal pa je bilo prekmalu odločeno, saj si je ekipa Zadra že kmalu zagotovila tolikšno prednost, da ji je bil naslov prvaka zagotovljen že mnogo kol pred koncem. Za tak uspeh mladih Zadrčanov pa ima vsekakor največ zaslug Krešimir Čosić, ki se je po vrnitvi s študija na univerzi v Provu (Utah, ZDA) z vso močjo vrgel na delo v domačem Zadru in očitno tudi izpolnil večino svojih načrtov. Tudi Ljubljanska Olimpija je lako z letošnjim prvenstvom nadvse zadovoljna. Na lestvici sicer ni bila uvrščena bistveno više kot zadnja leta, toda v igri sami je napredek očiten. Pokazali so se prvi rezultati dela novega trenerja Lazarja Lečića, ki je prišel v Ljubljano iz Makedonije, in

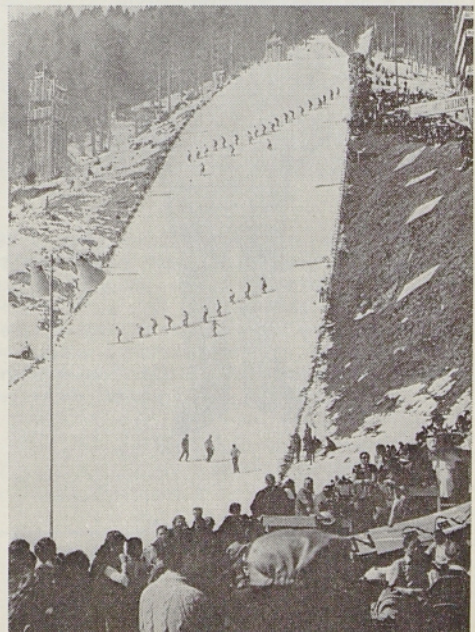
igra ljubljanskih študentov je bila letos nedvomno mnogo bolj moderna, kar je tudi dober obet na bodoče, ko naj bi Olimpija spet naskakovala jugoslovanski košarkarski vrh.

V mesecu aprilu pa je jugoslovanska košarka dosegla še nov mejnik v organizacijskem pogledu. Na Reki so se namreč zbrali vsi najboljši jugoslovanski košarkarji, trenerji, sodniki, funkcionarji in tudi novinarji. Ta prav zgodovinski posvet o naši košarki, njeni bodočnosti in ciljeh pa je kronala še prva uradna tekma med reprezentancama Vzhoda in Zahoda. Takšni zbori naj bi bili poslej stalni, njihove koristnosti pa za zdaj realno tako še ni moč oceniti. Jasno pa je, da brez njih ne bo šlo.

Vse to tudi daje upanje, da bodo jugoslovanski košarkarji na 7. svetovnem prvenstvu v Portoriku spet nadvse dostojno in uspešno zastopali naše barve in ugled v svetu.

Stane Trbovc

Planiška velikanka med pripravo za polete

Energija - izkoristiti še neizkoriščene možnosti

V OECD so izračunali, da bodo njihove članice — zaradi podražitve nafte — ob 35 do 40 milijard dolarjev. Po nekaterih podatkih bodo dežele v razvoju (prav tako za nafto) plačale blizu 10 milijard dolarjev, kar je skorajda na las toliko, kot dobijo pomoči iz razvitih dežel. In če k temu uvodu pristavimo še trdno ugotovitev, da dandanes v svetu ne gre le za energetske krizo, marveč še za krizo surovin in krizo hrane, potem je seveda jutrišnji dan precej siv. Jugoslavija se je — nekaj zaradi »pozabljivosti« strokovnjakov, ki smo jim zaupali skrb za razvoj domače energetike, nekaj zaradi neenotnosti v republiških programih, nekaj pa zaradi objektivnih razlogov — kmalu srečala z energetske krizo. Lansko jesen, ko so bile akumulacije jugoslovanskih hidroelektrarn izjemno prazne, ko je prišlo do težav v preskrbi s premogom in do večjih okvar v termoelektrarnah, je bila vsa Slovenija in večji del Hrvaške v temi. Po nekaterih

grobih ocenah povzroči kilovatna ura primanjkljaja v električni energiji 6 din škode v narodnem dohodku. In ker je povsem znano, da bo letos manjkalo 1,8 milijard kilovatnih ur, naslednje leto pa kar 6 milijard kilovatnih ur, preprosto račun pove, da bo imelo naše gospodarstvo prihodnje leto zaradi redukcij 36 milijard dinarjev škode. Zdaj, ko se vsemu temu ne moremo več izogniti, je v glave gospodarstvenikov, ne le v elektrogospodarstvu, le prodrlo spoznanje, da se je treba problemov lotevati odločneje, bolj premišljeno in skladno.

Skupnost jugoslovanskega elektrogospodarstva je temeljito premislila razvoj elektrogospodarstva do leta 1980. Razvoj naj bi temeljil na enotnem tehnično-tehnološkem sistemu, enotnem tarifnem sistemu in enotnem sistemu cen; odločili smo se, da bomo bolj kot doslej izkoriščali domače energetske vire. Odločili smo se, da bomo gradili energetske objekte tam, kjer se bo to izplačalo. Z drugimi besedami, republike bodo združevale sredstva za gradnjo energetskih objektov. Tako kot drugje v svetu je ob podražitvi nafte in osnovnih surovin gospodarstvo Jugoslavije znova pretehtalo nekatere investicijske načrte. Ugotovili smo, da smo tudi pri nas izrabljali konjunktorno ceno nafte v svetu in razvoj gradili na nizki ceni tega energetskega vira. Tako bodo šli v koš programi o gradnjah termoelektrarn na mazut, kjer bi kilovatna ura električne energije veljala kar 70 par. Za primerjavo: v termoelektrarnah na premog velja gorivo komaj 11 par na kilovatno uro. Ponekod so hoteli graditi energetske objekte, ki so veljali skorajda natanko dvakrat toliko, kot v drugi republiki. Temu je zdaj odklenkalo in mednarodni banki je jugoslovansko elektrogospodarstvo predlagalo — razen 380-kilovoltnega omrežja — še enajst elektrarn.

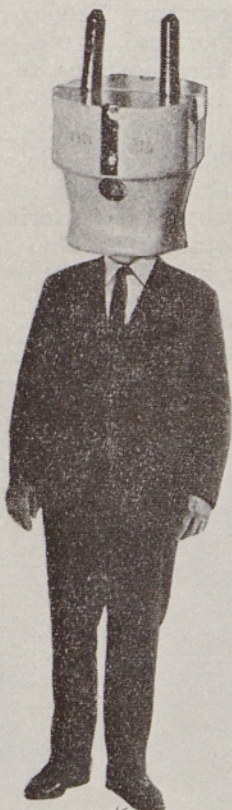
Konec lanskega leta smo imeli v Jugoslaviji elektrarne s skupaj 8.400 megavatov instalirane moči. Tako bi v letošnjem letu lahko dobili 35,681 milijard kilovatnih ur električne energije. Vsota republiških in pokrajinskih načrtov o potrebah gospodarstva in ljudi ponuja višjo številko potreb: 40,75 milijard kilovatnih ur električne energije. Perspektivni programi potreba pa: 1975 — 44,85 in 1980 — 76 milijard kilovatnih ur! Do leta 1980 pa naj bi zgradili vrsto novih elektrarn skupne moči 11.165 MW. Seve-

da tudi potrebno prenosno in distribucijsko omrežje, transformatorske naprave in vse kar sodi zraven. Leta 1980 naj bi se torej proizvodnja in potrošnja krili. Še več: nekaj bi ostalo tudi za izvoz.

Koliko bo veljal ta načrt, ki ima v jugoslovanskih gospodarskih zasnovah zeleno luč. Izračunali so potrebno gorivo: 56 milijonov ton premoga, 117 ton uranovega dioksida (za pogon nuklearnih elektrarn) in 2,2 milijona ton nafte — skupaj torej 63 milijard dinarjev; da bi lahko v rudnikih nakopali toliko premoga (v primerjavo: lani so ga 32,5 milijonov ton) je potrebno investirati še 9,5 milijard din. Vendar smo lahko zadovoljni ob spoznanju, da so jugoslovanske rezerve premoga velikanske: če bi letno nakopali tudi 180 milijonov ton premoga bi ga lahko kopali stodeset let. Jugoslavija se je torej odločila, da tehtnico investicij prevesi v prid elektrogospodarstvu. Da se bomo bolje razumeli, kaj to pomeni, naj naštejemo nekaj primerjav. V elektrogospodarstvu je v minulih letih SFRJ vlagala v povprečju 7,99 % narodnega dohodka, v svetu je ta odstotek znatno višji — 10,5 %. V letih tja do 1980 pa bo SFRJ vlagala približno dvakrat toliko kot prej.

Že lani je bilo slišati, tudi od mednarodne banke za obnovo in razvoj, opozorila, da v Jugoslaviji ne bo mogoče načrtovati novih industrijskih kapacitet vse dotlej, dokler ne bo ustrezno krit energetske primanjkljaj. Ob sedanjih krizah v svetu smo temeljito pretresli razvojne načrte jugoslovanske industrije. In kot je dejal slovenski sekretar za gospodarstvo dipl. ekonomist Drago Petrovič bo marsikateri teh načrtov romal v koš. Jugoslovanski gospodarski strokovnjaki so v minulih nekaj mesecih imeli vrsto pogovorov z gospodarstveniki iz dežel proizvajalk nafte. Mnenje naših gospodarstvenikov je namreč, da mora Jugoslavija sodelovanje z državami v razvoju postaviti na nove temelje, ali vsaj sedanje temelje dograditi in utrditi. Pogovori so navrgli vrsto dobrih načrtov. Tako bi ustanovili mešane družbe za izkoriščanje surovinske baze nerazvitih držav, nasprotno pa so nekatere prijateljske arabske dežele (Libija, Kuvajt) pokazale zanimanje za gradnjo rafinerije ob slovenski obali z mešanim kapitalom. Podobnih načrtov je še več in vse kaže, da bo naše gospodarstvo izrabilo veliko priložnost in ob novih odnosih, ki se zdaj porajajo v svetu, našlo svoje mesto v svetovnem gospodarstvu.

Programi, o katerih je govor, niso le na papirju. Konec lanskega leta je jugoslovansko elektrogospodarstvo podpisalo pogodbo z ameriško tvrdko Westinghouse o gradnji nuklearne elektrarne Krško.

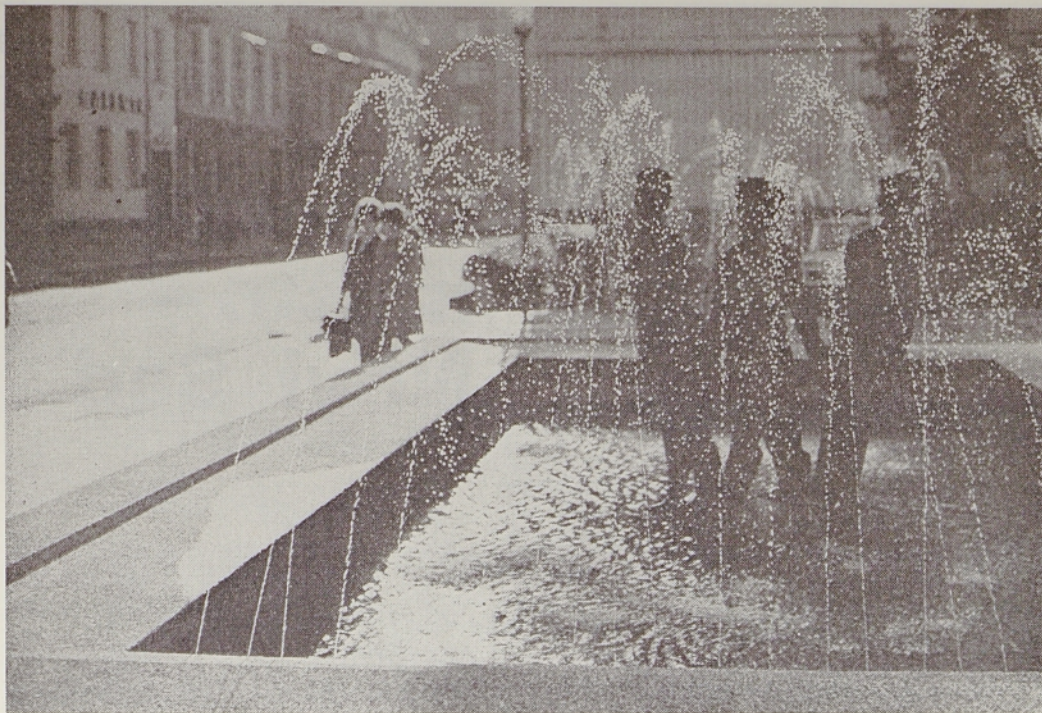

Stane Jagodič: Mit sodobnosti

Pozneje naj bi zgradili še eno takšno elektrarno na Hrvaškem. Na Krku so podpisali pogodbo o gradnji jugoslovanskega naftovoda, ki bo povezoval vse jugoslovanske obstoječe in načrtovane rafinerije in po katerem bo nafto dobivala srednja in vzhodna Evropa (Čehoslovaška, Madžarska). Skorajda vse je že dogovorjeno za gradnjo plinovoda, po katerem bo Jugoslavija dobivala iz Sovjetske zveze precejšnje količine plina (prek Čehoslovaške in Avstrije). Omenjena tvrdka iz ZDA bo odprla rudnik urana na Žirovskem vrhu.

Bodočnost je torej veliko bolj rožnata kot sedanjost. Vedeti pa je treba, da je za državo v razvoju, kar je SFRJ še vedno, današnji dan izjemno težak. Medtem ko potrebuje razviti svet, denimo, letno 5 do 7 % več energije, potrebuje Jugoslavija za uresničitev svojih razvojnih programov vsako leto 13 ali 14 % več energije. Ob vsem tem kaže opozoriti na nekatere, povsem jugoslovanske značilnosti. Kot večnacionalna država se Jugoslavija prejšnja leta ni znala povezati v trden in enoten energetski sistem. Medtem ko se je razvita Evropa povezovala v meddržavne sisteme (UCPTE, SEV) smo imeli pri nas šest republiških sistemov. V prejšnjih letih se je prav zaradi premajhne povezave primerilo celo, da so v eni republiki zlivali vodo čez zapornice, v drugi pa trpeli redukcije. Ekonomika dandanes ne dopušča niti evropske avtarkije, kaj šele jugoslovansko ali republiško. To smo spoznali in to smo spremenili. Slovensko gospodarstvo sovлага pri graditvi termoelektrarne Tuzla IV. Makedonska industrija je pomagala graditi termoelektrarne na Kosovu. Hrvaška in Slovenija skupaj gradita nuklearne elektrar-

V Ljubljani

ne. Vse jugoslovansko elektrogospodarstvo je skupaj s partnerji iz Romunije zgradilo veliko HE Djerdap, načrtujejo pa še Djerdap II in III. Tako je tudi edino prav, saj so razmere in možnosti posameznih jugoslovanskih republik, da si zgradijo energetske baze, zelo različne. Srbija ima obilico premoga, prav tako BiH, medtem ko Makedoniji premoga zmanjkuje, vodnih virov tudi nima. Slovenija je na Dravi zgradila že vse možne hidroelektrarne razen ene (načrt Srednja Drava II), v velenjskem premogovnem bazenu je prostora še za eno termoelektrarno. Druge, cenene vire električne energije bo potrebno poiskati v sosednjih republikah, na temelju skupnih vlaganj in sodelovanja.

Tudi v Jugoslaviji vemo za tehnološke napore v svetu, da bi razrešili energetske zagate in našli druge, doslej — ob ceneni nafti — neuporabljene vire energije. Vemo pa tudi, da je to šele perspektiva celo za razviti svet. V Zahodni Nemčiji, denimo, računajo, da bodo v naslednjih desetih letih izdelali eksperimentalne naprave za predelovanje škriplavcev v nafto. Jugoslavija bo šla po bolj ustaljeni tehnično in tehnološko poznani poti: veliko denarja bo šlo v raziskave novih naftnih najdišč (Jadran, Vojvodina, Pomurje), veliko bo naložb v premogovnike, zgradili bomo plinsko omrežje, ki bo po svojem pomenu enakovredno 380-kilovoltnemu električnemu omrežju. Tudi doma bo potrebno precej denarja nameniti napravam za izkoriščanje zaloga zemeljskega plina.

Tako nekako je: ob nekoliko kisli sedanjosti se zdi, da ni prevelike bojazni za energetske bodočnosti. Jugoslovanske možnosti še zdaleč niso izčrpane.

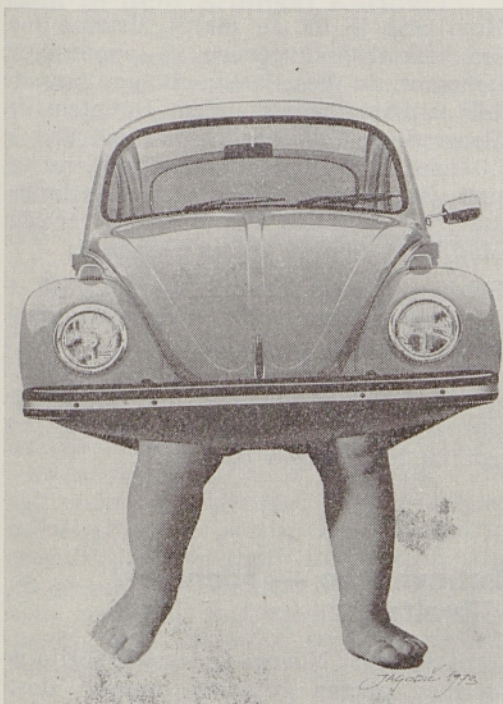
Ivan Vidic

Ob prazniku dela

Ob 1. maju, mednarodnem prazniku dela, čestitamo vsem našim rojakom, ki so svoje pridne, delovne roke, vso svojo fizično in umsko moč, dali na voljo delodajalcem po vsem svetu. Ob vašem prazniku vame želimo še veliko delovnih uspehov, veliko osebnih sreč in zadovoljstva, predvsem pa uresničitev vaših lastnih želja.

Slovenska izseljenska matica
Uredništvo Rodne grude

Stane Jagodič: Model 73

Glavno mesto — da ne rečemo prestolnica — Vojvodine, njenih treh pokrajin — Srema, Banata in Bačke — velja še danes, kakor je veljalo od svojega začetka — za mesto veselja in veseljakov. Prebivalci tega mesta so po naravi veseli, radi pa vidijo, da pridejo k njim v goste veseli ljudje. Pogosto srečamo v Novem Sadu Beograjčane ali pa prebivalce drugih večjih vojvodinskih mest, ki so se prišli v Novi Sad predvsem zabavat. Mesto ima vse polno majhnih in velikih gostilnic ter restavracij, kjer ni na voljo le dobra jedaja in še boljša kapljica, temveč povsod kak orkester, da o pevcih in pevkah niti ne govorimo.

Mlado mesto pod Petrovaradinom

Morda je Novi Sad tako veseljaški zato, ker je mlad. Njegovi prvi temelji ne segajo v rimsko obdobje. Mesto je nastalo, tam kjer stoji danes, v prvih letih 18.

Veselo mesto — Novi Sad

Pod Fruško goro leži simpatično »tromestje« — Novi Sad, Petrovaradinski in Sremski Karlovci

dež bačkega škofa in kmalu nato tudi avstroogrškega guvernerja obdonavskega mejnega območja.

Poročajo, da se leta 1720 zgradili v takratnem Petrovaradinskem Šancu prvo enonadstropno hišo, ki stoji še danes — vsa ohranjena in muzejska — na vogalu Dunavske in Zmaj Jovine ulice.

Vse do sredine 18. stoletja so priseljenci od vseh strani prihajali v novo naselje. Prihajali so ne le Srbi, temveč tudi Madžari in Nemci. Leta 1946 je naselje dobilo mestne pravice in takrat so mu dali tudi novo ime; Po dolgih razpravah so se odločili za ime Neoplanta, kar so prevedli v jezike vseh treh narodov, ki so tam živeli — Novi Sad, Ujvidek in Neusatz.

»Srbske Atene« in »mala Budimpešta«

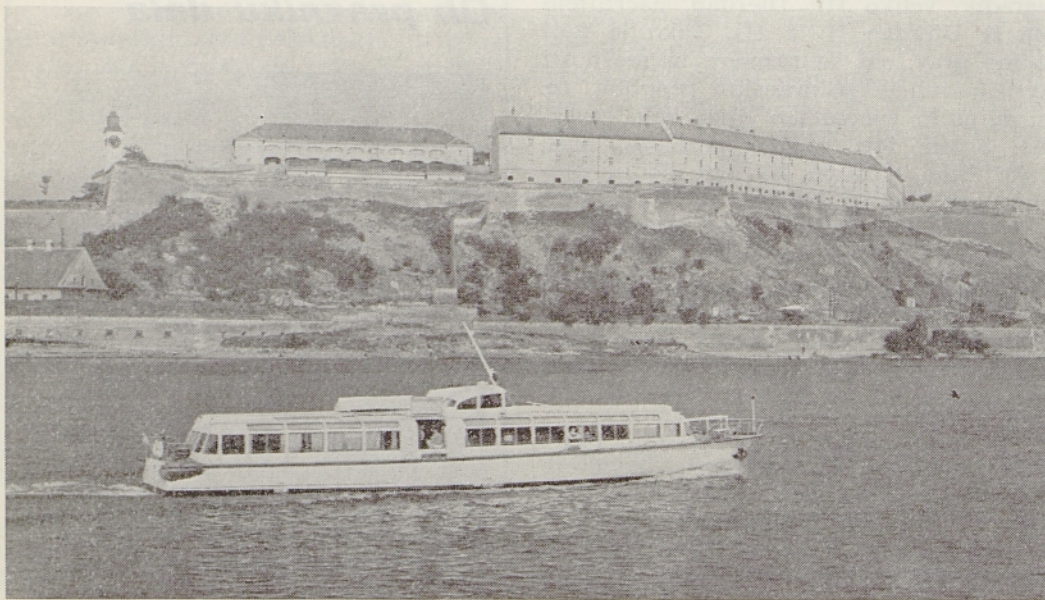
Mesto je raslo, prebivalci so se množili; pomen Novega Sada je bil vedno večji, saj se ga je kmalu prijelo ime »srbske Atene«. V njem so se zbirali številni srbski pisatelji in pesniki, znanstveniki in duhovščina. V Novem Sadu so razmeroma svobodno delovali, medtem ko je bila Srbija še dolgo okupirana in je ječala pod turškim jarmom. Tudi pozneje, ko se je Srbija osamosvojila in postala država, je bil vse do konca prve svetovne vojne Novi Sad in vsa Vojvodina tja do današnjega Novega Beograda in Zemuna pod Avstroogrsko.

Novi Sad je bil že takrat živahno mesto, shajališče trgovcev in popotnikov, bohemov in veseljakov. Dolgo časa je bil ladijski promet med Dunajem in Beogradom silno živahen in Novi Sad je bil eno pomembnejših pristanišč na tej poti. Rekli so mu tudi »mala Budimpešta«, pa ne toliko zaradi tamkaj živčih Madžarov, temveč zaradi veselosti.

Sredi prejšnjega stoletja — leta 1848 — je mesto veliko trpelo med revolucijskimi boji, ki so zajeli Madžarsko in večji del Vojvodine. Mnogo ljudi je bilo ubitih in veliko hiš v mestu je bilo podrtih in požganih. Pravijo, da se je mesto po tem udarcu le s težavo opomoglo.

Petrovaradin — »donavski Gibraltar«

Največjo rast Novega sada pa beležijo ne le med obema vojnama, temveč zlasti po zadnji vojni, prav v zadnjih letih,

Petrovaradinska trdnjava nad Donavo

stoletja. Seveda je obstajal Petrovaradin že prej, tam je bojda stala že rimska trdnjava, toda na kraju, kjer je danes Novi Sad, je bilo vse do omenjenih let zaraščeno močvirje. In zakaj so se lotili prav tam postavljati selišče, ki je potem preraslo v mesto?

Bili so še turški časi; pravzaprav časi, ko so se turške čete začele umikati z Madžarske in Vojvodine. Leta 1694 so pričeli Avstrijci in Madžari obnavljati petrovaradinsko trdnjavo in leta 1716 je dunajski vojskovodja Evgen Savojski prav pri Petrovaradinu dodobra potolkel precejšnjo turško vojsko. Turki so se umaknili v Beograd in tam stolovali na-

prej, v Vojvodino pa se pravzaprav niso več upali.

Takrat so se začeli okrog trdnjave naseljevati Srbi, ki so se vračali iz beginstva na Madžirskem ali pa so prihajali čez Savo iz še zasužnjene Srbije. Seveda je bila trdnjava in nje okolica premajhna za vse priseljence, zato so si ti izbrali prostor na nasprotnem bregu Donave in začeli krčiti ter sušiti močvirje. Prvo naselje, ki je imelo povsem vojaški značaj — saj so boji še trajali vsenaokrog — se je imenovalo Petrovaradinski Šanac.

Za prvimi naseljenci so prihajali trgovci in leta 1708 je bilo novo naselje že se-

ko je mesto res postalo metropola SAP (socialistične avtonomne pokrajine) Vojvodine. Mesto ima svoj pokrajinski parlament in vlado, ima univerzo, kjer so predavanja v srbskem in madžarskem jeziku, ima gledališče, knjižnice, galerije in mnogo znanstvenih ter kulturnih ustanov; sedež »Matice srbske« je še danes v Novem Sadu. Novi Sad je drugo najmočnejše kulturno žarišče v Srbiji.

Seveda je zrasla tudi industrija in promet po Donavi je zelo živahen; novosadsko tovarno pristanišče je eno najbolj prometnih na naših rekah. S svojo lepo lego in s svojimi ali v soseščini »skritimi« naravnimi lepotami in zgodovinskimi spomeniki, zlasti pa z renomejem veselega mesta, pa je Novi Sad zbirališče številnih turistov.

Onstran novega mesta na severnem bregu Donave pa še vedno stoluje trdnjava Petrovaradin. Stoluje in budi spomin na tiste čase, ko je bila še resnično močna in dobesedno nezavzetna; ko je šel o njej glas po vsej Evropi in so jo imenovali »donavski Gibraltar«.

Rimsko utrjeno selišče na tem kraju naj bi se imenovalo Cusam. Nihče pa ne ve, kdaj je trdnjava nastala v srednjem veku. Madžarski viri poročajo, da je leta 1247 že stala tam nekakšna utrdba, ki so jo pet let kasneje pregrajevali in večali. Turki so jo zasedli leta 1526 in ostali v njej celih 160 let. Po njihovem umiku so avstroogrski vojaški strategii ukazali zgraditi mogočno trdnjavo, ki bi varovala Panonsko nižino pred turškimi vpadi, hkrati pa nadzorovala plovbo po Donavi.

Mali in lični Sremski Karlovci

Danes je trdnjava predvsem turistična atrakcija. Z njenih teras je čudovit razgled na Donavo in zlasti na Novi Sad. V njenih širnih prostorih so restavracije, hotel, galerije, in ateljeji umetnikov; pa najbrž še kaj.

Pod trdnjavo je ob Donavi majhno naselje — Petrovaradin; staro in skromno je, skozenj gre cesta iz Novega Sada proti Beogradu — skozi lepo ohranjena, nekam slovesna in monumentalna »Beograjska vrata«.

Posebej slovi hotel v Petrovaradinski trdnjavi in seveda njegova restavracija s slavno »kapelo«, ki je nastopala v nekoliko zelo popularnem jugoslovanskem filmu »Zbiralci perja«. Hotel velja za enega najbolj intimnih in domačih, kar jih je pri nas. Nekateri trdijo, da je ta hotel ustvarjen za romantiko in — mladoporočence. »Kapela« pa je neutrudna vse večere, da ne rečemo noči; to je zbor tamburašev, da o drugih glasbilih sploh ne govorimo. V hotelski restav-

V središču Novega Sada

raciji so na voljo mnoge gastronomske posebnosti, med njimi so zlasti priljubljene domače ribje jedi.

Novi Sad je pravzaprav nekakšno »tromestje«, saj spadajo k njemu in malemu Petrovaradinu še Sremski Karlovci, ki leže osem kilometrov južno od novosadskega središča.

Sremski Karlovci so majceno, a zelo lično in v srbski zgodovini zelo pomembno mesto. V njih je bil namreč celi dve stoletji sedež patriarha srbske pravoslavne cerkve. Tu je bilo srbsko kulturno središče še preden je zrasel Novi Sad. V Karlovcih je bila ustanovljena prva srbska visoka šola (1791), tu je baročna stolnica iz 18. stoletja, pokrajinski arhiv in zgodovinski inštitut; zelo lepo je urejen zgodovinski muzej, še stoji slovita »mirovna kapela« iz leta 1699, ne manjka pa vinarski inštitut, kjer se strokovno ukvarjajo s fruškogorskimi vini, katera so poznali in pili že stari Rimljani.

Izletišče — Fruška gora

Novi Sad oziroma »tromestje« ima veliko prijetnih izletišč, med katerimi nekatera še posebej slovijo. Dva kilometra iz mesta je tako imenovano Ribarsko ostrvo, kjer je kamping za turiste, kopališče in slovita ribja restavracija. Ribarsko ostrvo je ena najbolj zabavnih točk Novega Sada.

Prebivalci tromestja se hodijo zabavati tudi v Stražilove, majhen zaselek pod fruškogorskimi obronki, 4 kilometre od Sremskih Karlovcev. To je nasploh zelo popularna izletniška točka, kamor prihajajo zlasti šolarji iz vse Srbije. Tu namreč stoji spomenik pesniku Branku Radičeviću, kateremu je bil ta kraj posebno mil. V Stražilovu je tudi planinska koča in vinska klet, kjer so na voljo bojda najboljše in najstarejše fruškogorska vina.

Pri Petrovaradinu je na istem donavskem bregu pod fruškogorskimi strminami še majhna Sremska Kamenica, ki je tudi znano izletišče. Tudi tam ne manjka dobrega domačega vina. V kraju sta spomenik in muzej pesnika Jovana Jovanovića Zmaja.

Fruška gora se vleče južno od Novega Sada proti vzhodu, zlasti pa proti zahodu. Pogorje, katerega najvišji vrh — Crveni Čot sega le 539 metrov visoko (nad morje) je lahko dostopno, in precej gozdnato. Veliko pa je, zlasti na južni in vzhodni strani, lepo negovanih vinogradov. Slikovita cesta pelje iz Novega Sada čez prelaz Iriški venac na jug proti Rumi in glavni cesti Beograd—Zagreb. Vrh prelaza je restavracija in pa velik spomenik osvoboditeljem.

Posebnost Fruške gore so tudi številni samostani, katere so ustanovili menihi in duhovniki, ki so pred Turki zbežali iz južne Srbije. Samostani — zlasti pa Hopovo, Krušedol in Vrdnik — slovijo po zelo lepih in kar dobro ohranjenih stenskih slikah.

Kaj delata slovenska televizija in radio?

Ne ljubljanska, ampak slovenska televizija

Koliko jih posluša radio, gleda televizijo?

Konec leta 1973 je bilo v Sloveniji prijavljenih 536.786 radijskih sprejemnikov in 308.243 televizijskih sprejemnikov. Po statističnih podatkih je v Sloveniji okrog 515.000 gospodinjstev; en radijski sprejemnik tako pride na 2,2 prebivalca, en televizijski sprejemnik pa na okrog 6 prebivalcev.

Ljubljanski radio je v preteklem letu pripravil in oddajal poprečno po 50 ur in 17 minut radijskega programa na dan v treh programih. Najbolj poslušan in dosegljiv skoraj vsem poslušalcem v Sloveniji je I. program, za katerega je značilen poudarek na informativnih oddajah. V njem je okrog 50 odstotkov govorjenega programa, ves preostali čas pa je namenjen vsem zvrstem glasbe.

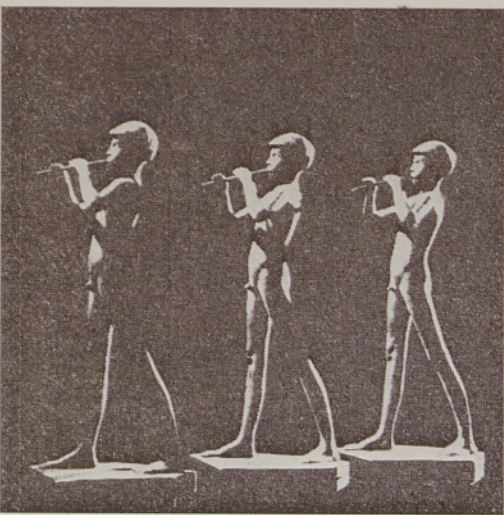
II. program je vsebinsko lahkotnejši, v njem prevladuje lahka glasba, III. radijski program pa je tako v govornih kot v glasbenih oddajah namenjen zahtevnejšim poslušalcem. V njem predvajajo predvsem klasično in sodobno glasbo. III. program poteka vsak dan od 19. do 23. ure.

Radio Koper ima največji slovenski lokalni radijski program. Predvsem je lokalno obravnavan njihov slovenski program, manj pa velja to za obsežnejši program v italijanščini, ki služi tako potrebam italijanske narodnostne skupnosti v Sloveniji in Istri kakor tudi informiranju prebivalcev v sosednji Italiji o dogajanjih v Jugoslaviji. Zanimivo je, da število možnih poslušalcev onkraj meje za trikrat presega število poslušalcev na območju radia Koper v Jugoslaviji. Ob kritičnih mednarodnih dogodkih se krog poslušalcev koprškega radia še občutno poveča.

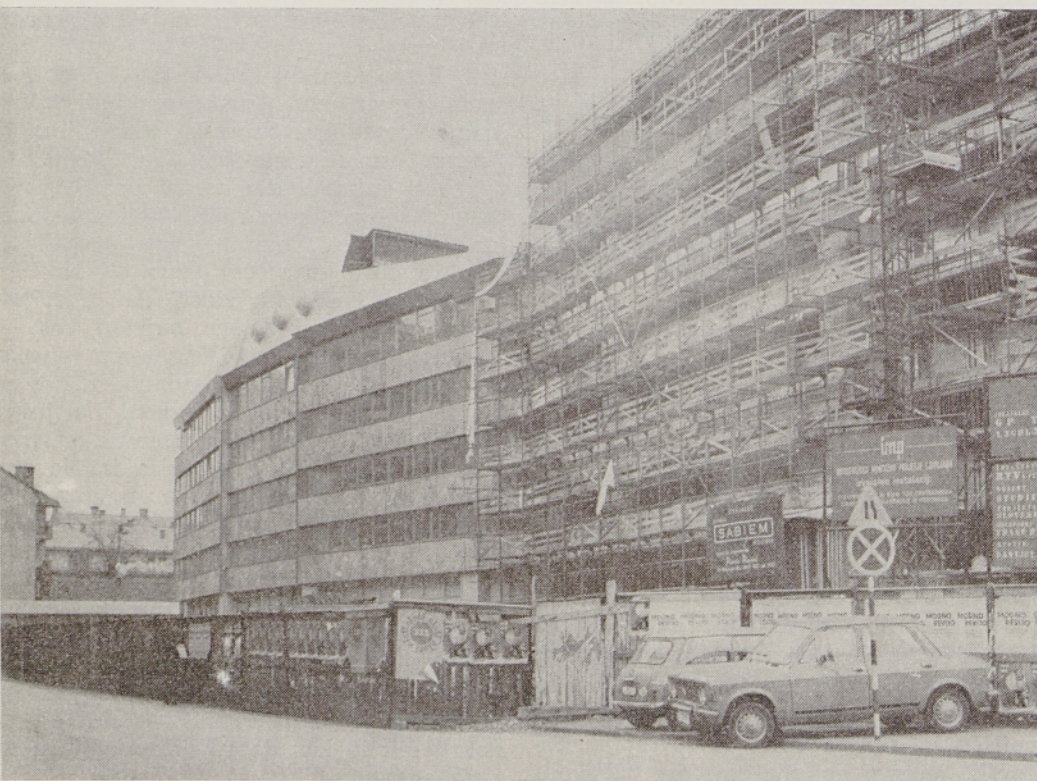
Značilnost regionalnega radia imata še radio Maribor in radio Murska Sobota, ki ima del programa tudi v madžarskem jeziku. Lokalni radijski programi pa delujejo še v Ormožu, Ptuju, Šmarju pri Jelšah, Celju, Brežicah, Sevnici, Slovenj Gradcu, Radljah, Jesenicah, Trzinu, Cerknem, v Ljubljani pa je takega značaja študentovski radio.

Hitra rast slovenske televizije

Za slovensko televizijo je značilna izredno hitra rast, ki pomeni pravzaprav dohitevanje tujih televizij, televizij v visoko razvitih deželah. V marsičem je to ljubljanski oziroma slovenski televiziji že uspelo, predvsem glede samega programa, občutno pa zaostaja še v tehničnem pogledu. No, pa tudi to bo kmalu bolje, saj v Ljubljani raste moderen televizijski center, in delo slovenske televizije se bo šele potem lahko razživelo. V letu 1973 je slovenska televizija oddajala poprečno 9 ur programa na dan. Vsak dan so na sporedu tri informativne oddaje — obzornik, televizijski dnev-

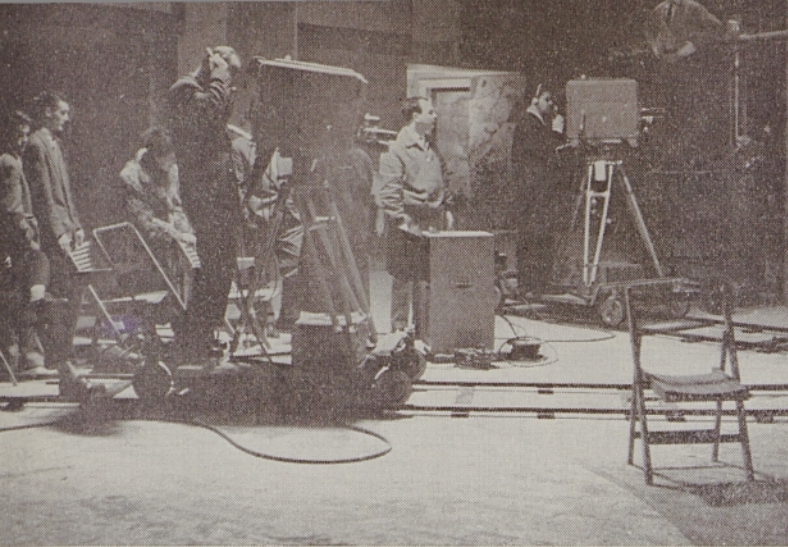

Radiotelevizija Ljubljana se kot velika slovenska kulturna institucija vsakodnevno srečuje na področju kulturne ustvarjalnosti z vso zapletenostjo sodobnih domačih, slovenskih in jugoslovanskih, pa tudi svetovnih duhovnih tokov, ideologij in umetniških smeri. Ob takšni odprti kulturni politiki so seveda odločilne trdne programske zasnove, dogovori in merila, oblikovana na splošno sprejetih načelih socialistične družbe. To je med drugim poudaril v nedavnih razpravah v slovenski skupščini generalni direktor RTV Ljubljana Janez Vipotnik, pozneje pa so v razpravo živo posegli tudi poslanci prosvetno-kulturnega zbora slovenske skupščine. Že samo dejstvo, da je o pomenu in vlogi radia in televizije razpravljala slovenska skupščina, je dovolj, da ocenimo izreden vpliv, ki ga ima ta ustanova pri nas in seveda podobno tudi drugod v svetu.

Novi televizijski center v Ljubljani bo kmalu dograjen

Med snemanjem v studiu

Večina mladinskih oddaj nastane med mladino na podežlju

nik in drugi TV dnevnik ob koncu programa. Značilno je, da v zadnjih letih izredno hitro narašča delež zahtevnejših televizijskih oddaj — izobraževalne oddaje, mladinske, pa domače televizijske drame.

Televizijski program studia Koper je namenjen italijanski narodnostni skupnosti v Jugoslaviji, pokriva pa tudi pomembno področje v sosednji Italiji tja do Milana. Informativne oddaje koprskega televizijskega studia so izredno gledane v Italiji in zato seveda opravljajo pomembno funkcijo informiranja italijanske javnosti o Jugoslaviji.

V zavodu Radiotelevizija Ljubljana je skupno zaposlenih 1.798 delavcev. Tu so vsi številni tehniki, novinarji, uslužbenci, umetniki, ki sestavljajo stalen simfonični orkester, plesni orkester, komorni zbor in otroške zборе in drugi. Svoje glasbene programe izmenjujejo tudi s tujimi radijskimi in televizijskimi postajami. RTV Ljubljana si namreč izmenjuje programe s 70 državami.

V zadnjih letih se je izredno razvila tudi izmenjava celovečernih televizijskih programov. Tako so gledali ali pa jih še bodo celovečerne TV programe iz naše proizvodnje v Avstriji, Danski, Bolgariji, ČSSR, Romuniji, Finski, Madžarski, Kubi, Sovjetski zvezi, Norveški, Švici in

v ZDA. Uspešno poteka tudi prodaja slovenskih televizijskih serijskih oddaj tujim studiem.

Slovenski, ne ljubljanski radio in televizija

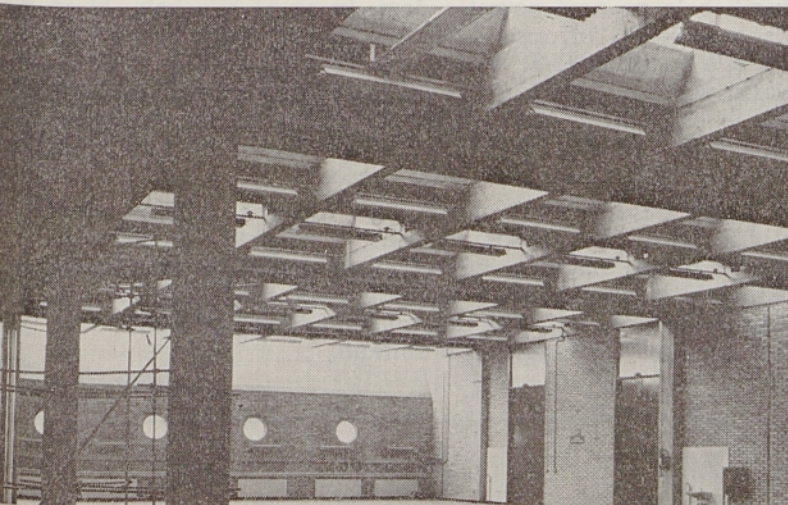
V razpravi o položaju RTV v slovenski skupščini so izredno pozornost posvetili predvsem razvojnim vprašanjem slovenskega radia in televizije. Že v bližnji prihodnosti bo treba obnoviti in razširiti radijsko tehniko, postaviti številne nove oddajnike in pretvornike, da bi bil radijski program slišen v slehernem slovenskem kraju in da bi povsod lahko gledali tudi slovensko televizijo. Posebej so govorili tudi o tem, kako bi Slovenecem v zamejstvu omogočili, da bi lahko spremljali slovenski televizijski program. V Italiji je to delno mogoče s koprskim studiem, drugače pa je na Koroškem v Avstriji. S postavitvijo pretvornikov le deloma rešujemo ta problem, predvsem ga je treba rešiti tako, da bodo sami Avstrijci poskrbeli za to, da si bodo naši rojaki lahko ogledovali slovenski televizijski program. Sama avstrijska vlada je to dosegla za svojo manjšino na južnem Tirolskem. Zato to vprašanje ni toliko tehnične kot politične narave, saj gre za zagotavljanje osnovnih človeških pravic.

Tako kot vsa slovenska družba tudi slovenska radiotelevizija posveča v zadnjem času veliko več pozornosti našim izseljencem in rojakom, ki so začasno zaposleni v tujini. Radio in televizija uvrščata v svoje programe veliko gradiva, ki obravnava ta vprašanja, vendar pa so s tem nekoliko bolje seznanjeni le domači poslušalci. Kaj pa storita radio in televizija za poslušalce na tujem? Televizija je pri tem skoraj brez moči, izredno velik pa je pomen radia, saj ga je mogoče v določenih časovnih obdobjih slišati skoraj po vsej Evropi. Ljubljanski radio tudi redno pošilja posnetke z informacijami iz Slovenije za specializirane oddaje v ZR Nemčiji, Švici in Avstriji, kratke filmske novice pa pridejo v poštev le v Nemčiji. Radio Ljubljana svoj program, ki je namenjen rojakom po svetu, nenehno izpopolnjuje in širi z novimi oddajami, ki zanje izredno skrbno pripravljajo gradivo.

Razprava v slovenski skupščini pa je predvsem potrdila misel, da razvoj radia in televizije ni le zadeva centrov, kot so Ljubljana, Maribor in Koper, temveč mora biti odsev celotne slovenske problematike. Zato je bil dan tudi predlog, naj bi se RTV Ljubljana preimenovala v RTV Slovenija, saj bi tako odsevala enakopravnost pri informiranju vseh delovnih ljudi na vseh območjih Slovenije.

J. P.

Eden izmed studiev v novem TV centru

»Veseli tobogan« je ena izmed najpriljubljenejših oddaj. Že več let jo vodita Jana Osojnikova in Marjan Kralj

V starinarni: od svetnikov do starih svetilk

Na vlaku

*Vlak je zapihal, odpeljal bo v noč.
Pustiti ljubljene, oditi zdaj proč.*

*Gledam oči, ki pred menoj se solzijo,
vem, da le eno, le nekaj želijo.
Sovražijo to, kar se mora zgoditi,
zakaj, oh, zakaj moraš zdaj iti.*

*Še rokico malo je hčerka dala.
»Ne smeš me pustiti, očka,« je šepetala.
»Ti veš, da brez tebe je nama težko,
le kdo bo moj očka, če tebe ne bo?«*

*Tiho odpeljal je vlak,
nad mestom je visel črn oblak.
Pri srcu me stiska, a moram od tod
za lepše življenje mojih otrok.*

Rihard Pšajd
Emmaboda, Švedska

Koščki preteklosti

Zbiranje starih predmetov je bilo nekoč izključno privilegij bogatašev, ki so nakupovali skoraj izključno predmete velike umetniške vrednosti. Danes je to že precej drugače. Teh predmetov se običajno ne najde na podstrešjih ali drugje med staro šaro, ampak gredo njih cene v astronomske višine, poleg tega pa jih je tudi težko dobiti. Sodoben zbiralec je dandanes zadovoljen že z vsako malenkostjo, razveseli ga že star likalnik, da o starih urah in knjigah sploh ne govorimo.

Predmeti, pokriti s prašno in pajčevinasto odejo, se iz podstrešij in kleti, kamor jih je pred desetletji odvrгла roka, ki jih mi več rabila, selijo v stanovanja, kjer se pridružijo moderni opremi na posebnih častnih mestih. Tu so na prvem mestu razne variante starih skrinj, ur, likalnikov na oglje ali na železo, staro lončeno posodje, mnogo redkejši pa so nabožni kipci, staro orožje, kolovrati, skrinje itd.

V ljudeh se je porodila želja, da vsemu današnjemu dodajo v prostoru, kjer prebivajo še kaj iz prejšnjih stoletij, ali pa le nekaj desetletij star predmet. Želja po taki dekoraciji, po ohranitvi starih predmetov pred uničenjem pa ima seveda tudi črno stran. Razni nepošteni ljudje so ugotovili, da je prodaja starin lep vir zaslužka. Ker pa tega, kar so ljudje največ iskali, to so predvsem stari cerkveni kipi, ni moč kar tako dobiti, so se vrstili vlomi v cerkve in kapelice, sledila so pustošenja, saj je bilo najpogostejše orodje nepoštenih obiskovalcev sekira, ki je več uničila, kot pa so lahko odnesli. Kriminalisti so imeli polne roke dela, saj je šlo tu največkrat za organizirane vloome in za prevoze prek meje. Vendar moramo pripomniti, da so bili storilci skoraj vedno prijeti, material pa zaplenjen in vrnjen na prejšnja mesta. Tudi cerkve, ki so bile prej več ali manj prepuščene poštenosti vernikov, poslej bolj skrbno zaklepajo.

Kaj je spodbudilo ljudi k zbiranju starin? Po raznih ugotovitvah je zbiranje starin eden od načinov bega iz sedanjosti, bega iz časa, ko sta nam gospodar kazalca ure, ko so predmeti za vsakdanjo rabo čimbolj praktični ne oziraje se na njih estetsko obliko, ko je pohištvo v stanovanju oglati brez nepotrebnih okraskov, kjer bi se nabiral prah, in nazadnje, ko so stavbe preproste škatlaste oblike, brez ozaljšanih fasad.

Mar nam niso predmeti, ki so služili našim dedom in babicam, spomin na čase, ko so po našem mnenju ljudje živeli še bolj brezskrbno, čeprav bolj revno, ko so si morali iz njihove skromnosti in revščine znati privoščiti več, kot si znamo mi danes? Morda se nam ob teh starih predmetih prikazujejo podobe iz preteklosti, ko kmečke ohceti niso bile le enkrat na leto in še to improvizirane in v Ljubljani, ampak ko so škripali težko naloženi vozovi in vozili balo na novi nevestin dom. In to ni bila bala, ki jo danes pripelje tovornjak kakega lesnega podjetja, pač pa so bile to skrinje, ki so jih napravili mizarji in poslikali vaški umetniki. Mar niso ti stari predmeti spomin na čase, ko je bila ura še redkost, saj je znano, da so včasih, če je gorela domačija, najprej rešili staro stensko uro, ki je takrat predstavljala pravo dragocenost?

V Ljubljani na Mestnem trgu je trgovina Antika, edina v Ljubljani, kjer prodajajo stare predmete. Trgovina je vedno polna blaga in kupcev, v turistični sezoni največ kupujejo tujci, saj so z zbiranjem daleč pred nami. Z drugimi besedami, pri njih so taki predmeti že pobrani in varno spravljani v privatnih zbirkah.

Janez Zrnc

Železniško gospodarstvo LJUBLJANA, Moše Pijadejeva ul. 39,
telefon 313-044

PODJETJE ZA TURIZEM, TRANSPORT IN GOSTINSTVO

Termalno kopališče **ATOMSKE TOPLICE**

Podčetrtek — Slovenija

Termalna voda temperature 35° — 37° C je po sestavi hidrokarbonatna
— oligomineralna — hipotermna.

PRIPOROČA SE ZA ZDRAVLJENJE:

revmatičnih obolenj, kolagenoze, arterialne hipertoniije, degenerativnih obolenj, pojavov staranja, metaboličnih obolenj, nevralgij kot posledic poškodb lokomotornih organov ter ženskih in kožnih obolenj.

ZA ZDRAVLJENJE IN REKREACIJO TER OSKRBO GOSTOV SO NA VOLJO:

- pokrit kopalni bazen, ogrevan pozimi
- kopalne kadi z uporabo kabin v letnem času
- točilnica termalne vode
- ambulanta (zdravniški pregledi, tudi specialistični)
- v letnem počitniškem naselju v Podčetrtku 90 ležišč in restavracija
- 30 ležišč v avtomobilskih prikolicah pri bazenu

Zdravstveno službo in strokovno medicinske raziskave opravljajo in vodijo Klinične bolnice v Ljubljani

Pred kopanjem se posvetujte z zdravnikom v naši ambulanti!

VSE INFORMACIJE IN REZERVACIJE:

Atomske toplice Podčetrtek, telefon 4, 81-958, 82-800 in v vseh turističnih poslovalnicah TTG.

Croatia

PE

Ljubljana, Celovška 91

**OB VRNITVI IZ DOMOVINE
SE NEZGODNO ZAVARUJTE!**

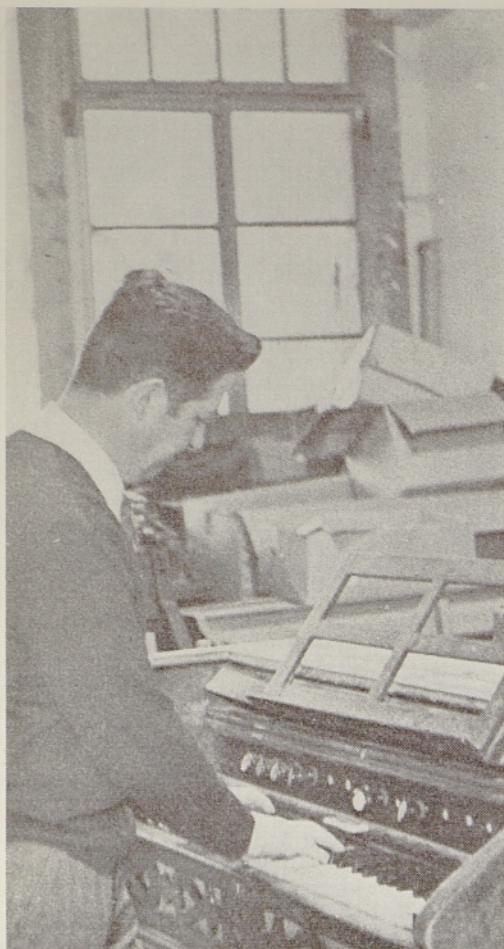
ZAVAROVALNO POLICO LAHKO DOBITE
NA LETALIŠČU LJUBLJANA-BRNIK

LETITE ZAVAROVANI!

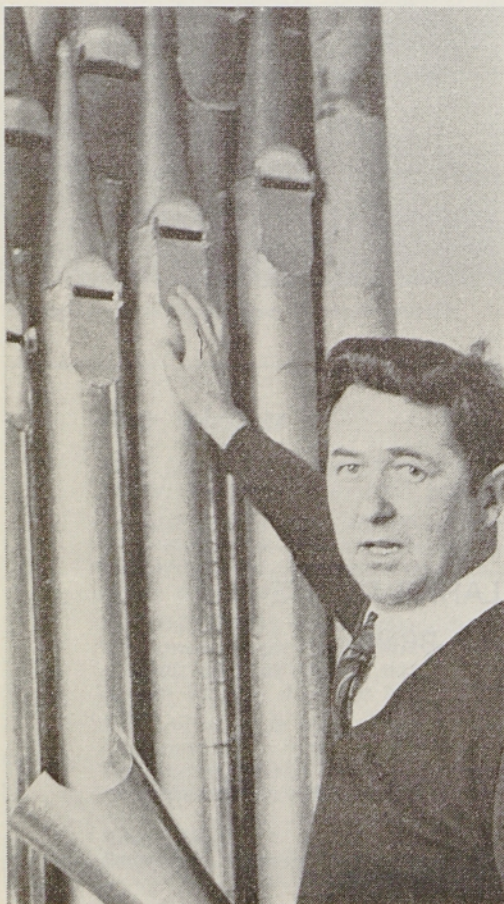

V delavnici orgel, zadnji v Sloveniji

Orgelski zvoki iz Šentvida

Anton Jenko iz Šentvida pri Ljubljani se ukvarja danes edini v Sloveniji še z redko obrtjo izdelovanja orgel. Veliko truda je treba vložiti v to delo, seveda pa ne gre tudi brez veselja do te vrste glasbe

Ko stopiš na dvorišče Antona Jenka v Šentvidu pri Ljubljani, te presenetijo zvoki piščali, ki se kot jagode na grozdu nizajo drug na drugega... Mogočni, zamolkli in tuji ušesu, vajenemu avtomobilskega hrupa. Ozreš se naokoli, če nisi slučajno šel v cerkev, kajti delavnica pred teboj ni običajna mizarska delavnica, temveč je to delavnica orgel; edina v Sloveniji, ki je industrijski čas še ni pogoltnil.

»Vztrajamo,« je smeje se dejal mojster, ko se je začudil, da se je novinar spomnil nanj, in nadaljeval: »Za zdaj še nismo izgubili poguma.«

Kako bi izgubil pogum, ko pa se nanj ne obrača le vsa Slovenija, ampak tudi velik del Jugoslavije. Orgle, ta starodavni glasbeni instrument, ki je v Evropo zašel iz Bizanca tam v osmem stoletju našega štetja, namreč marsikje ječijo pod težo starosti; treba jih je popraviti ali napraviti nove. Mojstra ne kličejo le cerkve, ampak tudi šole, saj je to instrument, ki s svojo mogočnostjo in nenavadnimi zvoki spet pridobiva na veljavi.

Tri mesece za en izdelek

»Pred nekaj dnevi smo ravno dokončali prvi letošnji izdelek,« je povedal mojster in si zadovoljno pomel roke, kajti za ene same orgle mojster s svojimi pomočniki potrebuje tri pa tudi štiri mesece. Ko je vse končano, se mojster vsede in zaigra nanje. Vesel, zadovoljen. Kot Michelangelo, ki je svojega Mojzesa s kladivom udaril po kolenu in potem dejal, da je kip reagiral na udarec, kot da bi bil živ.

»Vsake orgle me stanejo nekaj živcev,« je navrgel mojster, čeprav to še zdaleč ni živčen človek, temveč človek, ki ve, kaj hoče, ki ve, kaj dela in ki mu ne manjka ne volje ne potrpljenja. Seveda pa brez veselja do tega dela verjetno tudi ne bi šlo.

»In brez posluha,« me je dopolnil mojster in na piščalih, pripravljenih za nov izdelek, začel dokazovati, kako ima vsaka piščal svoj zvok in kako važno je, da ima pri uglasčevanju človek tudi posluh. Tu ni nobenih izračunov, ne meril ne točno določenih predpisov.

»Važen je posluh in oko,« je poudaril mojster.

Vsake orgle so drugačne

To pa zato, ker so vsake orgle drugačne. Mojster v življenju še ni naredil dvoje enakih orgel. Vsak prostor namreč zahteva sebi primeren instrument. Zato to tudi ni rutinsko delo. Je nekaj več. Že od nekdaj.

»Moje delo se začne tako, da si najprej ogledam prostor, kamor bodo prišle moje orgle. In ko orgle izdelujem oziroma uglasčujem, se hkrati vživim v tisti prostor. Akustika je važna, zelo važna.«

In spet sva pri piščalih; lesenih in kovinskih. Običajne orgle jih »požro« od 700 do 800, velike orgle pa tudi 7.000. Tudi takšne so pri Jenkovih že izdelali, in sicer za cerkev v Djakovu.

»Potem si izdelam idejni osnutek in načrt. Zdaj največkrat sam. Včasih pa mi načrte izdela tudi kdo drug. Nekoč je to za nas delal inž. Ivan Pengov, pa skladatelja Tomc in Premrl. Moj rajniki oče pa so se menili tudi s Plečnikom,« je nadaljeval mojster.

— Ali so na zunaj vse orgle enake?

»Kje pa! Tudi na zunaj so vsake orgle drugačne, saj njihov videz ne sme kvariti arhitektonske oblike prostora, v katerem so. Oblika je pomembna, ravno zato mi načrte kdaj napravijo drugi strokovnjaki,« je odgovoril mojster na moje nekoliko laično vprašanje.

— Kako je z lesom?

»Za orgle potrebujemo različne vrste lesa, kvalitetnega lesa. Najboljši je hrastov in hruškov les. Pa je iz dneva v dan

težje zanj. Pokljuka in Blegoš, tam se še kaj da dobiti, drugje pa je kar izrabljeno,« se je nekoliko potožil Anton Jenko.

— Vaš oče je bil tudi izdelovalec orgel...

»Da, moj oče so se kot mladenič učili več obrti, pa vsako opustili. Vleklo jih je le k muziki in ustavili so se pri mojstru Miklavcu, se hodili učiti k italijanskim mojstrom v Gorico in potem postavili na svoje.«

— In tako je bilo povsem razumljivo, da boste vi prevzeli to družinsko tradicijo?

Netopirji — najhujši sovražniki

»Jaz sem sprva tako rekoč padel v to. Obrt je bila namenjena starejšemu bratu, ki pa je padel v vojni. Tako so oča mene postavili 'k ponku'. Takrat nihče nikogar ni vprašal, kaj bi rad delal kot danes; hči hodi v osmi razred pa se že dve leti 'brihtamo', kam bi jo dali, kaj bi, kaj ne bi, kaj bi ji dišalo, kaj ne,« je nekoliko poduhovičil mojster na račun najstarejše od štirih hčera.

»Potem sem dobil veselje,« je nadaljeval mojster in se spominjal časov, ko sta z očetom kolesarila po Sloveniji z orodjem in malico v nahrbtnikih. Velikokrat sta najprej kolesarila do Ljubljane, naložila kolesa na vlak in potem spet kolesarila. »To so bili časi, ko je bilo veliko porušenega in ko sva v orglah našla vse mogoče in nemogoče: moko, koruzo, cele kante masti, orožje; kajti orgle so med vojno služile za skrivališča. Žalostno pa je bilo, ko smo v orglah našli deklet, ki je napravilo samomor.«

— Vsako stvar, vemo, da uničuje čas. Kaj pa orgle poleg zoba časa še uničuje?

»Največji sovražniki orgel so netopirji, ki kot črne hruške visijo na njih, jih onesnažujejo in ko letajo za muhami in pajki celo z zobmi preluknjajo kovinske piščali. Hudo je s to golazniijo.«

Tako sva se z mojstrom pomenkovala o njegovem delu, v katerem živi. Kako bo naprej, mojster ni vedel; vprašljivo je namreč, če se bo katera od štirih hčera oprijela takšne obrti. Sicer pa je to še zelo daleč, saj jih ima mojster komaj nekaj čez štirideset; to pa je čas optimizma. In iz delavnice v šentvidu bomo še dolgo čuli tiste skrivnostne zvoke orgelskih piščali, ki človeku dajejo občutek, da prihajajo iz davnine, iz časov Mozarta, Bacha pa še od prej.

Albina Podbevšek

IZ ŠVICE NA ŠTUDIJ V LJUBLJANO

Po očetovih stopinjah

V Ljubljano je prišla jeseni preteklega leta naša švicarska rojakinja, pravzaprav pol Švicarka in pol Slovenka, Kristina Florjančič iz Winterthura. Njen oče je Slovenec, kot je razvidno že iz priimka, strojni inženir v znani tovarni Sultzer. V Ljubljano je prišla študirat ruščino in nemščino, ob tem pa je bila morda še najmočnejša želja, da bi se kar najbolj naučila slovenščine. Po nekaj mesecih bivanja v Ljubljani ji slovenščina res že teče dokaj gladko, potruditi pa se je seveda morala še posebej za to, da bi lažje sledila predavanjem na univerzi. »Ruščina je zame nekaj čisto novega,« mi je začela pripovedovati o svojih študijskih težavah, »drugi študentje so se je učili že v srednji šoli, jaz pa sem morala začeti vse znova. Ko sem prišla, nisem znala niti cirilice, velike težave pa sem imela s slovensko razlago. No, zdaj je že nekoliko bolje, čeprav tudi še zdaj ne razumem vsega. Na univerzi obiskujem tudi tečaj slovenščine za tujce, ki je izredno dober. Profesorica se je izredno dobro prilagodila nam, ki imamo vsi zelo različno jezikovno podlago.«

»V Sloveniji pa tokrat gotovo niste prvič...«

»Seveda ne. Prej smo velikokrat prihajali sem, vendar samo na počitnice. Takrat sem se naučila veliko slovenskih besed, vendar pa sem potem, ko jih nisem uporabljala, veliko tudi pozabila.«

V Florjančičevi družini v Winterthuru so štirje otroci — trije fantje in eno dekle in očetu je očitno uspelo uresničiti željo, da bi v svoji družini ohranil vsaj nekaj slovenskega. Nad Slovenijo so navdušeni prav vsi v družini in tudi slovensko govorijo vsi po malem. Ali je bila tudi očetova spodbuda, da se je Kristina odločila za študij v Ljubljani?

»Res me je k temu največ spodbujal oče,« je pripovedovala Kristina, »a tudi meni sami se ni bilo težko odločiti. Jezika se lahko in rada učim. Ruščino sem želela študirati tudi v Švici, tu pa se poleg nje lahko učim tudi slovensko. Kadar zdaj pridem domov v Švico, dobi oče kar domotožje in z menoj govori samo slovensko.«

»Domotožje, pravite. Ali se vam ne zdi, da je to že nekakšna slovenska narodnostna posebnost, kot trdijo nekateri?«

»Pri očetu se meni to zdi nekaj izredno lepega. Če se zvečer sreča z drugimi Slovenci, ga ni za spraviti do-

mov. Prav gotovo vpliva na to tudi okolica. Ljudje v Sloveniji in Slovenci nasploh kažejo veliko več zanimanja za svojo okolico kot Švicarji, ki so veliko večji individualisti, bolj zaprti vase.«

»Kako vam je oče prikazal Slovenijo, ko ste bili še manjši?«

»O Sloveniji se je v naši družini zelo veliko govorilo. Oče nas je učil posamezne besede. Na polovico smo vsi v naši družini Slovenci. Tudi psa imamo iz Slovenije, iz Radovljice. Z njim govorimo samo slovensko. Psiček je mešanec, vendar pa če kdo vpraša, kakšne pasme je, pravimo, da je 'viktorepec' in vsi debelo gledajo...«

Kristinin oče je odšel v Švico z devetnajstimi leti kot mlad študent. Tam je doštudiral, se poročil z domačinko in tam ostal za stalno. V Švici je že več kot dvajset let. Ali se še vedno počuti tujca?

»Švicarji nimajo radi tujcev,« pravi Kristina, »in včasih ima oče še zdaj zaradi tega težave. V začetku jih je seveda imel še veliko več. Službeno je bil zdaj eno leto v Nemčiji in pravi, da je tam glede tega čisto drugače.«

»Kako pa gledajo na vas, njegove otroke?«

»Mi nismo nikoli imeli nikakih težav. Mi smo že druga generacija. V šoli pa tega sploh ne občutiš. Mladi že gledajo na te stvari čisto drugače.«

»Ali boste ostali v Sloveniji do konca študija?« sem jo še vprašal za konec. »Ne vem še zagotovo. Vse bo odvisno od tega, kako bo z mojim študijem. Oče me nagovarja, naj kar ostanem tukaj, seveda pa prepušča odločitev meni sami.«

Kristina študira v Ljubljani z očetovo finančno podporo, stanuje pa pri sorodnikih.

J. P.

Pomladna simfonija

Foto: Joco Žnidaršič

Publikacija o koroških Slovencih v angleščini

Inštitut za narodnostna vprašanja je v Ljubljani že leta 1972 izdal v francoščini študijo »Nekaj vprašanj koroških Slovencev«, ki jo je napisal Drago Druškovič in je bila namenjena predvsem tujim strokovnjakom in posameznikom, ki se ukvarjajo s preučevanjem problematike narodnostnih manjšin. To razpravo je inštitut še dopolnil in predelal in jo pred kratkim ponovno izdal v angleškem jeziku.

Osnovni namen te knjige je predvsem informacija o problematiki koroških Slovencev, tako o dogodkih v zvezi z dvojezičnimi napisi, o ugotavljanju manjšine, o sodobnih asimilacijskih procesih, knjigi pa so dodani tudi zemljevidi, ki kažejo na poseljenost Slovencev na Koroškem, ter bibliografija literature o koroškem problemu.

»Slowenische Lyrik der Gegenwart«

Pred nekaj tedni je pri založbi Wulff v Dortmundu kot prvi letošnji zvezek zbirke »Kleine Reihe Lyrik und Prosa« izšla knjiga z izborom iz slovenske poezije z dvojezičnim naslovom »Slowenische Lyrik der Gegenwart, Sodobna slovenska lirika«. Gradivo za to zbirko je zbral Bran-ko Hofman in predstavlja 19 pesnikov z zanje značilnimi pesmimi v izvirniku in prevodu. Značilnost knjige je ta, da je dvojezična, kar je v nemški književnosti izjemen primer. Pesmi je prevedel dr.

Franjo Smerdu. Uvodni esej o slovenski liriki je prispeval Filip Kalan, sklepno besedo pa je napisal eden izmed organizatorjev te izdaje dr. Vladimir Bonač, ki stalno živi v Dortmundu.

Nemška knitika je izredno ugodno ocenila to knjižno izdajo, predvsem pa je poudarila, da je izdajanje takih in podobnih knjig najboljši način za zблиževanje dveh narodov. Ko dopisnik lista Ruhr-Nachrichten poroča o izidu knjige in o slovesnosti ob tej priložnosti, ki se je je udeležilo tudi nekaj slovenskih književnikov, pravi med drugim. »Ti slovenski pesniki zajemajo zmeraj novo podobo in izpoved iz domovine (ne da bi bili kdaj izgnani iz nje) in »domovina« jim je bila predvsem njihov jezik, pogosto edino, kar so lahko obdržali skozi stotletja zatiranja.«

Nov dokument o Adamiču

V Ameriki je izšla razprava »What else have you in mind?«: Louis Adamic and H.L. Mencken izpod peresa profesorja H.A. Christiana. Objavljena je v četrtletni reviji Menckenia (jesen 1973, No 47), ki je posvečena razpravam o baltimorskem uredniku in satiriku Menckenu (1880—1956). Ta je s svojo zavzetostjo in modrostjo spodbudil marsikaterga pisateljskega začetnika. Tako je olajšal in uglađil literarni vzpon tudi Louisu Adamiču, ki je po prvi svetovni vojni zapustil armado in v dvajsetih letih začel svojo pisateljsko pot. Adamičeva in Menckenova korespondenca se bere kot dopisovanje med mlajšim in starejšim prijateljem, ki sta se našla pri reševanju

istih vprašanj. Menckenova in pozneje (na Menckenovo pobudo) tudi mentorstvo Louisa Sinclaira je blagodejno spremljalo Adamiča od njegovih začetnih prispevkov v čikaški Prosveti in pri objavljanju velikih del, kot so Dinamit, Smeh v džungli, Povratek v domovino, Vnuki, Zibelka življenja, Hiša v Antigi, Moja Amerika, Iz mnogih dežel, Prehod na dve strani, Moja rodna dežela, Narod narodov, Kako vam je ime in Večerja v Beli hiši. Nekaj teh knjig je prevedenih tudi v slovenščino.

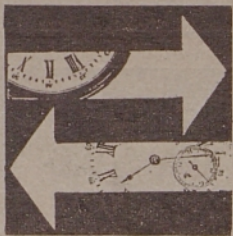
»Cortesova vrnitev« — nova slovenska opera

V marcu so v ljubljanski operi uprizorili novo slovensko opero »Cortesova vrnitev«, ki jo je uglasbil skladatelj Pavel Sivic. To je bila prva krstna uprizoritev slovenske opere po petih letih, ko so publiki predstavili opero »Ocean« Danila Švare.

Novo slovensko operno delo je napisano po radijski igri Andreja Hienga. Opera govori o vojaku, ki se po desetih letih osvajanja tujih dežel vrne domov in se ne zdajde več. Glavni vlogi pojeta Samo Smerkolj in Zlata Ognjanovič. Zanimivo je, da prave zgodbe, ki smo jih navajeni v operah, tu ni. Vse se dogaja v dialogih med glavnim junakom vojskovodjo Cortesom in njegovo ženo. Kraj dogajanja je Mehika. Pri komponiranju se je avtor držal klasičnih prijemov. Večji poudarek je edino na tolkalih, da bi s tem ustvaril nekoliko tipičnega mehiškega melosa.

**začasno
na
tujem**

Med našimi v Münchnu Ljudje od »tam« in »tukaj«

V Münchnu je po nekaterih podatkih približno 6500 Slovencev. Ne vem, če so v večini dekleta ali fantje ali zakonski pari — nam so se od vseh najbolj vtisnili v spomin dekleta, ki v münchenskem »Triglavu«, društvu tamkajšnjih Slovencev, skrbe za folkloro. Zato bo tekla beseda predvsem o teh.

Občudovali smo jih na enem od njihovih nastopov. Oblečene v šušetečo svilo pisanih kril, bele ošpetlje in izvezene zavijačke so tako živo pričarale domače vzdušje, da smo skoraj pozabili, da smo v tujini. Velika münchenska pivnica se je čudežno spremenila v košček domovine — kot otoček sredi tujega sveta, sredi tujih ljudi, ki gledajo »auslenderje« sicer strpno, pa vendar tudi nezaupljivo, zadržano ali celo zviška.

Najprej naj omenim Marino, drobno plavolaso dekle — na prvi pogled bi rekla, da je komaj dobro zlezla izpod maminega okrilja. Pa vendar je že štiri leta v Münchnu in če je treba kaj poprijeti, organizirati, pomagati, se na Marino lahko vselej zaneseš. Njena ljubezen so narodne noše in avtomobili. Pravijo, da tako hitro vozi, da prekosi marsikatero fanta. Obiskali smo jo doma, v njeni sobici, ki je bila kmalu polna mladih rojakov.

Ansambel Avsenik za Slovence v Münchnu

V soboto 18. maja ob 20. uri bo nastopil ansambel Slavka Avsenika na »Majskem srečanju Slovencev«, ki bo v veliki dvorani »Löwenbräukeller«, na Nymphenburgstr. Po koncertu bo plesna zabava do 3. ure zjutraj. Sodelovala bo tudi folklorna skupina društva »Triglav« z zabavnim ansamblom. Vabi vas

»Triglav«, kulturno-prosvetni klub Slovencev v Münchnu

Razigrana

Foto: Egon Kaše

Segali so nam v roke in spraševali po domačih novicah. Gledali so nas, kot da se nas še drži vonj po domači zemlji, po domačih ljudeh.

Marina pravi, da nima domotožja in da še ne misli na vrnitev domov. »Saj sem vsak teden doma,« pravi. »Kaj pa je to — teh šest, sedem ur vožnje! V petek po službi sedem v avto in zvečer sem že doma. To me stane toliko, kot če grem tukaj na malo boljše zabavo in v kino. Doma pa se dobro in zastoj najem.« Takrat, ko je bila v Nemčiji zaradi naftne krize vožnja v nedeljo prepovedana, se je odpeljala iz Ljubljane v nedeljo ponoči, tako da je bila šele po polnoči na meji. V München je prišla ravno še v času, da se je na hitro umila in si uredila lase, potem pa naravnost na delo. Ej, vesela mladost, ki zmora vse! »Sicer pa,« pripoveduje Marina, »smo Nemce že kar malo prevzgojili. Ko je bila v Nemčiji »velika« nogometna tekma med našimi in Nemci, smo naslednje jutro v kantini tako vneto razpravljali, kako so padali goli in kdo je bil boljši, da nas je moral šef ko je bila še skoraj osem, opozoriti,

da bi bil zdaj že zares čas, da bi začeli z delom!« Pri teh tekmah pa je prišlo do zapletov tudi med mešanimi zakonci. Mož — Nemec je navijal za svoje, žena — Slovenka za naše — plave. Na srečo se tako navijanje kar mirno konča, kajti oba zakonca sta od kričanja in spodbujanja »svojih« tako hripava, da doma ne zmoreta več glasne besede, ko pa prideta spet do glasu, se duhovi že pomirijo.

Marina je ena tistih, ki je doma v Ljubljani in doma v Münchnu in najbrž bi ji bilo težko, če bi se morala odločiti: samo tukaj ali samo tam. Najbrž ne bo nikoli več čisto naša in nikoli ne čisto njihova — del srca bo za vedno ostal pri nas in del srca tam, kot toliko naših rojakov, ki žive na tujem in jim je nekdo zelo lepo in upravičeno pridal naziv »domotožci«.

Njena sestra Nada pa je med tistimi, ki se je odločila za »tam«. Pred pol leta se je poročila z Wolfgangom; na robu Münchna, tam kjer rastejo nova naselja stanovanjskih hiš — bloki, enodružinske atrijske hiše, stanovanja v obliki satovja — kot bi gledali vzorčne makete nemških arhitektov — sta si uredila lično stanovanje. Zmerom mi je bilo žal deklet, ki so se odločile za tujerodnega moža, češ — ali je ni škoda, tako »fejst« dekle pa je za nas za zmerom izgubljena! A ko gledam Nado, se zavem, da ni izgubljena za nas, da bo ostala zmerom tudi naša. Ko pridemo v njeno stanovanje, nas iz gramofona takoj pozdravi veseli zvoki Avsenikove polke. In na slovensko prireditvev pripelje s seboj tudi moža in njegove starše. Zdaj se pogovarja z nami po naše, zdaj z možem in njegovimi po njihovo, zmerom z istim srečnim smehljajem na licu, zmerom naša in njihova. Ko jo »vati« zaprosi za ples, si na hitro spet posadi zavijačko na glavo (od mnogih plesov ji je tako vroče, da si jo pri mizi vsakokrat sname), krilo njene narodne noše jima v valčkovem taktu veselo plahuta okrog nog in »Mutti« ju pri tem občudojoče gleda. Wolfgang malo od strani posluša naš razgovor in najbrž ne bo dolgo, ko se bo hočeš-nočeš spoprijel s slovenščino, da se bo lahko še bolj vključil med naše ljudi, med rojake svoje ve-sele, mlade žene.

Ko gledamo te vesele mlade ljudi — vsaj večina jih je mladih — se počutimo kakor doma. A ko se z njimi pogovarjamo, marsikdo zavzdihne: »Kako ste srečni, ker boste šli jutri spet domov. Vi sploh ne veste, kaj je to — domotožje!«

Med pari se vrte tudi otroci, čisto majhni so še, pravzaprav bi morali biti že zdavnaj v postelji. A starši jih nimajo komu pustiti. Tu ni babic ali tet, ki bi jih čuvali, kadar si starši

Na maškaradi v Berlinu

zažele malo zabave. Zato jih pač vzamejo s seboj.

Roberta, petletnega fantiča je polna vsa dvorana. Njegova starša sta že dolgo v Nemčiji in je Robert pravi, rojen Münchenčan. Vendar govori lepo slovenščino. »Ali ste imeli zaradi tega kaj težav?« vprašam njegovo mamo. »Ne, sploh ne! Navajen je, da doma govorimo samo slovensko, v vrtcu in z drugimi pa po nemško.« Pohvalim jo: »Lepo, da ste ga naučili po naše!« »Kaj pa mislite! Sram bi me bilo, če ne bi znal slovensko! Kaj pa bi rekli babici, dedka in drugi naši sorodniki, če se ne bi mogli sporazumeti z otrokom, kadar pridemo domov na obisk!«

»Ali je z majhnim otrokom tukaj težko?« se še pozanimam.

»Prva tri leta že. Ustanov za tako majhne otroke skoro ni, zato je bilo precej težav z njegovim varstvom. Zdaj, ko je večji, ni več teh problemov. Roberta peljeva zjutraj, pred službo v vrtec in prideva ponj popoldne, ko se najina služba konča. Najlepše nam je v soboto in nedeljo, ko gremo med Slovence. Človeku kar odleže, če smo lahko ves dan med našimi ljudmi.«

Slovenski starši, ki imajo majhne otroke, so se razveselili obljube »Triglavanov« da bodo poskušali ustanoviti slovenski vrtec. Obetajo pa tudi slovenski dopolnilni pouk, kot ga poznajo v Stuttgartu in še kje.

Pri razgovoru nas zmoti mala Suzi, ki zleze v naročje teti v narodni noši. »Ali bova kaj zapeli?« vpraša teta. »Bova« odvrne Suzi in brez zadrege začne: »Na planincih sončece sije...«

Jana

»Sava« sodeluje s »Svobodo«

Sredi marca se je mudila v Sloveniji delegacija Slovenskega kulturno-prosvetnega društva »Sava« v Frankfurtu na Maini. V Trbovljah se je udeležila začetnih proslav 50-letnice zgodovinskega

Naročnika naše revije Ivan Ošina z ženo med plesom

Spopada zasavskih rudarjev s fašistično organizacijo Orjuna in še bolj okrepila sodelovanje z Delavskim prosvetnim društvom »Svoboda II«. Obe društvi sodelujeta že od preteklega leta, ob tej priložnosti pa so se dogovorili tudi za vrsto skupnih akcij.

Skupina Savinih odbornikov je obiskala tudi Slovensko izseljensko matico, kjer so predsednika Draga Seligerja in tajnika Franca Žugla podrobneje seznanili z delom društva in s prihodnjimi načrti. Tudi tu so se pogovarjali o sodelovanju pri kulturno-prosvetnem delu in predstavniki Slovenske izseljenske matice so jim obljubili vso pomoč.

Slovesnost za delavce IBT v Berlinu

V restavraciji »Zoo pavilion« v Berlinu smo se pred kratkim zbrali delavci IBT Trbovlje, berlinskih oddelkov. Povabili so nas z namenom, da nas seznani s statutom naše temeljne organizacije združenega dela in z načinom volitve delegatov v zbor združenega dela v skup-

Skupina naših delavcev v Berlinu posluša pozdravne besede iz domovine

ščino občine Trbovlje. Roman Vitez, vodja oddelka delovne skupine HWB, je prebral poslovno poročilo o delu v preteklem letu, hkrati pa smo potrdili delovni načrt za leto 1974. Nato je tov. Vitez čestital vsem delavkam ob dnevu žensk. Po končanem uradnem delu je bila še prisrčna slovesnost. Te prireditve so se udeležili tudi predstavniki zvezne konference SZDL iz Beograda in predstavniki jugoslovanske vojne misije v Berlinu.

Rok Leskovšek, Berlin

Tudi v Kölnu se zbiramo

V Rodni grudi in tudi v drugem slovenskem časopisju lahko večkrat beremo o delovanju slovenskih društev pod najrazličnejšimi imeni. Slovenci v Kölnu in v njegovi okolici vse do Porurja nimamo sicer še nobenega javno organiziranega in vpisanega društva, vendar pa je tudi pri nas kar živahno. Tako se vsako zadnjo soboto zberemo v nekem majhnem, vendar prijetnem prostoru z namenom, da se po slovensko pogovorimo in po

Delegacija društva »Sava« iz Frankfurta med razgovorom na Slovenski izseljenski matici

domače zapojemo. Ob raznih praznikih prirejamo že več kot tri leta slovenske zabavne večere v dvorani sv. Severina, kjer se zbere po 150 do 170 Slovencev ob domačih poskočnicah.

Začetki tega zbiranja, kot sem že omenil, segajo že več kot tri leta nazaj, posebne zasluge za to pa imata izseljen-ska duhovnika Rot in Bucik. Vse delo pri organizaciji teh srečanj opravlja prostovoljno skupina najstarejših članov. Posebej naj omenim naše tri zadnje uspele prireditve. Prejšnjo jesen smo na martinovo licičitali dve pečeni goski, skupno smo pričakali Novo leto, lepo pa je uspela tudi naša maškarada. Nagradili smo tri najboljše maske in tretja nagrada je bila tudi enoletna naročnina za »Rodno grudo«. Na teh zadnjih prireditvah je bilo že toliko obiskovalcev, da bomo v prihodnje morali poiskati večje prostore. Resno razmišljamo tudi o tem, da bi ukrenili vse potrebno za formalno ustanovitev društva, kakršnih je že več v ZR Nemčiji. Ob tej priliki vabimo Slovence iz naše okolice, da se nam pridružijo in nam pomagajo pri uresničitvi naše zamisli.

Ciril Smodiš
5 Köln 1, Poststr. 49

Rdeči nageljni v Reutlingenu

V nedeljo, 10. marca popoldne, je bila v dvorani Kreiskrankenhausu svečana proslava v počastitev 8. marca, dneva žena, namenjena vsem slovenskim materam in ženam na področju južnega Baden-Württemberga.

Dvorano je krasila jugoslovanska zastava, slovenske narodne vezenine in napis: Tebi, slovenska mati. Ob vstopu v dvorano je učenec Ferdi Požlep delil rdeče nageljne vsem slovenskim ženam. Gostje so napolnili dvorano do zadnjega sedeža. Učenci slovenskega dopolnilnega pouka iz Reutlingena in Sindelfingna so čakali na začetek slavlja.

Pozdravne besede sta izrekla članica društva prijateljev mladine Ivanka Požlepova in predsednik SKUD Triglav Marcel Božič iz Stuttgarta. Vezano besedo med posameznimi točkami so brali učenci: Dušan Mihelič, Rozika Šušteršič in Marija Kucler. Po pozdravu materam je Rozika dejala: »V letu je mnogo veselih in težko pričakovanih dni, vendar od vseh teh se eden posebej razlikuje, to je dan, ki pripada našim mamicam. To je praznik, katerega smo veseli vsi, majhni in veliki, res vsi, saj smo njeno najdražje.«

V programu je nastopalo z recitacijami, pevskimi, folklornimi in ritmično melodičnimi točkami mnogo učencev. Obarvala pa ga je tudi folklorna skupina Triglava iz Stuttgarta, ki je zaplesala dva plesa. Po programu so odhajali starši v Caffè Ritterschenke v Reutlingen, kjer

Nagelj za mamico

je bila razstava 50 likovnih del in 48 spisov slovenskih otrok, posvečenih svojim materam. Z zanimanjem so si ogledovali ta dela in prebirali tople in drage besede.

Za presenetljivo uspešno prireditev imajo zaslugo predvsem starši v Reutlingenu. Iskrena zahvala zlasti še tovarišici Pavli Falamič, Bredi Šušteršič in njeni mami za lepe vezenine ter družinama Požlep in Kucler. Hvala tudi staršem iz Sindelfingna, ki so pripeljali vse svoje otroke oblečene v slovenske narodne noše.

Dragica Nunčič
slovenska učiteljica v Stuttgartu

Rodna gruda — edina vez z domovino

Precej časa je že minilo od gostovanja »Mihe Dovžana« na Švedskem, toda večer v Köpingu, ki smo ga preživeli z njegovimi pevo in glasbeniki ter med člani Matice in RTV, je ostal nepozaben. Po vašem odhodu, v novembru lani, smo se Slovenci še dvakrat sestali v Köpin-

Trije bratje Žvar: (od leve) Lojze iz Vasterasa, Jože in Milan iz Surrahammara, na levi je Jožetova žena Anica, na desni pa Lojzetova Vera. Otroci so Fonze, Lojzek in Matjažek Žvar.

gu. Zlasti lepo smo se imeli na pustni zabavi, kjer so tudi nagradili najboljše maske odraslih in otrok.

Naš ansambel »Triglav« iz Västerasa kar pridno nastopa. Igrali so na prireditvi »Jugoslavija nekdanj in danes« tu v Västerasu, maja pa bodo nastopili v tukajšnjem Folketshusu.

Sporočam vam tudi veselo novico, da smo dobili novega člana naše družine. Naš tretji sinek — Boris se je rodil 1. marca. Sem zdrava in mali Boris dobro napreduje. Fonzi in Lojzek sta pridna in v šoli sta med najboljšimi učenci. To naju z mojem zelo veseli. Doma pa se učita tudi slovenščine. Vsi imamo domotožje, saj domovina je samo ena, tujina pa je mačeha. Naša edina vez z domovino je revija »Rodna gruda«, ki jo preberemo do zadnje vrstice. Vez z domovino pa so tudi radijski valovi iz Ljubljane, Zagreba in Beograda.

Z mojem Lojzetom in otroci pošiljamo pristrčne pozdrave vsem pri Matici in tudi ansamblu »Mihe Dovžana«.

Vera Žvar, Västerås

Postal sem pionirski prvak na smučarskem tekmovanju v Švici

Drugega marca letos smo šli z atkom, mamo in sestrice Irmo na tretji slovenski veleslalom v Švico. Na tem tekmovanju smo bili že prej dvakrat, pa sem vedno imel smolo. Prvikrat sem zgrešil vratca, drugič se mi je pa odpela smučka. Obakrat je tekmoval tudi naš atek. Če bi njega ne bilo, tudi jaz ne bi znal smučati. Prve smučke sem dobil, ko sem imel tri leta.

Dan prej sva z atkom trenirala, da bi šlo nama na tekmovanju čim bolje. Tisto nedeljo je bilo zelo mrzlo, vreme je bilo lepo, sončno, sneg pa trd in zmrznjen. Pregledala sva progo, atek mi je razložil, kako moram voziti, da bom čim hitrejši. Proga je bila zares zelo dobro izpeljana.

Tekmovanje se je začelo ob 10. uri dopoldne. Seveda sem imel nekaj treme. Srce mi je razbijalo, a ko sem odpeljal, sem se umiril. Takrat sem videl samo še posamezna vratca in sneg. Kar dobro sem vozil. Po tekmovanju smo se okrepčali z vročim kakavom in težko čakali na razglasitev rezultatov. Ko sem slišal, da sem med pionirji prvi, sem bil veselo presenečen. Dobil sem pokal. Seveda sem na to ponosen.

Edi Vodnjen, Pfullendorf
učenec slovenske dopolnilne šole Ravensburg-Weingarten

Živahen roditeljski sestanek v Stuttgartu

V petek 1. marca je bil v Jugoslovanskem centru v Stuttgartu drugi roditeljski sestanek staršev otrok, ki obiskujejo slovenski dopolnilni pouk v Stuttgartu in najbližji okolici. Udeležilo se ga je blizu trideset očetov in mater.

Slovenska učiteljica Dragica Nunčičeva je zbranim staršem poročala, da v letošnjem šolskem letu nadaljujejo s slovenskim dopolnilnim šolskim poukom v šestnajstih oddelkih. Oddelek v Plochingenu je bil ukinjen zaradi premajhnega števila učencev. Z delom pa je začel oddelek v Schwenningenu, kjer je na slovensko učiteljico čakalo devetnajst učencev. Podobno kakor v Plochingenu pa se lahko zgodi tudi drugod, kjer starši ne bodo redno pošiljali svojih otrok k pouku. V letošnjem šolskem letu obiskuje na območju Stuttgarta slovenski dopolnilni pouk 270 slovenskih otrok. Učenci vzdržujejo redno zvezo z domovino z dopisovanjem v slovenske časopise in revije. Tudi pri pionirskih šolskih urah dostikrat berejo proste spise teh šolarjev. V začetku februarja so bila odposlana likovna dela šolarjev slovenske dopolnilne šole na razstavo v Šoštanj. Priredili so proslavo z bogatim programom za slovenski kulturni praznik Prešernov dan, enako so se z vso vnemo pripravljali na počastitev dneva žena. Tovarišica Nunčičeva je še dejala, da je pouk v vseh slovenskih oddelkih popoldne. Priprave za nastope pa seveda tudi zahtevajo nekaj časa in tako otroci, ki se za nastope pripravljajo, takrat ne morejo priti domov točno. Starši naj to razumejo. Otroci se pripravljajo za nastope z veseljem in ponosom. S svojim nastopom se želi otrok uveljaviti v družbi svojih sovrstnikov, s tem izvenšolskim delom pa se mu tudi krepi njegova narodna zavest.

»Okolje, v katerem tukaj živimo, vsekar spoštujemo in vsak po svojih močeh se trudi in prizadeva, da bi se čim bolj prilagodil in vživel v tukajšnje življenje,« je naglasila tovarišica Nunčičeva, »a pri tem nikar ne zamenjajmo vsakega blišča za dragocen kamen! Domovine in materinega jezika ne smemo pozabiti. Vselej in povsod morata biti prisotna. To privrženost in prisotnost moramo prenašati tudi na otroke. Še danes, ko nam je domovina vsem že tako blizu, poznam slovenske družine, katerih jezik je v glavnem nemščina. Ta nas spremlja ves dan: na poti v mesto, v službi, pri nakupovanju in pri poslušanju radia in televizije. Pa naj, vsaj zvečer in v dnevih, ko je zbrana vsa družina, zazvení v domu, kjer živi slovenska družina, tudi slovenska beseda.«

Zatem je Dragica Nunčičeva govorila o tem, kako težko in naporno je delo slovenskega učitelja v tujini. Da lahko v enem tednu obišejo vse slovenske šolske oddelke se morajo posluževati vseh mogočih prevoznih sredstev. Najbolj oddaljena delovna mesta zahtevajo tudi po tri ure vožnje z vlakom v eno smer. Vmes so pa še prestopanja in čakanja na peronih in čakalnicah. Vendar v trenutku pozabijo na vse težave in nevšečnosti, ko zagledajo zbrane slovenske otroke, ki čakajo, da se spet kaj novega nauče. Učitelji imajo težave tudi z otroki iz mešanih zakonov, ki materinščine sploh ne znajo in se morajo učiti prav od začetka. Zanje bo treba vsaj na področju Sindelfingna in Reutlingena ustanoviti poseben oddelek.

V živahni razpravi, ki je zatem sledila, se je izkazalo, da se mnogi starši res zanimajo za šolanje svojih otrok v slovenskih dopolnilnih oddelkih in znajo ceniti trud slovenskih učiteljic, kar je prav gotovo najboljšo poročilo za uspešno delo.

Nekateri starši so želeli, da bi otroci dobili še domače naloge, da bi se tako čimveč naučili. Drugi so se zanimali, če lahko otrok, ki je zaradi bolezni moral izostati od pouka v svojem oddelku, obiše istega v naslednjih dnevih pri drugi učiteljici, da ne bi izgubil vsega tedna. Dobil je pojasnilo, da lahko, seveda pa mora biti tudi ta drugi šolski oddelek na področju Stuttgarta. Starši so se tudi zanimali, kakšna je veljavnost slovenskega spričevala. Tovarišica Nunčičeva jim je razložila, da ima s tem spričevalom otrok možnost vstopa v višji razred redne slovenske šole v primeru vrnitve v domovino. Nekaj staršev je tudi želelo, da bi bil slovenski pouk dvakrat tedensko, kakor v hrvaških oddelkih. Dobil so pojasnilo, da so s tem povezane objektivne težave. Vse tri slovenske učiteljice imajo vsaka po pet učnih oddelkov, ena celo šest. Tako so zaposlene ves teden. Ob sobotah pa je večina nemških šol, kjer imajo učne prostore, zaprtih. Če bi iz domovine poslali še enega slovenskega učitelja, bi bilo možno ustreči želji, da bi bil pouk dvakrat tedensko v tistih oddelkih, kjer je največ rednih šolarjev.

Naš glas v Stockholmu

Slovensko društvo v Stockholmu je ob slovenskem kulturnem prazniku izdalo prvo številko svojega ciklostiranega glasila »Naš glas«. Poslali so ga na naslove vseh svojih članov, kakor tudi na razpoložljive druge naslove rojakov v okolici Stockholma ter ostalim slovenskim društvom na Švedskem. Ko v uvodni

besedi utemeljujejo, zakaj so se odločili za izdajanje svojega lista, pravijo, da »vse, kar je doslej prišlo med člane, so bila le vabila na občne zборе, zabavne večere, bolj intimnega sodelovanja, širšega obveščanja in izmenjave mnenj pa do zdaj ni bilo.« Člane slovenskega društva v Stockholmu in vse člane drugih novoustanovljenih društev na Švedskem želijo kulturno razgibati, pritegniti k sodelovanju pri listu in pri kulturnih aktivnostih v prihodnje. Če bo ta publikacija naletela na dober sprejem pri rojakih, nameravajo glasilo še popestriti in ga »razviti v informativno, polemično in kulturno revijo vseh Slovencev na Švedskem«.

V prvi številki »Našega glasu« je objavljen sestavek, posvečen slovenskemu kulturnemu prazniku, večji del pa je namenjen širši informaciji o novih prostorih, ki si jih je društvo uspelo pridobiti, in jih že zdaj imenujejo Slovenski dom. Slede še poročila o nedavnem občnem zboru, nekaj društvenih obvestil, dve pesmi, brez dvoma pa spada med zanimivejše sestavek o slovenski šoli, ki ga je napisal Savin Vilhar. Pripoveduje o prileganju v tuje okolje in omenja, da so se Slovenci ob organizirani pomoči švedskih oblasti tam sorazmerno hitro vživeli. Kljub vsemu, pravi, pa se jim misli pogosto vračajo v domovino in mnogi računajo tudi na skorajšnjo stalno vrnitev. »Naša šoloobvezna mladina,« pravi Vilhar, »obiskuje dobro organizirane švedske šole. Ob povratku v domovino bo s tem omogočen takojšen prestop v naslednji razred, če bo ustrezno le znanje slovenskega jezika, pa še znanje zemljepisa in družbe naše domovine.«

»Naš glas« je uredil Tone Jakše, fotografije pa je prispeval Savin Vilhar.

Zahvala

Pred nekaj dnevi sem se vrnil iz Diakonissen operacijo na desnem ušesu, ker se mi je sluh poslabšal. Lokalno operacijo mi je opravil dr. med. F. Herrman. Za vrnjeni sluh se mu prav iz srca zahvaljujem. Hvala tudi vsem dragim prijateljem, posebno pa Zvonku Kušaniču in Ani Lončar, ker sta me tako pogosto obiskovala v bolnišnici.

V avgustu leta 1971, ko sem bil v isti bolnišnici operiran na levem ušesu, me je operiral jugoslovanski zdravnik dr. Asim Mešnovič, ki je delal nekaj let tudi v splošni bolnici v Piranu. Med operacijo je z menoj govoril po slovensko. Na žalost je dr. Mešnovič zapustil Karlsruhe in se preselil v Lauterbach v Hessen, kjer je odprl privatno prakso. Od osebja klinike sem zvedel, da ga še danes pogrešajo in poznajo kot odličnega zdravnika in dobrega človeka.

Emil Zorzut, Ettlingen/Baden

Predsednik Slovenske izseljenske matice Drago Seliger izroča prehodni pokal zmagovalni ekipi SPD »Triglav« iz Švice

Poseben ponos je vsem tekmovalcem in organizatorjem predstavljal njihov napis »Cilj« — seveda slovenski. To pa se v Švici res ne zgodi vsak dan!

Slovenski veleslalom v Švici

Foto: ing. Marjan Hudina

Na levi zmagovalka v ženski konkurenci Milka Kozjek, članica SPD Triglav. Spodaj levo: najboljši član društva Triglav Janez Peternel. Spodaj: del pokalov in nagrad, ki so bile pripravljene za najboljše smučarje.

Otroški dodatek v ZR Nemčiji

Prejšnji mesec je bila objavljena v jugoslovanskem uradnem listu uredba o ratifikaciji sporazuma med Jugoslavijo in Zvezno republiko Nemčijo o ureditvi nekaterih vprašanj socialne varnosti. Med temi vprašanji bo naše bralce najbolj zanimala ureditev izplačevanja otroških dodatkov, ki jih dobijo jugoslovanski delavci v Zvezni republici Nemčiji za svoje otroke, ki ostanejo z materjo ali nekom drugim v Jugoslaviji.

Precej jugoslovanskih delavcev, ki ostanejo dlje časa na delu v tujini, namreč pozabi na svojo družino v Jugoslaviji in uporablja otroške dodatke, ki jih dobijo v tujini, za vse kaj drugega kot za otroke, ki ostanejo doma. Tako je bilo tudi v Zvezni republici Nemčiji precej primerov, da so jugoslovanski delavci zanemarili skrb za svoje otroke v domovini in niso svoji družini pošiljali niti otroških dodatkov, ki so tam precej visoki. Ker dobivajo v tej državi delavci otroške dodatke skupaj s plačo na roke, jih je bilo težko prisiliti, da bi pošiljali ta denar v domovino.

S sporazumom o izvajanju konvencije o socialni varnosti (objavljen je v Uradnem listu SFRJ, št. 8/74) je to vprašanje urejeno praktično med jugoslovanskimi in nemškimi organi tako, da se lahko otroški dodatki v navedenih primerih izplačujejo naravnost v roke tisti osebi, ki v Jugoslaviji skrbi za otroke (naj bo to mati, stari starši ali kdo drug). Takšno zahtevo mora skrbnik otroka postaviti — morebiti prek organa za socialno skrbstvo pri občini, kjer otroci živijo — na Zvezo skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Beogradu, ta pa bo zahtevala od pristojnega nemškega urada za delo (Arbeitsamt), ki izplačuje otroške dodatke, naj izplačuje te dodatke osebi, ki bo naznačena v zahtevi jugoslovanske strani. Tako se bodo otroški dodatki izplačevali v roke skrbniku v Jugoslavijo toliko časa, dokler ne bi delavec dal trdnih zagotovil, da bo pošiljal denar za otroke v Jugoslavijo.

Odprta vprašanja socialne varnosti v odnosih z Zvezno republiko Nemčijo

Že dalj časa se je pri izvajanju konvencije o socialni varnosti, ki sta jo sklenili Jugoslavija in Zvezna republika Nemčija leta 1968, pokazalo, da nekatera vprašanja obe strani različno tolmačita. Gre za nekaj bistvenih vprašanj, ki so tudi politično obarvana, in ki po nepotrebnem zavlačujejo izvajanje te, sicer zelo ugodne in široke konvencije. Ta

vprašanja so bila — poleg drugih — tudi na dnevnem redu pogovorov med delegacijama obeh držav januarja letos v Bonnu, vendar so bila odložena, da ju rešijo pristojni vladni organi obeh držav.

Za katera vprašanja socialne varnosti gre v teh primerih?

Prvo od teh vprašanj predstavlja še ostank minule vojne, ko je bilo mnogo jugoslovanskih državljanov mobiliziranih v nemško okupacijsko vojsko. Čeravno je bila ta mobilizacija prisilna, se takšnim državljanom ob uveljavitvi pravice do

Pravni nasveti

Dr. Lev Svetek

pokojnine črta v Jugoslaviji celotni čas od 6. aprila 1941 do 15. maja 1945, četudi so bili v tem času na delu in tudi socialno zavarovani. V odnosu med Jugoslavijo in Zvezno republiko Nemčijo pa se je to vprašanje zaostrijo spričo tega, ker se je Jugoslavija s posebnim meddržavnim sporazumom iz leta 1956 zavezala prevzeti v svoje breme — proti določenemu plačilu z nemške strani — vse obveznosti iz socialnega zavarovanja, ki so jih pridobili jugoslovanski državljanji do 1. januarja 1956 v nemškem rentnem zavarovanju. Ker so ostali po nemških predpisih zavarovanci, vpoklicani v nemško vojsko, še naprej socialno zavarovani, nemška stran meni, da bi morala Jugoslavija prevzeti v svoje breme tudi čas okupacije in celo čas udeležbe v nemški okupacijski vojski, čemur pa jugoslovanska stran iz razumljivih razlogov nasprotuje.

Tudi drugo sporno vprašanje je posledica druge svetovne vojne. Gre za Nemce, ki so pred to vojno ali v času druge svetovne vojne delali v Jugoslaviji in se nato vrnili v domovino, ki je danes v okviru Nemške demokratične republike. Precej teh Nemcev je po 1. januarju 1956 prešlo (ilegalno) v Zvezno republiko Nemčijo in tam pridobilo pravico do pokojnine. Za te Nemce terjaja sedaj Zvezna republika Nemčija, da mora Jugoslavija prevzeti v svoje breme njihove zaposlitve v Jugoslaviji, čeprav ima Jugoslavija z Nemško demokratično republiko sporazum o prevzemu dajatev, s katerim je že prevzela v svoje breme te iste zaposlitve v času do 15. maja 1945. Tako bi morala Jugoslavija to breme nositi

dvakrat, kar se seveda upira zdravemu razumu.

Tretje načelno vprašanje pa je, ali se sporazum o socialni varnosti med Jugoslavijo in Zvezno republiko Nemčijo nanaša samo na državljane obeh držav (to je stališče Jugoslavije), ali pa na vsakogar, ki je delal in bil zavarovan v eni od obeh držav-podpisnic sporazuma (stališče ZR Nemčije). Tudi tu ni bilo doseženo soglasje in bo potrebna ponovna proučitev vprašanja po vladnih organih obeh držav, ker delegaciji socialnega zavarovanja za dokončno odločitev nista bili pristojni.

Upamo, da bo tudi na tem področju zmagala zdrava pamet in bodo izbrisane še zadnje ostaline vojne, ki pa ovirajo še boljše in hitrejše izvajanje sporazuma o socialni varnosti med obema državama.

ODGOVORI NA VAŠA VPRAŠANJA

Konvencija s Švico

Že več let živim v Švici in sem seveda obvezno zavarovan v švicarskem starostnem in družinskem zavarovanju (AHV-zavarovanje). V zadnjem času slišim, da si lahko zagotovim hkrati tudi še jugoslovansko socialno, predvsem seveda pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Zanima me, ali je to res, in kje bi to pravico lahko uveljavil?

Alojz Pavlin, Zürich

Konvencija o socialnem zavarovanju med Jugoslavijo in Švico, sklenjena leta 1964, predvideva načelno samostojno odrejanje pokojnin in invalidnin v obeh državah-podpisnicah. Na švicarski strani gre to brez težav, ker pridobi švicarski zavarovanec AHV pokojnino že s samo enim letom tega zavarovanja, seveda ob izpolnjeni starostni dobi vsaj 63 let. Na jugoslovanski strani je zadeva bolj zapletena, ker je potrebno za starostno pokojnino vsaj 20 let pokojninske dobe in starost 60 let (za ženske 55 let). Zato določa konvencija med obema državama, da jugoslovanska stran pritegne v primeru potrebe tudi švicarsko zavarovalno dobo, prebito v AHV zavarovanju, da tako lahko ugotovi, ali ima zavarovanec po skupni zavarovalni dobi — torej jugoslovanski in švicarski — dovolj dobe za uveljavitev jugoslovanskega dela pokojnine. Če je tako — in običajno tudi je — odmeri jugoslovanska stran svojo pokojnino ali invalidnino za tista leta, ki jih je zavarovanec prebil v jugoslovanskem zavarovanju.

Kar pa se tiče možnosti za prostovoljno nadaljevanje jugoslovanskega pokojninskega in invalidskega zavarovanja tudi

po prestopu v švicarsko AHV zavarovanje, moramo pojasniti, da obstaja tudi za slovenske delavce v Švici ta možnost ponovno po letu 1973 s tem, da si lahko ti delavci zagotovijo takšno zavarovanje tudi za nazaj vse do odhoda v Švico. O priliki se morajo oglasiti pri tisti podružnici pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji, kjer so bili pred odhodom v tujino zadnjikrat zavarovani in skleniti posebno pogodbo o podaljšanem zavarovanju pri slovenski skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Prispevek znaša nekaj nad 18 % od zadnjega poprečnega osebnega dohodka zavarovanca v Sloveniji pred odhodom v tujino; ta dohodek se vsako leto valorizira s količniki, kakor se valorizirajo osebni dohodki v Sloveniji zaradi ugotovitve pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

dr. L. S.

Pravice iz dela na Švedskem

Deset let sem delal na Švedskem, prej pa sem bil zaposlen nekaj nad 15 let v Jugoslaviji. Nameravam se vrniti v domovino in me zanima, kako so urejena med obema državama pokojninska vprašanja. Ali bom lahko s temi leti pridobil pravice iz švedskega ali iz jugoslovanskega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Pripominjam, da sem ostal do danes jugoslovanski državljani.

Anton Kovač, Stockholm

Med Jugoslavijo in Švedsko je bila sklenjena leta 1968 konvencija o socialni varnosti, ki velja od 1. julija 1969. V tej konvenciji so urejena tudi vprašanja iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja in sicer tako, da se po potrebi seštevajo obdobja zavarovanja, prebita v obeh državah. Tako bo švedsko zavarovanje — ko boste seveda dopolnili predpisano starost — ugotovilo, koliko imate skupne zavarovalne dobe v obeh državah, in vam odmerilo sorazmerni del pokojnine, ki odpade na švedsko dobo zavarovanja. Podobno bo napravila tudi Jugoslavija, tako da boste praktično imeli dve pokojnini, eno iz Švedske in eno iz Jugoslavije. Švedska pokojnina se vam bo izplačevala v Jugoslavijo po uradnem tečaju švedske krone proti jugoslovanskemu dinarju na naslov v Jugoslaviji, ki ga boste sporočili švedskemu nosilcu zavarovanja.

Ne boste pa mogli prejemati tudi švedske nacionalne (vseljidske) pokojnine, ki jo sicer dobi vsak švedski državljani, ker niste bili na Švedskem najmanj 15 let. Tako namreč določajo predpisi konvencije med obema državama.

Zglasite se torej po vrnitvi v domovino pri direkciji skupnosti pokojninskega in

invalidskega zavarovanja v Ljubljani, Kidričeva 5, in predložite dokaze o zavarovanju na švedskem. Direkcija bo uradno sprožila pri pristojnem švedskem organu postopek za priznanje švedskega dela pokojnine, nato pa vam bo odmerila tudi del, ki odpade na jugoslovansko zavarovanje.

dr. L. S.

Delovni invalid iz Nemčije

Delal sem že tri leta pri nemškem delodajalcu, ko me je doletela prometna nesreča, zaradi katere sem postal nezmožen za nadaljnje delo. Zdaj me strašijo, da od nemškega invalidskega zavarovanja ne bom mogel dobiti nobene dajatve, češ da nimam pet let (60 koledarskih mesecev) zavarovanja v nemškem zavarovanju. V Nemčijo sem odšel na delo s kmetije v Sloveniji, tako da v Jugoslaviji nimam nobene delovne dobe. Kaj naj storim?

Štefan Fujs, München

Bodite brez skrbi, kajti nova nemška rentna zakonodaja, ki velja od oktobra 1972 naprej, je prinesla olajšave tudi mlajšim delovnim invalidom, kakor ste tudi vi. Po prejšnjih predpisih je bilo v primerih, ko se je nekdo poškodoval in postal delovni invalid izven dela, torej zaradi bolezni, prometne ali drugačne nesreče itd., res potrebno imeti najmanj 60 koledarskih mesecev predhodnega invalidskega zavarovanja (pri tem se je po potrebi prištela jugoslovanskim delavcem tudi poprejšnja jugoslovanska delovna in zavarovalna doba). Po novih predpisih pa se terja zdaj za takšne mlajše zavarovance, ki niso dopolnili najmanj 60 mesecev zavarovanja, da so imeli do nezgode vsaj šest mesecev zavarovanja v zadnjih dveh letih pred nastankom invalidnosti, poleg tega pa ni smelo preteči šest let, odkar je zavarovanec končal šolanje oziroma se je prvič zaposlil.

Ker pri vas še ni preteklo šest let od prve zaposlitve, v zadnjih dveh letih pred nezgodo pa imate vsekakor najmanj šest mesecev zavarovanja v nemškem zavarovanju, boste pridobili ustrezne pravice iz nemškega invalidskega (rentnega) zavarovanja kljub temu, da nimate še 60 mesecev zavarovanja v Zvezni republiki Nemčiji niti nobene jugoslovanske zavarovalne dobe. Zato vložite nemudoma zahtevo za priznanje invalidske rente pri pristojnem nemškem deželniem zavodu za socialno zavarovanje (Landesversicherungsanstalt), če pa ste se že vrnili v Jugoslavijo, sprožite postopek prek direkcije skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

dr. L. S.

Namesto navadne vode – Radenska – tri srca

Radensko in druge brezalkoholne in alkoholne pijače lahko kupite tudi v Baden-Württembergu pri:

- Anton Kranjc, prodaja pijač Sindelfingen, tel.: 07031/8 18 09 in v skladišču Holzgerlingen, Schlossstrasse 46, tel.: 07031/46 90,
- Frau Emma Binder, Ruit a.d. Filder bei Esslingen, Brühlstr. 4,
- Herrn Karl Vogrinec, Mittelstadt-Reutlingen, Reutlingerstr. 1,
- Herrn Milič Čedo, Reichenneck-Reutlingen, Weingartenstr. 8,
- Fa. Bernhard Dettinger, 722 Schwenningen, Pestalozzistr. 36,
- Fa. Manfred Peter, 722 Schwenningen, Wilhelmstr. 47,
- Fa. Steffan, 722 Schwenningen,
- Fa. Mauch, Villingen, Schimmelweg 8,
- Fa. Hähn, Unteraichen 7022, Schulstr. 52,
- Fa. Josef Vidervol, Jockrin-Wörthb-Karlsruhe, Trüfelsstr. 6,
- Gaststätte Maria Smej, 708 Aalen, Langestr. 45,
- Fa. Novak, 7 Stuttgart, Olgastr. 71
- Mini-Markt Kunz
7 Stuttgart — 1 Augusten str. 69
Podružnice: Rotenwald str. 1
Reinsburgerstr. 136
Forst str. 167

Radensko ste pili doma, pijte jo tudi v tujini!

Narava daje najboljše!

Švedska

V Landskroni so vzletele »Lastovke«

Pri društvu Triglav v Landskroni so dobili svoj narodnozabavni ansambel, kateremu so dali ime »Lastovke«. Lastovke so prvič uspešno vzletele v soboto 9. februarja na Triglavovi Prešernovi proslavi. Ansambel sestavljajo: Vinko Kranjc, ki igra harmoniko, Olga Kostanjevec, ki igra kitaro in tudi poje, Drago Kostanjevec igra na bobne, pojeta pa Avguština Budja in Olga Kostanjevec. Povedati moramo, da imajo Lastovke celo že svoj himno. Besedilo zanjo je napisala Avguština Budja, glasbo v ritmu valčka pa je sestavila Olga Kostanjevec. Kakor nam pišejo, nameravajo v prihodnje program lastnih skladb še povečati. Sicer pa ima mladi Triglavov ansambel kar bogat program. V njem so popularne popevke v vseh jugoslovanskih jezikih, kakor tudi švedske, italijanske in španske melodije.

Prešernova proslava društva Triglav je zares lepo uspela. Po programu je bila družabna prireditev s plesom. Med obiskovalci jugoslovanskih narodnosti je bilo precej Slovencev, pa pišejo, da bi jih bilo lahko še dosti več. V marcu je pevski zbor Triglava v Landskroni priredil dva koncerta pod pokroviteljstvom Kulturnämenden. Nastopili so skupaj z nekim prizanim švedskim zborom. Med drugimi slovenskimi pesmimi je Triglavov zbor na teh koncertih zapel tudi našo lepo Bodi zdrava, domovina. V programu je sodeloval tudi Trio sester Budja, ki so zapele nekaj pesmi, katere v Sloveniji prepevajo znane sestre Potočnik. Pevski zbor Triglav je že lani 22. decembra v okrilju Kulturnämendena uspešno nastopil v mestnem muzeju v Landskroni. Na žalost pa je bilo med obiskovalci več Švedov kakor pa Slovencev.

Tudi Slovenski oktet zelo toplo sprejet

V Malmöju na Švedskem je nedavno začelo slovensko društvo Planika. Njegov predsednik je prizadeveni slovenski učitelj France Šproh, ena najbolj agilnih odbornic pa Margareta Kraševčeva, doma iz Orehka pri Postojni. Društvo je doslej imelo že dve lepo uspeli prireditvi: pustovanje, kjer je bila udeležba kar lepa in pa proslavo dneva žena 8. marca. Zdaj pripravljajo družabno prireditev za 1. maj. Odborniki si vneto prizadevajo, da bo vse čim bolj uspelo in bodo obiskovalci res vsestransko za-

dovoljni. Pričakujejo, da se bodo prijetne družabne zabave udeležili jugoslovanski rojaki iz Malmöja in okoliških krajev.

Rojakinja Kraševčeva nam piše, da naši ljudje v Malmöju ne bodo pozabili prijetnega srečanja z ansamblom Mihe Dovžana lani v novembru, gostovanja, ki ga je organizirala Slovenska izseljenska matica z RTV Ljubljana. Njihov koncert je bila res prijetna prireditev za slovensko uho in srce. Prav tako ne bodo pozabili nedavnega srečanja s Slovenskim oktetom, ki je na svojem gostovanju po Švedski priredil koncert tudi v Malmöju. V imenu Slovenskega društva iz Malmöja sta drage goste ob prihodu v Malmö pozdravila Franc Prša in Margareta Kraševčeva. Čeprav je veter bril do kosti in se je prihod zavlekel za debelo uro, je bilo ob srečanju in prijateljskem stisku rok vse pozabljeno. Organizatorji gostovanja Slovenskega okteta so bili sicer švedski, a kljub temu bi se bili lahko naši rojaki iz Malmöja koncerta udeležili v večjem številu. »Kar srce se nam je stiskalo,« piše Kraševčeva, »ko smo videli kako malo Slovencev je prišlo na ta lepi koncert. Kdor čuti, da je Slovenec in zna ceniti svoj narod, svoj jezik in domačo pesem, je s tem koncertom zamudil nekaj zares zelo lepega.«

Po koncertu sta rojak Franc Prša, odbornik Slovenskega društva iz Malmöja in njegova soproga povabila drage goste na svoj dom na zakusko. Ob prijetnem kramljanju in domači kapljici je večer kar prehitro minil. Naši v Malmöju si še žele takšnih gostovanj iz domovine.

Živa društvena dejavnost v Stockholmu

Slovensko društvo v Stockholmu je na svojem občnem zboru 15. decembra lani izvolilo v upravni odbor za letošnje leto naslednje člane: Viktorja Prestorja, Pavla Zavrla, Lojzeta Hribarja, Toneta Jakšeta, Franca Ratajca, Vido Legatovo, Janeza Zimo, Jožeta Štefančiča ml. in Andreja Šepica. Pri obnovi prostorov za Slovenski kulturni dom so bili najbolj požrtvovalni člani gradbenega odbora Janez Zima, Franc Ratajc, Viktor Prestor, Vida Legat in družina Štefančič, ki se je šele nedavno včlanila v društvo in takoj res aktivno poprijela, kjer je bilo to potrebno. Seveda velja pohvala in priznanje tudi ostalim članom.

Društvo je nedavno začelo izdajati tudi svoje društveno glasilo Naš glas. List bo zaenkrat izhajal občasno. Prvo številko, ki je bila posvečena slovenskemu kulturnemu prazniku Prešernovemu dnevu je uredil Tone Jakše, opremil Peter Vider,

fotografije pa je prispeval Savin Vilhar. Upravni odbor društva je razposlal prvo številko poleg članov tudi ostalim rojakom na območju Stockholma in slovenskim društvom na Švedskem s povabilom k sodelovanju in dogovoru, ali naj bi Naš glas postal skupno glasilo vseh Slovencev na Švedskem.

Slovensko društvo v Stockholmu ima tudi svoj pevski zbor, ki ga vodi Uroš Prevorsek.

Slovenska dopolnilna šola v Stockholmu ima redni pouk od aprila 1972. V začetku je bilo le pet učencev, zdaj pa jih je sedemnajst. Ti so razdeljeni v dva razreda: nižji in višji. V kolikor se bo število učencev povečalo, bodo odprli še tretji razred, kar bi bilo zelo ugodno za razdelitev učne snovi. Pouk je ob sobotah od 9.30 do 13. ure. V Maria skola Ringvagen. Učenci dobijo v šoli brezplačno malico, konec leta pa tudi povrnjene vozne stroške ter slovenske učne knjige.

Švedski upokojenec

Leta 1960 sem odšel na Švedsko in maja 1973 pridobil tam švedsko invalidninsko pokojnino. V »Rodni grudi« sem prebral, da dobijo tisti, ki so delali v Jugoslaviji, tudi nekaj jugoslovanske pokojnine. Delal sem v Jugoslaviji kakih 19 let, preden sem odšel na Švedsko, in me zanima, kakšno pokojnino bi dobil v Jugoslaviji za ta leta in kam naj se obrnem za uveljavitev te pokojnine?

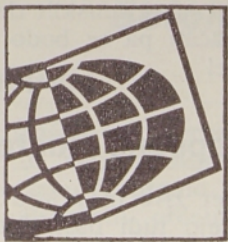
Ferdinand Urbančič, Švedska

Niste sicer navedli vseh podatkov, ki jih rabimo za ugotovitev vaših pravic iz jugoslovanskega pokojninskega zavarovanja, vendar vam lahko vsaj približno ugotovimo vaše pravice. Za 19 jugoslovanskih let dela bi dobili — če vam upoštevamo kvalifikacijo priučenega (polkvalificiranega) delavca in starost manj kot 55 let — z majem 1973 pokojnino ca. 500 novih jugoslovanskih din, ki bi se s 1. januarjem 1974 povečala na približno 600 din. Če pa ste bili ob upokojitvi lanskega maja stari več kot 55 let (vendar manj kot 60 let), bi dobili z majem 1973 jugoslovansko pokojnino ca. 450 din, ki bi se s 1. januarjem 1974 povečala na približno 530 din.

Predlog za jugoslovansko pokojnino morate vložiti pri tistem švedskem organu socialnega zavarovanja, ki vam je odmeril švedsko pokojnino, nakar bo ta organ stopil v stik s pristojnim jugoslovanskim organom, to je direkcijsko skupnost pokojninskega zavarovanja v Ljubljani, Kidričeva 5. Tja se tudi sicer lahko obrnete za podrobna pojasnila v vaši pokojninski zadevi.

dr. LS

Nemčija

Rdeči nageljčki za mamice

Iz Mannheima se Slovenci bolj malo oglašamo, čeprav nas je tukaj kar precej. Rada bi vam na kratko napisala, kako pristrčno smo slovenske matere tudi tukaj proslavile dan žena.

Otroci iz šole za dopolnilni slovenski pouk so nas povabili v Jugoslovanski klub. Pripravili so nam bogat program. Peli so in recitirali in vse je šlo gladko. Tovarišica učiteljica Marija Kurentova jih je v kratko odmerjenem času za slovenski pouk naučila res veliko pesmi. Ob tej priložnosti seveda v glavnem take o materah, vse od Kajuhove: Kje si, mati, pa do bolj preprostih, a toplih za najmlajše, kot tole: Mamica ni sonček pravi, je pa sonček, ki pozdravi, vsako prasko, bolečino...

Preden so začeli s programom, je vsaka mati od svojega otroka, žarečih ličk, sprejela rdeč nagelj. Dan žena je bil tako še bolj prazničen. Bilo je zares lepo in nam mamam toplo pri srcu. Hvala!

Maruša Trampuž
Manheim

Francija

Kako in kaj delamo pri društvu Triglav

Slovensko društvo Triglav v Freyminu je tudi letos praznovalo svoj družinski večer. Te naše največje letne prireditve se je udeležilo veliko naših rojakov in prijateljev slovenske glasbe. Predvsem nam je bilo v čast, da smo v našem krogu pozdravili našega vicekonzula tov. Blagoja Anakiovskega in sekretarja tov. Zorlaka. Člani, ki so bili organizatorji prireditve, so spekli prašička na ražnju, ki so ga potem lepo rumeno zapečenega na palici prinesli pokazat gostom, ki so se jim kar očitno sline pocedile. Seveda tudi drugih dobrot ni manjkalo in tudi pijače ne. Ob prijetni domači glasbi je večer kar prehitro minil. Poslovili smo se z željo, da se še večkrat sestanemo. Letos januarja je imelo naše društvo Triglav tudi občni zbor. Na željo starejših članov, je odbor v glavnem ostal isti z majhnimi spremembami, ker nas je nekaj naših starejših članov zapustilo in

Fotografija za spomin — ob praznovanju dneva žena pri društvu Triglav v Freyming-Merlebachu

so radi prepustili svoja mesta mlajšim. Prva večja prireditev je bila praznovanje dneva žena. Ta zamisel se je porodila lani in, kakor že veste, so se te prireditve udeležile skoraj vse Slovenke iz našega kraja. Letos pričakujemo, da bo udeležba še dosti večja, ker bomo povabili tudi žene iz ostalih društev v naši okolici. Ob tej priložnosti bi se radi zahvalili vsem tistim našim pridnim mamicam in ženam, ki so lani prispevale z domačimi poticami in drugimi dobrotami, da je bilo naše praznovanje ob dnevu žena tako prijetno in v domačem vzdušju.

Društvo Triglav bo letos priredilo še več družabnih prireditev in veselic. Predvsem pa se bomo začeli pripravljati na sodelovanje na mednarodnem srečanju naših društev, ki bo letos septembra v Stuttgartu.

Irena Poje, Freyming

Dva občna zbora v Sallauminesu

Ker so prvi meseci v letu čas občnih zborov, smo tudi mi Jugoslovani v severni Franciji v marcu imeli občna zbora obeh naših tukajšnjih društev — Združenja Jugoslovancev v severni Franciji in Posmrtninskega fonda. Kljub temu, da smo raztreseni po celi severni Franciji, se nas je 10. marca zbralo v Sallauminesu kar lepo število članov obeh naših društev.

Društvo Posmrtninski fond ima zdaj včlanjenih 214 družin. Lani je izplačalo svojcem umrlih članov 3136 frs. posmrtnin. V vsem času obstoja tega koristnega društva, to je v dvajsetih letih, pa je društvo že izplačalo doslej 55.630 novih frs. Lani smo spet izgubili nekaj dobrih zvestih članov in sicer: rojakinjo Kodrovo, rojeno Ceglarjevo, Rudolfa Pirca, Nežko Brelihovo, Patrika Salomona, Franca Tomca, očeta nekdanjega predsednika Združenja, ter Nežo Lamutovo,

rojeno Brečko. Družinam pokojnih izreka odbor iskreno sožalje! Na občnem zboru se je članstvo soglasno izreklo, da ostane pri Fondu še naprej prejšnji odbor. To so: Justin Čebul, Leopold Zorko, oče in sin, Marija Dolinarjeva, Franc Filipič, Francka Prekova ter Edvard Rataj.

Sledil je občni zbor združenja. Po enominutnem molku, posvečenem spominu umrlih članov obeh društev, je predsednik odprl občni zbor ter pozdravil številne navzoče člane, kakor tudi vidne predstavnike jugoslovanske ambasade iz Pariza — generalnega konzula Branka Beljanovića, konzula Laličića in tajnico ambasadorja Nado Vodopivčeva. Njihov obisk pri nas v Nordu nas je vse zelo razveselil, saj nam je v dokaz, da nismo osamljeni v tem skrajnem kotu republike Francije. Toplo smo pozdravili besede generalnega konzula, ki je v svojem govoru spodbujal mladino, naj se čimbolj vključi v aktivno delo pri društvu in pomaga nam starim, da se bo živa društvena dejavnost našega Združenja, ki deluje že desetletja, nadaljevala ter da se ohranijo naše tradicije. Odbor Združenja izreka najlepšo zahvalo visokim predstavnikom naše ambasade za njihovo moralno in finančno pomoč našemu društvu.

Po izčrpnem poročilu odbornikov so sledile volitve. Izvoljen je bil novi odbor s častnim predsednikom Francem Filipičem in predsednikom Justinom Čebulom. V odboru so še: Viktor Rahle, Ivan Demšar sin, Franc Filipič sin, Stefan Gradišar, Marija Szymzak, Ivanka Chevalier, Rudolf Szymzak ter Marjan Železnik in Anton Judež, ki sta oba iz daljnega Norda. Odbor se je konstituiral na svoji prvi odborovi seji 31. marca. Po daljši razpravi in na pobudo navzočih predstavnikov ambasade smo si začrtali nekaj smernic za letošnje društveno delo. Za 26. maj bomo skušali organizirati v Sallauminesu predavanje

jugoslovanskega filma. V programu imamo tudi šolanje naših otrok v materinem jeziku, v kolikor bomo lahko ta načrt uresničili zaradi velike raztresenosti članstva.

Justin Čebul

Čez dve leti — zlati jubilej

Kakor lani naj se tudi letos oglasim s kratkim poročilom o delu našega društva sv. Barbara v Jeanne d'Arc, ki je najstarejše slovensko društvo v tem okolju. Lani je imelo društvo redno svoje sestanke, ki so bili kar dobro obiskani. To pomeni, da se je zanimanje za naše društvo povečalo. Čez dve leti, leta 1976, bo Slovensko rudarsko društvo sv. Barbare praznovalo svoj zlati jubilej. Vsak član bo na to lahko ponosen. Žal pa ne bo ob tej lepi obletnici med nami več nikogar izmed ustanoviteljev društva. Zadnji izmed teh, zvest in delaven za društvo, dokler so mu moči to dopuščale, je bil večletni blagajnik Henrik Kranjc, od katerega smo se za vselej poslovili letos 16. januarja. Umrl je star 87 let. Umrl je v bolnišnici. Še v zadnjih dneh je mislil na društvo in se želel srečati s predsednikom, a žal se mu ta želja ni izpolnila. Člani in prijatelji smo ga v lepem številu z društveno zastavo spremili na zadnji poti. Na grob smo mu v imenu društva položili venec in se poslovili od njega s toplo besedo.

Decembra lani smo se tudi poslovili od naše zveste dolgoletne članice 73-letne vdove Jožefe Goričan. Bila je trdna, zavedna Slovenka. Tako je čedalje manj Slovencev tu v Moselle.

Pa naj povem še kaj veselega. V ponedeljek 4. februarja letos sta praznovala naša člana Leopold in Amalija Budna zlato poroko. To je bila prva zlata poroka v našem društvu in smo seveda vsi na ta jubilej zelo ponosni, saj ga mnogi ne dočakajo. Društvo jima je poklonilo spominsko darilo. Želimo jima trdnega zdravja in še mnogo let skupnega življenja.

Naše društvo se je lani udeležilo več proslav obletnic francoskih društev. Kot prejšnja leta smo organizirali tudi skupinski izlet za člane. Z udobnim avtobusom smo obiskali Schwarzwald. Udeležili smo se tudi izseljenskega srečanja, ki je bilo lani v Freyming-Merlebachu ter proslave državnega praznika 29. novembra, ki jo je lani organiziralo društvo Jadran. Zadnja prireditev v preteklem letu je bil družinski večer. Čeprav je bilo zunaj ledeno mrzlo, se je prireditve udeležilo kar precej članov. Za večerjo so bili člani postreženi z okusnim golažem, vsaka družina je dobila tudi liter vina. Po želji so bili postreženi še z domačo potico in kavo, ki se je je malokdo odrekel. Vse to je za člane prispe-

valo društvo iz svoje blagajne. Za veselo razpoloženje je dobro poskrbel Fredi Vipotnik s svojimi muzikanti, tako da so bili zadovoljni mladi in starejši. Tudi upokojenici in vdove so prejeli skromna denarna darila. Meni pa je društvo poklonilo lepo diplomu za dvajsetletno vodstvo društva. Tega sem bil zelo vesel in ponosen, saj sem prvi pri tukajšnjih društvih, ki je bil tako počaščen. Srčno se zahvaljujem odboru, posebej še zvestemu blagajniku Danielu Tušarju, ki je prvi dal predlog za to priznanje, ki ga seveda nisem pričakoval. Pri društvih delam že od leta 1920. Dolej sem sodeloval pri petih društvih, tudi pri francoskih, kjer sem bil pri enem od teh izvoljen za drugega predsednika. A najbolj sem navezan na delo pri društvu sv. Barbare.

V nedeljo, 24. februarja, smo imeli občni zbor našega društva. Udeležba je bila zelo lepa. Z društvnim pozdravom sem odprl sestanek, zatem smo se v enominutni tišini spomnili lani umrlih članov. Poročilo tajnika in blagajnika je bilo soglasno sprejeto. Po kratki razpravi je sledila izvolitev novega odbora. Navzoči so bili soglasni, da tudi v letošnjem letu vodi delo društva lanski odbor, ki ga sestavljajo: Johan Pribošek, prvi predsednik, Anton Pribošek, drugi predsednik, Franci Kamin, prvi tajnik, Stanko Gošek, drugi tajnik, Daniel Tušar, prvi blagajnik, Matija Jerbič, drugi blagajnik. Namestniki: Rudi Bračun, Bruno Banovič, Stanko Djakulovič. Preglednika računov: Maks Kozole in Rudi Bračun.

Za letošnje leto smo dali v program več družabnih prireditev. Prva bo v maju, druga pa 14. julija ob francoskem državnem prazniku. Sklenili smo, da se naše društvo udeleži tretjega srečanja Slovencev, ki bo letos v Stuttgartu v Nemčiji. Konec novembra pa bomo spet priredili za člane in njihove družine naš priljubljeni družinski večer. Naše društvo prijazno vabi v svoje vrste nove člane. V članstvo se lahko vpišejo na naših sestankih ali pa pri katerem od naših odbornikov. Članarina ni visoka, le 15 frs letno, za vdove pa 8 frs.

Johan Pribošek
pred. društva sv. Barbare Jeanne d'Arc

Z avtobusom na počitnice v domovino

Lani so naši rojaki iz Merlebacha, člani društva Jadran, prvičrat pripotovali na tritedenske počitnice v Slovenijo z avtobusom. Takšno potovanje jih je vsestransko zadovoljilo, zato so pri društvu Jadran sklenili, da bodo letos spet organizirali za člane in njihove družine takšen počitniški izlet z avtobusom. Naše drage obiskovalce iz Francije, ki se pripeljejo z avtobusom, bomo letos pozdra-

vili na slovenskih tleh v soboto 6. julija. Vračali pa se bodo 28. julija. Na svidenje!

Uspešno gostovanje

Kjer žive in delajo naši ljudje, tam delujejo tudi naša društva, naše dramske skupine, glasbeni ansambli itd. Stevilna društva imajo za seboj dolgoletno tradicijo, tam, kjer so naše naselbine mlade, so pa tudi društva mlada. Zelo razveseljivo pa je, da se naša društva in naše kulturne skupine med seboj povežejo. Da drug drugemu pokažejo, kaj znajo in zmorejo. Tako je nedavno tudi dramska skupina SKUD Triglav iz Stuttgarta, ki je tam dosegla zelo lep uspeh s slovensko dramo Alojza Remca Užitek konca marca s to dramo gostovala pod okriljem društva Jadran v Freyming-Merlebachu. Prireditev je bila v rudniški dvorani. Po predstavi je bila družabna zabava, kjer je za dobro voljo pridno skrbel znani kvintet SKUD Triglav iz Stuttgarta. Obisk je bil lep in vsi zelo zadovoljni.

Pa na kratko omenimo še letni program slovenskega društva Jadran iz Freyming-Merlebacha: v soboto 27. aprila prirejajo družabno prireditev pod zanimivim naslovom Ples šmarnic v rudniški dvorani, 1. junija imajo v načrtu za člane in družine dvodnevni avtobusni izlet, 23. junija vrtno veselico, 26. junija bo društvo sodelovalo pri prazniku rož, od sobote 6. julija do 28. julija bodo na letnih počitnicah v Sloveniji. Po povratku bodo 7. septembra priredili banket za starejše člane; 19. oktobra imajo v načrtu vinsko trgatve (za pogrnjenimi mizami, seveda), 4. decembra bodo proslavljali rudarski praznik sv. Barbare, 8. decembra prirede za društveni naraščaj miklavževanje, 22. decembra pa za člane in družine tradicionalni družinski večer. Kakor prejšnja leta bo društvo sodelovalo tudi na občinskih in državnih praznovanjih.

Bilo je prijetno v družbi veselih Slovenk

Kakor lani je naše društvo Triglav v Freyming-Merlebachu tudi letos organiziralo prireditev za dan žena. Povabili smo vse naše članice, ki so se v lepem številu odzvale. V uvodu je organizatorica prireditve Irena Poje zbrane pozdravila in jim čestitala k prazniku, zatem pa se je ob bogato obloženih mizah razvila prijetna zabava. Naš kvintet Triglav nam je do pozne noči igral same poskočne, pele in plesale smo. Bilo je res prijetno v družbi veselih Slovenk. Tudi letos so nekatere članice spekle potice in drugo pecivo. Odbor se vsem toplo zahvaljuje.

Mihelca Gjerek, tajnica

Čestitka ob jubileju

Slovensko rudarsko društvo sv. Barbara v Eisdenu praznuje 3. maja 45-letnico svojega obstoja. Iskreno čestitamo in jim želimo še več uspešnih obletnic. Uredništvo

Nov slovenski grob

Na posledicah silikoze je v nedeljo, 17. februarja, v bolnišnici v Lanakenu nepričakovano umrl dolgoletni član rudarskega društva sv. Barbare **Martin Rogovnik**. Doma je bil iz Cirkovec, kjer se je rodil 29. oktobra 1901. Naj mu bo lahka tuja zemlja. Njegovi vdovi in ostalim svojcem naše globoko sožalje.

Odbor društva sv. Barbare
Eisden

ZDA**Prosveta — obnovljena**

Naši rojaki širom ameriških držav so se zelo razveselili, ko so zvedeli, da bo Prosveta po enomesečnem presledku, spet redno izhajala in to trikrat tedensko: v ponedeljek, torek in četrtek poleg redne sredine izdaje, ki je uradno glasilo organizacije SNPJ. Torej bo izhajala štirikrat tedensko. Kakor smo že poročali, je bil kmalu zatem, ko so naročniki zvedeli, da bo Prosveta zaradi deficita z novim letom prenehala izhajati, razen njene tedenske uradne izdaje kot glasilo SNPJ, v Clevelandu, kjer je največja slovenska naselbina, ustanovljen obrambni odbor za Prosveto pod vodstvom znane publicista Franka Česna. Namen tega odbora je bil, da najde pota in sredstva za nadaljnje izhajanje Prosvete. Po daljših razpravah in dveh izrednih sejah glavnega odbora SNPJ je bilo sklenjeno, da se dnevnik Prosveta obnovi. Seveda pa je za njeno nemoteno izhajanje potrebna široka akcija pomoči, v kateri morajo sodelovati društva in federacije SNPJ kakor tudi posamezniki. Gre za znižanje stroškov pri izhajanju lista. Treba je najti tudi nove možnosti, ki naj bi v bodoče listu zagotovile ustrezne stalne dohodke (razni oglasi, zvišanje števila naročnikov ipd.).

Akcija za pomoč Prosveti je naletela med društvi in posamezniki v ZDA na izreden odmev. Temu so dokaz tudi denarni prispevki. Večji zneski, od 10 dolarjev navzgor so navedeni v posebnem »Častnem seznamu podpirateljev dnevne Prosvete«. V sredo, 27. februarja, je Prosveta objavila drugi takšen častni seznam, ki je prispeval skupaj s prvim za Prosveto 4.181,49 dolarja. Zanimivo in razveseljivo je posebej to, da so med temi darovalci v lepem številu tudi mlaj-

ši člani, saj je federacija angleško poslujočih društev SNPJ med prvimi nakazala za Prosveto 500 dolarjev.

Tudi Ameriška domovina v težavah

Tudi slovenski ameriški dnevnik Ameriška domovina, ki je začel izhajati v Clevelandu pod naslovom Amerika leta 1908, pod sedanjim naslovom in kot dnevnik pa izhaja od februarja 1919, je z letošnjim marcem omejila število svojih tedenskih izdaj tako, da ob sredah ne bo izšla. Urednica in lastnica lista Mary Debevec piše, da so temu krivi: kriza električne energije, splošna podražitev ter predvsem zastoj pri dobavi časopisnega papirja.

Jubilejne proslave Jednote

Ob sedemdesetletnici Slovenske podporne jednote bodo letos mnoga njena društva počastila s posebnimi prireditvami. Prva takšna prireditev je bila v soboto 16. februarja, ko je v prostorih Slovenskega narodnega doma slavilo svojo in jednotino obletnico pionirsko društvo Naprej, št. 5 SNPJ s kulturnim programom, banketom in plesom. V nedeljo, 14. aprila, je imelo jubilejno slavlje društvo št. 518 SNPJ v Detroitu, v soboto 11. maja je slavilo društvo Sloga št. 14 SNPJ v Slovenskem domu v Waukeganu s pomladanskim festivalom. V nedeljo 19. maja bo praznovalo pionirsko društvo št. 6 SNPJ v Syganu, Pan., naslednjo soboto, 25. maja, pa pionirsko društvo Delavec št. 8 SNPJ v svojem domu v South Chicagu.

Umrla je znana društvena delavka

Dne 3. februarja je podlegla hudi bolezni znana društvena delavka iz Euclida, Ohio, Josephine Petričeva, stara 70 let. Po rodu je bila Ljubljanka, v ZDA pa se je izselila leta 1919. Mlada se je začela udeleževati v javnem življenju. Petnajst let je bila prizadevna tajnica krožka št. 2 Progresivnih Slovencev in trinajst let urednica slovenskega dela Glasa ADZ Our Voice, vrsto let je prizadevno delovala v glavnem odboru Ameriške dobrodelne zveze. Vse to pa je morala, čeprav nerada, zadnja leta pustiti, zaradi hude bolezni. Bila je toplo navezana na domovino, posebej na svojo rojstno Ljubljano, ki jo je nekajkrat obiskala. Plemenito ženo bomo ohranili v lepem spominu. Vsem njenim na tujem in doma iskreno sožalje! Uredništvo.

Letošnja mož in žena leta

V nedeljo 17. marca popoldne je bila v Slovenskem narodnem domu v Cleve-

landu lepa slovesnost, s katero so počastili zaslužne rojake, ki jih je federacija devetih clevelandskih slovenskih narodnih domov letos izbrala za moža oziroma ženo leta. Na slavnostnem banketu je bil proglašen od vseh slovenskih narodnih domov za moža leta okrajni sodnik George Voinovich, ki je med rojaki zelo priljubljen in spoštovan. Rad se udeležuje sej slovenskih društev in tudi pomaga in posreduje, če je to potrebno. Za letošnjo ženo leta pa je bila soglasno izvoljena dobro znana društvena delavka Cecilia Šubel. Pri Slovenskem društvenem domu na Recherjevi cesti so pa izvolili Johna Adamsa, ki je zelo aktiven pri tem domu, kjer od leta 1947 zavzema razna pomembna društvena mesta. Vsem izvoljenim tudi naše čestitke!

Avstralija**Želimo ohraniti naše običaje**

V Wollongongu slovensko društvo Planica kar dobro napreduje. Naše prireditve, pa naj bodo to družabni večeri ali razstave, so vedno dobro obiskane. Kakor vidimo, naši ljudje vse raje prihajajo na slovenske prireditve. Mi pri društvu Planica pa smo si in si bomo prizadevali za ohranitev naših slovenskih običajev in naše kulture. S temi našimi prizadevanji smo že mnogo naših ljudi, ki se prej niso dosti zanimali za te stvari, pritegnili v naš krog.

Nedavno smo imeli ponovno slovensko razstavo, tokrat tu v Daptu. Razstavili smo slovensko kmečko hišo iz 18. stoletja in dosegli izredno lep uspeh. Ponovno smo dokazali ne le tukajšnjim Slovencem temveč tudi prebivalcem drugih narodnosti, da smo kljub temu, da smo po številu majhen narod, bogati po svojem narodnem in kulturnem izročilu. Pridobili smo si veliko novih prijateljev tudi med domačini. Mnogi so še dolgo po razstavi spraševali: »Le kdo so ti Slovenci in od kod so prišli?« In morali smo jim razlagati, kje leži in kakšna je naša lepa Slovenija. Naj omenim, da smo tudi lani na mednarodni razstavi, ki se je je udeležilo osemnajst evropskih držav, prejeli za svojo slovensko kmečko izbo prvo nagrado s priznanjem za najlepši in najbolj originalni razstavljeni objekt. Preteklo leto je bilo eno najbolj uspešnih za nas Slovence iz Wollongonga in okolice. Letošnjo razstavo pripravljamo v septembru. To pot bomo prikazali našo kmečko »črno« kuhinjo iz približno 17. stoletja, ki jo bomo uredili po starih slikah in drugih navodilih, katere smo prejeli iz domovine.

Zvonko Groznik, Wollongong

Zakaj tudi moja mladost ni lepa?

Pretresljive izpovedi otrok, katerih očetje in mame so v tujini

Kaj je mladost? Mladost je sreča, je brezskrbna radost, je smeh, je sončna pomlad. Tako vsaj menimo mi, ki se nam rožnata leta mladosti vračajo le še v spomin. Pravimo tudi, da imajo današnji otroci vsega na pretek, da je njihovo otroštvo poslano z rožicami, in če se pritožujejo, se samo zato, ker so se preobjedli belega kruha, ker imajo vsega preveč, ker sploh več ne vedo, kaj bi si še izmislili.

Ali jim je res tako lepo?

Na pobudo vzgojne revije »Otrok in družina« so učenci osmih razredov slovenskih šol pisali spise na temo: Sončne in senčne strani mojega otroštva. Ob prebiranju teh odkritosrčnih izpovedi doraščajočih otrok se nam razkrije, da je nekaterim res lepo. »Če je padal sneg ali dež in je bila megla, je zame sijalo sonce...« je pisalo v eni takih izpovedi. Mnogim pa je hudo. Nekateri otroci tudi danes še občutijo pomanjkanje, živijo brez toplega doma, med prepiri, v napetostih, ki jih povzroča alkohol; nekaterim je smrt že v otroških letih pobrala očeta, mater... Kar precej je tudi izpovedi vaših otrok, otrok katerih starši so odšli na delo za večjim kosom kruha, za boljším zaslužkom, zato, da bo njim in njihovim otrokom življenje lepše in lažje. Otroci so ostali sami v domovini, brez očeta,

brez matere, pri starih starših ali pri tujih ljudeh. Ali se kdaj vprašamo, kako je tem otrokom pri srcu? Pri sluhni mo njihovim besedam, njihovim izpovedim!

Fanika iz Cerkelj ob Krki je napisala: »Ravno v šolo sem začela hoditi, ko mi je očka dal roko in odšel v Švico na delo. Sedaj sem že dosti večja in vedno pogosteje se spomnim nanj. Dostikrat bi mu rada kaj povedala, pa mi ni mogoče. Ko pride domov, ima veliko dela, zato zame in za najin pogovor nima dosti časa. Sedem k njemu, rada bi mu odprla svoje srce, toda on odhiti za delom. Res je, da mi prinese vse, za kar mu pišem, a to mi ne zadošča. Vsakokrat se razveselim, ko piše, da bo prišel na obisk. Saj je zame to največja sreča. Silno si želim, da ne bi šel več v Švico, čeprav skušam razumeti, zakaj odhaja v tujino. Vsako leto spet in spet upam, da se bliža dan, ko bo rekel, da ne gre več nazaj, da bo ostal doma. Potem bova skupaj reševala in rešila probleme, ki jih bova srečala na poti.«

Irena iz Šoštanja pogreša predvsem mamo:

»Z bratom živiva pri stari mami. Vsega imava na pretek. Samo tistega ne, kar bi najbolj potrebovala: MAMO. Že ko sva bila čisto majhna, sta oče in mati odšla na delo v Nemčijo. Spominjam se, ko sta se po 14-dnevnem dopustu odpravljala nazaj v tu-

jino. Z mamo sva si segli v roke, se poljubili in spregovorili tistih nekaj poslovnih besed. Obema so solze zalile oči. Potem sva se razšli. V šolo sem prišla še vsa objokana. Sošolci so me spraševali: »Kaj ti je, Irena?« Le s težavo sem odgovorila, da je mama odšla nazaj v Nemčijo. Potem so se mi spet vlile solze. Saj nisem mogla prenesti tiste lepe besede »mama«. Večkrat zavidam otrokom, ki imajo starše doma. Čutim, za koliko lepih trenutkov sem prikrajšana. Vem, da tisti, ki imajo mamo doma, ne morejo razumeti, koliko pomeni mama. Če pa jo vidiš le trikrat, štirikrat na leto, ti pomeni veliko več. Vem, da bo zame najsrečnejši dan takrat, ko bom zaslišala njene besede: »Tako, zdaj bom za stalno ostala v domovini!«

Marija iz Turnišča pa je potožila:

»Ko sem bila še majhna, je oče odšel v tujino služiti kruh nam, ki smo ostali doma. Z mamo sva morali vse delati. Vsako jutro sem morala zgodaj vstati in iti na polje. Dostikrat sem jokala, kajti lepše bi bilo dalje spati, kakor delati...«

Tudi Mariji iz Bogojine je hudo; oče ji je umrl...

»Mama je v tujini. Z bratom sva pri starih starših. Imam lepe obleke in dovolj hrane, vendar sem žalostna. Ko slišim druge otroke, kako kličejo očeta in mater, me stisne pri srcu. Zakaj se tudi jaz ne morem nasloniti na mamino ramo, se ob njej nasmijati in razjokati? Zakaj moram vsak dan klicati le stare starše, teto, strica? Saj me imajo radi in jaz njih, a to ni ljubezen staršev. Koliko stvari nosim v srcu, ki bi jih rada zaupala staršem. Saj mi mama piše in jaz njej, a papirju ne morem zaupati. Ko nas mama obišče, je lepo, a skoraj nikoli nisva sami, včasih se mi zdi tuja. Ko pove, da se bo vrnila, se ne morem več pogovarjati...«

Kako hudo pa je šele tistim otrokom, ki sta jih oče ali mati za zmerom zapustila!

Preberite, kako pretresljivo je napisala Breda iz Ribnice:

»Čeprav sem stara šele štirinajst let, sem doživela že marsikaj hudega. Najhujši udarec pa je bil ta, ko nas je zapustil oče. Takrat sem bila še majhna, zato se ga zelo malo spominjam. Z drugimi otroki sem se igrala in v igri sem pozabila na vse. Vendar mi je nekaj manjkalo, ker me ni več poklical k sebi in me gugal na kolenih. Vprašala sem mamo, kje je očka. Odgovorila je, da se bo kmalu vrnil in da je šel služiti denar. Ta »kmalu« pa se je zavlekel v leta in leta. Očeta ni bilo nazaj.

Pod našo hišo je v gozdu veliko fazanov. Sosedov oče je lovec in ko se je pod večer vrnil domov, sta mu na hrbtu visela dva fazana. Trije otroci so se zgrnili okrog njega in veselo poskakovali. Še danes čutim, kot bi me zarežalo z nožem. Umaknila sem se v hišo in nemo gledala skozi okno. Tudi pri nas smo trije otroci, a brez očeta... Od očeta prav do današnjega dne nismo prejeli nobenega pisma.»

»Moja rana mladost ni bila lepa,« je potožila Vesna iz Prebolda. »Ko sem se rodila, me mati sploh ni hotela videti. Starši so se ločili in ostala sem očetu. Ko sem bila stara dve leti, me je oče dal v rejo drugim ljudem. Imela sem srečo. Rejnike imam res dobre. Toda ko je oče opazil, da me imajo ti ljudje res radi, je izkoristil priložnost in odšel v Nemčijo. Zanj skoraj ne vem. Večkrat sem mu pisala, toda odgovora od njega ni. Mame nisem poznala. Ko sem bila stara dvanajst let, sem šla k teti in jo prosila za mamin naslov. Tudi mama živi v Nemčiji in je poročena. Pisala sem ji, da bi jo rada poznala in da naj mi piše in pošlje sliko, da bi jo vsaj tako videla. Res mi je takoj odgovorila in poslala sliko. Ko je prišla na dopust, je prišla pome in smo se z bratom odpeljali malo naokrog.

Toliko bi bilo še pisati! Kaj lepega od svojih staršev res ne morem pričakovati in napisati. Odšli so iskat vsak svojo srečo, če so jo le lahko našli? Morda jih peče vest, če jo sploh imajo, da je na svetu otrok, na katerega se skoraj ne spomnijo več.« Tudi Darinka iz Ptuja je brez očeta. Napisala je:

»Moj oče živi v Nemčiji in ima družino. Vedno sem si goreče želela, da bi ga videla. Pred dvema letoma se mi je želja uresničila. Bilo mi je že enajst let, ko sem ga prvič srečala. Nisem se ga razveselila. Ne vem, zakaj. Mogoče zato, ker mi je bil čisto tuj. Mogoče zato, ker ni prišel prej, da bi me videl, spoznal in da bi jaz videla in spoznala njega.«

Vesna iz Bogojine je bila še čisto majhna, ko jo je zapustila mama. S preprostimi besedami je razkrila svojo veliko žalost:

»Ne spominjam se svoje mame. Včasih se zaprem v svojo sobo in premišljujem: 'Oh, ko bi prišla moja mama, takoj bi odšla z njo. Toda kakšna mama je to? Je brez srca, da me je zapustila? Ni nikoli v skrbeh zame?' Ko bom zaslužila, jo bom poiskala. Samo od daleč bi jo rada videla. Če bo govorila z mano, ji bom povedala, koliko sem pretrpela; če

me ne bo hotela poznati, jo bom morala pozabiti...«

Kako čisto drugače, veselo zvenijo besede otrok, ki so dočakali očetovo, materino vrnitev!

Anica iz Turnišča je napisala:

»Oče je moral v tujino, da prisluži denar za novo hišo. Bilo mi je zelo hudo ob njegovem odhodu. Toda morala sem se potolažiti, kajti »pot življenja je trda in neizprosna in ne vpraša, koga kaj zaboli, če se mu napravi žulj na nogah«. Ta žulj se je zacelil — oče se je spet vrnil med nas!«

Cilka iz Grada je morala, ko je mama odšla v Avstrijo, že kot majhna deklica delati kot odrasel človek.

»Toda zdaj sem srečna,« se je pohvalila. »Mama je doma. Zdaj lahko mirno spim in pred šolo me nihče ne priganja k delu. Zdaj mi je dobro in mami sem zelo hvaležna. Vem, da bom srečna, dokler bom lahko ob njej, zato želim, da bi to trajalo čim dalj časa.«

Kako lepo je Andreja iz Domžal opisala očetovo vrnitev iz tujine!

»Če me spomin ne vara, je bilo sredi poletja. S staro mamo sva odšli na polje kot vse druge dni. Proti poldnev, ko je sonce najbolj pripekalo, sva odšli domov, da bi pripravili kosilo. Stara mama me je prosila, naj grem še po krompir. Ob pogledu na cesto pa sem zagledala očija, ki mi je prihajal naproti. Od zmedenosti mi je padel lonc iz rok. Vsa solzna sem mu planila v naročje. Bila sem ga zelo vesela, saj ga nisem videla že šest mesecev. Še nekaj časa sem od sreče jokala, očija pa se sploh nisem mogla

nagledati. Vzel me je v naročje in mi zašepetal: »Veš, Andrejka, nekaj ti bom povedal. Nič več ne bom šel delat v tujino!« Od veselja sem skakala kot ponorela. Potem sem očku, ki je bil zame kot pravljичno bitje, pokazala žrebička, ki mi je bil dotlej v veselje.«

— o —

To je le drobec iz kupa spisov otrok, ki jim je sončno otroštvo zatemnilo bivanje staršev v tujini. Mnogo je še takih in podobnih izpovedi, vse so odkritosrčne, resnične in pretresljive, vse bi bile vredne objave, a žal za vse ni prostora. Naj za konec prepišemo le še veselo izpoved, ki jo je napisala Zdenka iz Maribora.

»Najraje se spominjam srečnega dne, ko sem se vrnila iz tujine spet v svojo domovino, ki je nisem videla celo leto. Nihče si ne more misliti, koliko čudnih občutkov imaš, ko prestopiš mejo, ko se zaveš, da si spet v svoji domovini in ko lahko vidiš vse tisto, kar si drugje pogrešal. Strah in sreča se mešata v človeku. Sreča je biti doma. Prelepo je, ko hodiš spet po domačih ulicah ter lahko pozdraviš svoje najdražje. Takrat bi bila najraje vsem stisnila roko, jih objela, jim povedala, da sem se vrnila srečno domov, ker drugje sreče zame ni. Takrat bi najraje zavpila: »Veselite se z menoj! Spet sem doma!« Toda verjetno me ne bi nihče razumel, ki ni že sam občutil kaj podobnega.«

Obe fotografiji sta delo Milenka Pegana

Prodajajo česar ni moč prodati

»Ljubezen« za denar! Spremlja nas od nekdaj, živi in se razvija povsod tam, kjer so ljudje. V grških, indijskih in drugih templjih je bila »ljubezen« v službi verskih ritualov — svečenice so se nudile svečenikom in drugim vernikom, kot da opravljajo del svete službe!

Grške hetere, japonske gejše, še vedno trajajoča navada, da na pacifiških otokih preganjajo neplodne ženske v gozd na milost in nemilost vsakega moškega, zgovorno pričajo o starosti in splošni prisotnosti te stare »obrti ljubezni«.

Prostitucije ne moremo razložiti le kot moralen ali pa samo družbeno-ekonomski in končno kot psihološki problem, v bistvu zajema številne značilnosti našega življenja. Ne glede na strokovne razlage prostitucije, vsi vemo, da je to erotično-seksualna aktivnost ženske, ki pričakuje in tudi dobi plačilo za to, česar se v bistvu ne more prodajati. Ob tem pa ne smemo zanemariti dejstva, da so številne ženske, ki postavljajo ceno nečemu, kar je brez cene (s psihološkega stališča imamo polno pravico do te trditve), potem nam je vsem bolj jasna veličina problema kupovanja in prodaje ljubezni. Torej ljubezen ne prodajajo le dekleta »z ulic«, ampak tudi številne dobro situirane ženske, ki se poročijo z bolj bogatim moškim brez ču-

stev in z edinim namenom povečati svoje bogastvo. Potrditev takšne oblike skupnosti moškega in ženske pred zakonom samo lajša vest in zmanjšuje še preostali občutek krivde.

Prodaje ljubezni ni brez kupcev. Moški kot kupec ljubezni, za katerega je značilno, da z lahkoto loči povsem nagonski — biološki del združitve od drugih oblik ljubezni in vzajemne vdanosti, prostitucijo v bistvu omogoča in podpira. Moški lahko poteši nagonске potrebe brez občutka krivde in težjih psihičnih motenj. Nasprotno marsikateri moški raje poteši nagonsko potrebo po seksualni združitvi z žensko, ki jo plača, ker se boji čustev ljubezni pa tudi odgovornosti, ki jo le-ta terja od partnerjev.

Pri presojanju in obsojanju prostitucije navadno krivimo le ženske (verjetno zato, ker so moralne norme gradili moški — ene za svoje žene in hčerke, druge za ostale ženske!), vendar tudi moški, ki pogosto obiskujejo prostitutke, zaslužijo enako obsodbo. Saj sta tisti, ki drži vrečo, in tisti, ki jo polni, vendar enako kriva!

Kadar se pogovarjamo o vzrokih prostitucije, navadno trdimo, da je v prvi vrsti sredstvo zadovoljevanja materialnih, seksualnih potreb ženske in izraz njene moralne izprijenosti.

»Doma nas je bilo deset otrok,« piše naša rojakinja iz Nemčije. »Neštetokrat sem s solzami v očeh gledala druge otroke, ki so lahko jedli beli kruh. Oče pijanec je mater neusmiljeno tepel. Če ne bi zaradi pijančevanja zanemarjal dela na kmetiji, bi verjetno drugače živeli. Sredstev za šolanje ni bilo. Takoj, ko sem bila sposobna, sem odšla, zapustila domače ognjišče in odšla v mesto. V želji, da ne bi nadaljevala življenja v revščini, katero sem si dobro zapomnila, sem zašla tudi na pota prostitucije. Zdaj sem že nekaj časa tu v tujini. Nobenega pomanjkanja ne čutim, le včasih, včasih me morijo različne misli in se čutim kriva...«

Toda niso razlogi le v revščini. Kajti bralka iz tujine je tudi pisala: »Spoznala sva se prek časopisov. Ko sva se prvič srečala, me je osvojil. Nekaj časa sva si dopisovala. Vedno me je nestrpno vabil, da naj čimprej pridem, da se bova kar tukaj (v tujini) poročila. Odlašala sem, dvomila in vendar sem odšla za njim. Ob dvomih, ki so se porajali, sem se tolažila, da se lahko vrnem, če mi ne bo všeč. V začetku je bil z menoj dober. Toda, čez čas me je začel zmerjati. Toda kljub temu sem ga pregovarjala, da se poroči. Izgovori so se vrstili, od denarja, ki ga ni, do ne vem kakšnih trditvev in celo do tega, da se morava bolje spoznati. Hkrati me je začel nagovarjati, da naj tudi sama prispevam k izboljšanju materialnih razmer. V najino sobo, kjer sva stanovala, je začel voditi tuje ljudi in jih puščati same z menoj. Tako se je začela moja pot. In še danes ne vem, kako naj se rešim? Vse to počnem v globokem upanju, da bom zbrala zadosti denarja, da se bova lahko res poročila!«

Izkušnje naše bralke in številnih drugih prostitutk nam kažejo, da pogosto za samo žensko ni pomemben denar, ki ga dobi za svoje usluge. Levji delež so pobrali drugi, včasih so to bili svečeniki v templjih, danes so to zvodniki v obliki ljubimcev ali pa mož. To pa hkrati pomeni, da pasivnih odločitev za prostituiranje ni malo. Včasih jo zahtevajo celo starši (mati zvodnica ali prostitutka), včasih ljubimci, ki želijo živeti na račun deklet in si jih v te namene podredijo tudi erotično.

Vendar pa odločitev ali izbiro poti do prostitucije ne moremo razložiti le s pomanjkanjem materialnih pogojev, ampak moramo upoštevati tudi osebnostne značilnosti deklet. Stopnja inteligentnosti, prejšnji socialni položaj ali razmere, materialni pogoji, kulturna zrelost in poklicna usposobljenost so zaviralni ali pa pospešujoči dejavniki, ki usmerjajo žensko v prostitucijo. Številne strokovne ugotovitve po svetu kažejo, da poklicna prostitutka ni le moralno ampak pogosto tudi duševno izprijena. Navadno ji primanjkuje čut za svojo osebno vrednost — vrednost človeka, ustrezen odnos do družbe in dela. Različni strokovnjaki poudarjajo številne značilnosti prostitutk od lenobe, ničemerja, neodgovornosti, razsipništva, neurejenosti in psihične nezrelosti; enotni pa so si v trditvi, da nimajo zadosti seksa! V bistvu, zaradi svoje nezrelosti prostitutka uporablja svoje spolne organe kot sredstvo za uresničevanje neseksualnih ciljev, da nadoknadi svoje psihične primanjkljaje — osebno izkrivljenost.

Ženskam, ki nikoli niso imele svoje resnične osebnosti, pa je okrilje tujine kot plašč, ki skriva vdajanje prostituciji in ki hkrati skriva občutek manjvrednosti, krivde, kar pa še bolj zmanjša vrednost osebnosti. Ni težko prodati, česar ne cenimo!

V velikem mestu ...

Velikokrat sem že prišla za pero, da bi napisala nekaj vrstic v Rodno grudo. Največkrat je bilo to v trenutkih, ko nas je obiskala nova številka revije in ko sem prebrala dopise in zgodbe drugih ljudi, ki živijo v tujini.

Grenkoba in spomini na dom so trenutno minili in jaz sem pero spet odložila, zakaj bala sem se, da bi kaj napisala preveč odkrito in s tem koga prizadela.

Ko sem bila še v domovini, sem dopisovala v različne časopise in revije. To dopisovanje je bilo iz zabave in ljubezni do pisanja. Vzrok današnjega pisma pa je drugačen, enaka pa je le ljubezen do pisanja in tople slovenske besede.

Pred nekaj tedni nas je obiskala velika žalost, kar me je privedlo do poguma, da vam pišem. Lahko bi pričela tako, kot se običajno pričenjajo pravljice.

V velikem mestu, v daljni deželi sta živela očka in mamica, ki sta imela dve hčerki. Živeli so lepo in veselo življenje, kakor drugi ljudje. Tudi oni so poznali vse strani življenja, dobre in slabe, vesele in žalostne. A dolgo niso vedeli za žalost, saj so imeli drug drugega, bili so družina in to je bila njihova sreča. V hišo pa je na tihem prišla bolezen.

Niti najlepši zimski dan ni imel moči, da bi odvezal žalostno misel neštetim srcem, ki so pogrešali dragega moža, očeta, brata in prijatelja. Stanko Mikec je ležal v bolnišnici. Ko se je vrnil domov, se jih je veliko razveselilo v upanju, da bo ozdravel. A usoda ni izbirala in po nekaj tednih smo Stanka izgubili.

Bolečina je bila nepopisna toliko bolj, ker je bil Stanko med vsemi zelo priljubljen. Star je bil 36 let in zapustil je ženo Albino in dve hčerki — Cynthia, 9 let, in Rosemarie, 5 let. Zapustil je tudi sestro Ivanko in brata Francija z družinama, strica in teto, veliko sorodnikov in prijateljev tukaj v Chicagu, v domovini pa drago mamo, sestro, tri brate z družinami in ostale sorodnike.

V Chicago je prišel leta 1956 in tu si je našel ženo ter si ustvaril lep dom. Zdaj je moral leči pod ameriško prst. Zakaj je usoda izbrala prav njega, tega ne moremo vedeti. Doma je bil iz Mokronoga na Dolenjskem.

Ob koncu bi rada pozdravila moje starše, Petra in Urško Plankar iz Virštanjja pri Podčetrtku, možovo mamo Ženi Mikec v Mokronogu, vse brate in sestre in vse prijatelje.

**Vida in Frank Mikec s Frankiejem
Chicago, Ill., ZDA**

Za naš lepi slovenski jezik

Rodna gruda nam je tudi tukaj vedno zelo dobrodošla in težko čakamo njene prihode vsak mesec. Veže nas z drago domovino in s svojci. Poleg zanimivih in veselih stvari pa nam prinaša tudi žalostne novice. Tako smo zvedeli za prezgodnjo smrt Jožeta Šifrerja, odličnega pevca Fantov iz Praprotna, ki pojo s Slakovim ansamblom. Skoraj dihanje nama je z močjem zastal, ko sva prebrala to žalostno vest. Ob Slakovem gostovanju tukaj sta dva dneva z Janezom prebivala v našem domu. Takrat sva spoznala, kako dober človek je bil Jože. Kar nekako vzljubila sva ga in to ne samo zaradi njegovega zlatega glasu, temveč tudi zaradi njegovega močnega vedenja. Zelo rada bi zvedela kaj več o njegovi toliko prezgodnji smrti. To bi želeli vedeti tudi drugi, ki so ga spoznali.

Naj še malo podaljšam to svoje pismo, ko sem že pri pisanju. Pred kratkim sem brala v Rodni grudi dopis slovenske žene poročene z Nemcem, ki piše, da ji je težko vpričo moža z otroki slovensko govoriti, ker on tega jezika ne razume. Draga mati, prav rada vam verjamem, da vam je težko, če bi bil mož temu nasproten. Če pa je sporazumen, kaj je potem preprostejšega, kakor da govorite z otroki slovensko? Tako bi pač storila vsaka mati, ki ji je nekaj na tem, da tudi otroci govorijo in znajo ceniti besedo njenega rodu in domovine. Tu v Belgiji smo Slovenci zelo ponosni na

vzorno družino I. Kodeha. On je po rodu Slovenec, žena je pa Valežanka in niti besedice ne razume slovensko. Imata sina in hčerko, ki sta izvrstna glasbenika. Koliko jezikov govore, mi ni znano, vem pa, da jim je slovenski jezik prvi. Ali ni to lepo? Če se je že oče potrudil, da je naučil otroke slovenskega jezika, ali bi ne bilo sramotno za matere, ki bi jim morala biti v resnici dolžnost, da prenesejo na svoje otroke to, kar so najbolj dragocenega prejele od svojih mater — domačo besedo. Naj povem še to. Imam zeta, ki ni Slovenec. Ko smo bili na dopustu pri naših domačih v Sloveniji, so bili vsi prepričani, da jih ne bo razumel in so začeli lomiti nemščino. On pa se je nasmejal in rekel: Kar po slovensko govorimo, se bomo bolje razumeli! Verjemite mi, da sem bila ponosna nanj.

**Tončka in Ivan Trkaj
Eidsen**

Hvala za lepo pismo. Želimo, da bi vaša iskrena beseda, namenjena našim materam na tujem, našla odprta srca. Na vašo željo vam sporočamo nekaj podrobnosti o smrti Jožeta Šifrerja, ki je bil »zlati glas« v kvintetu Fantov iz Praprotna, pevcev v Slakovem ansamblu. Petintridesetletni pevec se je smrtno ponesrečil ponoči 16. januarja, ko se je s svojim avtomobilom vračal iz Škofje Loke v Praprotno. Vozil je zelo hitro in zato ga je na ovinku pri vasi Vešter zaneslo v nasproti vozeči avtobus. Pri trčenju je bil tako hudo ranjen, da je med prevozom v zdravstveni dom umrl. Hudo ranjen je bil tudi njegov sopotnik. Zapušča ženo in petletno hčerkico. Z njegovo smrtjo je, razumljivo, hudo prizadet tudi ansambel Lojzeta Slaka.

Iščem brata

Iščem svojega brata Mirka Langerholca, roj. 1917, iz Planine pri Rakeku. Po vojni se je za njim izgubila vsaka sled, zdaj pa sem slišala, da ima neke v Sydneyu v Avstraliji brivnico s 4 pomočniki. Če bi kdo vedel zanj ali ga poznal, naj mi sporoči na spodnji naslov. Če pa to sam bere, naj se takoj javi svoji sestri.

**Mari Šetina
»Naš dom« Zbilje 20, 61215 Medvode
Slovenija, Jugoslavija**

Za delom

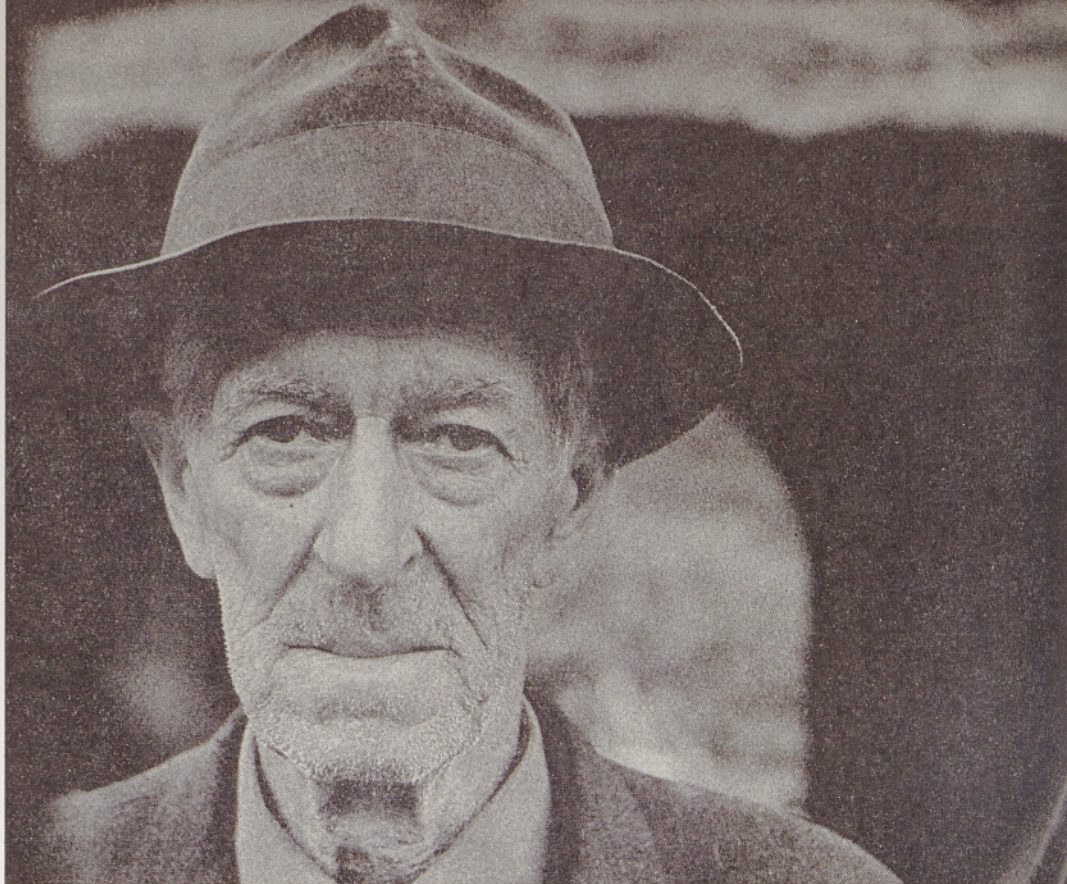

Foto: Milenko Pegan

V predmestju stoji tipična moderna tovarna, katere ogromen neonski napis je videti daleč naokoli. Vrt okoli tovarne je skrbno negovan in iz grmov sili na dan prvo rumeno cvetje. Cela slika se spaja v harmonično celoto. In če bi človek ne slišal ropota iz notranjosti, bi mislil, da stoji pred kakšnim učnim zavodom. Ampak mikavnost in romantika te mine takoj, ko vstopiš v sprejemno pisarno. Pri dolgi mizi sedi več bivših vojakov, mornarjev in nekaj starejših ljudi, ki izpolnjujejo prošnje za delo. Ko vstopim, se kot na povelje vsi naenkrat ozrejo name, nato zopet nadaljujejo s pisanjem. Zdi se mi kot šolarji, ki pišejo svoje naloge. Nekaterim gre pisanje hitro izpod rok, medtem ko je drugim roka okorna in misel počasna. Med premišljevanjem grizejo svinčnike in gledajo nekam v daljavo.

Dolga je vrsta vprašanj na polah. Nekatera so pametna in dosledna, a druga bedasta in nesmiselna. Na primer: h kateri organizaciji spadate? Ste komunist, bundovec ali fašist? Lahko si mislimo, da ne bo noben član prizadetih organizacij iskreno odgovoril na ta vprašanja, sicer bi izgubil vsako upanje na delo in tudi z oblastjo lahko pride navzkriž.

Sledi vprašanje: Dekliško ime vaše matere? Premišljuje, v kakšni zvezi je to z iskanjem dela, pa mi ne pride nič logičnega v glavo. Končno se zadovoljim z mislijo, da imajo gospodje tovarnarji pač svoje muhe, ki so nam navadnim zemljanom nerazumljive. Podobnih vprašanj je še več, pa jih ne bom navajal. Vrnimo se raje k ljudem.

V pisarno stopi postaran in zgaran možak. Hoja mu je težka in okorna. Ker je obilne postave, se pri vsakem koraku močno zaziblje, kar mu povzroča nepravilne poteze na obrazu in po obnašanju takoj ugotoviš, da je tujec. Ko si nas je vse po vrsti radovedno ogledal, stopi pred uradnika, ki je pravkar odložil telefonsko slušalko in reče v polomljeni angleščini: »Mister, jaz moram pustiti delo v vaši tovarni. Včeraj je bil moj zadnji dan.«

»Helo, John! Kako ti gre?« ga vpraša zaspani uradnik in mu seže v roko. »Ali sem prav slišal? Delo boš pustil? Zakaj?«

»Saj to je tisto — zakaj? Bolan sem, bolan. Ne morem več stati na nogah. V sklepah me zbada, kot bi me rezal z nožem. Zdravnik je rekel, da imam kostni revmatizem in kaj vem še vse. Nekaj mi je, ker ne morem spati. Rekel mi je, naj grem na sonce v Arizono. Hm, reči je lahko, ampak storiti je drugo. S čim se bom preživel? Nimam drugega kot bajto, pa še ta rebra kaže.«

»Res smola, John. I am sorry. Čakaj, da pokličem tvojega delovodja, mogoče bo on kaj ukrenil.« In že je zavrtel številko na telefonskem aparatu.

Kmalu je prišel delovodja. John je zopet ponovil svojo povest in na koncu še ponižno pristavil: »Mislil sem, če bi mi dali kakšno sedeče delo, potem bi že kako.«

Delovodja je navidezno prizadeto poslušal njegovo tarzanje, končno pa je dejal: »Impossible, John. Obžalujem. Sedečega dela sploh nimam več. Sicer boš pa že kako shajal. Bil si dober delavec; yes, very good man. No, po tolikih letih si tudi potreben počitka. Kaj hočemo, človek se zrači kot stroj. Je že tako na svetu. Želim ti vso srečo v bodočnosti.« Delovodja mu strese roko, nato pa odide po svojem poslu.

John gleda za njim, dokler ne zapre vrat, nato zamrmra nekaj nerazumljivega in gre po svoje orodje. Mladi vojni veterani, katerih se je medtem nabralo že nad dvajset, gledajo za njim z mešanimi občutki. Nekateri so brezskrbni; polni upanja v bodočnost, a drugi najbrž predvidevajo v starem Johnu svojo usodo.

Tisto dopoldne so dobili delo le trije močni in zdravi vojni veterani. Vse ostale je uradnik odslovil z lepimi frazami in zagotovilom, da bodo prej ali slej vsi dobili delo. Vsakemu posebej je trdil, da je družba silno ponosna na njihove patriotične zasluge.

»Družba si prizadeva dobiti čimveč naročil, ampak konkurenca je ostra. Poleg tega pa tudi stavke ovirajo pro-

dukcijo. Pravkar je unija prisilila družbo na sedemnajst-centno povišanje plače na uro. Kaj bo sledilo iz tega, nihče ne ve.« Tako jim je pridigal uradnik.

K okencu pristopi starček, očitno Jugoslovan. Že ves čas sem ga opazoval, ko je stal ponižno v kotu pri vratih. Mislil si je pač, da vpričo mladih, močnih in zdravih ljudi, nima skoraj nobene možnosti, da bi dobil delo. Ampak vzlic temu je čakal, da se bo morda zgodil čudež. Uradnik ga pogleda in se od začudenja nasmehne. Ne da bi čakal na vprašanje, počasi odkima z glavo. Mogoče se mu je zbudilo sočutje do starega moža, zato se prične nerodno opravičevati, da pometalcev zaenkrat ne potrebujejo in mu kar iz navade ponudi prazno polo, da jo izpolni.

»Saj rad primem za vsako delo. Močan sem še. Za delo se ne ustrašim marsikaterega mladega,« reče starček.

»Vem to Daddy, a jaz ne odločam. Vaša leta... res nerodno. I am sorry.« In že poseže po spisani poli, ki mu jo nekdo moli pod nos. Ni se več zmenil za starca in pričel je izpraševati naslednjega prosilca. Starček počasi prepogne prazno polo in jo vtakne v žep. Ozre se še enkrat po navzočih, kot bi hotel reči: »Mladiči, tudi vas še čakajo stara leta. Ampak kdo ve, kakšen bo tedaj svet.« Nato se počasi obrne in odide.

Ura na steni se pomika proti dvanajsti. Uradnik namigne, da prihaja čas obeda. Godrnjaje odhajajo deloiskalci iz pisarne. Jezijo se nad povojnimi razmerami. Na misel jim prihajajo prizori, ko so odhajali na vojno za demokracijo. Obljubili so jim zlate gradove, ko porazijo nacizem in fašizem.

Vrnili so se ovenčani s slavo in odlikovanji, ampak o zlatih gradovih ni duha ne sluha. Mnogi so pustili svoje ude in zdravje v lisičjih luknjah in sedaj tavajo brez upanja za delom. Vojni dobičkarji so pozabili na svoje lepe obljube in bivše vojake prepustili svoji usodi.

Na cestnem pločniku se mi je pridružil eden izmed omejenih skupine in pravi: »This is terrible. Niti en dan še nisem delal, odkar je končana vojna.«

»Torej nisi bil v armadi?«

»Ne, imam jih namreč že osemintrideset na grbi in tudi rahlega zdravja sem. Med vojno sem delal pri razvpiti družbi Jack & Heintz, nakar sem bil z drugimi vred odpuščen. Tisto vpitje o solastništvu je čisto navadna raca.«

»Pravijo, da ste dobro zaslužili?«

»To je res, ampak dvanajsturno delo je na meni pustilo posledice. Z ženo sva imela že nekaj denarja prihranjenega za deževne dni. Sanjala sva o prijazni hišici in domačem ognjišču; pa je usoda odločila drugače. Kupček je izginil v globokem zdravnikovem žepu. No, sedaj tavam že osem mesecev za delom kot pastir za izgubljenimi ovčami.«

»Pa ga še nisi dobil?«

»Ne rečem, da ne. Enkrat sem ga dobil, pa kakšnega. Pomisli; ponudili so mi celih 75 centov na uro za skrajno nezdravo in težko delo. Svinjarija! In s tem naj preživim ženo in tri otroke? — Ampak nekaj bo treba storiti,« reče po krajšem pomisleku.

»Kaj vendar tarnaš; mlad človek kot ti?«

»Je še dosti mlajših. Poglej vojne veterane. Saj ne rečem, da niso upravičeni do zaslužka. Svoja življenja so stavili na kocko in prenašali vsa trpljenja vojne. Toda, kaj bo z nami. Ali nismo tudi mi ljudje? Vsak ima pravico do življenja. In kje je tistih šestdeset milijonov služb, o katerih so nam pravili med vojno? Stara pesem. Sicer pa itak že govorijo o novi vojni. Slepardi! So long!«

Moj novi znanec je sedel v star avto in se odpeljal neznanokam.

ZASTAVA

novi kreditni pogoji od 10. aprila dalje

	Tip	Maloprodajna cena
— družinski kredit 20.000 din		
— ZASTAVA 101 — 30.000 din na osebo	Z-101	50.037,10 dobava takoj
	Z-1300	46.671,25 dobava takoj
— 10 % popusta za devize	Z-1300 LUX	49.603,25 dobava takoj
— rabljene avtomobile vzamemo v račun	Z-1500 FAMILIARE	57.936,25 dobava takoj
— dobava takoj	Z-750	27.731,60
— Prodajna mreža: LJUBLJANA MARIBOR CELJE — AVTOMOTOR KOPER KRANJ KRŠKO	VAZ-2101 VAZ-2102 FAMILIARE VAZ-2103 SPECIAL	52.758,75 58.726,60 63.485,20

INFORMACIJE PRI

slovenija

avto

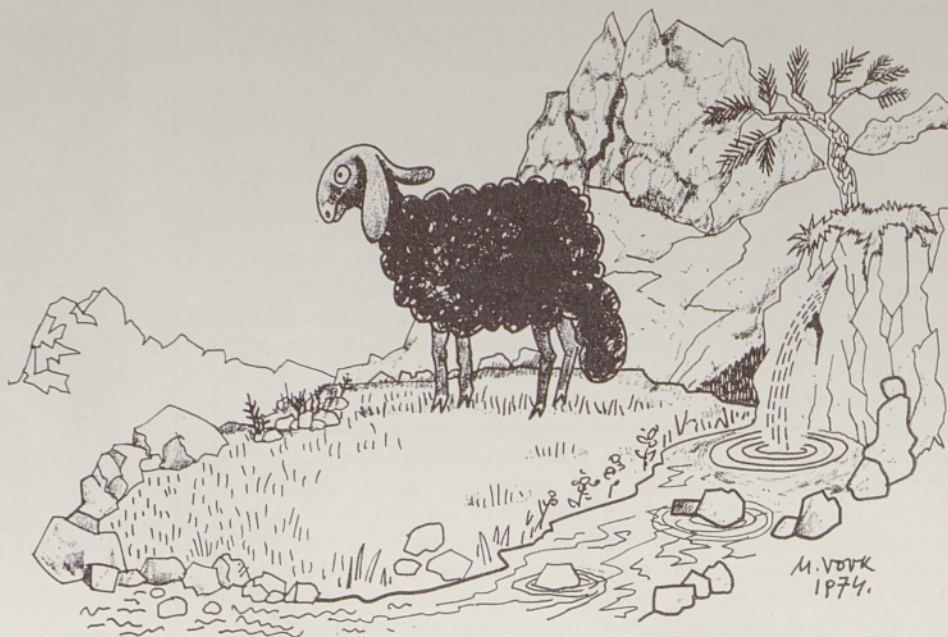
Dane Zajc

BOBNAR ČIV

Tisti dan je glasno bral
bobnar Čiv po Vrabčjem Dolu:
»Vse, kar leze in leti,
mora hitro v šolo.
Vsi, ki ste se izvalili
letošnjo pomlad
in že perje ste dobili
in imate kljun rumen,
kdor že sam po vejah skače,
kdor že črve sam lovi,
kdor že trga perutnice,
v šolo brž naj poleti.
Tam te učitelj nauči,
hitro, če si bistre glave,
kaj je ena, dva in tri
in kaj vrabčje so postave.
Kaj je krt in kaj je miš,
koga se je treba bati,
kje zastonj proso dobiš;
kaj je metla, kaj strašilo,
kaj je A in kaj je O,
da peruti maček nima,

in ker nima jih, zato
vrabci se ga ne bojimo.
Da bi pes lahko bil lev
(pa naj še tako jezi se),
če po levje bi rjovel,
če bi zrasel in zredil se;
da bi vol lahko bil slon,
če bi zrasel mu še rilec
in da zebra bil bi konj,
pa mu manjkajo le lise.
Vse to v šoli na kostanju,
kdor bo priden, se nauči
in spomladi za nagrado,
če ga sova ne ulovi,
tisto češnje za livado
polno češenj v last dobi.

Cvetko Zagorski

ČRNA OVCA

Na planini se je pasel trop ovac.
Vse so bile bele, le ena je bila črna.
Ko so bele ovce to opazile, so jo za-
čele zrivati iz svoje srede in jo
zmerjati: »Stran pojdi, ti ne spadaš
med nas!« Črna ovca se je branila.
Ko pa je sprevidela, da nič ne po-
maga, se je brez besede umaknila,
saj bi jo drugače bele ovce še po-
mendrale.

Tavala je in tavala in se med skala-
mi komaj preživljala. Vzdihovala je,
pa kaj, ko je nihče ni slišal. Višje
gor so bile zmeraj bolj puste in
ostre skale, spodaj prepovedana pla-
nina.

In ko je tako še kar naprej tavala,
se je znašla nekega večera na majh-
ni, živo zeleni jasi. Od vseh strani
so jo obdajale visoke skale in izpod
ene izmed skal je vrvel bister izvi-
rek. Črna ovca se je najedla tečne,
še nedotaknjene gorske trave in se
napila bistre, sladke studenčnice.

Oddahnila se je: »Pa sem le našla
svoj mali pašnik in svoj mali stu-
denček. Pa še na varnem sem tu za
visokimi skalami.« In je po dolgem
času mirno zaspala.

Ko se je zbudila, je presenečena
ugotovila, da ima njena gorska jasa
čudovito lego: z nje je videla ne-
znansko daleč — na vzhodu do naj-
višjih planin, kjer niti poleti ne skop-
ni sneg, in na zahodu do modrega
morja...

Zdaj črni ovci ni bilo več žal, da se
je odtrgala od črede. Od daleč je
opazovala svoje nekdanje tovarišice,
kako so se prerivale in izrivale dru-
ga drugo; kako so psi ovčarji lajali
nanje in jih gnali na kup; kako so
pastirji odbirali med njimi najbolj
tolste in jih gnali neznano kam.
Srečna ovca resda ni bila, takole
sama visoko med skalami, toda od
tod se je vsaj lahko razgledovala da-
leč po svetu in je videla marsikaj,
česar one tam spodaj niso videle;
smukala je najslajšo planinsko tra-
vo in pila vodo iz najčistejšega izvira.

Ljudska

INDIJA KOROMANDIJA

V žlici kašo kuhajo,
s sirom hiše belijo,
s pogačo jih pokrijejo
in s skuto jih omečejo.

Lily Novy

V GOZD POJDITE

V gozd pojdite, otročiči,
zdaj dehti vam najžlahtnejše!
Drevje še ne meče sence,
sonce gleda mu skozi veje.

V gozd pojdite, otročiči,
zdaj vam samo zdravje daje,
zdaj je trava najsočnejša,
ptice zdaj pojo najslaje.

V gozd pojdite, gozd že čaka,
»Kje ste?« vpraša cvet ob poti.
Mile sape k vam hitijo,
potok teče vam naproti.

V gozd pojdite ter napijte
se moči na krasnem kraju!
Naj telo in duh vam znova
oživi v zelenem raju!

Zakaj ravno jaz?

— Zakaj ravno jaz, reče Helena o mraku, ko ji oče naroči, da naj pospravi grablje v klet. — Zakaj jih ne nese sam? Zakaj ravno jaz? Zakaj ravno jaz? Zakaj ravno jaz? sprašuje Helena vsak čas.

— Vsak mora nekaj delati, reče mama. — Dela pa naj tisto, kar zmore in zna. — Vsi znate prinesiti stol, nesti grablje v klet in prinesiti nož za regrat, reče Helena. Ne samo jaz.

— To je res, reče mama. — Ali pa znaš ti napraviti ptičnico, zamesti potico in voziti kolo?

— Ne znam, reče Helena.

— Kaj bi bilo, ko bi ti očka včeraj, ko si ga prosila, naj ti napravi ptičnico, rekel, »zakaj jo moram napraviti ravno jaz«.

Helena molči.

— Nič takega ti ni rekel, kar brž ti jo je napravil in zdaj imaš lepo ptičnico, reče mama.

— Dedek bi lahko spravljal grablje v klet, reče Helena.

— Kaj bi bilo, ko bi ti dedek vsakokrat, ko te pelje s kolesom, rekel, »zakaj naj te peljem ravno jaz«.

Helena spet molči in mama reče:

— Nič takega ti ni rekel dedek in prav rad te pelje s kolesom.

— Pa ti, ali si ne bi mogla sama prinesiti noža, reče Helena in že kar ve, da bo zmagala mama.

— Ko si za praznike zaželim potice, ali sem že kdaj rekla »zakaj naj bi jo zamasila ravno jaz?«

Helena se razveseli in se stisne k mami.

— Ali bomo imeli tudi letos potico?

— Seveda jo bomo imeli, veliko orehovo potico. Jaz bom pripravila testo, ti pa boš zmlela orehe. Boš?

— Oh, kako rada!

— Zakaj bi ravno Helena mlela orehe? se oglasi dedek. — To je moje delo.

— Vsak naj dela tisto, kar zna in zmore, reče mama. — In Helena že zna orehe mleti.

Pri tem je ostalo. Mama je potico dobro napolnila z orehi, ki jih je zmlela Helena. Potica je vsem dobro teknila.

Po prazniku pa je oče rekel: — Kdo bo popel potko od vrtnih vrat do hiše? Steza je zelo zaraščena.

— Tisti, ki to zna in zmore, reče mama.

— Mislím, da bi jo lahko Helena.

— Zakaj ravno Helena? reče stara mama. — Premajhna je še, to je moje delo.

— Nisem premajhna, ne, hitro odrve Helena. — Oplela jo bom.

Ostalo je pri tem. Ko je strico oplela, so prišli gostje na obisk. Strici na tete.

Na klopici je bilo premalo prostora za vse. — Helena, prinesi še dva stola, reče mama. Helene pa že ni več. Odhitela je v hišo in zdaj se vrača z dvema stoloma.

— Kaj, to je vaša Helena? rečejo tete.

— Saj že vse dela! Glejte, glejte, kako je pridna.

— Pri nas dela vsak tisto, kar zna in zmore, reče Helena ponosno in postavi stole h klopici. — Sedite, povabi goste.

Potem so sedli, jedli piškote in pili kavo. Tete so hvalile Heleno, mama pa je od zadovoljstva pomežiknila hčerki. — Kar pojdi se igrati, Helena, je rekla.

Ko so se gostje poslovili, je bilo treba pospraviti skodelice z mize. Kdo je to storil? Kdo drug kakor Helena!

In tako Helena vsak dan več zna in zmore.

Krožek mladih dopisnikov

VESELO SMO PUSTOVALI

V nedeljo 24. februarja smo imeli otroci slovenskih šol pustovanje v Ausstelungshalle v Sindelfingu. Ker je dvorana zelo velika, so z nami pustovali tudi nemški otroci. Slovenski učenci iz Sindelfingna smo tudi zaplesali pustni ples in vsa dvorana nam je ploskala. Najlepše maske so bile tudi nagrajene. Jaz sem bila oblečena v pajaca, ki sem vam ga tudi narisala.

Jelka Kranjc

Jaz sem bil na pustovanju oblečen v klovna. Imel sem majico z belimi in oranžnimi črtami, široke kratke hlače in velike čevlje. Nekaterim so bili ti čevlji še posebej všeč. Vsi so se nam smejali. Nanoreli in naskakali smo se, da smo prišli vsi utrujeni domov.

Bojan Črnčec
Sindelfingen

Letošnjega pustovanja ne bom pozabila, saj se nisem imela še nikoli tako lepo. Otroci smo bili vsi maskirani. Tudi nekateri odrasli so bili pustno oblečeni. Slovenski otroci smo tudi zaplesali. Potem pa smo bili pogoščeni s čokolado, hrenovko in kokto. Muzikantje so igrali samo za nas otroke do sedme ure zvečer. Bili so Slovenci iz Maribora.

Erika Spreitzer
Sindelfingen

Na pustno nedeljo sem bila s starši in bratcem na otroškem pustovanju v Sindelfingu. Bilo je zelo veselo. Oblečena sem bila kot srčna dama. Moja obleka je bila pol bela in pol rdeča, posuta s srčki. Na glavi sem imela klobuček, obuta sem bila pa v bele škorenjce. Moj bratec pa je bil kavboj. Plesali smo in se veselili. Bilo nas je veliko slovenskih otrok.

Miriam Rehek
Böblingen

Jelka Kranjc iz Sindelfingna je takole narisala sebe kot maškaro

Risba Bojana Črnčeca iz Sindelfingna

Dan žena v Aalenu

Tudi tukaj v Aalenu smo učenci slovenske šole pripravili našim materam za dan žena lep program. Zbrali smo se v gostilni Wilhelmshöhe v Aalenu in ob šestih začeli s predstavo. Mamice so prišle v velikem številu. Tudi očetje so prišli zraven. Nekateri so bili zelo ponosni na svoje otroke, ki so peli in recitirali. Seveda smo bili tudi otroci tega veseli.

Dušan Smej, Aalen

NEKEGA VEČERA JE PA POTRKALO

Moja mama ni zelo velika. Ima kostanjeve lase in dobre rjave oči. Zelo mlada se je poročila in kmalu potem dobila mene. Čez leto in pol smo pa dobili še bratca. Štiri leta sem imela, ko me je mamica nekoč vprašala, če lahko gre z očkom v Nemčijo. Premajhna sem bila, da bi razumela, kaj se pravi biti brez mame, pa sem dejala, da nimam nič proti.

Potem je prišel tisti dan, ko je mama mene in bratca odpeljala k stari mami in staremu atu in povedala, da se bosta z očitom odpeljala v Nemčijo. Hudo nama je bilo z bratcem, čeprav imava starega ata in mamo rada. Pred odhodom sem mamo vprašala, kdaj se bosta spet vrnila. Odgovorila je, da kmalu.

Potem sva z bratom vsak dan stala zunaj in dolgo čakala in gledala po cesti, da bi zagledala mamo in očita. Pa sva čakala zastoj. In potem nisva čakala več, saj je že toliko časa minilo, da sva z bratom kar nehala misliti na vrnitev mame in očita.

Nekega večera, ko sem že hotela v posteljo, pa je zunaj potrkalo. Ustrašila sem se, potem pa tako razveselila, da sem kar zajokala. Saj je zunaj stala najina draga mama.

Povedala je, da bo ostala pri nama, ker je rodila sestrice. Oči se je sam vrnil v Nemčijo. Bilo je lepo. Vsi smo bili zelo veseli. A oči je bil v Nemčiji tako sam. Veliko smo mislili nanj pa tudi on na nas. Potem pa je prispelo njegovo pismo z vabilom, da vsi skupaj pridemo k njemu v Nemčijo. Veseli smo bili, saj spadamo skupaj in smo ena družina.

Marija Knavs
Klein Wildbad 1

Stoletnica prvih črnogorskih znamk

Prve črnogorske poštne znamke so izšle 1. maja 1874, ko je bila odprta prva črnogorska pošta v Cetinju. Za to spominsko stoletnico sta 11. marca letos izšli dve priložnostni poštne znamki, in sicer za 80 par in 6 dinarjev. Celih serij je 200.000. Na obeh priložnostnih znamkah sta znamki iz prve njihove serije pred sto leti. Na prvi znamki za 80 par je prva znamka iz prve serije, in sicer za 2 novčiča, na drugi znamki za 6 din pa je zadnja znamka iz prve serije, in sicer za 25 novčičev.

Prva pošta na ozemlju Črne gore je bila avstrijska pošta iz leta 1854 v Baru, ki je bil tedaj še pod Turčijo. Poslovala je v sklopu Avstrijskega Lloydja, ladijske pomorske družbe, ki je imela v Baru svojo poslovalnico. Poštšina se je na tej pošti do 1. junija 1864 plačevala v gotovini, od tega dne pa so se uporabljale najprej avstrijske znamke za pošte

v Benečiji in Lombardiji, od leta 1868 pa avstrijske znamke za njihove pošte v Turčiji. Pisma so, dokler se še niso uporabljale znamke, žigosali z Lloydovim žigom, potem pa s poštnim žigom ANTIVARI. Ta avstrijska pošta v Baru je prenehala, ko je leta 1878 Bar pripadel Črni gori. Zaradi vključitve v mednarodni poštni promet je Črna gora sklenila z Avstroogrsko 25. maja 1871 posebno poštno pogodbo, ki je začela veljati 1. maja 1874, ko je bila na Cetinju odprta prva črnogorska pošta.

Na prvih črnogorskih znamkah je lik kneza Nikola. Prva serija je imela sedem znamk. Tiskane so bile na Dunaju. Osnutek za ti priložnostni znamki je delo likovnika Andreja Milenkovića, natisnil pa jih je beograjski zavod za izdelavo bankovcev v dvobarvnem ofsetu in enobarvnem globokem tisku v polah po devet znamk. Znamki sta podolgovati in veliki $30 \times 37,5$ mm, brez belega roba pa $26 \times 33,5$ mm, zobčani grebenasto $13 \frac{1}{2}$. Za 25. marec napovedani priložnostni znamki za otvoritev prve zemeljske satelitske postaje v Jugoslaviji nista izšli in sta odloženi za nedoločen čas.

Od 15. do 17. marca so bili v Planici na veliki smučarski skakalnici mednarodni smuški poleti. Udeležilo se jih je 35 tekmovalcev iz 11 držav. Na poštne izpostavi v Planici so v tem času žigosali pošiljke s posebnim priložnostnim poštnim žigom. Prav tako so v Ljubljani uporabljali poseben priložnostni poštni žig za svetovno hokejsko prvenstvo v skupini B od 21. do 29. marca letos.

Za svetovno nogometno prvenstvo bo ali bodo najbrž izdane posebne priložnostne znamke, in sicer 13. junija, ko bo naše moštvo igralo z uradnim svetovnim prvakom, moštvom Brazilije, in s tem začelo to nogometno olimpiado.

Grafologija

Vas mučijo duševni problemi ter ne veste kako in kam? Včasih že delno pomaga, če se komu zaupate in se z njim pogovorite. Še bolje je, če se z vašimi problemi obrnete na strokovnjaka grafologa, ki vam na podlagi znanstvene analize vašega rokopisa lahko pove, kaj delate napak in kaj morate storiti, da se boste izognili nadaljnjim problemom. Pišite mi z navedbo vaše starosti in poklica. Odgovoril vam bom v najkrajšem času.

Dipl. grafolog, Franc UDOVIČ
807 INGOLSTADT
Postfach 2901
DEUTSCHLAND

Spominski koledar maj 1974

1. 5. Mednarodni delavski praznik proglašen leta 1889 na prvem kongresu druge internacionale
2. 5. 1945 so enote četrte armade in devetega korpusa NOV Jugoslavije zaključile tridnevne ogorčene boje za osvoboditev Trsta
3. 5. 1929 je bilo v Eisdenu v Belgiji ustanovljeno slovensko rudarsko društvo sv. Barbare
5. 1945 je bila v Ajdovščini sestavljena prva narodna vlada Slovenije, ki jo je vodil Boris Kidrič
9. 5. 1945 je bila osvobodjena Ljubljana, ki je bila skozi vsa vojna leta srce narodnoosvobodilnega boja
10. 5. 1876 je bil na Vrhniki rojen Ivan Cankar, slovenski pisatelj. Umrl je 11. decembra 1918 v Ljubljani
11. 5. 1971 je bil XII. jubilejni občni zbor ob 20-letnici Slovenske izseljenške matice
12. 5. 1935 je bilo ustanovljeno Slovensko podporno društvo v Villa Devotto v Buenos Airesu
16. 5. 1871 je bil v Bistri pri Vrhniki rojen arhitekt John Jager, graditelj ameriškega vele mesta Minneapolisa. Umrl je 31. oktobra 1959
21. 5. 1942 so italijanski okupatorji ustrelili v Gramozni jami v Ljubljani organizacijskega sekretarja CK KP Slovenije Toneta Tomšiča
21. 5. 1911 je bil ustanovljen v Pittsburghu slovenski pevski zbor France Prešeren
25. 5. je rojstni dan predsednika Jugoslavije Josipa Broza-Tita, ki ga jugoslovanski narodi praznujemo kot praznik mladosti
28. 5. 1641 je bil rojen v Ljubljani zgodovinar Janez Vajkard Valvasor, ki je izdal znamenito Slavo vojvodine Kranjske
28. 5. 1971 je bil v Sydneyu v Avstraliji ustanovljen slovenski klub Triglav
29. 5. 1830 je bil rojen v Mengšu pri Kamniku slovenski pisatelj Janez Trdina

vaš
kotiček

Draga moja mama

Prosim vas, da objavite pismo moji mami Maria Kriste, 6 Tounton Street Sunshine, 3020 Victoria, Australia; nekaj časa sva si redno dopisovali, po nekem mojem pismu pa je mama prenehala z odgovori. Večkrat sem ji pisala, odgovora pa ni bilo. Rada bi, da bi morda kdo drug od bralcev Rodne grude vplival nanjo, da bi mi le odpisala.

»Draga moja mama! Leta, meseci, tedni so minili v upanju, da se mi vendarle oglasiš. Še vedno nisem izgubila upanja. Vem, mama, da si živa in zdrava. Ko sva si dopisovali, mama, sem bila še otrok, zdaj pa sem zrelo dekle in um se mi je zbistril. Premišljevala sem o vsem, kar prej nisem razumela, danes pa vem in te imam resnično rada, čeprav sva da-leč narazen.

Draga mama, oprosti mi za vse bolečine, ki sem ti jih prizadejala. Rada bi, da bi bili spet prijateljici in da bi mi pisala. Oprosti mi, rada te imam.«

Dragica Gašparič
Delovno varstveni zavod
Ponikve, 61312 Videm-Dobrepolje

Čestitka

Anton Rihtar iz Fontane, Calif., doma iz Vrhovelj pri Domžalah, praznuje 29. maja svoj 83. rojstni dan. Prirčna voščila in najboljše želje mu pošiljajo nečaki in nečakinje iz domovine, ki jih je lani obiskal po 64 letih življenja v Ameriki. Voščilom se pridružujemo tudi mi!

Predstavljamo slovenske narodno zabavne ansamble

Ansambel »Dobri znanci«

Ansambel Dobri znanci je 16. aprila odpotoval na večtedensko turnejo po Kanadi in Severni Ameriki. Pred odhodom sem se pogovarjal z njimi, da bi za bralce Rodne grude povedali kaj več o svoji skupini.

Ansambel Dobri znanci deluje v slovenski narodno-zabavni glasbi že skoraj 20 let — ustanovljen je bil leta 1955 — in upam si trditi, da skoraj ni Slovenca, ki ne bi vsaj enkrat slišal njihove skladbe. Skupina je ena izmed redkih zares kvalitetnih in ena izmed najbolj priljubljenih ansamblov narodno-zabavne glasbe. Povsem razumljivo je, da se je struktura zasedbe v tem obdobju močno in pogostokrat spremenila. V zadnjem času, tega je že dobrih 5 let, nastopajo v skupini: Franc Žibret — harmonika, Jože Žitnik — trobenta, Konrad Rijavec — klarinet, saksofon, Branko Škruba — bas in pozavna, Janez Lužar — kitara. Ansambel je na turnejo povabil tudi prvo damo slovenske popevke, Marjano Deržaj in priljubljenega pevalca zabavne glasbe, Braca Korena. Če se še malo povrnem nazaj k instrumentalistom, naj povem, da so vsi člani glasbeno zelo izobraženi, saj so nekateri med njimi profesorji glasbe, drugi pa člani velikih orkestrov. Harmonikaš, Franc Žibret, je pred nedavnim na nekakšnem svetovnem prvenstvu v igranju na harmoniko zasedel četrto mesto.

V zadnjih petih letih je ansambel izdal pet plošč, nekaj kaset in posnel celo vrsto arhivskih radijskih posnetkov. Vsako leto posnamejo eno ali dve televizijski oddaji. Za to turnejo so posneli ploščo in kaseto, na kateri prepevata tudi Marjana in Braco. Kaseta je že dokončana in jo bodo odnesli s seboj, plošča pa bo izšla ob njihovi vrnitvi.

Ansambel zelo veliko gostuje: bili so že v Avstriji, Nemčiji, Italiji, Nizozemski, vsako leto pa igrajo po mesec dni v Švici. V domovini skoraj ne mine kaka posebna prireditev, ne da bi oni igrali na njej. Leta 1971 so bili na festivalu narodno-zabavne glasbe v Števerjanu in so zasedli prvo mesto za najboljšo instrumentalno skladbo in njeno izvedbo. Nastopili so tudi na ptujskih festivalih. Njihove najboljše skladbe so: Šumijo, šumijo gozdovi domači, Tržiška, Zdravica, Domotožje, V dolino in druge. Skladbe komponira in aranžira Jože Žitnik, tekste zanje pa pišejo znani pisci besedil, kot npr.: Malavašič, Svetek, Stare. Dobri znanci so povabilo na turnejo z veseljem sprejeli, saj pravijo, da je to eno izmed največjih in najboljših priznanj njihovi glasbi. Upamo in skorajda pričrčani smo, da je turneja uspela in pustila na naših rojakihi dober vtis.

Silvo Pust

Svetujemo vam za poleti

Morda nas bo prihajajoče poletje presenečalo tudi s hladnejšimi dnevi. Pripravimo našo garderobo tako, da bomo tudi takrat lahko brez skrbi in jeze hitro našli primerno oblačilo, v katerem se bomo ob vsakem dnevnem času in ob vsaki priložnosti pojavili, ne da bi se počutili nelagodno. Tako dopolnilo naši garderobi so lahke jopice, ki jih bomo s pridom nosile tako prek krila, obleke in hlač.

Prva skica predstavlja volneno jopico z velikim ovratnikom. Život je tesno oprijet, proti koncu pa se širi in se zaključí s prišitim zavihkom. Ozki rokavi pokrivajo komolce in imajo prav tako ožji zavihek. Jopa se zapenja z dvema gumboma. Letošnja moda narekuje izredno široke hlače, ki pa pristajajo le visokim in vitkim postavam. V pasu so ozke in se širijo prek bokov in dalje. Žepi so navadno všiti v bokih. Prek hlač lahko nosimo daljši bluzon. Dolžina rokavov sega do komolcev, kjer rokav krasi ozek našit trak iz materiala druge barve enako kot fazono in se nadaljuje okrog jopice. V životu je oprijeta in jo krasita dva velika našita žepa. Zapenja se lahko z gumbi ali pa jo prepasamo.

Tiste, ki ljubijo eleganco ob vsaki priložnosti, bodo ob hladnejših dnevih raje nosile bluzon prek krila. Model na skici ima večji okrogel ovratnik nad podaljšanim izrezom in se proti koncu zoži. Život je na ramenih podložen v gube, ki so zalikane in so ujete v pasu. Rokavi se širijo prek komolcev in se zaključijo s širokim zavihkom. Dolžino bluzona določimo sami po želji. Krilo je krojeno zvonasto in pokriva kolena.

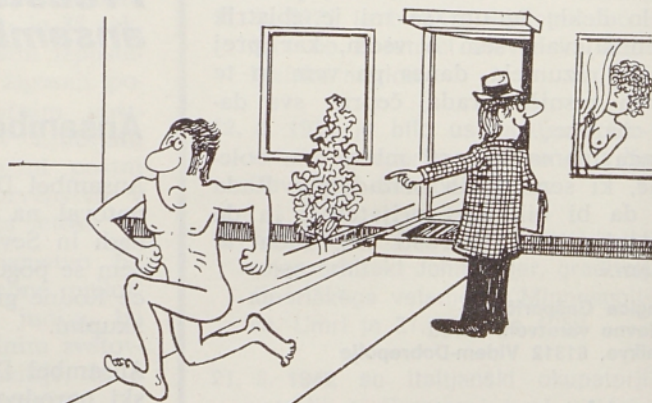
Humor

V ŠVICI JE BERNŠKA KANTONSKA UPRAVA ZAČASNO ZAŠČITILA UŽITNE POLŽE, KER SO ŽE SKORAJ POVSEM IZTREBLJENI.

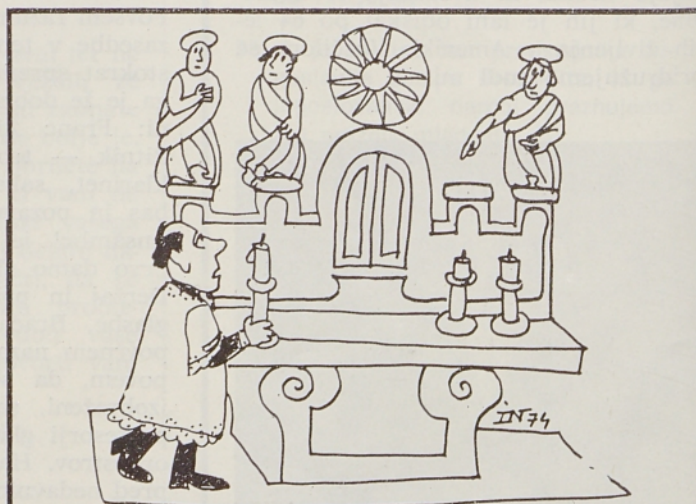

— V Jugoslaviji pa še niso zaščitili polžev. Dva sem našel v solati.

V AMERIKI SE JE POJAVIL TAKO IMENOVANI »GOLOTEK«, TO JE TAKŠEN NAČIN PROTESTIRANJA, PRI KATEREM SE MLADI PROTESTNIK SLEČE DO GOLEGA IN SE V HITREM TEKU POŽENE MED ZAČUDENIMI LJUDMI.

— Ti neumni svet! Ali veš, žena, da sem ravnokar videl nagega protestnika, ki je dirjal iz naše hiše!

— Oh, ponoči so nam svetnika ukradli! Zdaj bo pa hudič!

Če ste se preselili...

Če ste se preselili, izpolnite naslednji obrazec in ga v kuverti pošljite na naslov naše uprave: Rodna gruda, 61001 Ljubljana, Cankarjeva 1/II, p. p. 169

Ime in priimek: .....

Stari naslov: .....

Novi naslov: .....

Najuspešnejše Helidonove plošče

Založba Obzorja Maribor
Helidon Tovarna gramofonskih plošč
Ljubljana
Slovenija, Made in Yugoslavia

LONG PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

1. Ansambel bratov Avsenik: Za tvoj praznik, Srebrne smučine	FLP 04-031/1-2 04-027
2. Ansambel L. Slaka: Glas harmonike	04-021/1-2
3. Ansambel bratov Avsenik: Zlati zvoki	04-020
4. Ansambel Lojzeta Slaka: Pod Gorjanci je otoček	04-023
5. Ansambel Mihe Dovžana: Dimnikar	04-029
6. Ansambel Jožeta Burnika: Obletnica poroke	04-033
7. Ansambel Richie Vadnal: Stara ljubezen	04-024
8. Ansambel Maksa Kumra: Na Vrhe	09-012
9. Slovenski oktet: S pesmijo okrog sveta	04-028
10. Stanka Kovačič: Moj fant pa ljubi drugo	

SINGLE PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

1. Ansambel Lojzeta Slaka: Sto obljub, sto želja	FSP 4-030
2. Ansambel Štirje kovači: Sosedovo dekle	4-029
3. Janko Ropret: Korakaj, korakaj	5-081
4. Majda Sepe: Vagabund	5-075
5. Marjetka Falk: Sama fanta našla si bom	5-073
6. Alfi Nipič: Povem vam, to ni prav	5-070
7. Mojca Pokrajculja	1-005
8. Erazem in potepuh	2-002
9. O junaškem kovaču	1-002
10. Kekčeva pesem	2-001

Opomba: Avsenikove plošče so zaradi prodane licence namenjene izključno za prodajo v Jugoslaviji.

Mali oglasi

Majhno posestvo, 8 km od Maribora proti Koroški, 3 ha gozda, 2 ha obdelovalne zemlje z vinogradom, **prodam** z inventarjem za 20.000,00 dinarjev. Hiša vseljiva.

Hanibal PISTOR
Partizanska 71
62000 MARIBOR, Slovenija
Jugoslavija

V Brežicah pri kolodvoru je na prodaj vseljiva hiša, primerna za večjo obrt. Informacije:

Marija CIZELJ
Prešernova 3
68270 KRŠKO

Prodam hišo s prvo ploščo, na sončni legi v Zagradu pri Celju, ter gradbeni material — vsa dokumentacija je poskrbljena. Cena po dogovoru:

Vili KRAJNC
Zagrad 60
63000 CELJE
doma popoldne, telefon: (063) 26-060

Prodam **dve gradbeni parceli**. Eno z gradbenim dovoljenjem in dograjenimi kletmi, na prometnem kraju, primerno za vsako obrt ali podobno, v Moškanjcih pri Ptuj. Cena po dogovoru.

Ivan BESJAK
Bresnica 40
62273 PODGORCI

DRAGI ROJAKI!

Ob ponovnem obisku starega kraja vas pričakuje

HOTEL LEV

LJUBLJANA

vodeči hotel, moderen komfort, sobe s kopalnico, telefonom in radio-aparatom, dancing bar, plesna glasba, odlična kuhinja z veliko izbiro domačih in tujih specialitet — garaže in parkirni prostori

Pričakuje vas in pogostil vas bo po domače

HOTEL LEV LJUBLJANA, Vošnjakova 1
telefon 310-555, telex 31-350

Šolarji iz Podčetrтка in njihova zadruga »Mladi Obsoteljčan«

Nad podčetrtkom še vedno čepi stari grad

V sončnem kotičku ob dolini Sotle se je iz srednjega veka vse do danes ohranilo prijetno gnezdo čednih hišic, vas Podčetrtek, nad katerimi visoko na strmem pobočju med bukovimi gozdovi kraljuje rumeni grajski dvorec. V temni notranjosti živijo samo še spomini na težko preteklost tega kraja, ki so mu dolga stoletja vladali tuji gospodarji.

Zdaj je grad osamljen in brez moči, globoko pod njim pa se na vsakem koraku srečujemo z novim življenjem, ki mu otroci dajejo poseben mladostni čar. Že vrsto let gre dober glas o njihovi šoli po vsej Sloveniji. Vse pogosteje jo obiskujejo učenci in učitelji iz raznih krajev, ki so veliko bolj razviti kot Podčetrtek, da bi videli, kaj vse zmorejo narediti otroci poleg učenja v šoli, če imajo dobrega ravnatelja, kot je Jože Brilej, in učitelje, ki jim po napornih

urah učenja v šoli ni žal časa za delo z otroki.

Vse proste dejavnosti, v katere se lahko vključujejo učenci po svojih nagnjenjih in nadarjenosti, so že pred petnajstimi leti združili v šolski pionirski zadrugi Mladi Obsoteljčan. Od takrat do danes so naredili toliko, da zdaj ves kraj z okolico vred živi s svojo osnovno šolo v Podčetrtku.

Pred dvema leti so zgradili novo šolsko poslopje, ki je ponos vsega kraja. Ko so šolo slovesno odprli, so učenci pripravili za starše pravo presenečenje. Stari očanci in babice s temnimi prazničnimi rutami so rosnih oči strmeli v svoje potomce na odru šolske dvorane, po kateri so odmevali zvoki vesele glasbe in narodne pesmi. Veselili so se z mladimi plesalci ljudskih plesov in z igralci, ki so jih vedno znova spravljali

v smeh. Za skromne in delavne prebivalce Podčetrтка in okoliških zaselkov je bil ta dan velik praznik. Še dolgo potem, ko je že utihnilo veselo rajanje na odru šolske dvorane, so starši v spremstvu svojih otrok in učiteljev hodili iz učilnice v učilnico in občudovali sodobne učne pripomočke. Kmečki očetje so previdno stopali, da ne bi že prvi dan umazali svojega večletnega truda. Za novo šolo so namreč veliko prispevali iz svojih žepov, pomagali pa so tudi delati. Videti je bilo, kakor da ne morejo verjeti, da je vse to pripravljeno za njihove otroke. Šele pozno popoldne so se zadovoljni vračali na svoje domove.

Šolarji so v novi šoli dobili nove prostore za svoje dejavnosti, vendar večino svojega prostega časa preživijo v prostorih, ki so si jih uredili blizu šole. Obiskovalec je prav presenečen, česa se vse domislijo takile mali strokovnjaki. Šolski otroci imajo svojo banko, pošto, papirnico, radijsko in meteorološko postajo, cvetličarno, bife, živalski vrt, čebelnjak, svoj kos obdelovalne zemlje in veliko manjših stvari. Za vse to pa skrbijo sami. Ravnatelj Brilej in nekateri učitelji jim le svetujejo, kako je treba narediti to in ono, potem pa otroci delajo sami. Veselje jih je gledati v njihovi zagnanosti in ponosu, ki jim je zrasel ob vestnem delu in mnogih uspehih. Šolarji vedo, zakaj učitelji in učenci ter pedagogi iz Ljubljane in drugih krajev Slovenije tako radi prihajajo v Podčetrtek. Obiskovalcem radi pokažejo, kaj vse imajo in kako delajo. Učenec osmega razreda Marjan Založnik skrbi za dostavni avtomobil kombi in previdno šofira po vaški cesti. Kam dalje ne pelje, ker je še premlad, da bi lahko dobil vozniško dovoljenje. Učenec Poldi Alegro pa skrbi za živalski vrt. Njegovi obiskovalci se najraje ustavljajo pred kletko nočnega čuvaja — udomačenega lisjaka. Ob vhodu na vrt radovedneže motri iz svoje visoko nameščene kletke ostrogle da kanja, polhi se poskrijejo v gnezda, pisana družčina ptičkov v velikih kletkah pa v veselem razpoloženju vseppek pozdravlja zamaknjene občudovalce.

Za živalskim vrtom se razteza prostran šolski vrt, ki je prava učilnica v naravi. Učencem osnovne šole v Podčetrtku ob takem bogastvu vrtnih rastlin, rož in vzorcev prsti, ki jo potrebujejo, res ni treba s palico zabijati v glavo znanja o naravi, kot so to počeli učitelji njihovih dedov. Tako šolarji mimogrede postanejo dobri biologi in vrtnarji. Na vrtu sta dva čedno urejena cvetličnjaka in prav lepo poslikan čebelnjak. Povsod si lahko preberemo napise, ki učence in priložnostne obiskovalce opozarjajo na rastline in druge stvari in reči, ki jih je mo-

goče videti v tej resnični pravljici, kot bi lahko imenovali vse, kar nas obdaja. Ravnatelj Jože Brilej z zadovoljstvom pove, da so šolarji kupili z denarjem, ki so ga iztržili od prodaje lončnic, kombi in ročno kosilnico s priključki, da laže obdelujejo svojo malo farmo. Lončnice so seveda sami vzgojili.

Mlade varčevalce, ki prihajajo na obisk v Podčetrtek, po navadi najbolj zanima šolska banka in hranilnica, ki deluje s šolsko pošto v hišici, ki so jo zgradili učenci sami. Po ovinkih smo zvedeli, da je v banki približno sedem milijonov starih dinarjev. Tako so verjetno ena izmed najmočnejših šolskih podružnic Ljubljanske banke v Sloveniji. V banki in pošti delajo upravnik in dve uslužbenki, vsi so šolarji. Uslužbenki upravljata tudi šolsko telefonsko centralo, računata pa kar na računskem stroju.

V stari hiši poleg pošte smo obiskali papirnico in bife. Povsod delajo šolarji. Delovni čas so si določili tako, da ne

Šolarji skrbijo za lasten čebelnjak

jih dolžnosti in radi delamo. Zato nam nič ni težko...

Mnogi mladi ljudje, ki so že pred leti končali osnovno šolo v Podčetrtku in že obiskujejo srednje in visoke šole v Celju oziroma v Ljubljani, se vselej, kadar pridejo domov na obisk, oglasijo v šoli ali vsaj v pionirskem bifeju. Tu se počutijo, kot da so na vikendu, čeprav jih napisi po stenah in nad točilno mizo opozarjajo, da je kajenje in pitje alkoholnih pijač strup. Spominjajo se otroških let in veselih uric, ki so jih kot šolarji preživeli s svojimi vrstniki med Nova šola, pomaknjena v hrib, je tako združila zanimanja in veselje mladih in starih prebivalcev Podčetrтка. Vsem pomeni žarišče vsega koristnega in naprednega. To ni samo učenje in delo, zanima jih tudi kulturno delovanje. V prostorih nove šole urejajo majhno umetniško galerijo in narodopisni muzej. Učenci so že zbrali veliko starih predmetov, orodij in okrasov, ki pripovedujejo

o življenju njihovih prednikov. Ravnatelj Brilej pa ob tem že razmišlja, kako bodo v bližnji prihodnosti v Podčetrtku uredili velik etnografski muzej.

Otroci te šole prihajajo pretežno iz kmečkih družin, vendar se zelo zanimajo za tehniko. V delu šolskega hodnika imajo stalno razstavo svojih izdelkov. Njihov največji tehnični dosežek pa je pravcati robot, ki pri vходу v šolo opravlja dolžnosti vratarja. Obiskovalcu pove vse napotke, ki so mu potrebni pri iskanju ravnatelja in učiteljev. Ker je pač robot, ni vselej najbolj bistre glave, zato pa njegove nerodnosti nadomesti prijetna gostoljubnost učencev in učnega osebja.

V takšnem okolju torej mladi ljudje iz sončnega Podčetrтка zastavijo prve zanesljive korake v življenje in poneso s seboj nešteto lepih spominov, ki jih prijetno vežejo na domači kraj.

Rado Vouk

Med nastopom šolske folklorne skupine

trpi pouk. Vse svoje lokale odpirajo približno eno uro pred poukom, ob zvonjenju za začetek pouka pa jih zaprejo. Kdor ni pohitel in uredil svojih zadev pred poukom, lahko to stori po pouku, ko je spet ob določenih dnevih vse odprto.

Na koncu te ulice pionirskih oziroma šolskih lokalov je cvetličarna Marjetica. Mlada cvetličarka Brigita Šelekar nam je ob obisku povedala, da je bilo treba veliko delati, preden so vse tako lepo uredili. »Marsikaj smo morali narediti tako rekoč iz nič,« je dejala in zadovoljno dodala: »Zdaj smo že vsi vajeni svo-

Šolski muzej ima vedno dovolj obiskovalcev

PRODAJAMO LOKALE

ob Celovski in Podutiški cesti v Šiški

Lokali so različnih velikosti in so uporabni za trgovino in male obrtne dejavnosti.

Vsi lokali imajo urejene dostope in parkirišča.

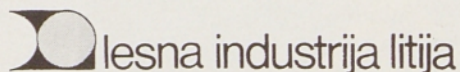
Informacije o vselitvi, cenah in drugih podatkih daje

STANDARD-INVEST

Ljubljana, Celovška c. 89

Telefon: 061 55-475 in 061 57-477

izdeluje:

PLEXIGLAS extr. plošče v različnih barvah in ornamentih ter svetlobna telesa za investicijsko in široko potrošnjo, plemenite furnirje, žagan les iglavcev in listavcev, decimiran les, stavbno pohištvo po načrtih priznanih projektantov, ploskovno masivno pohištvo-regali ter oblikovane izdelke iz plexiglasa.

NAŠA KVALITETA — VAŠE ZADOVOLJSTVO!

Dragi bralci!

Naročila za

Slovenski koledar

knjigo s stenskim koledarjem
in mesečno ilustrirano revijo

Rodna gruda

publikaciji za Slovence po svetu

sprejema SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
v Ljubljani in naši zastopniki po vsem svetu.

V ZDA boste koledar in revijo najhitreje prejeli od:

PROSVETA, SNPJ
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, Illinois 60632

TIVOLI ENTERPRISES, Inc.
6419 St. Clair Avenue
CLEVELAND, Ohio 44103
telefon: 431-5296

TONY'S POLKA VILLAGE
591 E. 185 St.
CLEVELAND, Ohio 44119

Ana KLUN
206 1 St.
PITTSBURGH, Pennsylvania 15215
telefon: 781-8984

Kristina PUGELY
3121 N 76th St.
MILWAUKEE, Wisconsin 53222

Frank L. TEKAUTZ
211 7th St. South West
CHISHOLM, Minnesota 55719

Če želite revijo in koledar od nas, odrežite naročilnico, prosimo, čitljivo izpolnite in pošljite na naš naslov.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
61001 LJUBLJANA, Cankarjeva 1/II., p.p. 169
SLOVENIJA — Jugoslavija

Naročam

Sprememba naslova:

SLOVENSKI KOLEDAR

Ime in priimek: .....

za leto .....

RODNO GRUDO od .....

Stari naslov: .....

..... dalje .....

Pošiljajte mi na naslov: .....

Novi naslov: .....

Naročajte pri Slovenski izseljenski matici

LONG PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

Ansambel Lojze Slak	GLAS NJEGOV V SPOMIN GLAS HARMONIKE POD GORJANCI JE OTOČEK VISOKO NAD OBLAKI TITANIC
Miha Dovžan	POT DO SRCA VETER VE ZA POTI DIMNIKAR, KI NOSI SREČO ZALJUBLJENI PAR MOJ OČE
Tone Kmetec	TA ŽLAHTNA VINSKA KAPLJICA $3 \times 3 = 9$ STARA DOMAČIJA ZVON NAŠ STARI PTUJ TEBI DRAGA
Zadovoljni Kranjci	MI SE 'MAMO RADI MED ROJAKI
Boris Kovačič Stanka Kovačič	MOJ FANT LJUBI DRUGO
Boris Kovačič, Stanka Kovačič, Rafko Irgolič	DOBER DAN SONCE NA VRHE POMLAD V GOZDU ODMEV S TRIGLAVA OTOČEK SREDI JEZERA
Maks Kumer	NA GOLTEH PESEM DOLINE
Bratov Avsenik	RODNI KRAJ OBLETNICA POROKE DOMOVINA
Štirje kovači	KATRCA SEDEM ROŽ S PESMIJO OKROG SVETA
Rudi Bardorfer Jože Burnik Franc Korbar Slovenski oktet	ZE ČRIČEK PREPEVA SLOVEN'C SLOVENCA VABI Iz slovenske glasbene zakladnice LP 03-001 Iz slovenske glasbene zakladnice FLP 03-004
Moški pevski zbor Slave Klavora, Maribor Komorni moški zbor Celje France in Tončka Marolt	PESEM O SVOBODI TA GLAŽEK JE PRAZEN V SOBOTO ZVEČER STARA LJUBEZEN
Partizanski invalidski pevski zbor Rachie Vadnal	

SINGLE PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

Ansambel Miha Dovžan Burnik, Kraševce, Dovžan Burnik Jože Kovačič Stanka	ZALJUBLJEN SPREVEDNIK ZA ROJSTNI DAN ZADNJA POLKA MATI KITARA MILI DOM V DALJNI KRAJ NA VINSKEM SEJMU STO OBLJUB, STO ŽELJA KORAČNICA JULIJSKIH ALP JAZ SEM PA EN FRANC KOŠIR ROŽA NEŽNA — Marija Vajda LJUBICA LAHKO NOČ KO SONCE GRE ZA GORO SPAT VSAKO JUTRO SLOVENIJA MOJA
Lojze Slak	
Bratov Avsenik	
Tone Kmetec	
Tone Žagar Ansambel Odmev	

Ropret Janko
Kobler Jože

Irgolič Rafko
Mancini Stane
Leskovar—Flisar
Pestner Oto
New swing quartet-Pestner
Šentjernejski oktet
Nipič Alfi

Slovenska popevka 72
Falk Marjetka
Pinterič Alenka
Srce
Erazem in potepuh
Srečno Kekec

LEPA KOT SEN
DAN, KI GA JE ZAMENJALA NOČ
SKRIL V SRCE SEM SOLZE SVOJE
SPOMIN NA MARJANO
LETIJO PTICE
SPOMINČICA
ŠE EN GVAŽEK
IMEL SEM JO RAD
NAJ, NAJ, NAJ
ŠENTJERNEJSKA
PRLEK
DOLFENK
VROČE HLAČKE - V PAJZLU VIZAVI
LJUBLJANSKI ZVON
MOŽ NAJ BO DOM
TETA IZ AMERIKE
GVENDOLINA
MRAVLJICA
Pesem iz filma Bratovščina sinjega
galeba

MAGNETOFONSKE KASETE

Ansambel Miha Dovžan	LOVCI PRETESNI ČEVELJČKI
Zadovoljni Kranjci	VRNITE SE PTICE MED ROJAKI
Lojze Slak	NAJ VRISK POVE VESELO NA RAJŽO KADAR SREČAM TE
Tone Kmetec	TA ŽLAHTNA VINSKA KAPLJICA LJUBICA LAHKO NOČ ŠTIRJE KOVAČI 033/2 ŠTIRJE KOVAČI 133/2
Stanka Kovačič Boris Kovačič	ZA TVOJ GOD MATI LEŽI VASICA ZA GORO SLOVENSKI OKTET FANTJE TREH DOLIN DOBRI ZNANCI IN SESTRE POTOČNIK OD VASI DO VASI I OD VASI DO VASI II ČEZ POLJA IN LIVADE PROTI VASI JAZ BI RAD RDEČIH ROŽ
Rudi Bardorfer — kvartet Zvonček	• RODNI KRAJ
Janez Jeršinovec — planšarji	STARI PLANŠAR
Jože Kampič — kvartet DO	PESMI SLOVENIJE ŠMENTANI GAŠPER SLOVENSKA POPEVKA 73 POLKE IN VALČKI ANSAMBEL IN VAŠKA GODBA MAKSA KUMRA
Vili Petrič	SLOVENSKE LJUDSKE PESMI BORIS FRANK S SVOJIMI KRANJCI TA GLAŽEK JE PRAZEN
Tončke Maroltove	
The Vadnals	

OPERA GORENJSKI SLAVČEK dve stereo plošči

BARVNI DIA, ki prikazujejo lepote in zanimivosti Slovenije in Jugoslavije. Vsaka serija obsega približno 30 posnetkov in ima posebno knjižico s pojasnili k besedilu.

Naročila naslovite na:
SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
61001 LJUBLJANA, Cankarjeva 1/II
Slovenija, Jugoslavija

slovenia

Pravkar je izšla nova, edinstvena fotomonografija »Slovenija«, ki bo prav gotovo navdušila vsakega ljubitelja knjige in vse, ki želijo podrobno spoznati Slovenijo.

- Knjiga je tiskana v slovenskem, angleškem, nemškem in italijanskem jeziku.
- Fotomonografija Slovenija nudi bralcu številne podatke o ljudeh, krajih, načinu življenja in vsem tistem, kar je Slovenija danes in kar je bila v preteklosti.
- V knjigi je več kot 200 barvnih slik.
- Uvodni sestavek o Sloveniji in Slovencih je napisal znani slovenski književnik Primož Kozak.
- Format knjige je 23 × 28 cm. Cena je 300,00 din ali enakovrednost v tuji valuti. Knjigo lahko naročite na naslov: Slovenska izseljenska matica, 61000 Ljubljana, Cankarjeva 1/II, Slovenija, Jugoslavija.

english section 19-25

rodna gruda

revija za Slovence po svetu

maj 1974

številka 5

slovenija

V gozdu
Foto: Joco Žnidaršič

Iz vsebine

Iz vaših pisem	2
Na kratko	4
Po domačih krajih	6
Energija — izkoristiti še neizkoriščene možnosti	8
Veselo mesto — Novi Sad	10
Ne ljubljanska, ampak slovenska televizija	12
Koščki preteklosti	14
Orgelski zvoki iz Šentvida	16
Po očetovih stopinjah	17
»Slowenische Lyrik der Gegenwart«	18
ZAČASNO NA TUJEM (I)	19
ENGLISH SECTION (II)	19
Naši po svetu	27
Zakaj tudi moja mladost ni lepa?	30
Naši pomenki	32
Frank Česen: Za delom	34
Otroci berite	36
Krožek mladih dopisnikov	37
Filatelija	38
Ansambel Dobri znanci	39
Kako se oblačijo Slovenke	40
Šolarji iz Podčetrтка in njihova zadruga »Mladi Obsoteljčan«	42

Maj je mesec mladosti, mesec razigranega veselja na številnih izletih, čas, ko se je narava že dokončno prebudila iz zimskega spanja. Komu je nabralo rožice naše dekletce? To je zdaj vseeno, poklanja jih vam in nam ter nam želi, da bi mi vsi doživeli vsaj drobec tistega razpoloženja, ki ga pozna le brezskrbna mladost.

Foto: Janez Zrnek

Izdaja — Published by
Slovenska izseljenska matica

Naslov — Address:
61001 Ljubljana
Cankarjeva 1/II, p. p. 169
Slovenija, Jugoslavija
Telefon:
23 102 — uredništvo, 21 234 — uprava

Ureja uredniški odbor

Glavni urednik:
Drago Seliger

Odgovorni urednik:
Jože Prešeren
Urednica:
Ina Slokan
Upravnica publikacij:
Vera Valenci
Tehnični urednik:
Jože Boncelj
Prevajalca:
Milena Milojevič-Sheppard / angleščina
Albert Gregorič / španščina

Revija izhaja vsak mesec — 7. in 8. številka izideta skupno

Letna naročnina:

Jugoslavija 50.— din, cena posameznega izvoda 5.— din; Argentina 5.— am. dolarjev, Avstralija 4,5 avstr. dol. ali 2,2 Lstg., Avstrija 115.— Asch, Belgija 220.— Bfr, Brazilija 5.— am. dol., Danska 35.— Dkr, Finska 20.— Fm, Francija 25.— FF, Holandija 16.— Hfl, Italija 2.900 Lit, Nemčija 16.— DM, Norveška 33.— Nkr, Švedska 24.— Skr, Švica 19.— Sfr, Velika Britanija 2,2 Lstg, U.S.A. 5.— dolarjev

Plačila naročnine:

Za dinarje tekoči račun: 50100-678-45356
Devizni račun: 501-620-7-32002-10-575 pri Ljubljanski banki
Plačilo je možno tudi po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom v priporočnem pismu

Payment from Abroad

Assignment to our account no. 501-620-7-32002-10-575 at Ljubljanska banka or by international money order or by check in registered letter

Tisk — Printed by
Kočevski tisk, Kočevje

Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu št. 421-1/73 z dne 24. 7. 1973

Jože Prešeren
odgovorni urednik

iz
vaših
pisem

Bogata zgodovina

Pravkar sem prejela tretjo številko Rodne grude in takoj sem se lotila branja. V tej številki ste objavili tudi barvno fotografijo mojega rojstnega kraja — Stične na Dolenjskem. Zelo ste me osrečili s to fotografijo in lepa vam hvala. Na prvi pogled izgleda kot navadna vasica sredi gričev in raztresenih kmetij. Toda, če se človek ustavi in malo globlje pogleda v zgodovino tega kraja, bo tod našel marsikaj zanimivega. Sredi Stične stoji kot veličasten spomenik cistercijski samostan in v njem še danes živijo menihi. Skoraj pol samostana danes zaseda tudi gimnazija in osnovna šola, na katero so lahko ponosni vsi Stičani. V samostanu je tudi nekaj mladih ljudi. Marsikaj bi se še dalo napisati o tej vasi, ki je znana tudi po izkopaninah še iz časov Ilirov in Keltov. Veliko je o Stični pisal tudi pisatelj Ivan Zorec ter seveda Josip Jurčič, ki je bil rojen le nekaj kilometrov proč na Muljavi.

Kati Golič
Ravensburg, ZR Nemčija

Zanimiva psihologija

V deseti številki prejšnjega letnika ste objavili pod naslovom »Kdo lahko pije ljubezen?« zelo zanimiv članek, ki v nekaterih pogledih povsem soglašam z njim. Zlasti se še strinjam z zadnjim odstavkom, kajti v podobnem položaju sem bil tudi jaz sam zaradi neurejenih družinskih razmer in še danes čutim nekatere posledice. Čestitam avtorici članka Azri Kristančič, da zna tako globoko poseči v dušo kakega človeka in pravilno prikazati vse duševne stiske. Ta članek sem z veliko pozornostjo prebral od prve do zadnje črke.

V enajsti številki lanskega letnika pa je končno prišla na vrsto tudi slovenska Avstralija. Vse, kar ste navedli, je v glavnem točno, saj Slovenca res srečate povsod, pa naj bo to delavec ali izobraženec. Sam poznam nekega Slovenca, ki se je povzpел tako daleč, da je že nekaj let v železniški službi pokrajinske vlade Queenslanda, od letošnjega februarja pa je celo okrožni načelnik prvega razreda s sedežem v Charleville.

V prvi letošnji številki pišete v reportaži tudi o kraju Struge ali Predstruge. Sam sem to vas večkrat obiskal. V članku pa nijer ne omenjate, da je v tem kraju tudi velika podzemeljska jama, v katero sem že malo zašel in v njej poslušal bučanje podzemeljskih voda. Ne vem pa, kateri reki pripada ta ponikalnica? Morda je uredništvu znana ta uganka?

Janez Primožič
Carina, Qld., Avstralija

Dobrepoljsko-struško polje je kraško polje, ki je v svojem vzhodnem delu že precej vrtačasto in gozdno. Struge se ob velikih deževjih pogosto spreminjajo v jezero. Polje dobiva vodo iz jam v Mali gori in iz velikih kraških izvirov. V Mali gori sta posebno znani Podpeška in Kompolska jama. Morda ste bili vi v kateri izmed teh dveh. Voda, ki ste jo slišali šumeti, pa najbrž pripada potoku Raščica, ki ob deževjih naraste tako, da je požiralniki ne morejo požreti.

Glas iz Puebla

Pošiljam vam sliko moje mame Margarete Jaklič, ki so bili v marcu stari 94 let. Rodili so se v vasi Jugorje v Beli

krajini. V Ameriko so prišli leta 1901 kot dvajsetletno dekle, leta 1902 pa so se poročili z Janezom Jakličem iz Stranske vasi pri Suhorju. Rodili so se jima štirje otroci. Leta 1909 so se z družino preselili v Matheson, Colo., na kmetijo, 120 milj oddaljeno od Puebla. Mož jim je umrl leta 1953, mlajši sin pa leta 1955. Zdaj je na kmetiji starejši sin, mama pa živijo pri meni. Dokler so mogli, so brali Rodno grudo, zdaj pa jo berem jaz. Mama se še kar dobro drži, seveda so bolj v hiši. Noge jim ne služijo več dobro. Ta slika je bila posneta lani na 93. rojstni dan. Jaz sem bila v Sloveniji leta 1959 in 1970. Rodna gruda mi je zelo všeč. Prav rada jo berem.

Marija Kukar
Pueblo, Colorado, ZDA

Turistični delavci pri nas doma se — kakor povsod po svetu — trudijo, da bi sezono, kot pravijo, raztegnili na čimveč mesecev v letu. Domače in tuje turiste privabljajo z ugodnimi aranžmaji, obljublajo vsakovrstne popuste in zabavo in moramo jim priznati, da so pri tem vsaj deloma uspeli. Hoteli na slovenski obali so bili že v aprilu, kot so poročali, zasedeni in menda razprodani do pozne jeseni.

V teh dneh so prihajala z vseh strani sveta tudi sporočila o obiskih naših rojakov, izseljencev, ki bodo spet številni prišli v skupinah, številni pa tudi posamezno. Iz Združenih držav Amerike, od koder nas vsako leto obišče največ rojakov, so nam sporočili, naj pričakujemo, da jih bo prišlo približno toliko kot lani. Ker vemo, da je bil lani obisk rekorden, smo lahko s takimi obeti kar zadovoljni. Tudi letos bo imela večina skupin s seboj tudi spremljevalce, ki bodo skrbeli za razvedrilo že po poti, pa tudi med bivanjem pri nas — svoje zabavne ansamble. Med drugimi so nam najavili obisk tudi v Sloveniji že zelo priljubljeni bratje Vadnali, ki bodo s seboj pripeljali seveda tudi veliko skupino izletnikov, ljubiteljev njihovih melodij.

Prve izseljenske skupine bo v maju pritegnila predvsem tradicionalna »Kmečka ohcet«, na kateri se bo poročil tudi slovenski izseljenski par iz Avstralije, naši rojaki pa bodo pripeljali tudi ameriški par.

Svatom »Kmečke ohceti« bo v juniju sledila vrsta skupin z vseh koncev, veliko pa jih bo prišlo tudi v juliju in avgustu. Naši rojaki iz Francije se bodo, kot kaže, letos že drugič pripeljali z avtobusom, ki se zdi za skupinski izlet kar najbolj primeren. Holandski rojaki pa organizirajo izlet z vlakom, s katerim številni podaljšajo svojo pot kar do morja.

Priložnosti za pisanje o vaših letošnjih obiskih bo še dovolj. Tokrat vam želimo povedati le, da ste pri nas vedno dobrodošli, ne le poleti, pričakujemo vas vse leto!

Iz Budanj do Črnega vrha

V prvi letošnji številki sem zagledala fotografijo Črnega vrha nad Idrijo in tako sem se spomnila na leta, ko sem bila še doma. Bilo je leta 1933. Moj brat je bil kontrabant in je kuhal žganje. In kar je čez noč skuhal, je zjutraj pripravil nama z mamo. Peljali sva ga prodat v Idrijo. Ko sva prišli do Črnega vrha, naju je pri prvi hiši ustavil neki možki in rekel, da naju je nekdo nannil in da pri kamnitem križu čakajo na naju financarji. Skočila sem z voza, na katerem je bilo seno s steklenico žganja in sem mu jo dala. Ko sva prišli do križa, sta tam res stala dva financarja in sta mi ukazala, da moram na komando. Tam so naju držali od devete ure zjutraj pa do štirih popoldne. Ko so vse pregledali in naju izprašali, so naju izpustili.

Pavla Terbižan
St. Vallier, Francija

Zakaj ne po slovensko?

Prilagam vam sliko mojih sorodnikov. Bolj slaba je, a mislim, da se bo nekaj le videlo. Slika je bila posneta na Brezjah. Včasih berem v Rodni grudi, da otroci nekaterih staršev, ki delajo v Nemčiji, že ne znajo več slovensko. Mi smo v Ameriki 22 let, pa še oba naša sinova govorita slovensko. Eden je poročen v Arizoni, pa kadar me pokliče po telefonu, še vedno po slovensko govori, ker nočem, da bi pozabil na svoj materinski jezik.

Angela Bischof
Eden, N. Y., ZDA

Grad na Valburgi

Pošiljam vam naročnino za Rodno grudo in koledar. Rad bi videl, če bi kdaj kaj napisali o Smledniku in o tamkajšnjem gradu ter o gradu na Valburgi, če so ga kaj obnovili. Jaz sem poznal tamkajšnjega barona, moja mati je bila njih sosed.

John Petač
Midway, Pa., ZDA

Ob priliki bomo res morali napisati kaj tudi o gradovih na Gorenjskem!

Kaj je resnica?

Lani je bila v našem mestu na obisku neko dekle iz Jugoslavije. Ko jo je spraševala poročevalka tukajšnjega angleškega časnika, je omenila, da so v jugoslovanskih časopisih prepovedani vsi oglasi in reklame. Koliko je resnice v tem?

Lani je obiskal Jugoslavijo tudi neki ameriški časnikar. V svojem članku omenja, da so jugoslovanske ceste v zelo slabem stanju. Čeprav da ima Jugosla-

Pesnica pri Mariboru

Foto: Janez Klemenčič

vija več kot milijon avtomobilov, ima komaj sto milj tlakovanih cest. Ali je to res?

Zanima me tudi, kje bi lahko dobil zgodovinske podatke o trdnjavi Predil in Kluže ter o vasi Strmec med drugo svetovno vojno.

Frank Gorenshek
Lorain, Ohio, ZDA

Glede reklam in oglasov seveda ne drži. Vsi časopisi in revije se tudi v Jugoslaviji, kot povsod drugod po svetu, borijo za oglase, ki jim pomenijo pomemben vir dohodkov. Res pa je to, da so od lani v jugoslovanskih listih in na televiziji ter radiu prepovedani vsi oglasi za tobačne izdelke in za alkohol.

Mirno lahko priznamo, da so jugoslovanske ceste res v slabem stanju, tako obupno, kot omenja ameriški časnikar, pa spet ni. Ne bomo omenjali točnih števil, vendar pa lahko povemo, da je asfaltirana v Jugoslaviji že večina glavnih cest, zgrajene pa so tudi že prve prave, štiristezne avtomobilске ceste.

O Predilu in Klužah pa tudi o Strmcu bomo v prihodnje pisali tudi v naši reviji. Morda boste takrat zvedeli kaj več podatkov.

Pozdravi iz Ottawe

Prejmite lepe pozdrave iz Ottawe. Zahvaljujem se vam za redno pošiljanje Rodne grude, prosim pa vas tudi, da mi pošljete Slovenski koledar za leto 1974. Hranimo vse koledarje in tudi Rodno grudo, da jih bo nekoč brala naša hčerka. Že zdaj rada pregleduje slike, brati

pa še ne zna, saj je stara komaj pet let. Pred dvema letoma smo bili na dopustu v Jugoslaviji, pa se še vsega dobro spominja. Bilo ji je zelo všeč in vedno pravi, da bo šla kar sama k stari mami.

Ivan in Sonja Bračko
Ottawa, Kanada

Košček mojega življenja

Zahvaljujem se za redno pošiljanje Rodne grude, saj je to košček mojega življenja, košček moje ljubezni do domačega kraja — Kranja. Kadarkoli dobim novo Rodno grudo, jo najprej vso prelistam, potem pa jo nosim »kot mačka mlade« povsod s seboj. Vse lanske izvo-de sem dala vezati in zdaj je kar lepa knjiga. Kadar mi je najtežje pri srcu, jo vzamem, prelistam in berem in bolečine in domotožje preidejo v željo po vrnitvi. Kot lastovka bi poletela domov. A ko se vrnem na domača tla na počitnice, vedno znova doživim razočaranje. Vedno moram poslušati, češ, ta je pa v Svici, pa nič nima, nič ne žida, nima avtomobila... Ali je pri nas doma res tako, da mora vsakdo nekaj zidati in se bahati z avtomobilom? Ali je res to vredno več kot srce polno ljubezni do domače zemlje in hrepenenje po domačem kraju? Včasih je dovolj že košček domačega kruha, ki ga je spekla stara mama, ali topla beseda mojih nekdanjih prijateljev. Zdaj pa mi povejte, komu pripada naše srce — tuji deželi ali domači grudi? Mi smo kot ptice selivke brez srčnega miru!

Zdenka Grbavac
Zug, Švica

Kongres slovenskih komunistov

V veliki dvorani Gospodarskega razstavišča v Ljubljani je bil v dneh od 3. do 5. aprila sedmi kongres zveze komunistov Slovenije. Kongres je vsa slovenska in jugoslovanska javnost spremljala z velikim zanimanjem. Ponovno se je izkazala velika enotnost slovenskih komunistov, iz vseh razprav — skupno je bilo 221 razpravljavcev — je ves čas vela samozavest, mirnost in odločnost. Kongres slovenskih komunistov je potrdil usmeritev, ki se je uveljavila po pismu predsednika Tita, da so komunisti dolžni delovati tam, kjer ljudje živijo in delajo ter upravljajo z rezultati svojega dela. V svojem uvodnem govoru je predsednik centralnega komiteja ZKS med drugim poudaril:

»Nikdar ne smemo pozabiti, da je bila zaradi svojega geopolitičnega položaja Jugoslavija in še posebej Slovenija stoletja pod tujo oblastjo in pod močnim pritiskom raznarodovanja.

Predsednik France Popit in sekretar Franc Setinc na prvi seji po kongresu

Današnja politična vloga Jugoslavije v svetu je mnogim trn v peti... Proti naši politiki, ki izhaja iz prepričanja, da so narodnosti most med narodi in da je zato treba nacionalne pravice narodnosti spoštovati, vodijo politiko, kot da so narodne manjšine nepotreb-

Galicija pri Žalcu

Foto: Ančka Tomšič

no zlo, ki naj bi se ga čimprej znebili, na kar kaže položaj naše manjšine na Koroškem. Akcije take vrste so stopnjevale še z neposrednim napadom na našo neodvisnost in mir v svetu. Nič drugega namreč ne pomeni zadnja nota italijanske vlade. Sredi velikih naporov za evropsko sodelovanje sega italijanska vlada po sredstvih iz časov hladne vojne. To pa hkrati pomeni, da sprejema gesla revanšističnih in fašističnih elementov v svoji deželi in krepi njihov položaj nasproti italijanskim demokratičnim silam.«

Kongres zveze komunistov Slovenije je izvolil tudi nov centralni komite, za predsednika pa je bil ponovno izvoljen France Popit in za sekretarja Franc Setinc.

Množične volitve

Volitev delegacij krajevnih skupnosti in kmetov ter delegatov v družbenopolitične zbornice občinskih, mestne (v Ljubljani) in obalne (Koper, Izola, Piran) skupščine se je udeležilo več kot 92 odstotkov volivcev. To je eden izmed največjih odstotkov udeležbe volivcev v zadnjih letih v Sloveniji. Te volitve so bile po vsej Sloveniji 28. marca v temeljnih organizacijah združenega dela (prej podjetja) in 31. marca v krajevnih skupnostih.

To so bile v Sloveniji, kakor po vsej Jugoslaviji, prve delegatske volitve, ki predstavljajo tudi nekaj edinstvenega za ves svet. Po novi ustavi je namreč v Jugoslaviji odpravljen klasični predstavniški sistem, ker ta ni

dajal dovolj možnosti odločanja delovnim ljudem. Končano je neskladje med parlamentarnim sistemom in novim sistemom samoupravljanja, ki je specifičen za Jugoslavijo. Samoupravne odnose ne urejajo zgolj zakoni, marveč predvsem družbeni dogovori in samoupravni sporazumi, ki v mnogočem na najbolj demokratičen način nadomeščajo prejšnje zakone, predpise in podobno.

Naše meje so nedotakljive

Italijanska vlada je 11. marca poslala jugoslovanski noto, v kateri načenja vprašanje suverenosti Jugoslavije nad bivšo cono B svobodnega tržaškega ozemlja, ki je po londonskem memorandumu iz leta 1954 pripadla Jugoslaviji. To noto je spodbudila postavitev obmejnih tabel »SFR Jugoslavija — SR Slovenija« na jugoslovansko-italijanski meji.

Italijanska nota je vzbudila po vsej Sloveniji in Jugoslaviji val ogorčenja. Ljudje so na množičnih zborovanjih obsodili italijanske iredentistične težnje in izražali pripravljenost, da če bo treba tudi z orožjem branijo vsako ped naše domovine. Najbolj množična zborovanja so bila v obmejnih krajih, v Kopru in Novi Gorici, kjer so zborovalci zahtevali od italijanskega parlamenta, da takoj ratificira londonski memorandum in tako prizna meje, ki so za Jugoslavijo dokončne. »Abeceda,« je pisalo na nekem napisu, »se ne začneja z B, temveč z A, zato, če že moramo, najprej spregovorimo o coni A!«

Kresovi v spomin puntarjem

V soboto 15. junija bo v Ljubljani velika proslava z odkritjem spomenika ob petstoletnici slovenskih kmečkih puntov in štiristoletnici hrvaško-slovenskega kmečkega upora. Na proslavi se bo zbralo več tisoč ljudi iz vse Slovenije, govoril pa bo Edvard Kardelj.

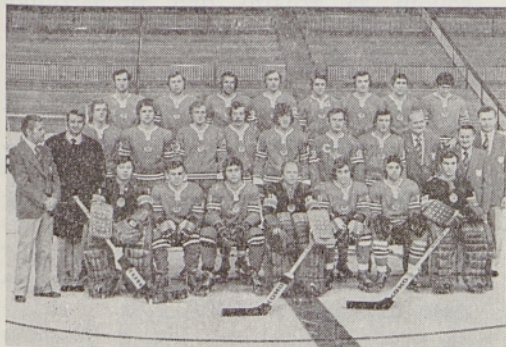
Spomenik je izdelal akademski kipar Stojan Batič in bo iz petmetrskega bronastega odlitka. Stal bo na 1,2 metra visokem granitnem podstavku, ki bo težak okrog tri tone. Na predvečer proslave in odkritja spomenika bodo na bližnjih vrhovih zakurili kresove.

Naši hokejisti drugi v skupini B

Vso drugo polovico marca je bila Ljubljana v znamenju hokeja, pravzaprav svetovnega prvenstva v hokeju za skupino B. Jugoslovanska hokejska reprezentanca je po izdatni zmagi nad ZR Nemčijo in z edinim porazom proti Združenim državam Amerike zasedla odlično drugo mesto v skupini, kar pomeni osmo mesto na svetu. To je največji uspeh jugoslovanskega hokeja doslej! Zasluge za tako uspešno uvrstitev imajo prav vsi naši igralci, še posebne pohvale pa je bil deležen vratar Rudi Knez, ki je branil na vseh tekmah.

Ameriška hokejska reprezentanca, ki je na svetovnem prvenstvu B skupine v Ljubljani osvojila prvo mesto

Jugoslovanski hokejisti so dosegli doslej svoj največji uspeh — drugo mesto v skupini B

Pogled na del navdušenih gledalcev med letošnjimi jubilejnimi prireditvami v Planici

Ali bo dovolj bencina v turistični sezoni?

Iz naše okolice hodi že več let na dopust v Jugoslavijo precej Francozov, ki bi radi vedeli, če bo poleti pri nas dovolj bencina, koliko je dražji od lanskega leta, zanima pa jih tudi, koliko se je v primerjavi z lanskim letom podražila hrana v restavracijah in hotelih. Prepričana sem, da to zanima tudi številne druge izseljence in tujce, ki nameravajo dopust preživeti v Jugoslaviji.

H. J. Mouzon, Francija

Vsi tuji turisti, ki nameravajo letos poleti preživeti svoje počitnice v Jugoslaviji, so lahko brez skrbi za bencin. Jugoslavija ga je imela sorazmerno dovolj tudi takrat, ko so morali v nekaterih zahodnih državah zaradi pomanjkanja prepovedati vožnjo ob nedeljah. Sedanja cena 98-oktanskega bencina (super) je 5.20 dinarjev za liter, medtem ko je bila lani 3.60 dinarja in do pred nedavnim še 4.30 dinarjev. S to zadnjo podražitvijo se je cena jugoslovanskega bencina približala cenam v drugih državah, vendar pa je še vedno nekoliko cenejši, zlasti kot v Franciji.

Kako pa bo v letošnji turistični sezoni s cenami gostinskih storitev? Vsi dobro vemo, da cene po vsem svetu rastejo, po vsem svetu si gospodarstveniki belijo glave z inflacijo. Kar zadeva jugoslovanski turizem, pravijo tisti, ki ga dobro poznajo, da bodo v primerjavi z lanskim letom letošnje cene za najmanj 10 in največ 20 od-

stotkov višje. Poprečje je torej 15 odstotkov. Prav gotovo pa bo težko najti hotel ali restavracijo z lanskimi cenami.

Kljub vsem stiskam in krizam, ki tarejo svet, letos pričakujemo v Jugoslaviji vsaj takšen turističen promet, kot je bil lanski. Številni zahodni turisti, ki jih je pri nas največ, ugotavljajo namreč, da je Jugoslavija še vedno najcenejša počitniška dežela v Sredozemlju.

Na letošnji tradicionalni »Kmečki ohceti«, ki bo v Ljubljani 25. maja, se bo tudi letos poročil izseljenski par iz Avstralije. Zastopala nas bosta simpatična Magda Mesar in Božidar Hribnik iz Melbourne

Na Otočcu so dolenjski vinogradniki, ki imajo tudi svoje vinogradniško društvo, v marcu priredili »Teden dolenjskega cvička«. Vinogradniki so razstavili najboljše vzorce domačega pridelka tega žlahtnega dolenjskega vinca. Za najboljšo kapljico so prejeli pridelovalci tudi diplome in priznanja. To so bili: Franc Martinčič, Alfonz Čučnik, Janez Žarn, Jože Frelih, Justi Pečnik in Jože Slapšak.

V Rakičanu v Prekmurju so konec aprila slovesno izročili namenu novi internistični oddelek bolnišnice iz Murske Sobote. Novi oddelek ima 170 postelj. V njem bodo uredili tudi centralni laboratorijski oddelek in postajo za transfuzijo krvi. To je že drugi oddelek soboške bolnišnice v Rakičanu. Prvi je bil ginekološko-porodniški oddelek, ki so ga tam odprli pred dvema letoma. Pri gradnji in ureditvi novega bolniškega oddelka v Rakičanu so veliko prispevali tudi delovni ljudje s Prekmurja.

V Celju se je 1. maja vselilo v nova stanovanja 106 delavskih družin, ki

so dolga leta čakale na dostojno streho nad glavo. Nove stanovanjske hiše so zgradili s sredstvi solidarnostnega stanovanjskega sklada.

Podjelovo brdo v škofjeloških hribih nam je v svojih povestih omenjal že pisatelj Ivan Tavčar. Tam blizu na podnožju Ermanovca je domačija Jožeta Rupnika, kjer se pri hiši po domače pravi pri Gričarjevih. Štirinajst otrok je bilo v tej družini. Bilo pa jih je celo šestnajst, a sta dva umrla. Najstarejšemu je zdaj 41, najmlajšemu pa 20 let. Danes so razkropljeni doma in po svetu. Dve dekleti sta v Švici, dve v Avstriji, en fant v Nemčiji, ostali pa so po domačih krajih. Anica je šivilja, Slavka izučena poštarica, a zdaj dela v tovarni Alpina, Marica je kuharica, Jože je čevljar, Dora zobna asistentka, Franci komercialni tehnik, Dominik delavec, Milan je šofer, Jožica delavka, Cvetka je zaposlena v gostinstvu, Lojzka in Nikica sta delavki, Edvard je pa farmaceutski tehnik. Tisti, ki so bliže domu, pogosto prihajajo k staršem. Vsi skupaj obenem pa so bili zadnjikrat zbrani doma ob maminem rojstnem dnevu pred trinajstimi leti. In zdaj spet delajo načrte, da se bodo zbrali doma pri mami in atu. Kar veliko jih bo prišlo, saj so razen treh že vsi poročeni in kar petnajst vnukov bodo pripeljali k staršem. Pa nekateri pravijo, da Slovenci nimamo številnih družin?

V Krškem je bilo v marcu s slovesnim podpisom pogodbe ustanovljeno novo podjetje »Jedrsko elektrarna v

Grad Mokrice

Foto: Ančka Tomšič

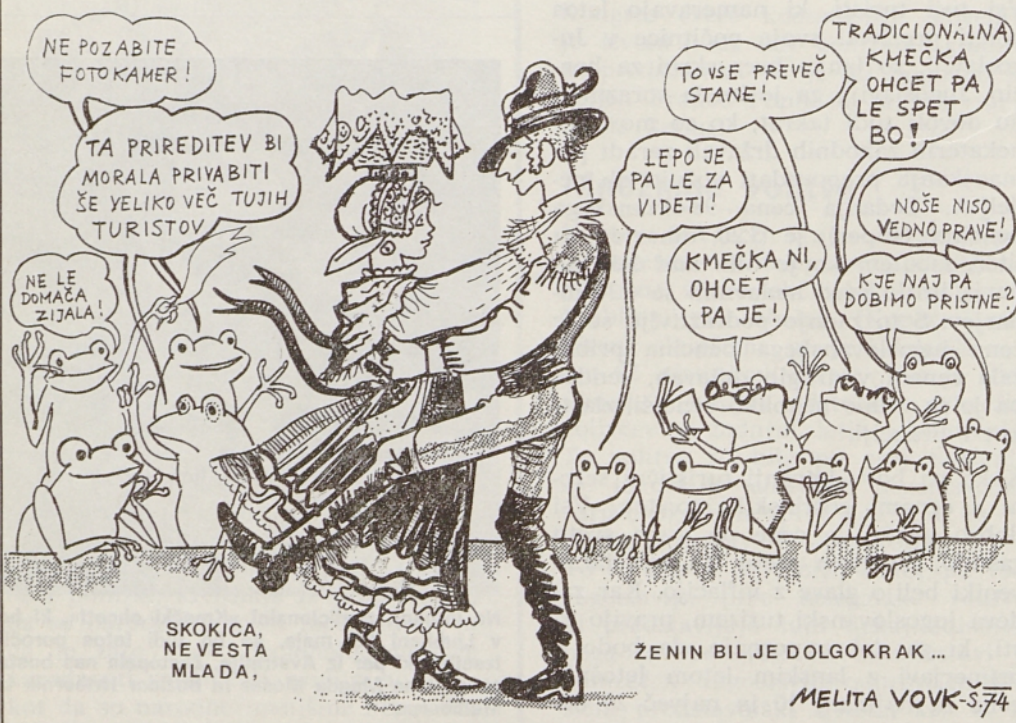
gradnji«. Pomemben dokument stavi imenu Elektrogospodarskih podjetij SR Slovenije in Hrvatske podpisala direktorja Savskih elektrarn iz Ljubljane in zagrebške Elektroprivrede. Ta elektrarna je zelo pomembna za gospodarstvo sosednih republik in za našo industrijo, ki bo za elektrarno izdelala del opreme in jo montirala v okviru kooperantskih in licenčnih pogodb s tujimi dobavitelji. Po pogodbi mora biti nova jedrska elektrarna dograjena v petih letih.

V Kočevju je začela pred kratkim obratovati nova sirarna, ki izdela okrog 2.500 kg sira dnevno. Opremo zanjo so uvozili s Finske in Norveške. Veljala je 17 milijonov dinarjev. Del teh sredstev je prispevalo podjetje Ljubljanske mlekarne.

V Šentjerneju na Dolenjskem bo letos poleti drugo srečanje slovenskih vokalnih oktetov. Kar dosti odličnih vokalnih oktetov imamo na Slovenskem. Prednjači jim seveda mednarodno priznani Slovenski oktet. Srečanje in nastopi v Šentjerneju bodo prav gotovo zelo privlačni za domače in tuje obiskovalce.

V Ljubljani je bila letos 9. maja ob 29. obletnici osvoboditve Ljubljane osrednja proslava ob sprejemu štafetne palice, ki jo vsako leto nese mladina iz vseh naših republik z voščilom za rojstni dan predsedniku Titu in mu jo slovesno izroči na dan mladosti ob njegovem rojstnem dnevu, 25. maja. Prvi nosilec letošnje štafete mladosti je 25-letni kovinar Lazar Sikarovski iz Titovega Velesa. Mladi iz Slovenije so letos ponesli štafeto palico z voščili za predsednika Tita po poteh štirinajste in trinajste divizije naše partizanske vojske in so na tej poti obiskali vsa tista naša delavska središča, kjer so delavci pred petdesetimi leti z zlomom Orjune dokazali svojo napredno in revolucionarno usmerjenost. Letošnjo

Žabe kvakajo okrog kmečke ohceti

štafetno palico bo izročil predsedniku Titu slovenski mladinec.

V Trbovljah bodo pri termoelektrarni II. zgradili dimnik, ki bo visok 360 metrov. To bo najvišji dimnik v Evropi, saj bo za celih šestdeset metrov višji kot elektrarniški dimnik v Gelsenkirchu v Nemčiji in le za dvajset metrov nižji od svetovnega rekorderja elektrarniškega dimnika v Kanadi. Z novim dimnikom, ki bo zgrajen na nosilnih pilotih, se bo za osemkrat zmanjšalo onesnaženje ozračja v Zasavju.

V Kobaridu je začel obratovati v okviru tovarne Planika obrat mlečnega nadomestka Mlekovita. Otvoritve novega obrata so se udeležili tudi številni tolminski kmetje. Novi obrat Planike za predelavo mleka, bo zelo pomemben pri nadaljnjem razvoju živinoreje na tolminskem, saj zagotavlja nemoten odkup mleka s Tolminske in širšega živinorejskega območja, kjer je večina kmetij usmerjena v proizvodnjo mleka. Tako bodo na 197 takšnih kmetijah namolzi letno okrog 5,5 milijonov litrov mleka.

V Murski Soboti pripravljajo letošnje turistične prireditve, ki bodo pod naslovom Teden prijateljstva. V okviru teh bodo imeli razstavo, na kateri bodo poleg Pomurja sodelovale tudi sosedne madžarske in avstrijske pokrajine. Na njej si bodo obiskovalci lahko ogledali vse blago in izdelke iz teh krajev, ki so namenjeni za izvoz v okviru maloobmejnega prometa. V tednu prijateljstva bodo priredili tudi lovski dan z lovsko razstavo in streljanjem na glinaste golobe ter večerjo z lovskimi specialitetami, na kateri bodo lovci pripovedovali tudi lovske zgodbe. Na dan ljudskih običajev bo vsaka pokrajina prikazala nekaj izvirnih starih običajev, vsaka dežela pa bo imela priložnost posebej razveseliti obiskovalce z domačimi specialitetami in izvirno domačo glasbo. V okviru prireditev bo tudi športni dan.

V Kranju so konec marca odprli v galeriji Mestne hiše zanimivo razstavo pod naslovom Mlini na Gorenjskem. Gradivo za to zanimivo razstavo so sodelavci Gorenjskega muzeja zbirali dve leti. Pretežno večino mlinov so v preteklosti predstavljali kmečki in obrtniški mlini. Bili so pa tudi grajski mlini, ki so jih postavljali grajski gospodje za lastne potrebe in za svoje okoliške podložnike. Vsi ti objekti so imeli včasih za Gorenjsko velik gospodarski pomen. Postavljeni so bili ob stanovitnih potokih, ob strugah imenovanih mlinščice. Med drugimi je zelo znana mlinščica Jezernica, ki je bila speljana z Blejskega jezera v Savo.

šport

Novi uspehi košarkarjev

Jugoslovanska košarka je v zadnjem obdobju doživela toliko kvalitetnih premikov v vseh pogledih, da lahko zadnje leto upravičeno imenujemo tudi novo prelomnico v igri pod jugoslovanskimi koši. Ves ta napredek pa je pričakovan in tudi razumljiv, saj so košarkarji Jugoslavije zdaj spet pred novim velikim ciljem — junijskim svetovnim prvenstvom v Portoriku, kjer bodo morali braniti naslov svetovnih prvakov, ki so ga osvojili leta 1970 v ljubljanskem Tivoliju.

Nашa državna vrsta je lani doživela občutno pomladitev, saj je poleg nekaterih novih igralcev dobila tudi novega zveznega trenerja, mladega pravnik Mirka Novosela iz Zagreba. Ta je po neuspehu na olimpijskih igrah v Münchnu spet dosegel odlične odnose v reprezentanci, ki je zdaj po tej strani pravi vzor.

Zato se tudi ni čuditi, da je celo takšna pomlajena vrsta jeseni v španski Barceloni prvič v zgodovini osvojila naslov evropskega prvaka. Turneja po ZDA, kjer je reprezentanca še z nekaj novimi igralci v tekmah z ekipami koledžev »Velikih osem« dobila šest tekem in le dve izgubila, je bila samo nova stopnica v pripravi za nastop v Portoriku.

Zaradi vsega tega je bilo tudi letošnje državno prvenstvo zelo strnjeno in izjemno naporno. Mirno pa lahko trdimo, da je bilo prav to, jubilejno 30. državno prvenstvo, najbolj kvalitetno doslej. Žal pa je bilo prekmalu odločeno, saj si je ekipa Zadra že kmalu zagotovila tolikšno prednost, da ji je bil naslov prvaka zagotovljen že mnogo kol pred koncem. Za tak uspeh mladih Zadrčanov pa ima vsekakor največ zaslug Krešimir Čosić, ki se je po vrnitvi s študija na univerzi v Provu (Utah, ZDA) z vso močjo vrgel na delo v domačem Zadru in očitno tudi izpolnil večino svojih načrtov. Tudi Ljubljanska Olimpija je lako z letošnjim prvenstvom nadvse zadovoljna. Na lestvici sicer ni bila uvrščena bistveno više kot zadnja leta, toda v igri sami je napredek očiten. Pokazali so se prvi rezultati dela novega trenerja Lazarja Lečića, ki je prišel v Ljubljano iz Makedonije, in

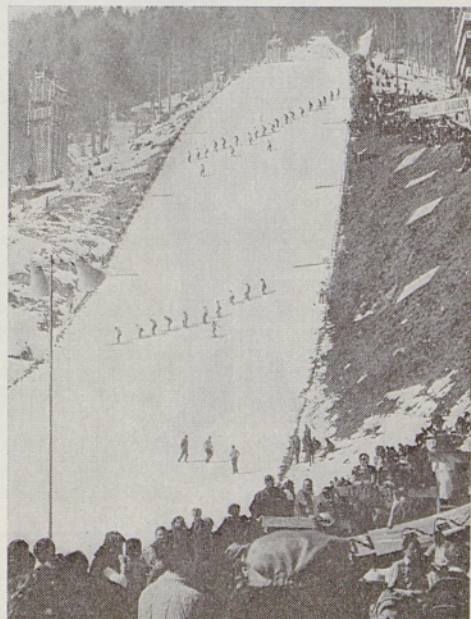
igra ljubljanskih študentov je bila letos nedvomno mnogo bolj moderna, kar je tudi dober obet na bodoče, ko naj bi Olimpija spet naskakovala jugoslovanski košarkarski vrh.

V mesecu aprilu pa je jugoslovanska košarka dosegla še nov mejnik v organizacijskem pogledu. Na Reki so se namreč zbrali vsi najboljši jugoslovanski košarkarji, trenerji, sodniki, funkcionarji in tudi novinarji. Ta prav zgodovinski posvet o naši košarki, njeni bodočnosti in ciljih pa je kronala še prva uradna tekma med reprezentancama Vzhoda in Zahoda. Takšni zbori naj bi bili poslej stalni, njihove koristnosti pa za zdaj realno tako še ni moč oceniti. Jasno pa je, da brez njih ne bo šlo.

Vse to tudi daje upanje, da bodo jugoslovanski košarkarji na 7. svetovnem prvenstvu v Portoriku spet nadvse dostojno in uspešno zastopali naše barve in ugled v svetu.

Stane Trbovc

Planiška velikanka med pripravo za polete

Energija - izkoristiti še neizkoriščene možnosti

V OECD so izračunali, da bodo njihove članice — zaradi podražitve nafte — ob 35 do 40 milijard dolarjev. Po nekaterih podatkih bodo dežele v razvoju (prav tako za nafto) plačale blizu 10 milijard dolarjev, kar je skorajda na las toliko, kot dobijo pomoči iz razvitih dežel. In če k temu uvodu pristavimo še trdno ugotovitev, da dandanes v svetu ne gre le za energetske krizo, marveč še za krizo surovin in krizo hrane, potem je seveda jutrišnji dan precej siv. Jugoslavija se je — nekaj zaradi »pozabljenosti« strokovnjakov, ki smo jim zaupali skrb za razvoj domače energetike, nekaj zaradi neenotnosti v republiških programih, nekaj pa zaradi objektivnih razlogov — kmalu srečala z energetske krizo. Lansko jesen, ko so bile akumulacije jugoslovanskih hidroelektrarn izjemno prazne, ko je prišlo do težav v preskrbi s premogom in do večjih okvar v termoelektrarnah, je bila vsa Slovenija in večji del Hrvaške v temi. Po nekaterih

grobih ocenah povzroči kilovatna ura primanjkljaja v električni energiji 6 din škode v narodnem dohodku. In ker je povsem znano, da bo letos manjkalo 1,8 milijard kilovatnih ur, naslednje leto pa kar 6 milijard kilovatnih ur, preprost račun pove, da bo imelo naše gospodarstvo prihodnje leto zaradi redukcij 36 milijard dinarjev škode. Zdaj, ko se vsemu temu ne moremo več izogniti, je v glave gospodarstvenikov, ne le v elektrogospodarstvu, le prodrlo spoznanje, da se je treba problemov lotevati odločneje, bolj premišljeno in skladno.

Skupnost jugoslovanskega elektrogospodarstva je temeljito premislila razvoj elektrogospodarstva do leta 1980. Razvoj naj bi temeljil na enotnem tehnično-tehnološkem sistemu, enotnem tarifnem sistemu in enotnem sistemu cen; odločili smo se, da bomo bolj kot doslej izkoriščali domače energetske vire. Odločili smo se, da bomo gradili energetske objekte tam, kjer se bo to izplačalo. Z drugimi besedami, republike bodo združevale sredstva za gradnjo energetskih objektov. Tako kot druge v svetu je ob podražitvi nafte in osnovnih surovin gospodarstvo Jugoslavije znova pretehtalo nekatere investicijske načrte. Ugotovili smo, da smo tudi pri nas izrabljali konjunktorno ceno nafte v svetu in razvoj gradili na nizki ceni tega energetskega vira. Tako bodo šli v koš programi o gradnjah termoelektrarn na mazut, kjer bi kilovatna ura električne energije veljala kar 70 par. Za primerjavo: v termoelektrarnah na premog velja gorivo komaj 11 par na kilovatno uro. Ponekod so hoteli graditi energetske objekte, ki so veljali skorajda natanko dvakrat toliko, kot v drugi republiki. Temu je zdaj odklenalo in mednarodni banki je jugoslovansko elektrogospodarstvo predlagalo — razen 380-kilovoltnega omrežja — še enajst elektrarn.

Konec lanskega leta smo imeli v Jugoslaviji elektrarne s skupaj 8.400 megavatov instalirane moči. Tako bi v letošnjem letu lahko dobili 35,681 milijard kilovatnih ur električne energije. Vsota republiških in pokrajinskih načrtov o potrebah gospodarstva in ljudi ponuja višjo številko potreb: 40,75 milijard kilovatnih ur električne energije. Perspektivni programi potreba pa: 1975 — 44,85 in 1980 — 76 milijard kilovatnih ur! Do leta 1980 pa naj bi zgradili vrsto novih elektrarn skupne moči 11.165 MW. Seve-

da tudi potrebno prenosno in distribucijsko omrežje, transformatorske naprave in vse kar sodi zraven. Leta 1980 naj bi se torej proizvodnja in potrošnja krili. Še več: nekaj bi ostalo tudi za izvoz.

Koliko bo veljal ta načrt, ki ima v jugoslovanskih gospodarskih zasnovah zeleno luč. Izračunali so potrebno gorivo: 56 milijonov ton premoga, 117 ton uranovega dioksida (za pogon nuklearnih elektrarn) in 2,2 milijona ton nafte — skupaj torej 63 milijard dinarjev; da bi lahko v rudnikih nakopali toliko premoga (v primerjavo: lani so ga 32,5 milijonov ton) je potrebno investirati še 9,5 milijard din. Vendar smo lahko zadovoljni ob spoznanju, da so jugoslovanske rezerve premoga velikanske: če bi letno nakopali tudi 180 milijonov ton premoga bi ga lahko kopali stodeset let. Jugoslavija se je torej odločila, da tehtnico investicij prevesi v prid elektrogospodarstvu. Da se bomo bolje razumeli, kaj to pomeni, naj naštejemo nekaj primerjav. V elektrogospodarstvu je v minulih letih SFRJ vlagala v povprečju 7,99 % narodnega dohodka, v svetu je ta odstotek znatno višji — 10,5 %. V letih tja do 1980 pa bo SFRJ vlagala približno dvakrat toliko kot prej.

Že lani je bilo slišati, tudi ob mednarodne banke za obnovo in razvoj, opozorila, da v Jugoslaviji ne bo mogoče načrtovati novih industrijskih kapacitet vse dotlej, dokler ne bo ustrezno krit energetske primanjkljaj. Ob sedanjih krizah v svetu smo temeljito pretresli razvojne načrte jugoslovanske industrije. In kot je dejal slovenski sekretar za gospodarstvo dipl. ekonomist Drago Petrovič bo marsikateri teh načrtov romal v koš. Jugoslovanski gospodarski strokovnjaki so v minulih nekaj mesecih imeli vrsto pogovorov z gospodarstveniki iz dežel proizvajalk nafte. Mnenje naših gospodarstvenikov je namreč, da mora Jugoslavija sodelovanje z državami v razvoju postaviti na nove temelje, ali vsaj sedanje temelje dograditi in utrditi. Pogovori so navrgli vrsto dobrih načrtov. Tako bi ustanovili mešane družbe za izkoriščanje surovinske baze nerazvitih držav, nasprotno pa so nekatere prijateljske arabske dežele (Libija, Kuvajt) pokazale zanimanje za gradnjo rafinerije ob slovenski obali z mešanim kapitalom. Podobnih načrtov je še več in vse kaže, da bo naše gospodarstvo izrabilo veliko priložnost in ob novih odnosih, ki se zdaj porajajo v svetu, našlo svoje mesto v svetovnem gospodarstvu.

Programi, o katerih je govor, niso le na papirju. Konec lanskega leta je jugoslovansko elektrogospodarstvo podpisalo pogodbo z ameriško tvrdko Westinghouse o gradnji nuklearne elektrarne Krško.

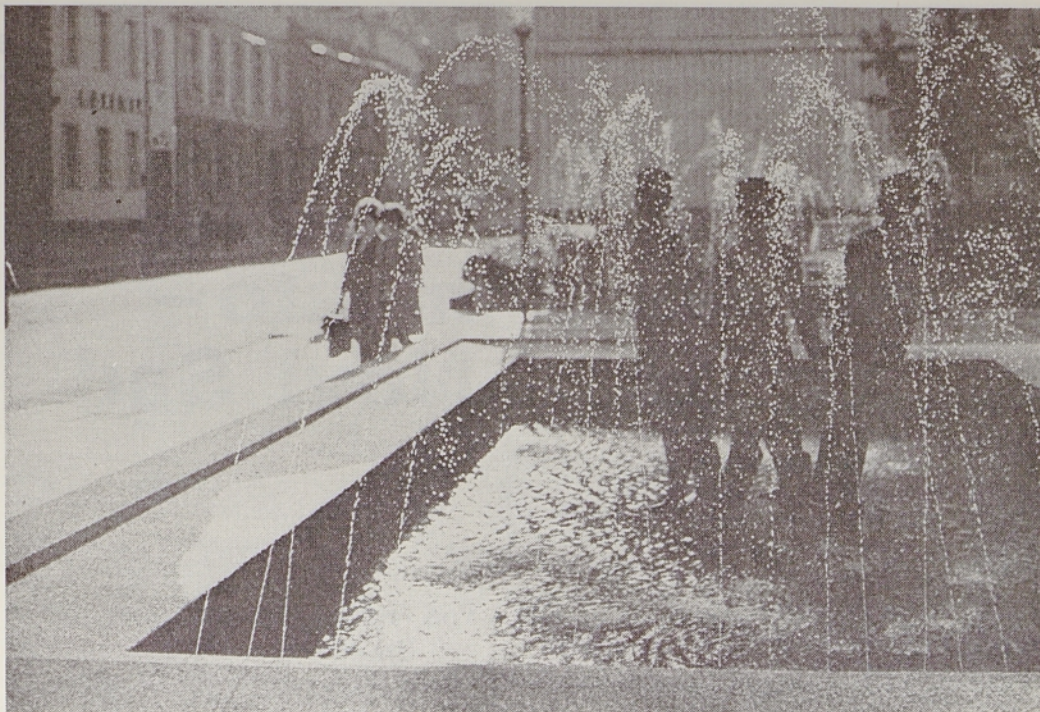

Stane Jagodič: Mit sodobnosti

Pozneje naj bi zgradili še eno takšno elektrarno na Hrvaškem. Na Krku so podpisali pogodbo o gradnji jugoslovanskega naftovoda, ki bo povezoval vse jugoslovanske obstoječe in načrtovane rafinerije in po katerem bo nafto dobivala srednja in vzhodna Evropa (Čehoslovaška, Madžarska). Skorajda vse je že dogovorjeno za gradnjo plinovoda, po katerem bo Jugoslavija dobivala iz Sovjetske zveze precejšnje količine plina (prek Čehoslovaške in Avstrije). Omenjena tvrdka iz ZDA bo odprla rudnik urana na Žirovskem vrhu.

Bodočnost je torej veliko bolj rožnata kot sedanost. Vedeti pa je treba, da je za državo v razvoju, kar je SFRJ še vedno, današnji dan izjemno težak. Medtem ko potrebuje razviti svet, denimo, letno 5 do 7 % več energije, potrebuje Jugoslavija za uresničitev svojih razvojnih programov vsako leto 13 ali 14 % več energije. Ob vsem tem kaže opozoriti na nekatere, povsem jugoslovanske značilnosti. Kot večnacionalna država se Jugoslavija prejšnja leta ni znala povezati v trden in enoten energetski sistem. Medtem ko se je razvita Evropa povezovala v meddržavne sisteme (UCPTE, SEV) smo imeli pri nas šest republiških sistemov. V prejšnjih letih se je prav zaradi premajhne povezave primerilo celo, da so v eni republiki zlivali vodo čez zapornice, v drugi pa trpeli redukcije. Ekonomika dandanes ne dopušča niti evropske avtarkije, kaj šele jugoslovansko ali republiško. To smo spoznali in to smo spremenili. Slovensko gospodarstvo sovloga pri graditvi termoelektrarne Tuzla IV. Makedonska industrija je pomagala graditi termoelektrarne na Kosovu. Hrvaška in Slovenija skupaj gradita nuklearne elektrar-

V Ljubljani

ne. Vse jugoslovansko elektrogospodarstvo je skupaj s partnerji iz Romunije zgradilo veliko HE Djerdap, načrtujejo pa še Djerdap II in III. Tako je tudi edino prav, saj so razmere in možnosti posameznih jugoslovanskih republik, da si zgradijo energetske baze, zelo različne. Srbija ima obilico premoga, prav tako BiH, medtem ko Makedoniji premoga zmanjkuje, vodnih virov tudi nima. Slovenija je na Dravi zgradila že vse možne hidroelektrarne razen ene (načrt Srednja Drava II), v velenjskem premogovnem bazenu je prostora še za eno termoelektrarno. Druge, cenene vire električne energije bo potrebno poiskati v sosednjih republikah, na temelju skupnih vlaganj in sodelovanja.

Tudi v Jugoslaviji vemo za tehnološke napore v svetu, da bi razrešili energetske zagate in našli druge, doslej — ob ceneni nafti — neuporabljene vire energije. Vemo pa tudi, da je to šele perspektiva celo za razviti svet. V Zahodni Nemčiji, denimo, računajo, da bodo v naslednjih desetih letih izdelali eksperimentalne naprave za predelovanje škrlavcev v nafto. Jugoslavija bo šla po bolj ustaljeni tehnično in tehnološko poznani poti: veliko denarja bo šlo v raziskave novih naftnih najdišč (Jadran, Vojvodina, Pomurje), veliko bo naložb v premogovnike, zgradili bomo plinsko omrežje, ki bo po svojem pomenu enakovredno 380-kilovoltnemu električnem omrežju. Tudi doma bo potrebno precej denarja nameniti napravam za izkoriščanje zaloga zemeljskega plina.

Tako nekako je: ob nekoliko kisli sedanosti se zdi, da ni prevelike bojazni za energetske bodočnosti. Jugoslovanske možnosti še zdaleč niso izčrpane.

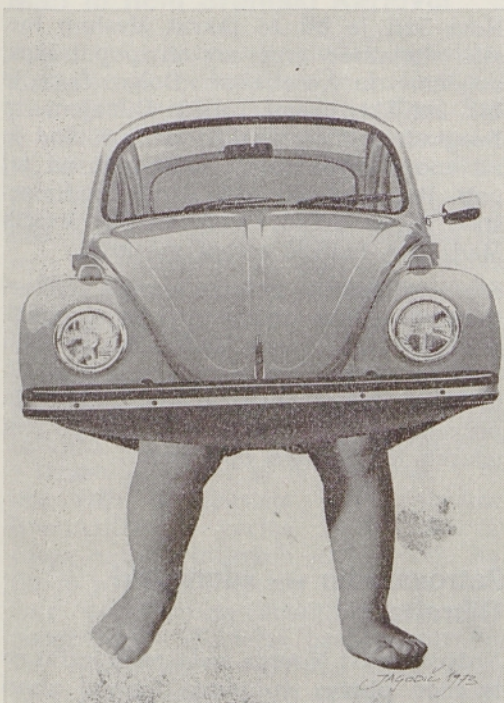
Ivan Vidic

Ob prazniku dela

Ob 1. maju, mednarodnem prazniku dela, čestitamo vsem našim rojakom, ki so svoje pridne, delovne roke, vso svojo fizično in umsko moč, dali na voljo delodajalcem po vsem svetu. Ob vašem prazniku vame želimo še veliko delovnih uspehov, veliko osebne sreče in zadovoljstva, predvsem pa uresničitev vaših lastnih želja.

Slovenska izseljenska matica
Uredništvo Rodne grude

Stane Jagodič: Model 73

Glavno mesto — da ne rečemo prestolnica — Vojvodine, njenih treh pokrajin — Srema, Banata in Bačke — velja še danes, kakor je veljalo od svojega začetka — za mesto veselja in veseljakov. Prebivalci tega mesta so po naravi veseli, radi pa vidijo, da pridejo k njim v goste veseli ljudje. Pogosto srečamo v Novem Sadu Beograjčane ali pa prebivalce drugih večjih vojvodinskih mest, ki so se prišli v Novi Sad predvsem zabavat. Mesto ima vse polno majhnih in velikih gostilnic ter restavracij, kjer ni na voljo le dobra jedalca in še boljša kapljica, temveč povsod kak orkester, da o pevcih in pevkah niti ne govorimo.

Mlado mesto pod Petrovaradinom

Morda je Novi Sad tako veseljaški zato, ker je mlad. Njegovi prvi temelji ne segajo v rimsko obdobje. Mesto je nastalo, tam kjer stoji danes, v prvih letih 18.

Veselo mesto — Novi Sad

Pod Fruško goro leži simpatično »tromestje« — Novi Sad, Petrovaradinski in Sremski Karlovci

dež bačkega škofa in kmalu nato tudi avstroogrškega guvernerja obdonavskega mejnega območja.

Poročajo, da se leta 1720 zgradili v takratnem Petrovaradinskem Šancu prvo enonadstropno hišo, ki stoji še danes — vsa ohranjena in muzejska — na vogalu Dunavske in Zmaj Jovine ulice.

Vse do sredine 18. stoletja so priseljenici od vseh strani prihajali v novo naselje. Prihajali so ne le Srbi, temveč tudi Madžari in Nemci. Leta 1946 je naselje dobilo mestne pravice in takrat so mu dali tudi novo ime; Po dolgih razpravah so se odločili za ime Neoplanta, kar so prevedli v jezike vseh treh narodov, ki so tam živeli — Novi Sad, Ujvidek in Neusatz.

»Srbske Atene« in »mala Budimpešta«

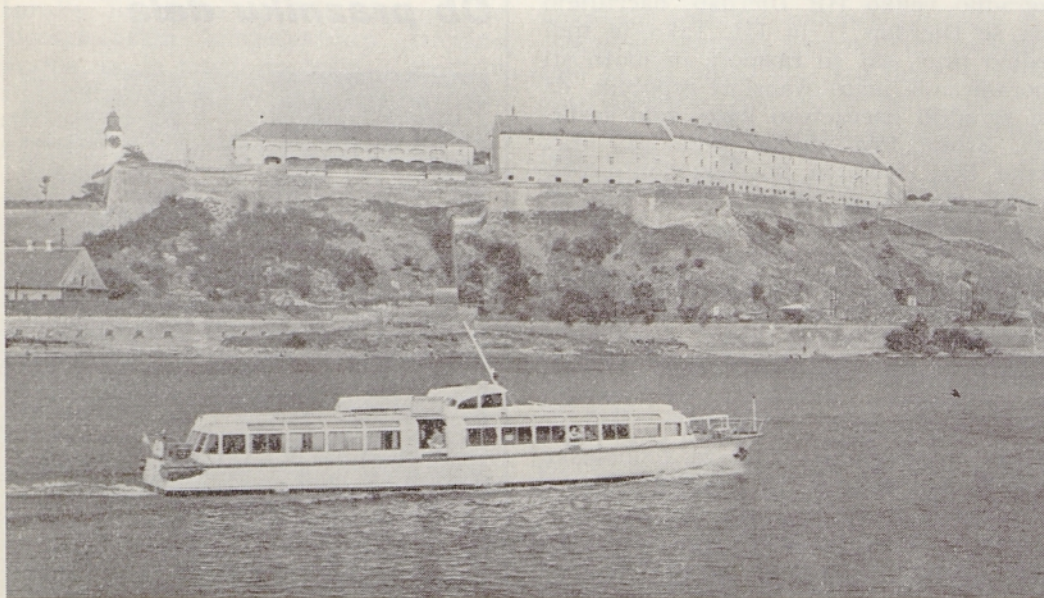
Mesto je raslo, prebivalci so se množili; pomen Novega Sada je bil vedno večji, saj se ga je kmalu prijelo ime »srbske Atene«. V njem so se zbirali številni srbski pisatelji in pesniki, znanstveniki in duhovščina. V Novem Sadu so razmoma svobodno delovali, medtem ko je bila Srbija še dolgo okupirana in je ječala pod turškim jarmom. Tudi pozneje, ko se je Srbija osamosvojila in postala država, je bil vse do konca prve svetovne vojne Novi Sad in vsa Vojvodina tja do današnjega Novega Beograda in Zemuna pod Avstroogrsko.

Novi Sad je bil že takrat živahno mesto, shajališče trgovcev in popotnikov, bohemov in veseljakov. Dolgo časa je bil ladijski promet med Dunajem in Beogradom silno živahen in Novi Sad je bil eno pomembnejših pristanišč na tej poti. Rekli so mu tudi »mala Budimpešta«, pa ne toliko zaradi tamkaj živčih Madžarov, temveč zaradi veselosti.

Sredi prejšnjega stoletja — leta 1848 — je mesto veliko trpelo med revolucijskimi boji, ki so zajeli Madžarsko in večji del Vojvodine. Mnogo ljudi je bilo ubitih in veliko hiš v mestu je bilo podrlih in požganih. Pravijo, da se je mesto po tem udarcu le s težavo opomoglo.

Petrovaradin — »donavski Gibraltar«

Največjo rast Novega sada pa beležijo ne le med obema vojnama, temveč zlasti po zadnji vojni, prav v zadnjih letih,

Petrovaradinska trdnjava nad Donavo

stoletja. Seveda je obstajal Petrovaradin že prej, tam je bojda stala že rimska trdnjava, toda na kraju, kjer je danes Novi Sad, je bilo vse do omenjenih let zaraščeno močvirje. In zakaj so se lotili prav tam postavljati selišče, ki je potem preraslo v mesto?

Bili so še turški časi; pravzaprav časi, ko so se turške čete začele umikati z Madžarske in Vojvodine. Leta 1694 so pričeli Avstrijci in Madžari obnavljati petrovaradinsko trdnjavo in leta 1716 je dunajski vojskovodja Evgen Savojski prav pri Petrovaradinu dodobra potolkel precejšnjo turško vojsko; Turki so se umaknili v Beograd in tam stolovali na-

prej, v Vojvodino pa se pravzaprav niso več upali.

Takrat so se začeli okrog trdnjave naseljevati Srbi, ki so se vračali iz begunstva na Madžirskem ali pa so prihajali čez Savo iz še zasužnjene Srbije. Seveda je bila trdnjava in nje okolica premajhna za vse priseljence, zato so si ti izbrali prostor na nasprotnem bregu Donave in začeli krčiti ter sušiti močvirje. Prvo naselje, ki je imelo povsem vojaški značaj — saj so boji še trajali vsenaokrog — se je imenovalo Petrovaradinski Šanac.

Za prvimi naseljenci so prihajali trgovci in leta 1708 je bilo novo naselje že se-

ko je mesto res postalo metropola SAP (socialistične avtonomne pokrajine) Vojvodine. Mesto ima svoj pokrajinski parlament in vlado, ima univerzo, kjer so predavanja v srbskem in madžarskem jeziku, ima gledališče, knjižnice, galerijo in mnogo znanstvenih ter kulturnih ustanov; sedež »Matice srbske« je še danes v Novem Sadu. Novi Sad je drugo najmočnejše kulturno žarišče v Srbiji.

Seveda je zrasla tudi industrija in promet po Donavi je zelo živahen; novosadsko tovarno pristanišče je eno najbolj prometnih na naših rekah. S svojo lepo lego in s svojimi ali v soseščini »skritimi« naravnimi lepotami in zgodovinskimi spomeniki, zlasti pa z renomejem veselega mesta, pa je Novi Sad zbirališče številnih turistov.

Onstran novega mesta na severnem bregu Donave pa še vedno stoji trdnjava Petrovaradin. Stoji in budi spomin na tiste čase, ko je bila še resnično mogočna in dobesedno nezavzeta; ko je šel o njej glas po vsej Evropi in so jo imenovali »donavski Gibraltar«.

Rimsko utrjeno selišče na tem kraju naj bi se imenovalo Cusam. Nihče pa ne ve, kdaj je trdnjava nastala v srednjem veku. Madžarski viri poročajo, da je leta 1247 že stala tam nekakšna utrdba, ki so jo pet let kasneje pregrajevali in večali. Turki so jo zasedli leta 1526 in ostali v njej celih 160 let. Po njihovem umiku so avstroogrski vojaški strateg ukazali zgraditi mogočno trdnjavo, ki bi varovala Panonsko nižino pred turškimi vpadi, hkrati pa nadzorovala plovbo po Donavi.

Mali in lični Sremski Karlovci

Danes je trdnjava predvsem turistična atrakcija. Z njenih teras je čudovit razgled na Donavo in zlasti na Novi Sad. V njenih širnih prostorih so restavracije, hotel, galerije, in ateljeji umetnikov; pa najbrž še kaj.

Pod trdnjavo je ob Donavi majhno naselje — Petrovaradin; staro in skromno je, skozenj gre cesta iz Novega Sada proti Beogradu — skozi lepo ohranjena, nekam slovesna in monumentalna »Beograjska vrata«.

Posebej slovi hotel v Petrovaradinski trdnjavi in seveda njegova restavracija s slavno »kapelo«, ki je nastopala v nekoč zelo popularnem jugoslovanskem filmu »Zbiralci perja«. Hotel velja za enega najbolj intimnih in domačih, kar jih je pri nas. Nekateri trdijo, da je ta hotel ustvarjen za romantiko in — mladoporočence. »Kapela« pa je neutrudna vse večere, da ne rečemo noči; to je zbor tamburašev, da o drugih glasbilih sploh ne govorimo. V hotelski restav-

V središču Novega Sada

raciji so na voljo mnoge gastronomske posebnosti, med njimi so zlasti priljubljene domače ribje jedi.

Novi Sad je pravzaprav nekakšno »tromestje«, saj spadajo k njemu in malemu Petrovaradinu še Sremski Karlovci, ki leže osem kilometrov južno od novosadskega središča.

Sremski Karlovci so majceno, a zelo lično in v srbski zgodovini zelo pomembno mesto. V njih je bil namreč celi dve stoletji sedež patriarha srbske pravoslavne cerkve. Tu je bilo srbsko kulturno središče še preden je zrasel Novi Sad. V Karlovcih je bila ustanovljena prva srbska visoka šola (1791), tu je baročna stolnica iz 18. stoletja, pokrajinski arhiv in zgodovinski inštitut; zelo lepo je urejen zgodovinski muzej, še stoji slovita »mirovna kapela« iz leta 1699, ne manjka pa vinarski inštitut, kjer se strokovno ukvarjajo s fruškogorskimi vini, katera so poznali in pili že stari Rimljani.

Izletišče — Fruška gora

Novi Sad oziroma »tromestje« ima veliko prijetnih izletišč, med katerimi nekatere še posebej slovijo. Dva kilometra iz mesta je tako imenovano Ribarsko ostrvo, kjer je kamping za turiste, kopališče in slovita ribja restavracija. Ribarsko ostrvo je ena najbolj zabavnih točk Novega Sada.

Prebivalci tromestja se hodijo zabavati tudi v Stražilovo, majhen zaselek pod fruškogorskimi obronki, 4 kilometre od Sremskih Karlovcev. To je nasploh zelo popularna izletniška točka, kamor prihajajo zlasti šolarji iz vse Srbije. Tu namreč stoji spomenik pesniku Branku Radičeviću, kateremu je bil ta kraj posebno mil. V Stražilovu je tudi planinska koča in vinska klet, kjer so na voljo bojda najboljša in najstarejša fruškogorska vina.

Pri Petrovaradinu je na istem donavskem bregu pod fruškogorskimi strminami še majhna Sremska Kamenica, ki je tudi znano izletišče. Tudi tam ne manjka dobrega domačega vina. V kraju sta spomenik in muzej pesnika Jovana Jovanovića Zmaja.

Fruška gora se vleče južno od Novega Sada proti vzhodu, zlasti pa proti zahodu. Pogorje, katerega najvišji vrh — Crveni Čot sega le 539 metrov visoko (nad morje) je lahko dostopno, in precej gozdnato. Veliko pa je, zlasti na južni in vzhodni strani, lepo negovanih vinogradov. Slikovita cesta pelje iz Novega Sada čez prelaz Iriški venac na jug proti Rumi in glavni cesti Beograd—Zagreb. Vrh prelaza je restavracija in pa velik spomenik osvoboditeljem.

Posebnost Fruške gore so tudi številni samostani, katere so ustanovili menihi in duhovniki, ki so pred Turki zbežali iz južne Srbije. Samostani — zlasti pa Hopovo, Krušedol in Vrdnik — slovijo po zelo lepih in kar dobro ohranjenih sten-skih slikah.

L. M.

Kaj delata slovenska televizija in radio?

Ne ljubljanska, ampak slovenska televizija

Koliko jih posluša radio, gleda televizijo?

Konec leta 1973 je bilo v Sloveniji prijavljenih 536.786 radijskih sprejemnikov in 308.243 televizijskih sprejemnikov. Po statističnih podatkih je v Sloveniji okrog 515.000 gospodinjstev; en radijski sprejemnik tako pride na 2,2 prebivalca, en televizijski sprejemnik pa na okrog 6 prebivalcev.

Ljubljanski radio je v preteklem letu pripravil in oddajal poprečno po 50 ur in 17 minut radijskega programa na dan v treh programih. Najbolj poslušan in dosegljiv skoraj vsem poslušalcem v Sloveniji je I. program, za katerega je značilen poudarek na informativnih oddajah. V njem je okrog 50 odstotkov govornega programa, ves preostali čas pa je namenjen vsem vrstam glasbe.

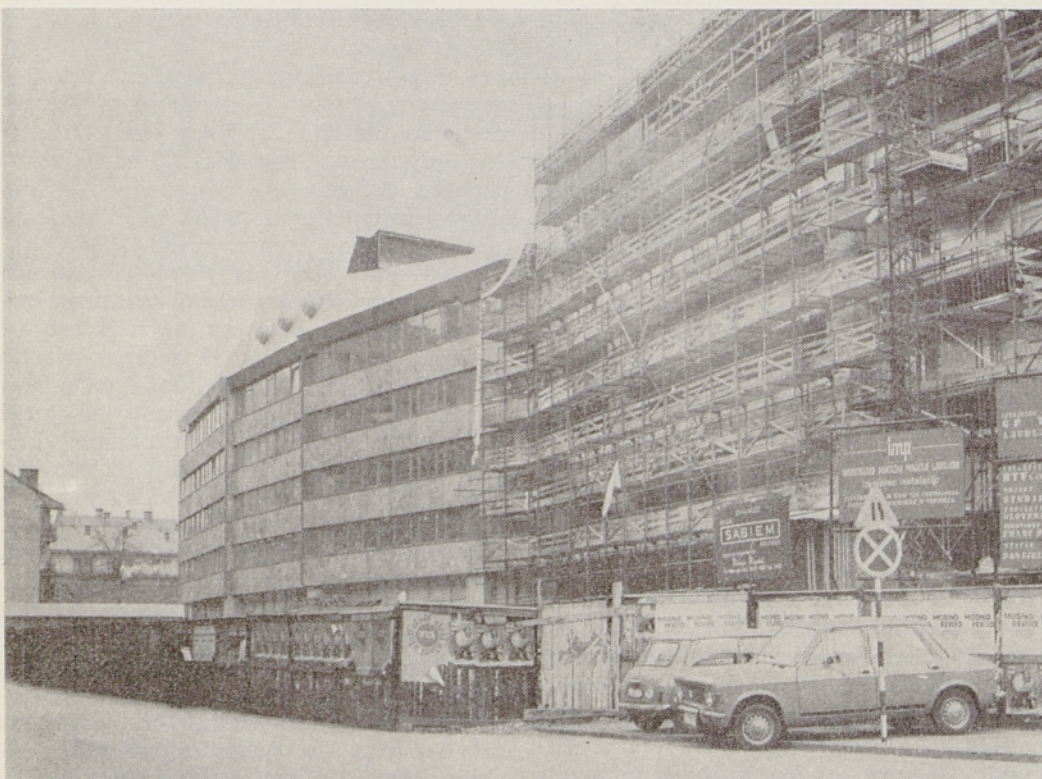
II. program je vsebinsko lahkotnejši, v njem prevladuje lahka glasba, III. radijski program pa je tako v govornih kot v glasbenih oddajah namenjen zahtevnejšim poslušalcem. V njem predvaja predvsem klasično in sodobno glasbo. III. program poteka vsak dan od 19. do 23. ure.

Radio Koper ima največji slovenski lokalni radijski program. Predvsem je lokalno obravnavan njihov slovenski program, manj pa velja to za obsežnejši program v italijanščini, ki služi tako potrebam italijanske narodnostne skupnosti v Sloveniji in Istri kakor tudi informiranju prebivalcev v sosednji Italiji o dogajanjih v Jugoslaviji. Zanimivo je, da število možnih poslušalcev onkraj meje za trikrat presega število poslušalcev na območju radia Koper v Jugoslaviji. Ob kritičnih mednarodnih dogodkih se krog poslušalcev koprškega radia še občutno poveča.

Značilnost regionalnega radia imata še radio Maribor in radio Murska Sobota, ki ima del programa tudi v madžarskem jeziku. Lokalni radijski programi pa delujejo še v Ormožu, Ptuj, Šmarju pri Jelšah, Celju, Brežicah, Sevnici, Slovenj Gradcu, Radljah, Jesenicah, Trzinu, Cerklju, v Ljubljani pa je takega značaja študentski radio.

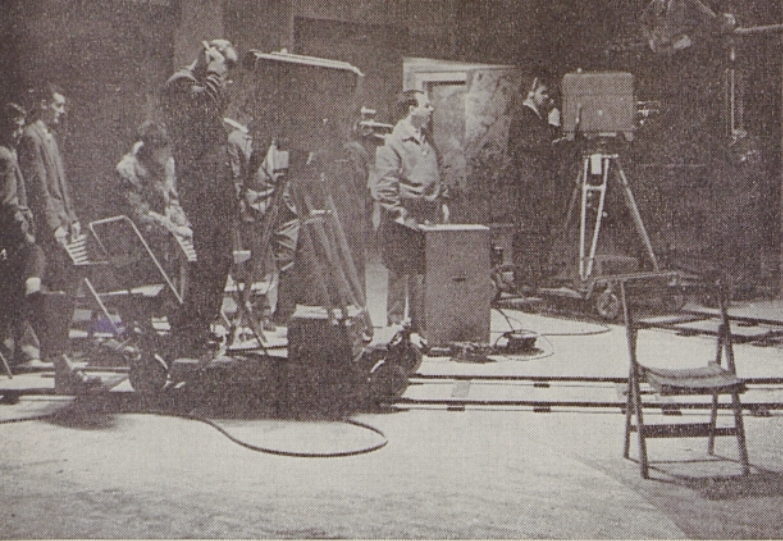
Hitra rast slovenske televizije

Za slovensko televizijo je značilna izredno hitra rast, ki pomeni pravzaprav dohitevanje tujih televizij, televizij v visoko razvitih deželah. V marsičem je to ljubljanski oziroma slovenski televiziji že uspelo, predvsem glede samega programa, občutno pa zaostaja še v tehničnem pogledu. No, pa tudi to bo kmalu bolje, saj v Ljubljani raste moderen televizijski center, in delo slovenske televizije se bo šele potem lahko razvilo. V letu 1973 je slovenska televizija oddajala poprečno 9 ur programa na dan. Vsak dan so na sporedu tri informativne oddaje — obzornik, televizijski dnev-

Novi televizijski center v Ljubljani bo kmalu dograjen

Med snemanjem v studiu

Večina mladinskih oddaj nastane med mladino na podeželju

nik in drugi TV dnevnik ob koncu programa. Značilno je, da v zadnjih letih izredno hitro narašča delež zahtevnejših televizijskih oddaj — izobraževalne oddaje, mladinske, pa domače televizijske drame.

Televizijski program studia Koper je namenjen italijanski narodnostni skupnosti v Jugoslaviji, pokriva pa tudi pomembno področje v sosednji Italiji tja do Milana. Informativne oddaje koprskega televizijskega studia so izredno gledane v Italiji in zato seveda opravljajo pomembno funkcijo informiranja italijanske javnosti o Jugoslaviji.

V zavodu Radiotelevizija Ljubljana je skupno zaposlenih 1.798 delavcev. Tu so všeti številni tehniki, novinarji, uslužbenci, umetniki, ki sestavljajo stalen simfonični orkester, plesni orkester, komorni zbor in otroške zборе in drugi. Svoje glasbene programe izmenjujejo tudi s tujimi radijskimi in televizijskimi postajami. RTV Ljubljana si namreč izmenjuje programe s 70 državami.

V zadnjih letih se je izredno razvila tudi izmenjava celovečernih televizijskih programov. Tako so gledali ali pa jih še bodo celovečerne TV programe iz naše proizvodnje v Avstriji, Danski, Bolgariji, ČSSR, Romuniji, Finski, Madžarski, Kubi, Sovjetski zvezi, Norveški, Švici in

v ZDA. Uspešno poteka tudi prodaja slovenskih televizijskih serijskih oddaj tujim studiem.

Slovenski, ne ljubljanski radio in televizija

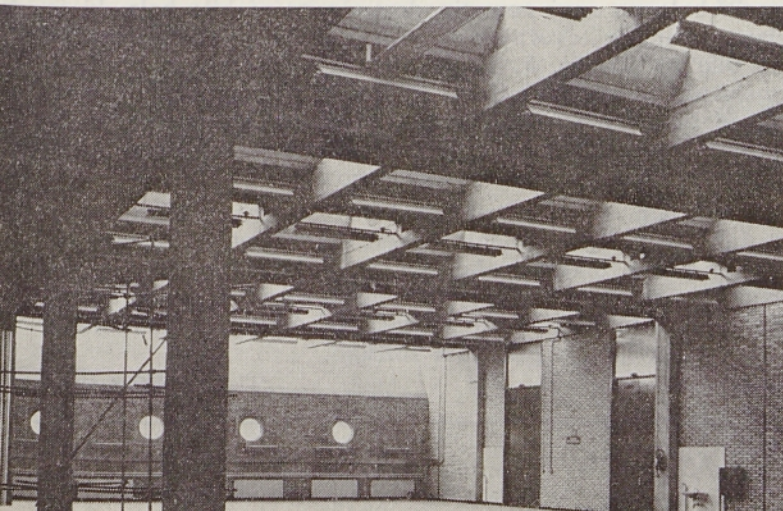
V razpravi o položaju RTV v slovenski skupščini so izredno pozornost posvetili predvsem razvojnim vprašanjem slovenskega radia in televizije. Že v bližnji prihodnosti bo treba obnoviti in razširiti radijsko tehniko, postaviti številne nove oddajnike in pretvornike, da bi bil radijski program slišen v slehernem slovenskem kraju in da bi povsod lahko gledali tudi slovensko televizijo. Posebej so govorili tudi o tem, kako bi Slovincem v zamejstvu omogočili, da bi lahko spremljali slovenski televizijski program. V Italiji je to delno mogoče s koprskim studiem, drugače pa je na Koroškem v Avstriji. S postavitvijo pretvornikov le deloma rešujemo ta problem, predvsem ga je treba rešiti tako, da bodo sami Avstrijci poskrbeli za to, da si bodo naši rojaki lahko ogledovali slovenski televizijski program. Sama avstrijska vlada je to dosegla za svojo manjšino na južnem Tirolskem. Zato to vprašanje ni toliko tehnične kot politične narave, saj gre za zagotavljanje osnovnih človeških pravic.

Tako kot vsa slovenska družba tudi slovenska radiotelevizija posveča v zadnjem času veliko več pozornosti našim izseljencem in rojakom, ki so začasno zaposleni v tujini. Radio in televizija uvrščata v svoje programe veliko gradiva, ki obravnava ta vprašanja, vendar pa so s tem nekoliko bolje seznanjeni le domači poslušalci. Kaj pa storita radio in televizija za poslušalce na tujem? Televizija je pri tem skoraj brez moči, izredno velik pa je pomen radia, saj ga je mogoče v določenih časovnih obdobjih slišati skoraj po vsej Evropi. Ljubljanski radio tudi redno pošilja posnetke z informacijami iz Slovenije za specializirane oddaje v ZR Nemčiji, Švici in Avstriji, kratke filmske novice pa pridejo v poštev le v Nemčiji. Radio Ljubljana svoj program, ki je namenjen rojakom po svetu, nenehno izpopolnjuje in širi z novimi oddajami, ki zanje izredno skrbno pripravljajo gradivo.

Razprava v slovenski skupščini pa je predvsem potrdila misel, da razvoj radia in televizije ni le zadeva centrov, kot so Ljubljana, Maribor in Koper, temveč mora biti odsev celotne slovenske problematike. Zato je bil dan tudi predlog, naj bi se RTV Ljubljana preimenovala v RTV Slovenija, saj bi tako odsevala enakopravnost pri informiranju vseh delovnih ljudi na vseh območjih Slovenije.

J. P.

Eden izmed studiev v novem TV centru

»Veseli tobogan« je ena izmed najpriljubljenejših oddaj. Že več let jo vodita Jana Osojnikova in Marjan Kralj

V starinarni: od svetnikov do starih svetilk

Na vlaku

*Vlak je zapihal, odpeljal bo v noč.
Pustiti ljubljene, oditi zdaj proč.*

*Gledam oči, ki pred menoj se solzijo,
vem, da le eno, le nekaj želijo.
Sovražijo to, kar se mora zgoditi,
zakaj, oh, zakaj moraš zdaj iti.*

*Se rokico malo je hčerkica dala.
»Ne smeš me pustiti, očka,« je šepetala.
»Ti veš, da brez tebe je nama težko,
le kdo bo moj očka, če tebe ne bo?«*

*Tiho odpeljal je vlak,
nad mestom je visel črn oblak.
Pri srcu me stiska, a moram od tod
za lepše življenje mojih otrok.*

Rihard Pšajd
Emmaboda, Švedska

Koščki preteklosti

Zbiranje starih predmetov je bilo nekoč izključno privilegij bogatašev, ki so nakupovali skoraj izključno predmete velike umetniške vrednosti. Danes je to že precej drugače. Teh predmetov se običajno ne najde na podstrešjih ali drugje med staro šaro, ampak gredo njih cene v astronomske višine, poleg tega pa jih je tudi težko dobiti. Sodoben zbiralec je dandanes zadovoljen že z vsako malenkostjo, razveseli ga že star likalnik, da o starih urah in knjigah sploh ne govorimo.

Predmeti, pokriti s prašno in pajčevinasto odejo, se iz podstrešij in kleti, kamor jih je pred desetletji odvrгла roka, ki jih ni več rabila, selijo v stanovanja, kjer se pridružijo moderni opremi na posebnih častnih mestih. Tu so na prvem mestu razne variante starih skrinj, ur, likalnikov na oglje ali na železo, staro lončeno posodje, mnogo redkejši pa so nabožni kipci, staro orožje, kolovrati, skrinje itd.

V ljudeh se je porodila želja, da vsemu današnjemu dodajo v prostoru, kjer prebivajo še kaj iz prejšnjih stoletij, ali pa le nekaj desetletij star predmet. Želja po taki dekoraciji, po ohranitvi starih predmetov pred uničenjem pa ima seveda tudi črno stran. Razni nepošteni ljudje so ugotovili, da je prodaja starin lep vir zaslužka. Ker pa tega, kar so ljudje največ iskali, to so predvsem stari cerkveni kipi, ni moč kar tako dobiti, so se vrstili vlomi v cerkve in kapelice, sledila so pustošenja, saj je bilo najpogostejše orodje nepoštenih obiskovalcev sekira, ki je več uničila, kot pa so lahko odnesli. Kriminalisti so imeli polne roke dela, saj je šlo tu največkrat za organizirane vlome in za prevoze prek meje. Vendar moramo pripomniti, da so bili storilci skoraj vedno prijeti, material pa zaplenjen in vrnjen na prejšnja mesta. Tudi cerkve, ki so bile prej več ali manj prepuščene poštenosti vernikov, poslej bolj skrbno zaklepajo.

Kaj je spodbudilo ljudi k zbiranju starin? Po raznih ugotovitvah je zbiranje starin eden od načinov bega iz sedanjosti, bega iz časa, ko sta nam gospodar kazalca ure, ko so predmeti za vsakdanjo rabo čimbolj praktični ne oziraje se na njih estetsko obliko, ko je pohištvo v stanovanju oglato brez nepotrebnih okraskov, kjer bi se nabiral prah, in nazadnje, ko so stavbe preproste škatlaste oblike, brez ozaljšanih fasad.

Mar nam niso predmeti, ki so služili našim dedom in babicam, spomin na čase, ko so po našem mnenju ljudje živeli še bolj brezskrbno, čeprav bolj revno, ko so si morda iz njihove skromnosti in revščine znali privoščiti več, kot si znamo mi danes? Morda se nam ob teh starih predmetih prikazujejo podobe iz preteklosti, ko kmečke ohceti niso bile le enkrat na leto in še to improvizirane in v Ljubljani, ampak ko so škripali težko naloženi vozovi in vozili balo na novi nevestin dom. In to ni bila bala, ki jo danes pripelje tovornjak kakega lesnega podjetja, pač pa so bile to skrinje, ki so jih napravili mizarji in poslikali vaški umetniki. Mar niso ti stari predmeti spomin na čase, ko je bila ura še redkost, saj je znano, da so včasih, če je gorela domačija, najprej rešili staro stensko uro, ki je takrat predstavljala pravo dragocenost?

V Ljubljani na Mestnem trgu je trgovina Antika, edina v Ljubljani, kjer prodajajo stare predmete. Trgovina je vedno polna blaga in kupcev, v turistični sezoni največ kupujejo tujci, saj so z zbiranjem daleč pred nami. Z drugimi besedami, pri njih so taki predmeti že pobrani in varno spravljani v privatnih zbirkah.

Janez Zrnc

Železniško gospodarstvo LJUBLJANA, Moše Pijadejeva ul. 39,
telefon 313-044

PODJETJE ZA TURIZEM, TRANSPORT IN GOSTINSTVO

Termalno kopališče ATOMSKE TOPLICE

Podčetrtek — Slovenija

Termalna voda temperature 35° — 37° C je po sestavi hidrokarbonatna
— oligomineralna — hipotermna.

PRIPOROČA SE ZA ZDRAVLJENJE:

revmatičnih obolenj, kolagenoze, arterialne hipertonijske, degenerativnih obolenj, pojavov staranja, metaboličnih obolenj, nevralgij kot posledic poškodb lokomotornih organov ter ženskih in kožnih obolenj.

ZA ZDRAVLJENJE IN REKREACIJO TER OSKRBO GOSTOV SO NA VOLJO:

- pokrit kopalni bazen, ogrevan pozimi
- kopalne kadi z uporabo kabin v letnem času
- točilnica termalne vode
- ambulanta (zdravniški pregledi, tudi specialistični)
- v letnem počitniškem naselju v Podčetrtku 90 ležišč in restavracija
- 30 ležišč v avtomobilskih prikolicah pri bazenu

Zdravstveno službo in strokovno medicinske raziskave opravljajo in vodijo Klinične bolnice v Ljubljani

Pred kopanjem se posvetujte z zdravnikom v naši ambulanti!

VSE INFORMACIJE IN REZERVACIJE:

Atomske toplice Podčetrtek, telefon 4, 81-958, 82-800 in v vseh turističnih poslovalnicah TTG.

Croatia

PE

Ljubljana, Celovška 91

OB VRNITVI IZ DOMOVINE

SE NEZGODNO ZAVARUJTE!

ZAVAROVALNO POLICO LAHKO DOBITE
NA LETALIŠČU LJUBLJANA-BRNIK

LETITE ZAVAROVANI!

V delavnici orgel, zadnji v Sloveniji

Orgelski zvoki iz Šentvida

Ko stopiš na dvorišče Antona Jenka v Šentvidu pri Ljubljani, te presenetijo zvoki piščali, ki se kot jagode na grozdu nizajo drug na drugega... Mogočni, zamolkli in tuji ušesu, vajeemu avtomobilskega hrupa. Ozreš se naokoli, če nisi slučajno šel v cerkev, kajti delavnica pred teboj ni običajna mizararska delavnica, temveč je to delavnica orgel; edina v Sloveniji, ki je industrijski čas še ni pogoltnil.

»Vztrajamo,« je smeje se dejal mojster, ko se je začudil, da se je novinar spomnil nanj, in nadaljeval: »Za zdaj še nismo izgubili poguma.«

Kako bi izgubil pogum, ko pa se nanj ne obrača le vsa Slovenija, ampak tudi velik del Jugoslavije. Orgle, ta starodavni glasbeni instrument, ki je v Evropo zašel iz Bizanca tam v osmem stoletju našega štetja, namreč marsikje ječijo pod težo starosti; treba jih je popraviti ali napraviti nove. Mojstra ne kličejo le cerkve, ampak tudi šole, saj je to instrument, ki s svojo mogočnostjo in ne navadnimi zvoki spet pridobiva na veljavi.

Tri mesece za en izdelek

»Pred nekaj dnevi smo ravno dokončali prvi letošnji izdelek,« je povedal mojster in si zadovoljno pomel roke, kajti za ene same orgle mojster s svojimi pomočniki potrebuje tri pa tudi štiri mesece. Ko je vse končano, se mojster vsede in zaigra nanje. Vesel, zadovoljen. Kot Michelangelo, ki je svojega Mojzesa s kladivom udaril po kolenu in potem dejal, da je kip reagiral na udarec, kot da bi bil živ.

»Vsake orgle me stanejo nekaj živcev,« je navrgel mojster, čeprav to še zdaleč ni živčen človek, temveč človek, ki ve, kaj hoče, ki ve, kaj dela in ki mu ne manjka ne volje ne potrpljenja. Seveda pa brez veselja do tega dela verjetno tudi ne bi šlo.

»In brez posluha,« me je dopolnil mojster in na piščalih, pripravljenih za nov izdelek, začel dokazovati, kako ima vsaka piščal svoj zvok in kako važno je, da ima pri uglaševanju človek tudi posluh. Tu ni nobenih izračunov, ne meril ne točno določenih predpisov.

»Važen je posluh in oko,« je poudaril mojster.

Vsake orgle so drugačne

To pa zato, ker so vsake orgle drugačne. Mojster v življenju še ni naredil dvoje enakih orgel. Vsak prostor namreč zahteva sebi primeren instrument. Zato to tudi ni rutinsko delo. Je nekaj več. Že od nekdaj.

»Moje delo se začne tako, da si najprej ogledam prostor, kamor bodo prišle moje orgle. In ko orgle izdelujem oziroma uglašujem, se hkrati vživim v tisti prostor. Akustika je važna, zelo važna.«

In spet sva pri piščalih; lesenih in kovinskih. Običajne orgle jih »požro« od 700 do 800, velike orgle pa tudi 7.000. Tudi takšne so pri Jenkovih že izdelali, in sicer za cerkev v Djakovu.

»Potem si izdelam idejni osnutek in načrt. Zdaj največkrat sam. Včasih pa mi načrte izdela tudi kdo drug. Nekoč je to za nas delal inž. Ivan Pengov, pa skladatelja Tomc in Premrl. Moj rajniki oče pa so se menili tudi s Plečnikom,« je nadaljeval mojster.

— Ali so na zunaj vse orgle enake?

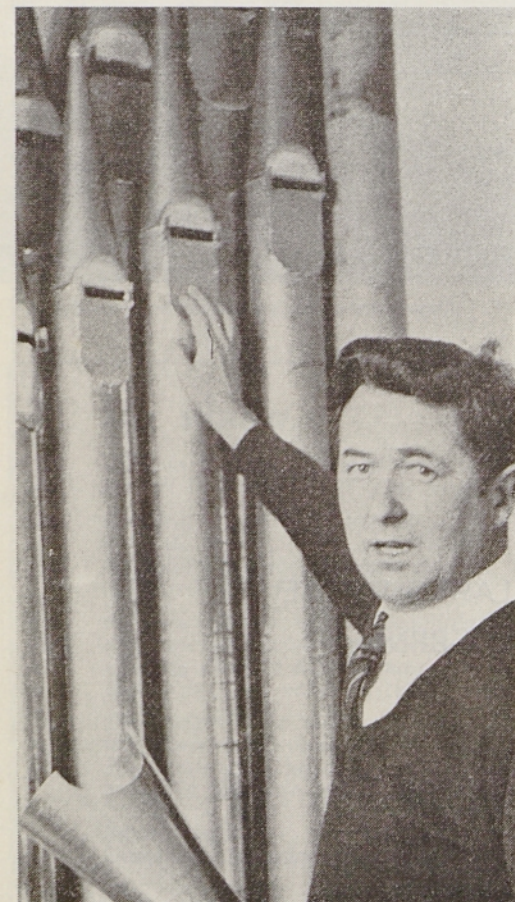
»Kje pa! Tudi na zunaj so vsake orgle drugačne, saj njihov videz ne sme kvartiti arhitektonske oblike prostora, v katerem so. Oblika je pomembna, ravno zato mi načrte kdaj napravijo drugi strokovnjaki,« je odgovoril mojster na moje nekoliko laično vprašanje.

— Kako je z lesom?

»Za orgle potrebujemo različne vrste lesa, kvalitetnega lesa. Najboljši je hrastov in hruškov les. Pa je iz dneva v dan

Anton Jenko iz Šentvida pri Ljubljani se ukvarja danes edini v Sloveniji še z redko obrtjo izdelovanja orgel. Veliko truda je treba vložiti v to delo, seveda pa ne gre tudi brez veselja do te vrste glasbe

težje zanj. Pokljuka in Blegoš, tam se še kaj da dobiti, drugje pa je kar izrabljeno,« se je nekoliko potožil Anton Jenko.

— Vaš oče je bil tudi izdelovalec orgel...

»Da, moj oče so se kot mladenič učili več obrti, pa vsako opustili. Vleklo jih je le k muziki in ustavili so se pri mojstru Miklavcu, se hodili učiti k italijanskim mojstrom v Gorico in potem postavili na svoje.«

— In tako je bilo povsem razumljivo, da boste vi prevzeli to družinsko tradicijo?

Netopirji — najhujši sovražniki

»Jaz sem sprva tako rekoč padel v to. Obrt je bila namenjena starejšemu bratu, ki pa je padel v vojni. Tako so oča mene postavili 'k ponku'. Takrat nihče nikogar ni vprašal, kaj bi rad delal kot danes; hči hodi v osmi razred pa se že dve leti 'brihtamo', kam bi jo dali, kaj bi, kaj ne bi, kaj bi ji dišalo, kaj ne,« je nekoliko poduhovičil mojster na račun najstarejše od štirih hčera.

»Potem sem dobil veselje,« je nadaljeval mojster in se spominjal časov, ko sta z očetom kolesarila po Sloveniji z orodjem in malico v nahrbtnikih. Velikokrat sta najprej kolesarila do Ljubljane, naložila kolesa na vlak in potem spet kolesarila. »To so bili časi, ko je bilo veliko porušenega in ko sva v orglah našla vse mogoče in nemogoče: moko, koruzo, cele kante masti, orožje; kajti orgle so med vojno služile za skrivališča. Žalostno pa je bilo, ko smo v orglah našli deklet, ki je napravilo samomor.«

— Vsako stvar, vemo, da uničuje čas. Kaj pa orgle poleg zoba časa še uničuje?

»Največji sovražniki orgel so netopirji, ki kot črne hruške visijo na njih, jih onesnažujejo in ko letajo za muhami in pajki celo z zobmi preluknjajo kovinske piščali. Hudo je s to golaznijo.«

Tako sva se z mojstrom pomenkovala o njegovem delu, v katerem živi. Kako bo naprej, mojster ni vedel; vprašljivo je namreč, če se bo katera od štirih hčera oprijela takšne obrti. Sicer pa je to še zelo daleč, saj jih ima mojster komaj nekaj čez štirideset; to pa je čas optimizma. In iz delavnice v Šentvidu bomo še dolgo čuli tiste skrivnostne zvoke orgelskih piščali, ki človeku dajejo občutek, da prihajajo iz davnine, iz časov Mozarta, Bacha pa še od prej.

Albina Podbevšek

IZ ŠVICE NA ŠTUDIJ V LJUBLJANO

Po očetovih stopinjah

V Ljubljano je prišla jeseni preteklega leta naša švicarska rojakinja, pravzaprav pol Švicarka in pol Slovenka, Kristina Florjančič iz Winterthura. Njen oče je Slovenec, kot je razvidno že iz priimka, strojni inženir v znani tovarni Sultzer. V Ljubljano je prišla študirat ruščino in nemščino, ob tem pa je bila morda še najmočnejša želja, da bi se kar najbolj naučila slovenščine. Po nekaj mesecih bivanja v Ljubljani ji slovenščina res že teče dokaj gladko, potruditi pa se je seveda morala še posebej za to, da bi lažje sledila predavanjem na univerzi. »Ruščina je zame nekaj čisto novega,« mi je začela pripovedovati o svojih študijskih težavah, »drugi študentje so se je učili že v srednji šoli, jaz pa sem morala začeti vse znova. Ko sem prišla, nisem znala niti cirilice, velike težave pa sem imela s slovensko razlago. No, zdaj je že nekoliko bolje, čeprav tudi še zdaj ne razumem vsega. Na univerzi obiskujem tudi tečaj slovenščine za tujce, ki je izredno dober. Profesorica se je izredno dobro prilagodila nam, ki imamo vsi zelo različno jezikovno podlago.«

»V Sloveniji pa tokrat gotovo niste prvič...«

»Seveda ne. Prej smo velikokrat prihajali sem, vendar samo na počitnice. Takrat sem se naučila veliko slovenskih besed, vendar pa sem potem, ko jih nisem uporabljala, veliko tudi pozabila.«

V Florjančičevi družini v Winterthuru so štirje otroci — trije fantje in eno dekle in očetu je očitno uspelo uresničiti željo, da bi v svoji družini ohranil vsaj nekaj slovenskega. Nad Slovenijo so navdušeni prav vsi v družini in tudi slovensko govorijo vsi po malem. Ali je bila tudi očetova spodbuda, da se je Kristina odločila za študij v Ljubljani?

»Res me je k temu največ spodbujal oče,« je pripovedovala Kristina, »a tudi meni sami se ni bilo težko odločiti. Jezika se lahko in rada učim. Ruščino sem želela študirati tudi v Švici, tu pa se poleg nje lahko učim tudi slovensko. Kadar zdaj pridem domov v Švico, dobi oče kar domotožje in z menoj govori samo slovensko.«

»Domotožje, pravite. Ali se vam ne zdi, da je to že nekakšna slovenska narodnostna posebnost, kot trdijo nekateri?«

»Pri očetu se meni to zdi nekaj izredno lepega. Če se zvečer sreča z drugimi Slovenci, ga ni za spraviti do-

mov. Prav gotovo vpliva na to tudi okolica. Ljudje v Sloveniji in Slovenci nasploh kažejo veliko več zanimanja za svojo okolico kot Švicarji, ki so veliko večji individualisti, bolj zaprti vase.«

»Kako vam je oče prikazal Slovenijo, ko ste bili še manjši?«

»O Sloveniji se je v naši družini zelo veliko govorilo. Oče nas je učil posamezne besede. Na polovico smo vsi v naši družini Slovenci. Tudi psa imamo iz Slovenije, iz Radovljice. Z njim govorimo samo slovensko. Psiček je mešanec, vendar pa če kdo vpraša, kakšne pasme je, pravimo, da je 'zvitorepec' in vsi debelo gledajo...«

Kristinin oče je odšel v Švico z devetnajstimi leti kot mlad študent. Tam je doštudiral, se poročil z domačinko in tam ostal za stalno. V Švici je že več kot dvajset let. Ali se še vedno počuti tujca?

»Švicarji nimajo radi tujcev,« pravi Kristina, »in včasih ima oče še zdaj zaradi tega težave. V začetku jih je seveda imel še veliko več. Službeno je bil zdaj eno leto v Nemčiji in pravi, da je tam gledal tega čisto drugače.«

»Kako pa gledajo na vas, njegove otroke?«

»Mi mismo nikoli imeli nikakih težav. Mi smo že druga generacija. V šoli pa tega sploh ne občutiš. Mladi že gledajo na te stvari čisto drugače.«

»Ali boste ostali v Sloveniji do konca študija?« sem jo še vprašal za konec.

»Ne vem še zagotovo. Vse bo odvisno od tega, kako bo z mojim študijem. Oče me nagovarja, naj kar ostanem tukaj, seveda pa prepušča odločitev meni sami.«

Kristina študira v Ljubljani z očetovo finančno podporo, stanuje pa pri sorodnikih.

J. P.

Pomladna simfonija

Foto: Joco Žnidaršič

Publikacija o koroških Slovencih v angleščini

Inštitut za narodnostna vprašanja je v Ljubljani že leta 1972 izdal v francoščini študijo »Nekaj vprašanj koroških Slovencev«, ki jo je napisal Drago Druškovič in je bila namenjena predvsem tujim strokovnjakom in posameznikom, ki se ukvarjajo s preučevanjem problematike narodnostnih manjšin. To razpravo je inštitut še dopolnil in predelal in jo pred kratkim ponovno izdal v angleškem jeziku.

Osnovni namen te knjige je predvsem informacija o problematiki koroških Slovencev, tako o dogodkih v zvezi z dvojezičnimi napisi, o ugotavljanju manjšine, o sodobnih asimilacijskih procesih, knjigi pa so dodani tudi zemljevidi, ki kažejo na poseljenost Slovencev na Koroškem, ter bibliografija literature o koroškem problemu.

»Slowenische Lyrik der Gegenwart«

Pred nekaj tedni je pri založbi Wulff v Dortmundu kot prvi letošnji zvezek zbirke »Kleine Reihe Lyrik und Prosa« izšla knjiga z izborom iz slovenske poezije z dvojezičnim naslovom »Slowenische Lyrik der Gegenwart, Sodobna slovenska lirika«. Gradivo za to zbirko je zbral Branko Hofman in predstavlja 19 pesnikov z zanje značilnimi pesmimi v izvirniku in prevodu. Značilnost knjige je ta, da je dvojezična, kar je v nemški književnosti izjemen primer. Pesmi je prevedel dr.

Franjo Smerdu. Uvodni esej o slovenski liriki je prispeval Filip Kalan, sklepno besedo pa je napisal eden izmed organizatorjev te izdaje dr. Vladimir Bonač, ki stalno živi v Dortmundu.

Nemška kritika je izredno ugodno ocenila to knjižno izdajo, predvsem pa je poudarila, da je izdajanje takih in podobnih knjig najboljši način za zблиževanje dveh narodov. Ko dopisnik lista Ruhr-Nachrichten poroča o izidu knjige in o slovesnosti ob tej priložnosti, ki se je udeležilo tudi nekaj slovenskih književnikov, pravi med drugim. »Ti slovenski pesniki zajemajo zmeraj novo podobo in izpoved iz domovine (ne da bi bili kdaj izgnani iz nje) in »domovina« jim je bila predvsem njihov jezik, pogosto edino, kar so lahko obdržali skozi stoletja zatiranja.«

Nov dokument o Adamiču

V Ameriki je izšla razprava »What else have you in mind?«: Louis Adamic and H. L. Mencken izpod peresa profesorja H. A. Christiana. Objavljena je v četrtletni reviji Menckeniiana (jesen 1973, No 47), ki je posvečena razpravam o baltimorskem uredniku in satiriku Menckenu (1880—1956). Ta je s svojo zavzetostjo in modrostjo spodbudil marsikaterga pisateljskega začetnika. Tako je olajšal in ugladil literarni vzpon tudi Louisu Adamiču, ki je po prvi svetovni vojni zapustil armado in v dvajsetih letih začel svojo pisateljsko pot. Adamičeva in Menckenova korespondenca se bere kot dopisovanje med mlajšim in starejšim prijateljem, ki sta se našla pri reševanju

istih vprašanj. Menckenova in pozneje (na Menckenovo pobudo) tudi mentorstvo Louisa Sinclaira je blagodejno spremljalo Adamiča od njegovih začetnih prispevkov v čikaški Prosveti in pri objavljanju velikih del, kot so Dinamit, Smeh v džungli, Povratek v domovino, Vnuki, Zibelka življenja, Hiša v Antigi, Moja Amerika, Iz mnogih dežel, Prehod na dve strani, Moja rodna dežela, Narod narodov, Kako vam je ime in Večerja v Beli hiši. Nekaj teh knjig je prevedenih tudi v slovenščino.

»Cortesova vrnitev« — nova slovenska opera

V marcu so v ljubljanski operi uprizorili novo slovensko opero »Cortesova vrnitev«, ki jo je uglasbil skladatelj Pavel Šivic. To je bila prva krstna uprizoritev slovenske opere po petih letih, ko so publiki predstavili opero »Ocean« Danila Švare.

Novo slovensko operno delo je napisano po radijski igri Andreja Hienga. Opera govori o vojaku, ki se po desetih letih osvajanja tujih dežel vrne domov in se ne zdaje več. Glavni vlogi pojeta Samo Smerkolj in Zlata Ognjanovič. Zanimivo je, da prave zgodbe, ki smo jih navajeni v operah, tu ni. Vse se dogaja v dialogih med glavnim junakom vojskovodjo Cortesom in njegovo ženo. Kraj dogajanja je Mehika. Pri komponiranju se je avtor držal klasičnih prijemov. Večji poudarek je edino na tolkalih, da bi s tem ustvaril nekoliko tipičnega mehiškega melosa.

Jubilee »Peasant Wedding« in Ljubljana

This year, as usual, the traditional »Kmečka ohcet« (Peasant Wedding) will be held in Ljubljana during the last week of May. This year, however, the wedding will be more attractive than ever, as in 1974 we celebrate its tenth anniversary.

The Jubilee Peasant Wedding events will start on May 20th, when the engaged couples will arrive in Ljubljana, and last until May 26th, when they will leave newly-married for their honeymoons by the sea. The girls will bid farewell to spinsterhood at the »Dekliščina« (Bridal-shower), which is to be held in Domžale, Radomlje and Mengeš on May 22nd. The brides-to-be will celebrate the »rites« in the company of local boys and girls, entertainment being provided by folklore groups with songs, dances and games which were commonly used in Slovenia in the old days. On May 23rd the bridegrooms-to-be will have their »Fantovščina« (Stag-Party) in Ptuj and the surrounding district, in a really agricultural setting. The next day, May 24th, the old custom of the Bridal Dowry Display will take place in Ribnica in Dolenjsko. In this event each bride's dowry is driven to her new home.

The main event of the Peasant Wedding will take place on May 25th in Ljubljana. The wedding procession will wind its way around the streets of Ljubljana to the Town Hall. Among the participants in the procession will be the engaged couples and wedding-guests in horse-drawn carriages; the couples will be dressed in their own national costumes. Once the procession arrives at the Town Hall, then will follow the wedding ceremony, after which the procession will depart for the grand reception dinner at the Tivoli Sports-Hall. »Kmečka ohcet« will finish on May 26th, when the concluding event of the program will be

The scene of the »Peasant Wedding« (Kmečka ohcet) of Ljubljana

held; this is the »Posavsko štehvanje« which will take place at Savlje near Ljubljana.

It is foreseen that 17 couples will get married at this year's »Peasant Wedding«. There will be one couple from each Yugoslav republic, the rest of the couples coming from other countries. Many local and foreign folklore groups will be taking part, too.

Atomic Pace-Maker

The life of a 29-year-old woman patient was recently saved in Slovenia by means of an atomic pace-maker, a device for the stimulation of weak hearts.

The atomic pace-maker, which runs on atomic energy, was used for the first time by a team of surgeons in Ljubljana, led by Prof. dr. Miro Košak.

The new atomic-energy driven pace-maker is one of the latest achievements of modern medicine. Up to now battery-driven pace-makers were used by our doctors.

»PEACE 75« Exhibition Next Year In Slovenj Gradec

Some years ago Slovenj Gradec was the scene of a big international art-form exhibition, which, under the theme of

«Peace, Humanity And Friendship Between Nations», paid tribute to the United Nations Jubilee. Plans are being made in Slovenj Gradec to hold a similar exhibition there next year, to be entitled «Peace 75». It would be dedicated to the 30-year anniversary of the establishment of the United Nations Organization.

According to these plans, apart from an international art-form exhibition, a big meeting of writers from the West, the East, and the non-aligned countries would be held, at which the theme of peace would be discussed. A special meeting would be dedicated to the famous Slovene writer Prežihov Voranc. As well as this, under the coverage of the UNESCO organization cultural reporters from various countries would discuss the question of the linking together of people and culture. A festival of short-length films about art-forms would be held at which the best films from various countries concerning the question of war and peace over the last 30 years would be shown.

Relying On Our Own Resources of Oil

There are good possibilities for making big increases in the production of oil and gas in Yugoslavia. This fact is of great importance for our Economy, considering the present serious energy and raw materials crisis.

By 1980 oil and gas production could be increased by 78 % in comparison with that of last year. In this way the 800 million dollars which would otherwise be the least that would be needed to pay for the import of such quantities of oil and gas could be saved.

However enterprises in the oil industry are having difficulties with this. The price of crude oil in Yugoslavia is 41 paras (0.41 dinars) per kilogram, whereas the lowest world price is 1.30 dinars and the highest 1.80 dinars per kilogram. At the same time production costs have risen this year by almost a third. Thus, for example, just the firm »INA-Naftaplin« will lack 330 million dinars for the carrying-out of this year's scheduled production program.

As they say at the above-mentioned firm, with respect to crude oil production Yugoslavia is now in 4th place in Europe and has good possibilities for increasing the exploitation of its crude oil and gas sources.

According to experts the best chance of finding new oil sources is in the Adriatic Region. It is expected that the first

crude oil will be obtained from the Adriatic by the end of this decade.

Yugoslavia will be able to include herself among Europe's major crude oil and gas producers only if she can collect 19 milliard dinars for research and development. At the same time greater production will create higher costs, so that in 1980 »INA-Naftaplin« at present prices and market conditions would lack 5 milliard dinars for regular production, but would be able to get 14 milliard dinars for sold crude oil and gas.

If the money needed is found, there will be no hold-ups for further exploitation of crude oil in the Pannonian Plain, the Dinarid Mountains and the Adriatic Sea. In these regions 200,000 metres of cores would be drilled every year over the next six years, with the use of the most modern equipment. In this way the search for oil and gas could continue.

Yugoslav-American System For Corn-Production

A contract was recently signed in Osijek between the industrial-agricultural enterprise »Osijek« and the American firm »Corn Production System« of Chicago about the founding of a joint enterprise to be known as the »Yugoslav-American Corn Production System«, with its head-office at Osijek.

The task of the new enterprise will be to increase corn-production by the most modern means available, to modernize agrotechnology and to maximise productivity. For this reason the contract defines in detail the furthering of science in agriculture, the introduction of the most efficient types of equipment and the proper organization and financing of this enterprise.

The Season Lasts All-The-Year-Round in Portorož

In the first few months of this year Portorož was filled mainly by Yugoslav visitors, the majority of them coming from Ljubljana. Most other visitors arrive by JAT's airlift. They make use of the regular charter transport, which is included in the scheduled flight Belgrade—Ljubljana—London, and they stay in Portorož for 7 to 14 days. These JAT travel arrangements have been operating for the second year running in Istria; they were introduced this year in Portorož for the first time. Yugoslav visitors come mainly because of the swimming-pools, the good entertainment facilities

and the reasonable prices. There were 2000 tourists in Portorož at the end of January.

On account of great demand the Palace Hotel, the Grand Palace Hotel with the Apollo Annexe, and the Metropol Hotel with the Roža and Lucija Annexes were all open. A considerable contribution to the tourist trade in Portorož has been made by the Institute for the Acceleration of Tourism, which fills Portorož hotels with various congresses, symposiums and seminars.

Portorož has very good bus connections with all parts of Slovenia and with the other republics of Yugoslavia as well. Recently, railway connections are being more frequently used, too. During the 1973/74 winter season up to 100 railway-tickets were sold on a number of occasions in the Portorož branch of the Kompas tourist-agency.

Kompas' tourist-agency makes a considerable contribution to the tourist trade in Portorož. Most of Kompas' guests stay at the Grand Palace Hotel and the Palace Hotel, whereas the Žusterna Hotel in Koper is full of tourists sent by the Novi Sad Kompas Agency all winter long.

This year during the winter Kompas' tourists from the English Travel Agency »Blue Sky« are also staying in Portorož. The groups come twice a week and stay for 3 to 4 or else 7 days.

A considerable amount of interest has already been shown in the next winter season, so it can be justifiably expected that the Season in Portorož will last for all 12 months of the year.

Big Changes Planned in Skopje's Appearance

The appearance of the central part of Skopje will be fundamentally changed by several large buildings either planned or else now undergoing construction there. The habits of the local people and the rhythm and directions of movement in the town will be changed to a great extent. A commercial, cultural, university, business and transport centre is being constructed, the outlines of which, thanks to modern civil engineering techniques, are already becoming visible. It's the new centre of the new Skopje that's being built.

The cultural and university centre will, together with some other establishments among the ancient cultural monuments, make possible the transfer of the focus of Skopje's cultural and scientific life onto the left bank of the River Vardar.

Most attractive will be the transport centre, on account of its unusual appearance, extensiveness and execution. Essentially, the whole of this centre will consist of one great bridge above the town. The bridge will be 700 metres long and will carry 10 railway tracks. The bridge will make possible normal railway traffic, without in any way restricting the development of the town and of normal town traffic. There will be 5 covered platforms on the bridge, which will be constructed from 70,000 cubic metres of concrete and 11,000 tons of steel. The main railway-passenger station, with waiting-rooms and staff premises, together with the post-office and the main bus-station, will lie under the new platforms. The town buses will be able to pass without interruption under the bridge.

The passenger railway traffic buildings will be finished by the end of this year, costing 320 million dinars. A business centre is growing up in the new multi-storey buildings, together with the so-called City Gates, one of the favourite snap-shots for tourists in the future. The plan was conceived at the design-office of the Tokio professor Kenza Tanga, the earthquake-resistant design expert.

The old railway-station, badly-damaged by the earthquake but once considered one of the most attractive buildings of its kind in the whole of the Balkan Peninsular, has been changed into a museum, a space 5 kilometres long and 150 metres wide in the middle of the town. The area formerly covered by railway buildings and lines has been released for the unrestricted development and shaping of the town.

The changed appearance of this part of Skopje is only just one part of all that has been done till now to reconstruct the Skopje railway complex.

The times when goods trains used to pass through the centre of the town are now over. Now goods trains stop at Trubarevo Station, some 12 kilometres outside the town of Skopje. This modern station has 56 tracks, and can accept and despatch 3500 goods trucks a day. The whole of this work has been carried out within the so-called Restricted Program for Railway Modernization, which has cost 252 million dinars. The project was jointly financed by the International Bank for Development, the Republic of Macedonia and the Skopje Railway Enterprise.

Safety and telecommunications equipment worth 73 million dinars is now being erected on this part of the line and on the line between Skopje and Tabanovci.

The hay-racks — the part of Slovene landscape

The goods trains from Trubarevo near Skopje to Tabanovci on the line towards Niš are hauled by electric locomotives. When, towards the end of the year, the part of the transport centre allocated to the railway is finished, then passenger trains, too, will be hauled by electric locomotives on this route. In this way the 400,000 inhabitants of Skopje will no longer have to put up with the pollution of their air by exhaust fumes.

Prehistoric People Lived in Istria

Archaeological finds in Istria disprove the theory that Prehistoric Man originated in Africa and then spread via Asia to all parts of the World

One day in 1961 the prisoners from the Valtura Open-Prison in Istria were working as usual in a nearby quarry, when after some rock-demolition a pit appeared, filled right up to the top with some extremely ancient strata. Professor Mirko Malez was called for at once; he quickly saw that what had been found was an interesting fossil pit. But at the time no one had the least idea that this pit was a discovery important for the prehistoric history of the whole of Europe.

Then followed years of diligent research work and raking over the various strata in the pit. In the upper layers painstaking palaeontologists found some remains of bones of little value, but that didn't weaken their spirit. They carried on searching, and their efforts certainly paid off well. In a thick layer of clay they soon found a lot of burnt remains of various animals, which once lived in this part of the world: elk, cave-bear, lynx, great deer, beaver and bison. Next to the bones they discovered some simple tools and an ancient hearth, certain proof that thousands of years ago man inhabited the Sandalja Cave. Finally, among the strata they found some human skeletons. These were dated as being up to 26 thousand years old by means of radio-carbon analysis, i.e. they date from the last Ice Age on the Balkan Peninsular. But the biggest surprises were still to come...

Apart from these finds in the Sandalja II Cave, some finds from the Sandalja I Cave were brought to the laboratories in Zagreb for examination. By some very careful work some of the bones of a leopard, a rhinoceros and some other animals were extracted from a big lump of earth. All these animals were living in this area over 800 thousand years ago. Together with them were found the remains of teeth of prehistoric people and a stone hammer. The age of this tool has been estimated at between 800 thousand and one million 800 thousand years. Such hammers are characteristic

for archaeological sites in Africa and Asia and belong to the Australopithecus culture.

These discoveries have thrown new light on the prehistory of Europe. They have proved that the southern part of Europe was already inhabited by prehistoric people in far-off times, and that the cradle of civilization wasn't just on the other continents of the world.

Slovene Appointed Director Of Association Of American Travel-Agencies

Cheerful news concerning Slovenia arrived recently from the U.S.A. The new chairman of the board of directors of the Association of American Travel-Agencies »American Sightseeing International«, Norman Kneisel, has informed the General Director of »Kompas«, the Slovene Tourist and Coach-Transport Enterprise, Dr. Miha Hlade, that he has been elected and appointed as one of the directors and as a member of the Executive Committee of the above-named Association. Dr. Hlade will carry out this function, which has been granted to him in recognition of his own work and that of »Kompas« in the field of international tourism, at least until the next meeting of the Association, which will be held in Montreal during 1975.

Project »Jadran-3«

For the second year now a group of Yugoslav experts have been preparing plans for the protection of the environment along the Yugoslav Adriatic Coast, with the help of the United Nations Program for Development. The project, which should be complete by 1976, analyses the general concept of the Adriatic Sea and coast for integrated and co-ordinated exploitation for Yugoslav orientation to the sea and the preservation of the natural environment. The environment should be protected in this way against pollution and thoughtless exploitation.

Project »Jadran-3«, as it is unofficially known (since it complements the already finished »Southern Adriatic« and »Upper Adriatic« Projects), includes territory belonging to four of the six Yugoslav republics: Croatia, Montenegro, Slovenia and Bosnia/Hercegovina. The project includes a sea area of 67,000 sq. km. of the Adriatic, together with 69 islands, 558 islets and 413 reefs.

Exhibition To Celebrate The 200-Year Anniversary Of The National And University Library In Ljubljana

An exhibition dedicated to the important 200-year anniversary of the National And University Library in Ljubljana (»NUK«) is being held in the latter's exhibition-hall. It starts with the letter of donation, with which Primož Trubar donated his books to the ruling establishments of the country in 1569 so that »they should remain the property of the whole of the worthy country of Kranjska«, thus creating an embryo for the library. The next exhibit is the hand-written swearing-in of the first two librarians; it is dated 1744.

Next comes an auction-book, recording the auction held in 1794, when all duplicate copies of books in the library were sold, among them three Dalmatin Bibles for 3 gold-dinars each. At the exhibition we encounter all the former directors of the library, among them Matija Čop, whose catalogue cards are on exhibition and still being used in »NUK«. We see the entry about the purchase of one copy of the Poetical Works of Prešeren, dated 1847. Among the extensive works about the library, which has gone under a number of different names from the Lycée Library to its present name (»NUK«), we find the works of Prijatelj, Kidrič, Gspan and Rupel; we then catch up with the action for the construction of a new building and a list showing the contributions of students, and a bound book containing Plečnik's plans for the new building. Then come the burnt cover-boards of a French book about books during wartime; this book was among the victims when an Enemy plane crashed onto the library, causing much damage. Finally, we can see the documents concerning the foundation of the present National and University Library, which, over the course of two centuries, has gathered together more than one million books and reviews, and other publications.

School For Pilots

This year Jugoslovenski Aerotransport (»JAT«) is going to purchase 13 single-engined F-172 Cessna planes, in which our future civil-aviation pilots will train at the Flying School Centre. This will be a school for motor pilots, the first of its kind in Yugoslavia, which is to be opened in Vršac shortly.

Pocket Computers Conquering The World

The »Digitron« Factory in Buje is certainly the most successful working collective in this part of Istria. In this organization it's not unusual for production to be increased by 80 to 100 % from one year to the next, as is planned for 1974.

This year 19,000 computing machines, 10,000 of them pocket-sized, will be manufactured at »Digitron«. The value of this production is 110 million dinars. More than 70 % of production is sold in advance; even more could be sold, but it is not possible to produce more at the present time because of limited working-space. For this reason a start has recently been made on a new factory hall with an area of 3000 sq. metres, where production will start at the beginning of 1975. Electronic teleprinters, the first series of which has already been sold to the U.S.A., will be the main product.

»Digitron« is a collective of young people; the average age of employees is 22 years. At the present 210 inhabitants of the town of Buje and its surroundings are employed there. Their average pay for 1973 was 2250 dinars per month. This year a 100 new workers will join the firm. It's particularly important that this workforce is made up mainly of women, who up till now have had to earn their living across the border in Italy, or else in hotels along the Adriatic Coast. The »Digitron« factory therefore has great significance for this part of Istria.

Old Prizren Is A Museum-Town

On the easternmost side of the Metohija Plain, where the Sara mountains descend to the Landoviško vineyard slopes, one can see how New Prizren is developing and Old Prizren is slowly dying. The clear, fast-running waters of the Bistrica river separate the two of them. On the left bank stand the medieval churches, the old centre of the town (»čaršija«) and many other monuments of inestimable worth, doing their best to withstand the passing of the years. On the right bank one can see asphalted streets, factories, blocks of flats and Supermarkets. In view of the ever-increasing number of new red-roofed houses one would think that New Prizren is defiantly showing off its youth to Old Prizren across the river.

Prizren is an authentic, dumb witness to the turbulent exchange going on

between the old age and the new. We can fairly say that almost the whole of the town is just one single museum with »exhibits« dating from Byzantine, Roman, Medieval Serbian and Turkish times. There are certainly few places in the world like it.

Old Prizren is disappearing slowly but surely. The question arises as to how the whole of the town's historical and art wealth can be saved and preserved. As we have said before, half the town is like a museum, but there's no real museum there at all. Half of the total historical and art treasures are scattered around the town in various churches and »džamija«'s (kind of Turkish church), so that they lose a considerable part of their value. In the town itself and in its environs there are about 250 buildings of cultural-historical value and a great number of buildings in the Oriental style. Everything is officially protected, but it's hard to preserve it all as funds are insufficient to cover all the maintenance expenses which arise.

Experienced workers in the tourist trade consider that many tourists would simply by-pass Kosovo if Prizren wasn't there. They therefore think that the town should be given a special status, as it's clear that with its own funds the town will not be able to preserve all its art-historical possessions.

There are about 400 houses in one quarter of Prizren built in the Oriental style. On paper they're protected, but the truth of the matter is that there is not enough money available to actually look after them all. Take, for instance, the case where two brothers inherit a house and each decides to adapt his own half for his own needs. It's hard to keep the view of the house from the outside the same as it was originally. There are byelaws which expressly forbid any kind of new building being put up in that district, but unfortunately they are not respected. The people of Prizren wonder how it is possible that such byelaws are obeyed in Dubrovnik and Ohrid, but not in their own town.

As we have seen, it will necessary to get the needed funds, to get interest shown by those responsible, and, maybe, some help from U.N.E.S.C.O., too.

»Povejmo po slovensko« or »Let's say it in Slovene«

A textbook of the Slovene language for foreigners and for Yugoslavs having a nationality other than Slovene has re-

The picturesque church at Nova Štifta near Ribnica

cently been published by Državna založba Slovenije. It was written by Ema Andoljšek, Ludvik Jevšenak and Tomo Korošec on the basis on experience gained during courses in the Slovene language held at the »Boris Kidrič« People's University, Ljubljana. The book is a valuable modern-approach aid to the learning of the Slovene language.

The textbook contains 20 lessons which deal with many different everyday situations in life. A complete tape-recording of the texts, which is to accompany the textbook, has been provided by the Cassette Department of Ljubljana Radio Television. Total vocabulary is 1600 words or ideas, which represents a medium-difficult standard in the learning of a foreign language.

»Let's say it in Slovene« tries to present the Slovene language in independent concept and takes into consideration the fact that such a textbook is intended for people who wish to learn the spoken language. It should give them the basic linguistic knowledge they need to be able to speak Slovene and to understand

what they read. It is certainly an important new publication on the Slovene book market.

Yugoslav citizens have 1,766,000 foreign currency accounts

According to data provided by the National Bank of Yugoslavia at the end of June Yugoslav citizens had more than 1,766,000 foreign currency accounts, containing a total of almost 900 million dollars. In comparison with the state of affairs at the end of last year, there are now 213,000 more citizens' foreign currency accounts, containing an added 162 million dollars. This means that since the end of 1965 the number of citizens' foreign exchange accounts has quintupled, while the total sum of money held in them has sextupled. There are most citizens' foreign exchange accounts open in Serbia (609,000); the follows Croatia (562,000), Slovenia (286,000), Bosnia and Hercegovina (185,000), Macedonia (105,000) and Montenegro (17,000).

Mate Dolenc

Rosemary

The main thing is that here there is a road, winding and stretching out to various goals but never leading to a final one. The main thing for Damjan is that he is on this road, and that his head is full of the sun so that he hardly knows what's happening to him; whether he's walking or being driven, sleeping or swimming, eating or drinking; the main thing is that he is moving along this wonderful road, the most beautiful road in the world, the road of roads, the sea and sun, summer road.

A bell is ringing, his feet are scraping along; road, road, road. His bundle is thumping on his back; road, road, road. His bare feet are paddling in spilly, runny asphalt; road, road, road. Suddenly a small truck overtakes him and then stops a few yards ahead of him. Damjan starts running; the door on the right side opens and a sun-tanned head with deeply set eyes shoves itself out. Damjan says: »Are you going to...«

Voices from this head interrupt him and a whole shower of distasteful curses falls upon him.

Damjan halts and then steps back. The driver of the truck is coming out on the step and half of his body is already outside the cabin. At that moment the traffic suddenly gets jammed up; the road is full of vehicles. A queue of cars on one side, a bus and a truck on the other, several cars have to stop behind the small truck standing in the middle of its lane.

»You'd better watch out in case I meet you again,« yells the man, in Serbo-Croat, from the truck; he puts his body and head back inside the cabin, shuts the door and drives off. The queue moves off after him, and in front some start overtaking; the whole thing remains visible to Damjan for a long time because the road winds on to the other side of the bay and can be seen all the time.

Right in front of him there's a screeching of brakes. Somebody has changed his mind at the last minute and hasn't driven on: a Frenchman who is by himself in the car. »I've been driving for seven hours,« understands Damjan, »and I'm going to fall asleep any minute now. But I have to be in Dubrovnik tonight because I'm expected. Can you drive? Would you mind taking over the wheel so that I can get some sleep meanwhile?« The »Dauphine« is old and squeaky but it goes quite fast. Damjan gets a hold on the steering wheel and the road which is now in his hands. He concentrates on the driving, carefully following the bends and, if possible, overtaking. When night falls he pierces it with the car's lights and hurries along. It's amazing how peacefully the Frenchman is sleeping. Sometimes, when he is looking for another sleeping position, he kicks Damjan in the back. Now and then he snores. What a trustful man, thinks Damjan, he asked no questions, he just stopped, rolled over onto the back-seat and fell asleep. During the third hour of driving the petrol gauge dropped to zero. Damjan started slowing down and shook the Frenchman to wake him up.

»We've got to buy some petrol,« he said.

»Oui, oui, stop at the next petrol station,« He went back to sleep immediately. No petrol station. Damjan was

getting quite worried. If the engine grinds to a halt, how will the two of us be able to get any petrol? We'll have to stop cars, or else spend the night in a wood. I can't abandon him and hitchhike on, he thought. Here is a group of houses, fortunately also a sign telling me that we are approaching a petrol station. Is it open at night? It is. He again woke the Frenchman up. »Money,« he said; the Frenchman gave him a handful of bank notes and said: »You pay, the rest you'll give me back afterwards. I don't understand this money at all well.«

Damjan nodded. The petrol pump was humming, the attendant was cleaning the windscreen. At that moment a lovely face appeared at the side window; he had seen it for an instant through the window of a car when he had been walking along the road. The face was next to the glass. Damjan rolled the window down.

»Can you take me on?« asked the girl in English.

»Sure, of course,« answered Damjan and opened the door. Damjan forgot that the car was not his, that its owner, a foreigner, was sleeping on the back-seat; he paid for the petrol and stuffed what was left of the money into the glove-compartment. He pulled out onto the road.

What can be done with eyes to separate them? How can he watch the road with his left eye and the most beautiful English girl he's ever seen with his right eye?

What a mass of beautiful hair, how thick, how long. What a profile, what a silhouette under an army shirt and jeans.

What silence.

Where is a word, where is some noise other than the roaring of the engine and sometimes, the Frenchman's snoring? How alone I am, thinks Damjan, how alone I am, in what silence I live, in what loneliness, in what distance from the world of words. The road twists under the wheels and everything at its sides noisily rushes past, while I'm alone, alone, alone, alone without the sound of words. This must be stopped.

»The car is not mine. I'm a hitch-hiker, too, you know; I'm driving because the Frenchman is tired.«

»My name's Rosemary.«

»I'm Damjan. No, Albert, Philip, that's better.«

»Nice to meet you.«

»Where are you going to?«

»Katmandu.«

»What are you going to do there?«

»Anything.«

The conversation can be counted with numbers. But from now on he is not at a loss for words anymore. What was possible to tell has been told. Now he can smile and relax his body in the seat. Now and then he can turn his head to the right, towards her profile. Her profile which is getting to be her »en face«. From time to time she turns the whole of her face towards him.

The white walls of the ancient town, the shiny pavement of the main street, worn smooth by the treading of countless heels, the movement of people, the movement of people, the movement of Rosemary and Albert Philip in the depth of the past and in the vast present.

Damjan is telling Rosemary about Dubrovnik.

Rosemary is telling Damjan about Nottingham which is where she has come from.

Late at night they part, Rosemary goes to the upper floor of a student hotel, Damjan gets a place to sleep in a ground floor passage-way, inbetween two coloured students.

In the morning they get back on the road. Very soon a Greek truck heading for Athens stops for them. The Greek driver sings the whole way and feeds them with melons which his cabin is full of.

He says that he's not interested in politics, that he doesn't care whether the government is being run by the Colonels or by civilians, that he leaves them all in peace, and that he, his wife and his five children live quite well, and that Greece is beautiful and he loves her and is happy with her.

Long, white beaches towards Albania. The blueness which quenches thirst. Warm nights which cover sleep without blankets, without roofs. Rosemary and Damjan stay together, speak little, don't touch each other; but everything around them brings them together, unites them. There is no need for words, no need for hands, no need for questions, plans, organization. All that has to be done is to say »This way,« or point out with one's hand.

When they are in the sea, they are united by the water. When they are on the rock, they are united by the rock. When they are on the road they are standing in one footprint.

When the sun goes down the same night spreads over them, they sleep the same sleep.

How happy I am to have come across you, otherwise I'd be very lonely, speaks the night. Rosemary goes through his hair with her hand, the hand which is the wind.

The blueness melts into greenness on which countless white sheep graze. They pass from the green hills into the blue sky and graze on it.

On the long road, where most of the traffic consists of trucks, the sheep travel towards old shabby towns and markets, bleeat around mosques, they even pour onto asphalt roads and wander among the cars.

The green is turning into stone. Foot-steps in Greece sound louder because they fall on hard ground. They are driven across the border by an American in a convertible limousine. After many hours' drive the American stops above the Aegean Sea, opens the boot, digs into his various bags and in one he finds something which he gives to Damjan. »Take it, perhaps you two have brought me luck; I'll give you this as a reward. But I must leave you now, because I am going in quite a different direction.«

The big limousine turns off the main road onto a narrow macadam road and disappears; it melts in the heat on the rocks, as if it had never existed.

Rosemary and Damjan open the small package; in it there is a small box of tobacco with a notice »for pipe«, but it has a very unusual smell.

»Grass«, says Rosemary.

»Grass«, says Damjan.

He puts it in the pocket on his sleeping bag and zips it up.

They are in Athens, it's 40° C, and they are mini-parts of the tourist mankind which crawls around the Acropolis. At night they are in Pireus, on the Notara Street, a part of mankind, music, drink and love, a part of life under the red lights, a part of the sea and its ships and in the end they are a bit drunk of the wine from the Island of Samos.

»The Island of Samos is a transit stop for me,« says Rosemary, »the ship is sailing there tomorrow. Then I'll go on to Katmandu.«

»My ship sails in the opposite direction,« says Damjan. They treat themselves to a taxi which takes them out of town to the sea-coast, almost at dawn.

»Make love to me now we are parting so that we'll never forget each other,« says Rosemary.

»I'll make love to you and I'll never forget you,« answers Damjan.

The hollowness of the upside-down turned boat replies: »I'll never forget you...« Under the boat, behind the door of their shell-like house of their last day spent together, curtained by fishing nets, their bodies touch each other for the first time. Perhaps Katmandu is here, beats Damjan's heart, it is probably here, this must be Katmandu.

But Rosemary travels on, which means that Katmandu is also somewhere else, maybe Katmandu is there where you find it.

The tide comes in and touches their feet, the girl is getting up. She climbs from under the boat and runs along the sand into the water, full of Damjan, the memory of Damjan.

Damjan lights his pipe and hides Rosemary in blueish smoke. Afterwards they go to the port together and Damjan stands on the quay till the ship disappears among the ships near the exit to the port.

From there on he goes his own way.

(This is a translation of an extract from the book »Aleluja Katmandu« written by the young Slovene writer, Mate Dolenc, born in 1945. The work was published by the »Mladinska knjiga« publishing house.)

NOTICIERO ESLOVENO. Slovensko Primorje. Sežana: La empresa KRAS ha comenzado una campaña interesante. Tratará, en lo que falta del año en curso, de organizar un programa racional de producción. Comenzará por establecer entre los productores de la zona un tipo de norma de trabajo. Así se irá viendo las necesidades agrarias y las realizaciones finales. El agro se está expandiendo, por lo tanto hay que facilitarle planes y créditos, así manifestó el director del complejo de Trabajo Agrario de la localidad de Sežana. El pan que este municipio ha comenzado se llamará «Plan Verde». En el mismo se encontrarán amparados los derechos de los pequeños agricultores. Es decir, se unirán los productos de las chacras y viñedos, para formar de ahora en adelante una empresa agro-cooperativa. Por ejemplo, de ahora en más se podrá ampliar el campo de acción de los terrenos de cultivo hasta una extensión de 16 ha por persona. En especial se ayudarán a expandir los campos del tipo de explotación racional. Entre ellos los viñedos ocupan el primer lugar.

Además se podrá intensificar la producción de clases de uva. Para la producción del tipo privado-pequeño productor- seguirán valiendo como límite 10 hectáreas de terreno por productor. Para los que entren en el campo cooperativo podrán, como ya lo mencionamos, tener hasta 16 has. Se dará gran importancia al tipo de viña denominado «terán». La técnica de obtención de este tipo de vino es clásica. Por lo tanto la empresa KRAS comprará a los viñateros toda la producción anual. Se logrará así una mayor producción y un mejoramiento comercial. También ayudará a ello la construcción de una nueva bodega. Esta ya se está proyectando. La actual puede contener solamente 80 vagones de uva. La nueva albergará 120 vagones. Para lograr este objetivo se han invertido 15 millones de dinares. El problema más grande lo tienen con las localidades de Komna, Sveta y otros pueblos serranos. En estos pueblos, los viñedos son pequeños y los dueños no tienen mucho interés en ampliarlos.

Lógico que será un beneficio más para Sežana si lograsen unir todos los productores y viñedos. Además se podría ayudar a expandir la fama del ya conocido vino «terán». El municipio y la Dirección de Agricultura se comprometen a brindar toda la ayuda técnica necesaria, como así también los aparatos, máquinas, instalaciones y técnicos correspondientes. Además se piensa ampliar el plan de ayuda a las chacras y granjas de Kras. Se calculan en 60 las granjas que recibirán la ayuda planificada. Se podrá así conseguir una mayor producción de carne y leche. Se invertirán a tal efecto 9 millones de dinares.

Además se ampliarán las instalaciones de la fábrica de jamón KRAS. Esta produce ahora cerca de 200 toneladas de productos varios. Con la nueva productora jamonera se logrará producir 450 ton. de jamones, conservas, etc. Costará la fábrica cerca de 14 millones de dinares. Al lado de esta fábrica se acondicionará además la estancia de cría porcina.

COCINA ESLOVENA. Enrolladitos de carne y panceta.

Son parecidos a nuestros «niños envueltos». Ingredientes: necesitamos de 4 a 5 bifos de ternera, 100 gramos de panceta seca, sal, poco de harina, dos cucharadas de grasa, pimientos rojos, verdura de estación y crema de leche (ácida).

Comenzamos por golpear la carne para que quede lo más tierna y fina posible, colocamos los bifos así preparados sobre una tablita, les ponemos encima de cada uno una feta o más de panceta seca, los envolvemos con la carne y pinchamos con un escarbadiantes para que queden así bien fijados. Los enrollados los freimos sobre grasa bien caliente, una vez fritos los sacamos y ponemos en una fuente. Sobre la misma grasa que hemos hecho los enrolladitos freimos la cebolla y la verdura de estación en pedacitos, le agregamos harina y pimentón, todo este preparado le añadimos agua caliente. Cuando esta salsa comienza a hervir le agregamos los enrollados de carne y panceta a medio freir, tapamos la cacerola y dejamos que se cuesen hasta quedar tiernos.

Antes de servirlos, colamos la salsa y le agregamos la crema de leche ácida. Buen provecho!

FARMACIA CASERA — Ortiga. Más de uno de nosotros ha sufrido desde pequeño la picazón de las hojas de ortiga. Pero sin embargo, muchos de nosotros tampoco sabía en aquel entonces que ésta era una planta medicinal. Si tienen ustedes la oportunidad de recoger estas plantas cuando florecen, les aseguro que más de una vez les sacará de algún apuro.

Una vez cortadas las lavamos, las mojamos con agua bien caliente o hirviendo, las colocamos en una olla y las cocinamos en agua un poco salada, casi igual como lo hacemos con la espinaca. Una vez cocidas las cola-

mos y el agua la guardamos en un recipiente o botella. Este líquido contiene innumerables elementos y propiedades curativas.

Las ortigas, una vez pasadas por el colador, las cortamos en pedazos pequeños, pueden también licuarse. Luego las volvemos a cocinar como si fuesen espinaca, es decir podemos agregarles ajo, algunas gotas de limón, crema o leche. A las ortigas así cocinadas le agregamos un poco de agua. Para las personas ancianas o enfermas, como así también para chicos débiles o enfermos las ortigas así preparadas son una magnífica comida. Es saludable y contiene muchas propiedades medicinales. También podemos servir las con papa hervida, puré o papa pisada. Traten de comer este tipo de comida durante tres semanas y verán cómo se sentirán después!

Pueden además preparar sopa, mejor dicho caldo de ortigas. Cortan en pedazos pequeños las mismas, las cocinas un tiempo, le agregan para hacerla más espesa un poco de harina frita con margarina. Le agregamos un poco de especias, pimienta, un poco de limón, concentrado y un puñado de arroz. Antes de servir la sopa, puede agregársele un huevo entero o su yema, o también de lo contrario- a gusto- pedazos de pan frito en margarina.

Se ha comprobado que este tipo de comidas en base a ortigas tienen un gran grado de poder vitamínico. Además ayuda mucho a la digestión en general y también a la sangre.

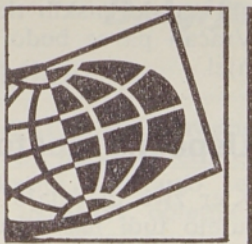
INVIERNO-PRIMAVERA. Casi a fines del invierno tuvimos en Eslovenia una hermosa novedad: NIEVE! La falta que hacía! Pues durante casi todo el invierno no hubo muchas nevadas. Es así que la juventud y los niños en general ya estaban defraudados. Por fin nevó, y así las pistas de esquí se llenaron de alegría. Ahora llegó la primavera, el primer día-21-fue maravilloso, con calor y todo!

Además el mismo día tuvo lugar la inauguración del Campeonato Mundial de Esquí sobre Hielo del Grupo «B», o de Segunda.

En el partido inaugural Yugoslavia venció al equipo de Austria.

Finalmente resultó vicecampeón y conquistó así el segundo puesto. USA fue primera y Alemania tercera. El partido más emocionante fue el que mantuvo con Alemania, a la que venció con un essore considerable. Estados Unidos pasa así al Grupo «A».

Nemčija

Rdeči nageljčki za mamice

Iz Mannheima se Slovenci bolj malo oglašamo, čeprav nas je tukaj kar precej. Rada bi vam na kratko napisala, kako pristrčno smo slovenske matere tudi tukaj proslavile dan žena.

Otroci iz šole za dopolnilni slovenski pouk so nas povabili v Jugoslovanski klub. Pripravili so nam bogat program. Peli so in recitirali in vse je šlo gladko. Tovarišica učiteljica Marija Kurentova jih je v kratko odmerjenem času za slovenski pouk naučila res veliko pesmi. Ob tej priložnosti seveda v glavnem take o materah, vse od Kajuhove: Kje si, mati, pa do bolj preprostih, a toplih za najmlajše, kot tole: Mamica ni sonček pravi, je pa sonček, ki pozdravi, vsako prasko, bolečino...

Preden so začeli s programom, je vsaka mati od svojega otroka, žarečih ličk, sprejela rdeč nagelj. Dan žena je bil tako še bolj prazničen. Bilo je zares lepo in nam mamam toplo pri srcu. Hvala!

Maruša Trampuž
Manheim

Francija

Kako in kaj delamo pri društvu Triglav

Slovensko društvo Triglav v Freyminu je tudi letos praznovalo svoj družinski večer. Te naše največje letne prireditve se je udeležilo veliko naših rojakov in prijateljev slovenske glasbe. Predvsem nam je bilo v čast, da smo v našem krogu pozdravili našega vicekonzula tov. Blagoja Anakiovskega in sekretarja tov. Zorlaka. Člani, ki so bili organizatorji prireditve, so spekli prašička na ražnju, ki so ga potem lepo rumeno zapečenega na palici prinesli pokazat gostom, ki so se jim kar očitno sline pocedile. Seveda tudi drugih dobrot ni manjkalo in tudi pijače ne. Ob prijetni domači glasbi je večer kar prehitro minil. Poslovili smo se z željo, da se še večkrat sestanemo. Letos januarja je imelo naše društvo Triglav tudi občni zbor. Na željo starejših članov, je odbor v glavnem ostal isti z majhnimi spremembami, ker nas je nekaj naših starejših članov zapustilo in

Fotografija za spomin — ob praznovanju dneva žena pri društvu Triglav v Freymin-Merlebachu

so radi prepustili svoja mesta mlajšim. Prva večja prireditev je bila praznovanje dneva žena. Ta zamisel se je porodila lani in, kakor že veste, so se te prireditve udeležile skoraj vse Slovenke iz našega kraja. Letos pričakujemo, da bo udeležba še dosti večja, ker bomo povabili tudi žene iz ostalih društev v naši okolici. Ob tej priložnosti bi se radi zahvalili vsem tistim našim pridnim mamicam in ženam, ki so lani prispevale z domačimi poticami in drugimi dobrotami, da je bilo naše praznovanje ob dnevu žena tako prijetno in v domačem vzdušju.

Društvo Triglav bo letos priredilo še več družabnih prireditev in veselic. Predvsem pa se bomo začeli pripravljati na sodelovanje na mednarodnem srečanju naših društev, ki bo letos septembra v Stuttgartu.

Irena Poje, Freymin

Dva občna zbora v Sallauminesu

Ker so prvi meseci v letu čas občnih zborov, smo tudi mi Jugoslovani v severni Franciji v marcu imeli občna zbora obeh naših tukajšnjih društev — Združenja Jugoslovancev v severni Franciji in Posmrtninskega fonda. Kljub temu, da smo raztreseni po celi severni Franciji, se nas je 10. marca zbralo v Sallauminesu kar lepo število članov obeh naših društev.

Društvo Posmrtninski fond ima zdaj včlanjenih 214 družin. Lani je izplačalo svojcem umrlih članov 3136 frs. posmrtnin. V vsem času obstoja tega koristnega društva, to je v dvajsetih letih, pa je društvo že izplačalo doslej 55.630 novih frs. Lani smo spet izgubili nekaj dobrih zvestih članov in sicer: rojakinjo Kodrovo, rojeno Ceglarjevo, Rudolfa Pirca, Nežko Brelihovo, Patrika Salomona, Franca Tomca, očeta nekdanjega predsednika Združenja, ter Nežo Lamutovo,

rojeno Brečko. Družinam pokojnih izreka odbor iskreno sožalje! Na občnem zboru se je članstvo soglasno izreklo, da ostane pri Fondu še naprej prejšnji odbor. To so: Justin Čebul, Leopold Zorko, oče in sin, Marija Dolinarjeva, Franc Filipič, Francka Prekova ter Edvard Rataj.

Sledil je občni zbor združenja. Po enominutnem molku, posvečenem spominu umrlih članov obeh društev, je predsednik odprl občni zbor ter pozdravil številne navzoče člane, kakor tudi vidne predstavnike jugoslovanske ambasade iz Pariza — generalnega konzula Branka Beljanovića, konzula Laličića in tajnico ambasadorja Nado Vodopivčev. Njihov obisk pri nas v Nordu nas je vse zelo razveselil, saj nam je v dokaz, da nismo osamljeni v tem skrajnem kotu republike Francije. Toplo smo pozdravili besede generalnega konzula, ki je v svojem govoru spodbujal mladino, naj se čim bolj vključi v aktivno delo pri društvu in pomaga nam starim, da se bo živa društvena dejavnost našega Združenja, ki deluje že desetletja, nadaljevala ter da se ohranijo naše tradicije. Odbor Združenja izreka najlepšo zahvalo visokim predstavnikom naše ambasade za njihovo moralno in finančno pomoč našemu društvu.

Po izčrpnem poročilu odbornikov so sledile volitve. Izvoljen je bil novi odbor s častnim predsednikom Francem Filipičem in predsednikom Justinom Čebulom. V odboru so še: Viktor Rahle, Ivan Demšar sin, Franc Filipič sin, Štefan Gradišar, Marija Szymzak, Ivanka Chevalier, Rudolf Szymzak ter Marjan Železnik in Anton Judež, ki sta oba iz daljnega Norda. Odbor se je konstituiral na svoji prvi odborovi seji 31. marca. Po daljši razpravi in na pobudo navzočih predstavnikov ambasade smo si začrtali nekaj smernic za letošnje društveno delo. Za 26. maj bomo skušali organizirati v Sallauminesu predavanje

jugoslovanskega filma. V programu imamo tudi šolanje naših otrok v materinem jeziku, v kolikor bomo lahko ta načrt uresničili zaradi velike raztresenosti članstva.

Justin Čebul

Čez dve leti — zlati jubilej

Kakor lani naj se tudi letos oglasim s kratkim poročilom o delu našega društva sv. Barbara v Jeanne d'Arc, ki je najstarejše slovensko društvo v tem okolju. Lani je imelo društvo redno svoje sestanke, ki so bili kar dobro obiskani. To pomeni, da se je zanimanje za naše društvo povečalo. Čez dve leti, leta 1976, bo Slovensko rudarsko društvo sv. Barbare praznovalo svoj zlati jubilej. Vsak član bo na to lahko ponosen. Žal pa ne bo ob tej lepi obletnici med nami več nikogar izmed ustanoviteljev društva. Zadnji izmed teh, zvest in delaven za društvo, dokler so mu moči to dopuščale, je bilo večletni blagajnik Henrik Kranjc, od katerega smo se za vselej poslovili letos 16. januarja. Umrli je star 87 let. Umrli je v bolnišnici. Še v zadnjih dneh je mislil na društvo in se želel srečati s predsednikom, a žal se mu ta želja ni izpolnila. Člani in prijatelji smo ga v lepem številu z društveno zastavo spremili na zadnji poti. Na grob smo mu v imenu društva položili venec in se poslovili od njega s toplo besedo.

Decembra lani smo se tudi poslovili od naše zveste dolgoletne članice 73-letne vdove Jožefe Goričan. Bila je trdna, zavedna Slovenka. Tako je čedalje manj Slovencev tu v Moselle.

Pa naj povem še kaj veselega. V ponedeljek 4. februarja letos sta praznovala naša člana Leopold in Amalija Budna zlato poroko. To je bila prva zlata poroka v našem društvu in smo seveda vsi na ta jubilej zelo ponosni, saj ga mnogi ne dočakajo. Društvo jima je poklonilo spominsko darilo. Želimo jima trdnega zdravja in še mnogo let skupnega življenja.

Naše društvo se je lani udeležilo več proslav obletnic francoskih društev. Kot prejšnja leta smo organizirali tudi skupinski izlet za člane. Z udobnim avtobusom smo obiskali Schwarzwald. Udeležili smo se tudi izseljenskega srečanja, ki je bilo lani v Freyming-Merlebachu ter proslave državnega praznika 29. novembra, ki jo je lani organiziralo društvo Jadran. Zadnja prireditev v preteklem letu je bil družinski večer. Čeprav je bilo zunaj ledeno mrzlo, se je prireditev udeležilo kar precej članov. Za večerjo so bili člani postreženi z okusnim golažem, vsaka družina je dobila tudi liter vina. Po želji so bili postreženi še z domačo potico in kavo, ki se je je malokdo odrekel. Vse to je za člane prispe-

valo društvo iz svoje blagajne. Za veselo razpoloženje je dobro poskrbel Fredi Vipotnik s svojimi muzikanti, tako da so bili zadovoljni mladi in starejši. Tudi upokojenci in vdove so prejeli skromna denarna darila. Meni pa je društvo poklonilo lepo diplomu za dvajsetletno vodstvo društva. Tega sem bil zelo vesel in ponosen, saj sem prvi pri tukajšnjih društvih, ki je bil tako počaščen. Srčno se zahvaljujem odboru, posebej še zvestemu blagajniku Danielu Tušarju, ki je prvi dal predlog za to priznanje, ki ga seveda nisem pričakoval. Pri društvih delam že od leta 1920. Doslej sem sodeloval pri petih društvih, tudi pri francoskih, kjer sem bil pri enem od teh izvoljen za drugega predsednika. A najbolj sem navezan na delo pri društvu sv. Barbara.

V nedeljo, 24. februarja, smo imeli občni zbor našega društva. Udeležba je bila zelo lepa. Z društvenim pozdravom sem odprl sestanek, zatem smo se v enominutni tišini spomnili lani umrlih članov. Poročilo tajnika in blagajnika je bilo soglasno sprejeto. Po kratki razpravi je sledila izvolitev novega odbora. Navzoči so bili soglasni, da tudi v letošnjem letu vodi delo društva lanski odbor, ki ga sestavljajo: Johan Pribošek, prvi predsednik, Anton Pribošek, drugi predsednik, Franci Kamin, prvi tajnik, Stanko Gošek, drugi tajnik, Daniel Tušar, prvi blagajnik, Matija Jerbič, drugi blagajnik. Namestniki: Rudi Bračun, Bruno Banovič, Stanko Djakulovič. Preglednika računov: Maks Kozole in Rudi Bračun.

Za letošnje leto smo dali v program več družabnih prireditev. Prva bo v maju, druga pa 14. julija ob francoskem državnem prazniku. Sklenili smo, da se naše društvo udeleži tretjega srečanja Slovencev, ki bo letos v Stuttgartu v Nemčiji. Konec novembra pa bomo spet priredili za člane in njihove družine naš priljubljeni družinski večer. Naše društvo prijazno vabi v svoje vrste nove člane. V članstvo se lahko vpišejo na naših sestankih ali pa pri katerem od naših odbornikov. Članarina ni visoka, le 15 frs letno, za vdove pa 8 frs.

Johan Pribošek

pred. društva sv. Barbare Jeanne d'Arc

Z avtobusom na počitnice v domovino

Lani so naši rojaki iz Merlebacha, člani društva Jadran, prvičrat pripotovali na tritedenske počitnice v Slovenijo z avtobusom. Takšno potovanje jih je vsestransko zadovoljilo, zato so pri društvu Jadran sklenili, da bodo letos spet organizirali za člane in njihove družine takšen počitniški izlet z avtobusom. Naše drage obiskovalce iz Francije, ki se pripeljejo z avtobusom, bomo letos pozdra-

vili na slovenskih tleh v soboto 6. julija. Vračali pa se bodo 28. julija. Na svidenje!

Uspešno gostovanje

Kjer žive in delajo naši ljudje, tam delujejo tudi naša društva, naše dramske skupine, glasbeni ansambli itd. Stevilna društva imajo za seboj dolgoletno tradicijo, tam, kjer so naše naselbine mlade, so pa tudi društva mlada. Zelo razveseljuje pa je, da se naša društva in naše kulturne skupine med seboj povežejo. Da drug drugemu pokažejo, kaj znajo in zmorejo. Tako je nedavno tudi dramska skupina SKUD Triglav iz Stuttgarta, ki je tam dosegla zelo lep uspeh s slovensko dramo Alojza Remca Užitkarji konec marca s to dramo gostovala pod okriljem društva Jadran v Freyming-Merlebachu. Prireditev je bila v rudniški dvorani. Po predstavi je bila družabna zabava, kjer je za dobro voljo pridno skrbel znani kvintet SKUD Triglav iz Stuttgarta. Obisk je bil lep in vsi zelo zadovoljni.

Pa na kratko omenimo še letni program slovenskega društva Jadran iz Freyming-Merlebacha: v soboto 27. aprila prirejajo družabno prireditev pod zanimivim naslovom Ples šmarnic v rudniški dvorani, 1. junija imajo v načrtu za člane in družine dvodnevni avtobusni izlet, 23. junija vrtno veselico, 26. junija bo društvo sodelovalo pri prazniku rož, od sobote 6. julija do 28. julija bodo na letnih počitnicah v Sloveniji. Po povratku bodo 7. septembra priredili banket za starejše člane; 19. oktobra imajo v načrtu vinsko trgatve (za pogrnenimi mizami, seveda), 4. decembra bodo proslavljali rudarski praznik sv. Barbare, 8. decembra prirede za društveni naraščaj miklavževanje, 22. decembra pa za člane in družine tradicionalni družinski večer. Kakor prejšnja leta bo društvo sodelovalo tudi na občinskih in državnih praznovanjih.

Bilo je prijetno v družbi veselih Slovenk

Kakor lani je naše društvo Triglav v Freyming-Merlebachu tudi letos organiziralo prireditev za dan žena. Povabili smo vse naše članice, ki so se v lepem številu odzvale. V uvodu je organizatorica prireditve Irena Poje zbrane pozdravila in jim čestitala k prazniku, zatem pa se je ob bogato obloženih mizah razvila prijetna zabava. Naš kvintet Triglav nam je do pozne noči igral same poskočne, pele in plesale smo. Bilo je res prijetno v družbi veselih Slovenk. Tudi letos so nekatere članice spekle potice in drugo pecivo. Odbor se vsem toplo zahvaljuje.

Mihelca Gjerek, tajnica

Čestitka ob jubileju

Slovensko rudarsko društvo sv. Barbara v Eisdenu praznuje 3. maja 45-letnico svojega obstoja. Iskreno čestitamo in jim želimo še več uspešnih obletnic. Uredništvo

Nov slovenski grob

Na posledicah silikoze je v nedeljo, 17. februarja, v bolnišnici v Lanakenu nepričakovano umrl dolgoletni član rudarskega društva sv. Barbare **Martin Rogovnik**. Doma je bil iz Cirkovec, kjer se je rodil 29. oktobra 1901. Naj mu bo lahka tuja zemlja. Njegovi vdovi in ostalim svojcem naše globoko sožalje.

Odbor društva sv. Barbare
Eisden

ZDA

Prosveta — obnovljena

Naši rojaki širom ameriških držav so se zelo razveselili, ko so zvedeli, da bo Prosveta po enomesečnem presledku, spet redno izhajala in to trikrat tedensko: v ponedeljek, torek in četrtek poleg redne sredine izdaje, ki je uradno glasilo organizacije SNPJ. Torej bo izhajala štirikrat tedensko. Kakor smo že poročali, je bil kmalu zatem, ko so naročniki zvedeli, da bo Prosveta zaradi deficita z novim letom prenehala izhajati, razen njene tedenske uradne izdaje kot glasilo SNPJ, v Clevelandu, kjer je največja slovenska naselbina, ustanovljen obrambni odbor za Prosveto pod vodstvom znane publicista Franka Česna. Namen tega odbora je bil, da najde pota in sredstva za nadaljnje izhajanje Prosvete. Po daljših razpravah in dveh izrednih sejah glavnega odbora SNPJ je bilo sklenjeno, da se dnevnik Prosveta obnovi. Seveda pa je za njeno nemoteno izhajanje potrebna široka akcija pomoči, v kateri morajo sodelovati društva in federacije SNPJ kakor tudi posamezniki. Gre za znižanje stroškov pri izhajanju lista. Treba je najti tudi nove možnosti, ki naj bi v bodoče listu zagotovile ustrezne stalne dohodke (razni oglasi, zvišanje števila naročnikov ipd.).

Akcija za pomoč Prosveti je naletela med društvi in posamezniki v ZDA na izreden odmev. Temu so dokaz tudi denarni prispevki. Večji zneski, od 10 dolarjev navzgor so navedeni v posebnem »Častnem seznamu podpirateljev dnevne Prosvete«. V sredo, 27. februarja, je Prosveta objavila drugi takšen častni seznam, ki je prispeval skupaj s prvim za Prosveto 4.181,49 dolarja. Zanimivo in razveseljivo je posebej to, da so med temi darovalci v lepem številu tudi mlaj-

ši člani, saj je federacija angleško poslujočih društev SNPJ med prvimi nakazala za Prosveto 500 dolarjev.

Tudi Ameriška domovina v težavah

Tudi slovenski ameriški dnevnik Ameriška domovina, ki je začel izhajati v Clevelandu pod naslovom Amerika leta 1908, pod sedanjim naslovom in kot dnevnik pa izhaja od februarja 1919, je z letošnjim marcem omejila število svojih tedenskih izdaj tako, da ob sredah ne bo izšla. Urednica in lastnica lista Mary Debevec piše, da so temu krivi: kriza električne energije, splošna podražitev ter predvsem zastoj pri dobavi časopisnega papirja.

Jubilejne proslave Jednote

Ob sedemdesetletnici Slovenske podporne jednote bodo letos mnoga njena društva počastila s posebnimi prireditvami. Prva takšna prireditev je bila v soboto 16. februarja, ko je v prostorih Slovenskega narodnega doma slavilo svojo in jednotino obletnico pionirsko društvo Naprej, št. 5 SNPJ s kulturnim programom, banketom in plesom. V nedeljo, 14. aprila, je imelo jubilejno slavlje društvo št. 518 SNPJ v Detroitu, v soboto 11. maja je slavilo društvo Sloga št. 14 SNPJ v Slovenskem domu v Waukeganu s pomladanskim festivalom. V nedeljo 19. maja bo praznovalo pionirsko društvo št. 6 SNPJ v Syganu, Pan., naslednjo soboto, 25. maja, pa pionirsko društvo Delavec št. 8 SNPJ v svojem domu v South Chicagu.

Umrla je znana društvena delavka

Dne 3. februarja je podlegla hudi bolezni znana društvena delavka iz Euclida, Ohio, Josephine Petričeva, stara 70 let. Po rodu je bila Ljubljanka, v ZDA pa se je izselila leta 1919. Mlada se je začela udeleževati v javnem življenju. Petnajst let je bila prizadevna tajnica krožka št. 2 Progresivnih Slovenk in trinajst let urednica slovenskega dela Glasa ADZ Our Voice, vrsto let je prizadevno delovala v glavnem odboru Ameriške dobrodelne zveze. Vse to pa je morala, čeprav nerada, zadnja leta pustiti, zaradi hude bolezni. Bila je toplo navezana na domovino, posebej na svojo rojstno Ljubljano, ki jo je nekajkrat obiskala. Plemenito ženo bomo ohranili v lepem spominu. Vsem njenim na tujem in doma iskreno sožalje! Uredništvo.

Letošnja mož in žena leta

V nedeljo 17. marca popoldne je bila v Slovenskem narodnem domu v Cleve-

landu lepa slovesnost, s katero so počastili zaslužne rojake, ki jih je federacija devetih clevelandskih slovenskih narodnih domov letos izbrala za moža oziroma ženo leta. Na slavnostnem banketu je bil proglašen od vseh slovenskih narodnih domov za moža leta okrajni sodnik George Voinovich, ki je med rojaki zelo priljubljen in spoštovan. Rad se udeležuje sej slovenskih društev in tudi pomaga in posreduje, če je to potrebno. Za letošnjo ženo leta pa je bila soglasno izvoljena dobro znana društvena delavka Cecilia Šubel. Pri Slovenskem društvenem domu na Recherjevi cesti so pa izvolili Johna Adamsa, ki je zelo aktiven pri tem domu, kjer od leta 1947 zavzema razna pomembna društvena mesta. Vsem izvoljenim tudi naše čestitke!

Avstralija

Želimo ohraniti naše običaje

V Wollongongu slovensko društvo Planica kar dobro napreduje. Naše prireditve, pa naj bodo to družabni večeri ali razstave, so vedno dobro obiskane. Kakor vidimo, naši ljudje vse raje prihajajo na slovenske prireditve. Mi pri društvu Planica pa smo si in si bomo prizadevali za ohranitev naših slovenskih običajev in naše kulture. S temi našimi prizadevanji smo že mnogo naših ljudi, ki se prej niso dosti zanimali za te stvari, pritegnili v naš krog.

Nedavno smo imeli ponovno slovensko razstavo, tokrat tu v Daptu. Razstavili smo slovensko kmečko hišo iz 18. stoletja in dosegli izredno lep uspeh. Ponovno smo dokazali ne le tukajšnjim Slovincem temveč tudi prebivalcem drugih narodnosti, da smo kljub temu, da smo po številu majhen narod, bogati po svojem narodnem in kulturnem izročilu. Pridobili smo si veliko novih prijateljev tudi med domačini. Mnogi so še dolgo po razstavi spraševali: »Le kdo so ti Slovenci in od kod so prišli?« In morali smo jim razlagati, kje leži in kakšna je naša lepa Slovenija. Naj omenim, da smo tudi lani na mednarodni razstavi, ki se je je udeležilo osemnajst evropskih držav, prejeli za svojo slovensko kmečko izbo prvo nagrado s priznanjem za najlepši in najbolj originalni razstaveni objekt. Preteklo leto je bilo eno najbolj uspešnih za nas Slovence iz Wollongonga in okolice. Letošnjo razstavo pripravljamo v septembru. To pot bomo prikazali našo kmečko »črno« kuhinjo iz približno 17. stoletja, ki jo bomo uredili po starih slikah in drugih navodilih, katere smo prejeli iz domovine.

Zvonko Groznik, Wollongong

Zakaj tudi moja mladost ni lepa?

Pretresljive izpovedi otrok, katerih očetje in mame so v tujini

Kaj je mladost? Mladost je sreča, je brezskrbna radost, je smeh, je sončna pomlad. Tako vsaj menimo mi, ki se nam rožnata leta mladosti vračajo le še v spomin. Pravimo tudi, da imajo današnji otroci vsega na pretek, da je njihovo otroštvo poslano z rožicami, in če se pritožujejo, se samo zato, ker so se preobjedli belega kruha, ker imajo vsega preveč, ker sploh več ne vedo, kaj bi si še izmislili.

Ali jim je res tako lepo?

Na pobudo vzgojne revije »Otrok in družina« so učenci osmih razredov slovenskih šol pisali spise na témo: Sončne in senčne strani mojega otroštva. Ob prebiranju teh odkritosrčnih izpovedi doraščajočih otrok se nam razkrije, da je nekaterim res lepo. »Če je padal sneg ali dež in je bila megla, je zame sijalo sonce...« je pisalo v eni takih izpovedi. Mnogim pa je hudo. Nekateri otroci tudi danes še občutijo pomanjkanje, živijo brez toplega doma, med prepiri, v napetostih, ki jih povzroča alkohol; nekaterim je smrt že v otroških letih pobrala očeta, mater... Kar precej je tudi izpovedi vaših otrok, otrok katerih starši so odšli na delo za večjim kosom kruha, za boljším zaslužkom, zato, da bo njim in njihovim otrokom življenje lepše in lažje. Otroci so ostali sami v domovini, brez očeta,

brez matere, pri starih starših ali pri tujih ljudeh. Ali se kdaj vprašamo, kako je tem otrokom pri srcu? Pri-sluhnimo njihovim besedam, njihovim izpovedim!

Fanika iz Cerkelj ob Krki je napisala: »Ravno v šolo sem začela hoditi, ko mi je očka dal roko in odšel v Švico na delo. Sedaj sem že dosti večja in vedno pogosteje se spomnim nanj. Dostikrat bi mu rada kaj povedala, pa mi ni mogoče. Ko pride domov, ima veliko dela, zato zame in za najin pogovor nima dosti časa. Sedem k njemu, rada bi mu odprla svoje srce, toda on odhiti za delom. Res je, da mi prinese vse, za kar mu pišem, a to mi ne zadošča. Vsakokrat se razveselim, ko piše, da bo prišel na obisk. Saj je zame to največja sreča. Silno si želim, da ne bi šel več v Švico, čeprav skušam razumeti, zakaj odhaja v tujino. Vsako leto spet in spet upam, da se bliža dan, ko bo rekel, da ne gre več nazaj, da bo ostal doma. Potem bova skupaj reševala in rešila probleme, ki jih bova srečala na poti.«

Irena iz Šoštanja pogreša predvsem mamo:

»Z bratom živiva pri stari mami. Vsega imava na pretek. Samo tistega ne, kar bi najbolj potrebovala: MAMO. Že ko sva bila čisto majhna, sta oče in mati odšla na delo v Nemčijo. Spominjam se, ko sta se po 14-dnev-nem dopustu odpravljala nazaj v tu-

jino. Z mamo sva si segli v roke, se poljubili in spregovorili tistih nekaj poslovnih besed. Obema so solze zalile oči. Potem sva se razšli. V šolo sem prišla še vsa objokana. Sošolci so me spraševali: »Kaj ti je, Irena?« Le s težavo sem odgovorila, da je mama odšla nazaj v Nemčijo. Potem so se mi spet vlile solze. Saj nisem mogla prenesti tiste lepe besede »mama«. Večkrat zavidam otrokom, ki imajo starše doma. Čutim, za koliko lepih trenutkov sem prikrajšana. Vem, da tisti, ki imajo mamo doma, ne morejo razumeti, koliko pomeni mama. Če pa jo vidiš le trikrat, štirikrat na leto, ti pomeni veliko več. Vem, da bo zame najsrečnejši dan takrat, ko bom zaslišala njene besede: »Tako, zdaj bom za stalno ostala v domovini!«

Marija iz Turnišča pa je potožila:

»Ko sem bila še majhna, je oče odšel v tujino služiti kruh nam, ki smo ostali doma. Z mamo sva morali vse delati. Vsako jutro sem morala zgodaj vstati in iti na polje. Dostikrat sem jokala, kajti lepše bi bilo dalje spati, kakor delati...«

Tudi Mariji iz Bogojine je hudo; oče ji je umrl...

»Mama je v tujini. Z bratom sva pri starih starših. Imam lepe obleke in dovolj hrane, vendar sem žalostna. Ko slišim druge otroke, kako kličejo očeta in mater, me stisne pri srcu. Zakaj se tudi jaz ne morem nasloniti na mamino ramo, se ob njej nasmijati in razjokati? Zakaj moram vsak dan klicati le stare starše, teto, strica? Saj me imajo radi in jaz njih, a to ni ljubezen staršev. Koliko stvari nosim v srcu, ki bi jih rada zaupala staršem. Saj mi mama piše in jaz njej, a papirju ne morem zaupati. Ko nas mama obišče, je lepo, a skoraj nikoli nisva sami, včasih se mi zdi tuja. Ko pove, da se bo vrnila, se ne morem več pogovarjati...«

Kako hudo pa je šele tistim otrokom, ki sta jih oče ali mati za zmerom zapustila!

Preberite, kako pretresljivo je napisala Breda iz Ribnice:

»Čeprav sem stara šele štirinajst let, sem doživela že marsikaj hudega. Najhujši udarec pa je bil ta, ko nas je zapustil oče. Takrat sem bila še majhna, zato se ga zelo malo spominjam. Z drugimi otroki sem se igrala in v igri sem pozabila na vse. Vendar mi je nekaj manjkalo, ker me ni več poklical k sebi in me gugal na kolnih. Vprašala sem mamo, kje je očka. Odgovorila je, da se bo kmalu vrnil in da je šel služiti denar. Ta »kmalu« pa se je zavlekel v leta in leta. Očeta ni bilo nazaj.

Pod našo hišo je v gozdu veliko fazanov. Sosedov oče je lovec in ko se je pod večer vrnil domov, sta mu na hrbtu visela dva fazana. Trije otroci so se zgrnili okrog njega in veselo poskakovali. Še danes čutim, kot bi me zarezalo z nožem. Umaknila sem se v hišo in nemo gledala skozi okno. Tudi pri nas smo trije otroci, a brez očeta... Od očeta prav do današnjega dne nismo prejeli nobenega pisma.»

»Moja rana mladost ni bila lepa,« je potožila Vesna iz Prebolda. »Ko sem se rodila, me mati sploh ni hotela videti. Starši so se ločili in ostala sem očetu. Ko sem bila stara dve leti, me je oče dal v rejo drugim ljudem. Imela sem srečo. Rejnike imam res dobre. Toda ko je oče opazil, da me imajo ti ljudje res radi, je izkoristil priložnost in odšel v Nemčijo. Zanj skoraj ne vem. Večkrat sem mu pisala, toda odgovora od njega ni. Mame nisem poznala. Ko sem bila stara dvanajst let, sem šla k teti in jo prosila za mamin naslov. Tudi mama živi v Nemčiji in je poročena. Pisala sem ji, da bi jo rada poznala in da naj mi piše in pošlje sliko, da bi jo vsaj tako videla. Res mi je takoj odgovorila in poslala sliko. Ko je prišla na dopust, je prišla pome in smo se z bratom odpeljali malo naokrog.

Toliko bi bilo še pisati! Kaj lepega od svojih staršev res ne morem pričakovati in napisati. Odšli so iskat vsak svojo srečo, če so jo le lahko našli? Morda jih peče vest, če jo sploh imajo, da je na svetu otrok, na katerega se skoraj ne spomnijo več.« Tudi Darinka iz Ptuja je brez očeta. Napisala je:

»Moj oče živi v Nemčiji in ima družino. Vedno sem si goreče želela, da bi ga videla. Pred dvema letoma se mi je želja uresničila. Bilo mi je že enajst let, ko sem ga prvič srečala. Nisem se ga razveselila. Ne vem, zakaj. Mogoče zato, ker mi je bil čisto tuj. Mogoče zato, ker ni prišel prej, da bi me videl, spoznal in da bi jaz videla in spoznala njega.«

Vesna iz Bogojine je bila še čisto majhna, ko jo je zapustila mama. S preprostimi besedami je razkrila svojo veliko žalost:

»Ne spominjam se svoje mame. Včasih se zaprem v svojo sobo in premišljam: 'Oh, ko bi prišla moja mama, takoj bi odšla z njo. Toda kakšna mama je to? Je brez srca, da me je zapustila? Ni nikoli v skrbeh zame?' Ko bom zaslužila, jo bom poiskala. Samo od daleč bi jo rada videla. Če bo govorila z mano, ji bom povedala, koliko sem pretrpela; če

me ne bo hotela poznati, jo bom morala pozabiti...«

Kako čisto drugače, veselo zvenijo besede otrok, ki so dočakali očetovo, materino vrnitev!

Anica iz Turnišča je napisala:

»Oče je moral v tujino, da prisluži denar za novo hišo. Bilo mi je zelo hudo ob njegovem odhodu. Toda morala sem se potolažiti, kajti »pot življenja je trda in neizprosna in ne vpraša, koga kaj zaboli, če se mu napravi žulj na nogah«. Ta žulj se je zacelil — oče se je spet vrnil med nas!«

Cilka iz Grada je morala, ko je mama odšla v Avstrijo, že kot majhna delica delati kot odrasel človek.

»Toda zdaj sem srečna,« se je pohvalila. »Mama je doma. Zdaj lahko mirno spim in pred šolo me nihče ne priganja k delu. Zdaj mi je dobro in mamici sem zelo hvaležna. Vem, da bom srečna, dokler bom lahko ob njej, zato želim, da bi to trajalo čim dalj časa.«

Kako lepo je Andreja iz Domžal opisala očetovo vrnitev iz tujine!

»Če me spomin ne vara, je bilo sredi poletja. S staro mamo sva odšli na polje kot vse druge dni. Proti poldnev, ko je sonce najbolj pripekalo, sva odšli domov, da bi pripravili kosilo. Stara mama me je prosila, naj grem še po krompir. Ob pogledu na cesto pa sem zagledala očija, ki mi je prihajal naproti. Od zmedenosti mi je padel loncec iz rok. Vsa solzna sem mu planila v naročje. Bila sem ga zelo vesela, saj ga nisem videla že šest mesecev. Še nekaj časa sem od sreče jokala, očija pa se sploh nisem mogla

nagledati. Vzel me je v naročje in mi zašepetal: »Veš, Andrejka, nekaj ti bom povedal. Nič več ne bom šel delat v tujino!« Od veselja sem skakala kot ponorela. Potem sem očku, ki je bil zame kot pravljичno bitje, pokazala žrebička, ki mi je bil dotlej v veselje.«

— o —

To je le drobec iz kupa spisov otrok, ki jim je sončno otroštvo zatemnilo bivanje staršev v tujini. Mnogo je še takih in podobnih izpovedi, vse so odkritosrčne, resnične in pretresljive, vse bi bile vredne objave, a žal za vse ni prostora. Naj za konec prepišemo le še veselo izpoved, ki jo je napisala Zdenka iz Maribora.

»Najraje se spominjam srečnega dne, ko sem se vrnila iz tujine spet v svojo domovino, ki je nisem videla celo leto. Nihče si ne more misliti, koliko čudnih občutkov imaš, ko prestopiš mejo, ko se zaveš, da si spet v svoji domovini in ko lahko vidiš vse tisto, kar si drugje pogrešal. Strah in sreča se mešata v človeku. Sreča je biti doma. Prelepo je, ko hodiš spet po domačih ulicah ter lahko pozdraviš svoje najdražje. Takrat bi bila najraje vsem stisnila roko, jih objela, jim povedala, da sem se vrnila srečno domov, ker drugje sreče zame ni. Takrat bi najraje zavpila: »Veselite se z menoj! Spet sem doma!« Toda verjetno me ne bi nihče razumel, ki ni že sam občutil kaj podobnega.«

Obe fotografiji sta delo Milenka Pegana

Prodajajo česar ni moč prodati

»Ljubezen« za denar! Spremlja nas od nekdaj, živi in se razvija povsod tam, kjer so ljudje. V grških, indijskih in drugih templjih je bila »ljubezen« v službi verskih ritualov — svečenice so se nudile svečenikom in drugim vernikom, kot da opravljajo del svete službe!

Grške hetere, japonske gejše, še vedno trajajoča navada, da na pacifiških otokih preganjajo neplodne ženske v gozd na milost in nemilost vsakega moškega, zgovorno pričajo o starosti in splošni prisotnosti te stare »obrti ljubezni«.

Prostitucije ne moremo razložiti le kot moralen ali pa samo družbeno-ekonomski in končno kot psihološki problem, v bistvu zajema številne značilnosti našega življenja. Ne glede na strokovne razlage prostitucije, vsi vemo, da je to erotično-seksualna aktivnost ženske, ki pričakuje in tudi dobi plačilo za to, česar se v bistvu ne more prodajati. Ob tem pa ne smemo zanemariti dejstva, da so številne ženske, ki postavljajo ceno nečemu, kar je brez cene (s psihološkega stališča imamo polno pravico do te trditve), potem nam je vsem bolj jasna veličina problema kupovanja in prodaje ljubezni. Torej ljubezen ne prodajajo le dekleta »z ulic«, ampak tudi številne dobro situirane ženske, ki se poročijo z bolj bogatim moškim brez ču-

stev in z edinim namenom povečati svoje bogastvo. Potrditev takšne oblike skupnosti moškega in ženske pred zakonom samo lajša vest in zmanjšuje še preostali občutek krivde.

Prodaje ljubezni ni brez kupcev. Moški kot kupec ljubezni, za katerega je značilno, da z lahkoto loči povsem nagonski — biološki del združitve od drugih oblik ljubezni in vzajemne vdanosti, prostitucijo v bistvu omogoča in podpira. Moški lahko poteši nagonске potrebe brez občutka krivde in težjih psihičnih motenj. Nasprotno marsikateri moški raje poteši nagonsko potrebo po seksualni združitvi z žensko, ki jo plača, ker se boji čustev ljubezni pa tudi odgovornosti, ki jo le-ta terja od partnerjev.

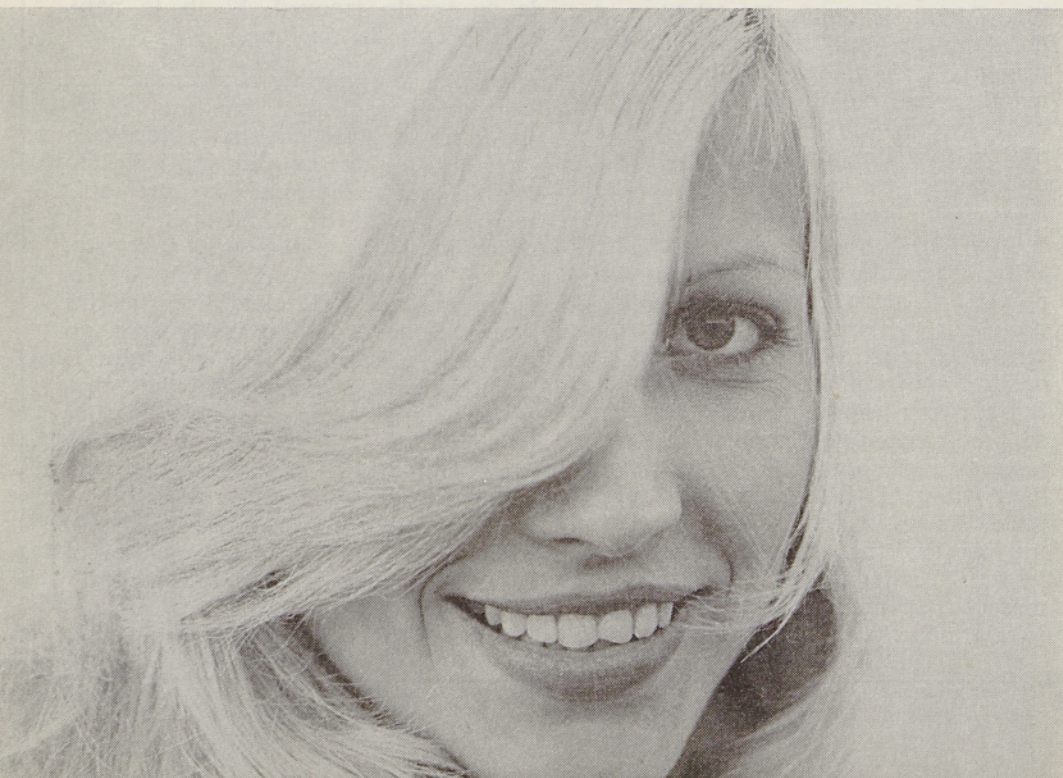
Pri presojanju in obsojanju prostitucije navadno krivimo le ženske (verjetno zato, ker so moralne norme gradili moški — ene za svoje žene in hčerke, druge za ostale ženske!), vendar tudi moški, ki pogosto obiskujejo prostitutke, zaslužijo enako obsodbo. Saj sta tisti, ki drži vrečo, in tisti, ki jo polni, vendar enako kriva!

Kadar se pogovarjamo o vzrokih prostitucije, navadno trdimo, da je v prvi vrsti sredstvo zadovoljevanja materialnih, seksualnih potreb ženske in izraz njene moralne izprijetosti.

»Doma nas je bilo deset otrok,« piše naša rojakinja iz Nemčije. »Neštetokrat sem s solzami v očeh gledala druge otroke, ki so lahko jedli beli kruh. Oče pijanec je mater neusmiljeno tepel. Če ne bi zaradi pijančevanja zanemarjal dela na kmetiji, bi verjetno drugače živeli. Sredstev za šolanje ni bilo. Takoj, ko sem bila sposobna, sem odšla, zapustila domače ognjišče in odšla v mesto. V želji, da ne bi nadaljevala življenja v revščini, katero sem si dobro zapomnila, sem zašla tudi na pota prostitucije. Zdaj sem že nekaj časa tu v tujini. Nobenega pomanjkanja ne čutim, le včasih, včasih me morijo različne misli in se čutim kriva...«

Toda niso razlogi le v revščini. Kajti bralka iz tujine je tudi pisala: »Spoznala sva se prek časopisov. Ko sva se prvič srečala, me je osvojil. Nekaj časa sva si dopisovala. Vedno me je nestrpno vabil, da naj čimprej pridem, da se bova kar tukaj (v tujini) poročila. Odlasla sem, dvomila in vendar sem odšla za njim. Ob dvomih, ki so se porajali, sem se tolažila, da se lahko vrnem, če mi ne bo všeč. V začetku je bil z menoj dober. Toda, čez čas me je začel zmerjati. Toda kljub temu sem ga pregovarjala, da se poroči. Izgovori so se vrstili, od denarja, ki ga ni, do ne vem kakšnih trditvev in celo do tega, da se morava bolje spoznati. Hkrati me je začel nagovarjati, da naj tudi sama prispevam k izboljšanju materialnih razmer. V najino sobo, kjer sva stanovala, je začel voditi tuje ljudi in jih puščati same z menoj. Tako se je začela moja pot. In še danes ne vem, kako naj se rešim? Vse to počnem v globokem upanju, da bom zbrala zadosti denarja, da se bova lahko res poročila!«

Izkušnje naše bralke in številnih drugih prostitutk nam kažejo, da pogosto za samo žensko ni pomemben denar, ki ga dobi za svoje usluge. Levji delež so pobrali drugi, včasih so to bili svečeniki v templjih, danes so to zvodniki v obliki ljubimcev ali pa mož. To pa hkrati pomeni, da pasivnih odločitev za prostituciranje ni malo. Včasih jo zahtevajo celo starši (mati zvodnica ali prostitutka), včasih ljubimci, ki želijo živeti na račun deklet in si jih v te namene podredijo tudi erotično.

Vendar pa odločitev ali izbira poti do prostitucije ne moremo razložiti le s pomanjkanjem materialnih pogojev, ampak moramo upoštevati tudi osebnostne značilnosti deklet. Stopnja inteligentnosti, prejšnji socialni položaj ali razmere, materialni pogoji, kulturna zrelost in poklicna usposobljenost so zaviralni ali pa pospešujoči dejavniki, ki usmerjajo žensko v prostitucijo. Številne strokovne ugotovitve po svetu kažejo, da poklicna prostitutka ni le moralno ampak pogosto tudi duševno izprijena. Navadno ji primanjkuje čut za svojo osebno vrednost — vrednost človeka, ustrezen odnos do družbe in dela. Različni strokovnjaki poudarjajo številne značilnosti prostitutk od lenobe, ničemerja, neodgovornosti, razsipništva, neurejenosti in psihične nezrelosti; enotni pa so si v trditvi, da nimajo zadosti seksa! V bistvu, zaradi svoje otročje nezrelosti prostitutka uporablja svoje spolne organe kot sredstvo za uresničevanje neseksualnih ciljev, da nadoknadi svoje psihične primanjkljaje — osebno izkrivljenost.

Ženskam, ki nikoli niso imele svoje resnične osebnosti, pa je okrilje tujine kot plašč, ki skriva vdajanje prostituciji in ki hkrati skriva občutek manjvrednosti, krivde, kar pa še bolj zmanjša vrednost osebnosti. Ni težko prodati, česar ne cenimo!

V velikem mestu...

Velikokrat sem že prijala za pero, da bi napisala nekaj vrstic v Rodno grudo. Največkrat je bilo to v trenutkih, ko nas je obiskala nova številka revije in ko sem prebrala dopise in zgodbe drugih ljudi, ki živijo v tujini.

Grenkoba in spomini na dom so trenutno minili in jaz sem pero spet odložila, zakaj bala sem se, da bi kaj napisala preveč odkrito in s tem koga prizadela.

Ko sem bila še v domovini, sem dopisovala v različne časopise in revije. To dopisovanje je bilo iz zabave in ljubezni do pisanja. Vzrok današnjega pisma pa je drugačen, enaka pa je le ljubezen do pisanja in tople slovenske besede.

Pred nekaj tedni nas je obiskala velika žalost, kar me je privedlo do poguma, da vam pišem. Lahko bi pričela tako, kot se običajno pričenjajo pravljice.

V velikem mestu, v daljni deželi sta živela očka in mamica, ki sta imela dve hčerki. Živeli so lepo in veselo življenje, kakor drugi ljudje. Tudi oni so poznali vse strani življenja, dobre in slabe, vesele in žalostne. A dolgo niso vedeli za žalost, saj so imeli drug drugega, bili so družina in to je bila njihova sreča. V hišo pa je na tihem prišla bolezen.

Niti najlepší zimski dan ni imel moči, da bi odvzel žalostno misel neštetim srcem, ki so pogrešali dragega moža, očeta, brata in prijatelja. Stanko Mikec je ležal v bolnišnici. Ko se je vrnil domov, se jih je veliko razveselilo v upanju, da bo ozdravel. A usoda ni izbirala in po nekaj tednih smo Stanka izgubili.

Bolečina je bila nepopisna toliko bolj, ker je bil Stanko med vsemi zelo priljubljen. Star je bil 36 let in zapustil je ženo Albino in dve hčerki — Cynthia, 9 let, in Rosemarie, 5 let. Zapustil je tudi sestro Ivanko in brata Francija z družinama, strica in teto, veliko sorodnikov in prijateljev tukaj v Chicagu, v domovini pa drago mamo, sestro, tri brate z družinami in ostale sorodnike.

V Chicagu je prišel leta 1956 in tu si je našel ženo ter si ustvaril lep dom. Zdaj je moral leči pod ameriško prst. Zakaj je usoda izbrala prav njega, tega ne moremo vedeti. Doma je bil iz Mokronoga na Dolenjskem.

Ob koncu bi rada pozdravila moje starše, Petra in Urško Plankar iz Virštanja pri Podčetrtku, moževo mamo Ženi Mikec v Mokronogu, vse brate in sestre in vse prijatelje.

**Vida in Frank Mikec s Frankiejem
Chicago, Ill., ZDA**

Za naš lepi slovenski jezik

Rodna gruda nam je tudi tukaj vedno zelo dobrodošla in težko čakamo njene prihode vsak mesec. Veže nas z drago domovino in s svojci. Poleg zanimivih in veselih stvari pa nam prinaša tudi žalostne novice. Tako smo zvedeli za prezigodnjo smrt Jožeta Šifrerja, odličnega pevca Fantov iz Praprotna, ki pojo s Slakovim ansamblom. Skoraj dih nama je z možem zastal, ko sva prebrala to žalostno vest. Ob Slakovem gostovanju tukaj sta dva dneva z Janezom prebivala v našem domu. Takrat sva spoznala, kako dober človek je bil Jože. Kar nekako vzljubila sva ga in to ne samo zaradi njegovega zlatega glasu, temveč tudi zaradi njegovega možatega vedenja. Zelo rada bi zvedela kaj več o njegovi toliko prezgodnji smrti. To bi želeli vedeti tudi drugi, ki so ga spoznali.

Naj še malo podaljšam to svoje pismo, ko sem že pri pisanju. Pred kratkim sem brala v Rodni grudi dopis slovenske žene poročene z Nemcem, ki piše, da ji je težko vpričo moža z otroki slovensko govoriti, ker on tega jezika ne razume. Draga mati, prav rada vam verjamem, da vam je težko, če bi bil mož temu nasproten. Če pa je sporazumen, kaj je potem preprostejšega, kakor da govorite z otroki slovensko? Tako bi pač storila vsaka mati, ki ji je nekaj na tem, da tudi otroci govorijo in znajo ceniti besedo njenega rodu in domovine. Tu v Belgiji smo Slovenci zelo ponosni na

vzorno družino I. Kodeha. On je po rodu Slovenec, žena je pa Valežanka in niti besedice ne razume slovensko. Imata sina in hčerko, ki sta izvrstna glasbenika. Koliko jezikov govore, mi ni znano, vem pa, da jim je slovenski jezik prvi. Ali ni to lepo? Če se je že oče potrudil, da je naučil otroke slovenskega jezika, ali bi ne bilo sramotno za matere, ki bi jim morala biti v resnici dolžnost, da prenesejo na svoje otroke to, kar so najbolj dragocenega prejele od svojih mater — domačo besedo. Naj povem še to. Imam zeta, ki ni Slovenec. Ko smo bili na dopustu pri naših domačih v Sloveniji, so bili vsi prepričani, da jih ne bo razumel in so začeli lomiti nemščino. On pa se je nasmejal in rekel: Kar po slovensko govorimo, se bomo bolje razumeli! Verjemite mi, da sem bila ponosna nanj.

**Tončka in Ivan Trkaj
Eisden**

Hvala za lepo pismo. Želimo, da bi vaša iskrena beseda, namenjena našim materam na tujem, našla odprta srca. Na vašo željo vam sporočamo nekaj podrobnosti o smrti Jožeta Šifrerja, ki je bil »zlati glas« v kvintetu Fantov iz Praprotna, pevcev v Slakovem ansamblu. Petintridesetletni pevec se je smrtno ponesrečil ponoči 16. januarja, ko se je s svojim avtomobilom vračal iz Škofje Loke v Praprotno. Vozil je zelo hitro in zato ga je na ovinku pri vasi Vešter zaneslo v nasproti vozeči avtobus. Pri trčenju je bil tako hudo ranjen, da je med prevozom v zdravstveni dom umrl. Hudo ranjen je bil tudi njegov sopotnik. Zapušča ženo in petletno hčerkico. Z njegovo smrtjo je, razumljivo, hudo prizadet tudi ansambel Lojzeta Slaka.

Iščem brata

Iščem svojega brata Mirka Langerholca, roj. 1917, iz Planine pri Rakeku. Po vojni se je za njim izgubila vsaka sled, zdaj pa sem slišala, da ima neke v Sydneyu v Avstraliji brivnico s 4 pomočniki. Če bi kdo vedel zanj ali ga poznal, naj mi sporoči na spodnji naslov. Če pa to sam bere, naj se takoj javi svoji sestri.

Mari Šetina
»Naš dom« Zbilje 20, 61215 Medvode
Slovenija, Jugoslavija

Za delom

Foto: Milenko Pegan

V predmestju stoji tipična moderna tovarna, katere ogromen neonski napis je videti daleč naokoli. Vrt okoli tovarne je skrbno negovan in iz grmov sili na dan prvo rumeno cvetje. Cela slika se spaja v harmonično celoto. In če bi človek ne slišal ropota iz notranjosti, bi mislil, da stoji pred kakšnim učnim zavodom. Ampak mikavnost in romantika te mine takoj, ko vstopiš v sprejemno pisarno. Pri dolgi mizi sedi več bivših vojakov, mornarjev in nekaj starejših ljudi, ki izpolnjujejo prošnje za delo. Ko vstopim, se kot na povelje vsi naenkrat ozrejo name, nato zopet nadaljujejo s pisanjem. Zdi se mi kot šolarji, ki pišejo svoje naloge. Nekaterim gre pisanje hitro izpod rok, medtem ko je drugim roka okorna in misel počasna. Med premišljevanjem grizejo svinčnike in gledajo nekam v daljavo.

Dolga je vrsta vprašanj na polah. Nekatera so pametna in dosledna, a druga bedasta in nesmiselna. Na primer: h kateri organizaciji spadate? Ste komunist, bundovec ali fašist? Lahko si mislimo, da ne bo noben član prizadetih organizacij iskreno odgovoril na ta vprašanja, sicer bi izgubil vsako upanje na delo in tudi z oblastjo lahko pride navzkriž.

Sledi vprašanje: Dekliško ime vaše matere? Premišljujem, v kakšni zvezi je to z iskanjem dela, pa mi ne pride nič logičnega v glavo. Končno se zadovoljim z mislijo, da imajo gospodje tovarnarji pač svoje muhe, ki so nam navadnim zemljanom nerazumljive. Podobnih vprašanj je še več, pa jih ne bom navajal. Vrnimo se raje k ljudem.

V pisarno stopi postaran in zgaran možak. Hoja mu je težka in okorna. Ker je obilne postave, se pri vsakem koraku močno zaziblje, kar mu povzroča neprilike. Po potezah na obrazu in po obnašanju takoj ugotoviš, da je tujec. Ko si nas je vse po vrsti radovedno ogledal, stopi pred uradnika, ki je pravkar odložil telefonsko slušalko in reče v polomljeni angleščini: »Mister, jaz moram pustiti delo v vaši tovarni. Včeraj je bil moj zadnji dan.«

»Helo, John! Kako ti gre?« ga vpraša zaspani uradnik in mu seže v roko. »Ali sem prav slišal? Delo boš pustil? Zakaj?«

»Saj to je tisto — zakaj? Bolan sem, bolan. Ne morem več stati na nogah. V sklepih me zbada, kot bi me rezal z nožem. Zdravnik je rekel, da imam kostni revmatizem in kaj vem še vse. Nekaj mi je, ker ne morem spati. Rekel mi je, naj grem na sonce v Arizono. Hm, reči je lahko, ampak storiti je drugo. S čim se bom preživel? Nimam drugega kot bajto, pa še ta rebra kaže.«

»Res smola, John. I am sorry. Čakaj, da pokličem tvojega delovodja, mogoče bo on kaj ukrenil.« In že je zavrtel številko na telefonskem aparatu.

Kmalu je prišel delovodja. John je zopet ponovil svojo povest in na koncu še ponižno pristavil: »Mislil sem, če bi mi dali kakšno sedeče delo, potem bi že kako.«

Delovodja je navidezno prizadeto poslušal njegovo tarzanje, končno pa je dejal: »Impossible, John. Obžalujem. Sedečega dela sploh nimam več. Sicer boš pa že kako shajal. Bil si dober delavec; yes, very good man. No, po tolikih letih si tudi potreben počitka. Kaj hočemo, človek se zradi kot stroj. Je že tako na svetu. Želim ti vso srečo v bodočnosti.« Delovodja mu strese roko, nato pa odide po svojem poslu.

John gleda za njim, dokler ne zapre vrat, nato zamrmra nekaj nerazumljivega in gre po svoje orodje. Mladi vojni veterani, katerih se je medtem nabralo že nad dvajset, gledajo za njim z mešanimi občutki. Nekateri so brezskrbni; polni upanja v bodočnost, a drugi najbrž predvidevajo v starem Johnu svojo usodo.

Tisto dopoldne so dobili delo le trije močni in zdravi vojni veterani. Vse ostale je uradnik odslovil z lepimi frazami in zagotovilom, da bodo prej ali slej vsi dobili delo. Vsakemu posebej je trdil, da je družba silno ponosna na njihove patriotske zasluge.

»Družba si prizadeva dobiti čimveč naročil, ampak konkurenca je ostra. Poleg tega pa tudi stavke ovirajo pro-

dukcijo. Pravkar je unija prisilila družbo na sedemnajst-centno povišanje plače na uro. Kaj bo sledilo iz tega, nihče ne ve.« Tako jim je pridigal uradnik.

K okencu pristopi starček, očitno Jugoslovčan. Že ves čas sem ga opazoval, ko je stal ponižno v kotu pri vratih. Mislil si je pač, da vpričo mladih, močnih in zdravih ljudi, nima skoraj nobene možnosti, da bi dobil delo. Ampak vzlic temu je čakal, da se bo morda zgodil čudež. Uradnik ga pogleda in se od začudenja nasmehne. Ne da bi čakal na vprašanje, počasi odkima z glavo. Mogoče se mu je zbudilo sočutje do starega moža, zato se prične nerodno opravičevati, da pometalcev zaenkrat ne potrebujejo in mu kar iz navade ponudi prazno polo, da jo izpolni.

»Saj rad primem za vsako delo. Močan sem še. Za delo se ne ustrašim marsikaterega mladega,« reče starček.

»Vem to Daddy, a jaz ne odločam. Vaša leta... res nerodno. I am sorry.« In že poseže po spisani poli, ki mu jo nekdo moli pod nos. Ni se več zmenil za starca in prišel je izpraševati naslednjega prosilca. Starček počasi prepogne prazno polo in jo vtakne v žep. Ozre se še enkrat po navzočih, kot bi hotel reči: »Mladiči, tudi vas še čakajo stara leta. Ampak kdo ve, kakšen bo tedaj svet.« Nato se počasi obrne in odide.

Ura na steni se pomika proti dvanajsti. Uradnik namigne, da prihaja čas obeda. Godrnjaje odhajajo deloiskalci iz pisarne. Jezijo se nad povojnimi razmerami. Na misel jim prihajajo prizori, ko so odhajali na vojno za demokracijo. Obljubili so jim zlate gradove, ko porazijo nacizem in fašizem.

Vrnili so se ovenčani s slavo in odlikovanji, ampak o zlatih gradovih ni duha ne sluha. Mnogi so pustili svoje ude in zdravje v lisičjih luknjah in sedaj tavajo brez upanja za delom. Vojni dobičkarji so pozabili na svoje lepe obljube in bivše vojake prepustili svoji usodi.

Na cestnem pločniku se mi je pridružil eden izmed omenjenih skupine in pravi: »This is terrible. Niti en dan še nisem delal, odkar je končana vojna.«

»Torej nisi bil v armadi?«

»Ne, imam jih namreč že osemintrideset na grbi in tudi rahlega zdravja sem. Med vojno sem delal pri razvpiti družbi Jack & Heintz, nakar sem bil z drugimi vred odpuščjen. Tisto vpitje o solastništvu je čisto navadna raca.«

»Pravijo, da ste dobro zaslužili?«

»To je res, ampak dvanajsturno delo je na meni pustilo posledice. Z ženo sva imela že nekaj denarja prihranjenega za deževne dni. Sanjala sva o prijazni hišici in domačem ognjišču; pa je usoda odločila drugače. Kupček je izginil v globokem zdravnikovem žepu. No, sedaj tavam že osem mesecev za delom kot pastir za izgubljenimi ovčami.«

»Pa ga še nisi dobil?«

»Ne rečem, da ne. Enkrat sem ga dobil, pa kakšnega. Pomisli; ponudili so mi celih 75 centov na uro za skrajno nezdravo in težko delo. Svinjarija! In s tem naj preživim ženo in tri otroke? — Ampak nekaj bo treba storiti,« reče po krajšem pomisleku.

»Kaj vendar tarnaš; mlad človek kot ti?«

»Je še dosti mlajših. Poglej vojne veterane. Saj ne rečem, da niso upravičeni do zaslužka. Svoja življenja so stavili na kocko in prenašali vsa trpljenja vojne. Toda, kaj bo z nami. Ali nismo tudi mi ljudje? Vsak ima pravico do življenja. In kje je tistih šestdeset milijonov služb, o katerih so nam pravili med vojno? Stara pesem. Sicer pa itak že govorijo o novi vojni. Sleparji! So long!«

Moj novi znanec je sedel v star avto in se odpeljal neznanokam.

ZASTAVA

novi kreditni pogoji od 10. aprila dalje

	Tip	Maloprodajna cena
— družinski kredit 20.000 din		
— ZASTAVA 101 — 30.000 din na osebo	Z-101	50.037,10 dobava takoj
— 10 % popusta za devize	Z-1300	46.671,25 dobava takoj
— rabljene avtomobile vzamemo v račun	Z-1300 LUX	49.603,25 dobava takoj
— dobava takoj	Z-1500 FAMILIARE	57.936,25 dobava takoj
— Prodajna mreža: LJUBLJANA MARIBOR CELJE — AVTOMOTOR KOPER KRANJ KRŠKO	Z-750	27.731,60
	VAZ-2101	52.758,75
	VAZ-2102 FAMILIARE	58.726,60
	VAZ-2103 SPECIAL	63.485,20

INFORMACIJE PRI

slovenija
avto

Dane Zajc

BOBNAR ČIV

Tisti dan je glasno bral
bobnar Čiv po Vrabčjem Dolu:

»Vse, kar leze in leti,
mora hitro v šolo.
Vsi, ki ste se izvalili
letošnjo pomlad
in že perje ste dobili
in imate kljun rumen,
kdor že sam po vejah skače,
kdor že črve sam lovi,
kdor že trga perutnice,
v šolo brž naj poleti.
Tam te učitelj nauči,
hitro, če si bistre glave,
kaj je ena, dva in tri
in kaj vrabčje so postave.
Kaj je krt in kaj je miš,
koga se je treba bati,
kje zastonj proso dobiš;
kaj je metla, kaj strašilo,
kaj je A in kaj je O,
da peruti maček nima,

in ker nima jih, zato
vrabci se ga ne bojimo.
Da bi pes lahko bil lev
(pa naj še tako jezi se),
če po levje bi rjovel,
če bi zrasel in zredil se;
da bi vol lahko bil slon,
če bi zrasel mu še rilec
in da zebra bil bi konj,
pa mu manjkajo le lise.
Vse to v šoli na kostanju,
kdor bo priden, se nauči
in spomladi za nagrado,
če ga sova ne ulovi,
tisto češnje za livado
polno češenj v last dobi.

Cvetko Zagorski

ČRNA OVCA

Na planini se je pasel trop ovac.
Vse so bile bele, le ena je bila črna.
Ko so bele ovce to opazile, so jo začele zrivati iz svoje srede in jo zmerjati: »Stran pojdi, ti ne spadaš med nas!« Črna ovca se je branila. Ko pa je sprevidela, da nič ne pomaga, se je brez besede umaknila, saj bi jo drugače bele ovce še pomendrale.

Tavala je in tavala in se med skalami komaj preživljala. Vzdihovala je, pa kaj, ko je nihče ni slišal. Višje gor so bile zmeraj bolj puste in ostre skale, spodaj prepovedana planina.

In ko je tako še kar naprej tavala, se je znašla nekega večera na majhni, živo zeleni jasi. Od vseh strani so jo obdajale visoke skale in izpod ene izmed skal je vrvel bister izvir. Črna ovca se je najedla tečne, še nedotaknjene gorske trave in se napila bistre, sladke studenčnice.

Oddahnila se je: »Pa sem le našla svoj mali pašnik in svoj mali studenček. Pa še na varnem sem tu za visokimi skalami.« In je po dolgem času mirno zaspala.

Ko se je zbudila, je presenečena ugotovila, da ima njena gorska jasa čudovito lego: z nje je videla neznansko daleč — na vzhodu do najvišjih planin, kjer niti poleti ne skopni sneg, in na zahodu do modrega morja...

Zdaj črni ovci ni bilo več žal, da se je odrgala od črede. Od daleč je opazovala svoje nekdanje tovarišice, kako so se prerivale in izrivale druga drugo; kako so psi ovčarji lajali nanje in jih gnali na kup; kako so pastirji odbirali med njimi najbolj tolste in jih gnali neznano kam.

Srečna ovca resda ni bila, takole sama visoko med skalami, toda od tod se je vsaj lahko razgledovala daleč po svetu in je videla marsikaj, česar one tam spodaj niso videle; smukala je najslajšo planinsko travo in pila vodo iz najčistejšega izvira.

Ljudska

INDIJA KOROMANDIJA

V žlici kašo kuhajo,
s sirom hiše belijo,
s pogačo jih pokrijejo
in s skuto jih omečejo.

Lily Novy

V GOZD POJDITE

V gozd pojdite, otročiči,
zdaj dehti vam najžlahtneje!
Drevje še ne meče sence,
sonce gleda mu skoz veje.

V gozd pojdite, otročiči,
zdaj vam samo zdravje daje,
zdaj je trava najsočnejša,
ptice zdaj pojo najslaje.

V gozd pojdite, gozd že čaka,
»Kje ste?« vpraša cvet ob poti.
Mile sape k vam hitijo,
potok teče vam naproti.

V gozd pojdite ter napijte
se moči na krasnem kraju!
Naj telo in duh vam znova
oživi v zelenem raju!

Zakaj ravno jaz?

— Zakaj ravno jaz, reče Helena o mra-ku, ko ji oče naroči, da naj pospravi grablje v klet. — Zakaj jih ne nese sam? Zakaj ravno jaz? Zakaj ravno jaz? Zakaj ravno jaz? sprašuje Helena vsak čas.

— Vsak mora nekaj delati, reče mama.

— Dela pa naj tisto, kar zmore in zna.

— Vsi znate prinesiti stol, nesti grablje v klet in prinesiti nož za regrat, reče Helena. Ne samo jaz.

— To je res, reče mama. — Ali pa znaš ti napraviti ptičnico, zamesti potico in voziti kolo?

— Ne znam, reče Helena.

— Kaj bi bilo, ko bi ti očka včeraj, ko si ga prosila, naj ti napravi ptičnico, rekel, »zakaj jo moram napraviti ravno jaz«.

Helena molči.

— Nič takega ti ni rekel, kar brž ti jo je napravil in zdaj imaš lepo ptičnico, reče mama.

— Dedek bi lahko spravil grablje v klet, reče Helena.

— Kaj bi bilo, ko bi ti dedek vsakokrat, ko te pelje s kolesom, rekel, »zakaj naj te peljem ravno jaz«. Helena spet molči in mama reče:

— Nič takega ti ni rekel dedek in prav rad te pelje s kolesom.

— Pa ti, ali si ne bi mogla sama prinesiti noža, reče Helena in že kar ve, da bo zmagala mama.

— Ko si za praznike zaželim potice, ali sem že kdaj rekla »zakaj naj bi jo zamesila ravno jaz?«

Helena se razveseli in se stisne k mami.

— Ali bomo imeli tudi letos potico?

— Seveda jo bomo imeli, veliko orehovo potico. Jaz bom pripravila testo, ti pa boš zmlela orehe. Boš?

— Oh, kako rada!

— Zakaj bi ravno Helena mlela orehe? se oglasi dedek. — To je moje delo.

— Vsak naj dela tisto, kar zna in zmore, reče mama. — In Helena že zna orehe mleti.

Pri tem je ostalo. Mama je potico dobro napolnila z orehi, ki jih je zmlela Helena. Potica je vsem dobro teknila.

Po prazniku pa je oče rekel: — Kdo bo popel potko od vrtnih vrat do hiše? Steza je zelo zaraščena.

— Tisti, ki to zna in zmore, reče mama.

— Mislim, da bi jo lahko Helena.

— Zakaj ravno Helena? reče stara mama. — Premajhna je še, to je moje delo.

— Nisem premajhna, ne, hitro odvrne Helena. — Oplela jo bom.

Ostalo je pri tem. Ko je stezico oplela, so prišli gostje na obisk. Strici in tete. Na klopici je bilo premalo prostora za vse. — Helena, prinesi še dva stola, reče mama. Helene pa že ni več. Odhitela je v hišo in zdaj se vrača z dvema stoloma.

— Kaj, to je vaša Helena? rečejo tete. — Saj že vse dela! Glejte, glejte, kako je pridna.

— Pri nas dela vsak tisto, kar zna in zmore, reče Helena ponosno in postavi stole h klopici. — Sedite, povabi goste. Potem so sedli, jedli piškote in pili kavo.

Tete so hvalile Heleno, mama pa je od zadovoljstva pomežiknila hčerki. — Kar pojdi se igrati, Helena, je rekla.

Ko so se gostje poslovili, je bilo treba pospraviti skodelice z mize. Kdo je to storil? Kdo drug kakor Helena!

In tako Helena vsak dan več zna in zmore.

Krožek mladih dopisnikov

VESELO SMO PUSTOVALI

V nedeljo 24. februarja smo imeli otroci slovenskih šol pustovanje v Ausstellungshal-le v Sindelfingnu. Ker je dvorana zelo velika, so z nami pustovali tudi nemški otroci. Slovenski učenci iz Sindelfingna smo tudi zaplesali pustni ples in vsa dvorana nam je ploskala. Najlepše maske so bile tudi nagrajene. Jaz sem bila oblečena v pajaca, ki sem vam ga tudi narisala.

Jelka Kranjc

Jaz sem bil na pustovanju oblečen v klovna. Imel sem majico z belimi in oranžnimi črtami, široke kratke hlače in velike čevlje. Nekaterim so bili ti čevlji še posebej všeč. Vsi so se nam smejali. Nanoreli in naskali smo se, da smo prišli vsi utrujeni domov.

Bojan Črnčec
Sindelfingen

Letošnjega pustovanja ne bom pozabila, saj se nisem imela še nikoli tako lepo. Otroci smo bili vsi maskirani. Tudi nekateri odrasli so bili pustno oblečeni. Slovenski otroci smo tudi zaplesali. Potem pa smo bili pogoščeni s čokolado, hrenovko in kokto. Muzikantje so igrali samo za nas otroke do sedme ure zvečer. Bili so Slovenci iz Maribora.

Erika Spreitzer
Sindelfingen

Na pustno nedeljo sem bila s starši in bratcem na otroškem pustovanju v Sindelfingnu. Bilo je zelo veselo. Oblečena sem bila kot srčna dama. Moja obleka je bila pol bela in pol rdeča, posuta s srčki. Na glavi sem imela klobuček, obuta sem bila pa v bele škorenjce. Moj bratec pa je bil kavboj. Plesali smo in se veselili. Bilo nas je veliko slovenskih otrok.

Miriam Rehek
Böblingen

Jelka Kranjc iz Sindelfingna je takole narisala sebe kot maškaro

Risba Bojana Črnčeca iz Sindelfingna

Dan žena v Aalenu

Tudi tukaj v Aalenu smo učenci slovenske šole pripravili našim materam za dan žena lep program. Zbrali smo se v gostilni Wilhelmshöhe v Aalenu in ob šestih začeli s predstavo. Mamice so prišle v velikem številu. Tudi očetje so prišli zraven. Nekateri so bili zelo ponosni na svoje otroke, ki so peli in recitirali. Seveda smo bili tudi otroci tega veseli.

Dušan Smej, Aalen

NEKEGA VEČERA JE PA POTRKALO

Moja mama ni zelo velika. Ima kostanjeve lase in dobre rjave oči. Zelo mlada se je poročila in kmalu potem dobila mene. Čez leto in pol smo pa dobili še bratca. Štiri leta sem imela, ko me je mamica nekoč vprašala, če lahko gre z očkom v Nemčijo. Premajhna sem bila, da bi razumela, kaj se pravi biti brez mame, pa sem dejala, da nimam nič proti.

Potem je prišel tisti dan, ko je mama mene in bratca odpeljala k stari mami in staremu atu in povedala, da se bosta z očitom odpeljala v Nemčijo. Hudo nama je bilo z bratcem, čeprav imava starega ata in mamo rada. Pred odhodom sem mamo vprašala, kdaj se bosta spet vrnila. Odgovorila je, da kmalu.

Potem sva z bratom vsak dan stala zunaj in dolgo čakala in gledala po cesti, da bi zagledala mamo in očita. Pa sva čakala zastoj. In potem nisva čakala več, saj je že toliko časa minilo, da sva z bratom kar nehala misliti na vrnitev mame in očita.

Nekega večera, ko sem že hotela v posteljo, pa je zunaj potrkalo. Ustrašila sem se, potem pa tako razveselila, da sem kar zajokala. Saj je zunaj stala najina draga mama.

Povedala je, da bo ostala pri nama, ker je rodila sestrico. Oči se je sam vrnil v Nemčijo. Bilo je lepo. Vsi smo bili zelo veseli. A oči je bil v Nemčiji tako sam. Veliko smo mislili nanj pa tudi on na nas. Potem pa je prispelo njegovo pismo z vabilom, da vsi skupaj pridemo k njemu v Nemčijo. Veseli smo bili, saj spadamo skupaj in smo ena družina.

Marija Knavs
Klein Wildbad 1

v Benečiji in Lombardiji, od leta 1868 pa avstrijske znamke za njihove pošte v Turčiji. Pisma so, dokler se še niso uporabljale znamke, žigosali z Lloydovim žigom, potem pa s poštnim žigom ANTIVARI. Ta avstrijska pošta v Baru je prenehala, ko je leta 1878 Bar pripadel Črni gori. Zaradi vključitve v mednarodni poštni promet je Črna gora sklenila z Avstroogrsko 25. maja 1871 posebno poštno pogodbo, ki je začela veljati 1. maja 1874, ko je bila na Cetinju odprta prva črnogorska pošta.

Na prvih črnogorskih znamkah je lik kneza Nikola. Prva serija je imela sedem znamk. Tiskane so bile na Dunaju. Osnutek za ti priložnostni znamki je delo likovnika Andreja Milenkovića, natisnil pa jih je beograjski zavod za izdelavo bankovcev v dvobarvnem ofsetu in enobarvnem globokem tisku v polah po devet znamk. Znamki sta podolgovati in veliki $30 \times 37,5$ mm, brez belega roba pa $26 \times 33,5$ mm, zobčani grebenasto $13 \frac{1}{2}$. Za 25. marec napovedani priložnostni znamki za otvoritev prve zemeljske satelitske postaje v Jugoslaviji nista izšli in sta odloženi za nedoločen čas.

Od 15. do 17. marca so bili v Planici na veliki smučarski skakalnici mednarodni smuški poleti. Udeležilo se jih je 35 tekmovalcev iz 11 držav. Na poštni izpostavi v Planici so v tem času žigosali pošiljke s posebnim priložnostnim poštnim žigom. Prav tako so v Ljubljani uporabljali poseben priložnostni poštni žig za svetovno hokejsko prvenstvo v skupini B od 21. do 29. marca letos.

Za svetovno nogometno prvenstvo bo ali bodo najbrž izdane posebne priložnostne znamke, in sicer 13. junija, ko bo naše moštvo igralo z uradnim svetovnim prvakom, moštvom Brazilije, in s tem začelo to nogometno olimpiado.

Grafologija

Vas mučijo duševni problemi ter ne veste kako in kam? Včasih že delno pomaga, če se komu zaupate in se z njim pogovorite. Še bolje je, če se z vašimi problemi obrnete na strokovnjaka grafologa, ki vam na podlagi znanstvene analize vašega rokopisa lahko pove, kaj delate napak in kaj morate storiti, da se boste izognili nadaljnjim problemom. Pišite mi z navedbo vaše starosti in poklica. Odgovoril vam bom v najkrajšem času.

Dipl. grafolog, Franc UDOVIČ
807 INGOLSTADT
Postfach 2901
DEUTSCHLAND

Spominski koledar maj 1974

1. 5. Mednarodni delavski praznik proglašen leta 1889 na prvem kongresu druge internacionale
2. 5. 1945 so enote četrte armade in devetega korpusa NOV Jugoslavije zaključile tridnevne ogorčene boje za osvoboditev Trsta
3. 5. 1929 je bilo v Eisden v Belgiji ustanovljeno slovensko rudarsko društvo sv. Barbare
5. 5. 1945 je bila v Ajdovščini sestavljena prva narodna vlada Slovenije, ki jo je vodil Boris Kidrič
9. 5. 1945 je bila osvobodjena Ljubljana, ki je bila skozi vsa vojna leta srce narodnoosvobodilnega boja
10. 5. 1876 je bil na Vrhniki rojen Ivan Cankar, slovenski pisatelj. Umrli je 11. decembra 1918 v Ljubljani
11. 5. 1971 je bil XII. jubilejni občni zbor ob 20-letnici Slovenske izseljenske matice
12. 5. 1935 je bilo ustanovljeno Slovensko podporno društvo v Villa Devotto v Buenos Airesu
16. 5. 1871 je bil v Bistri pri Vrhniki rojen arhitekt John Jager, graditelj ameriškega vele mesta Minneapolisa. Umrli je 31. oktobra 1959
21. 5. 1942 so italijanski okupatorji ustrelili v Gramozni jami v Ljubljani organizacijskega sekretarja CK KP Slovenije Toneta Tomšiča
21. 5. 1911 je bil ustanovljen v Pittsburghu slovenski pevski zbor France Prešeren
25. 5. je rojstni dan predsednika Jugoslavije Josipa Broza-Tita, ki ga jugoslovanski narodi praznujemo kot praznik mladosti
28. 5. 1641 je bil rojen v Ljubljani zgodovinar Janez Vajkard Valvasor, ki je izdal znamenito Slavo vojvodine Kranjske
28. 5. 1971 je bil v Sydneyu v Avstraliji ustanovljen slovenski klub Triglav
29. 5. 1830 je bil rojen v Mengšu pri Kamniku slovenski pisatelj Janez Trdina

Stoletnica prvih črnogorskih znamk

Prve črnogorske poštne znamke so izšle 1. maja 1874, ko je bila odprta prva črnogorska pošta v Cetinju. Za to spominsko stoletnico sta 11. marca letos izšli dve priložnostni poštni znamki, in sicer za 80 par in 6 dinarjev. Celih serij je 200.000. Na obeh priložnostnih znamkah sta znamki iz prve njihove serije pred sto leti. Na prvi znamki za 80 par je prva znamka iz prve serije, in sicer za 2 novčiča, na drugi znamki za 6 din pa je zadnja znamka iz prve serije, in sicer za 25 novčičev.

Prva pošta na ozemlju Črne gore je bila avstrijska pošta iz leta 1854 v Baru, ki je bil tedaj še pod Turčijo. Poslovala je v sklopu Avstrijskega Lloydja, ladijske pomorske družbe, ki je imela v Baru svojo poslovalnico. Poštšina se je na tej pošti do 1. junija 1864 plačevala v gotovini, od tega dne pa so se uporabljale najprej avstrijske znamke za pošte

Draga moja mama

Prosim vas, da objavite pismo moji mami Maria Kriste, 6 Tounton Street Sunshine, 3020 Victoria, Australia; nekaj časa sva si redno dopisovali, po nekem mojem pismu pa je mama prenehala z odgovori. Večkrat sem ji pisala, odgovora pa ni bilo. Rada bi, da bi morda kdo drug od bralcev Rodne grude vplival nanjo, da bi mi le odpisala.

»Draga moja mama! Leta, meseci, tedni so minili v upanju, da se mi vendarle oglasiš. Še vedno nisem izgubila upanja. Vem, mama, da si živa in zdrava. Ko sva si dopisovali, mama, sem bila še otrok, zdaj pa sem zrelo dekle in um se mi je zbistril. Premišljevala sem o vsem, kar prej nisem razumela, danes pa vem in te imam resnično rada, čeprav sva daleč narazen.

Draga mama, oprosti mi za vse bolečine, ki sem ti jih prizadejala. Rada bi, da bi bili spet prijateljici in da bi mi pisala. Oprosti mi, rada te imam.«

Dragica Gašparič
Delovno varstveni zavod
Ponikve, 61312 Videm-Dobrepolje

Čestitka

Anton Rihtar iz Fontane, Calif., doma iz Vrhovelj pri Domžalah, praznuje 29. maja svoj 83. rojstni dan. Prisrčna voščila in najboljše želje mu pošiljajo nečaki in nečakinje iz domovine, ki jih je lani obiskal po 64 letih življenja v Ameriki. Voščilom se pridružujemo tudi mi!

Predstavljamo slovenske narodno zabavne ansamble

Ansambel »Dobri znanci«

Ansambel Dobri znanci je 16. aprila odpotoval na večtedensko turnejo po Kanadi in Severni Ameriki. Pred odhodom sem se pogovarjal z njimi, da bi za bralce Rodne grude povedali kaj več o svoji skupini.

Ansambel Dobri znanci deluje v slovenski narodno-zabavni glasbi že skoraj 20 let — ustanovljen je bil leta 1955 — in upam si trditi, da skoraj ni Slovenca, ki ne bi vsaj enkrat slišal njihove skladbe. Skupina je ena izmed redkih zares kvalitetnih in ena izmed najbolj priljubljenih ansamblov narodno-zabavne glasbe. Povsem razumljivo je, da se je struktura zasedbe v tem obdobju močno in pogostokrat spremenila. V zadnjem času, tega je že dobrih 5 let, nastopajo v skupini: Franc Žibret — harmonika, Jože Žitnik — trobenta, Konrad Rijavec — klarinet, saksofon, Branko Škruba — bas in pozavna, Janez Lužar — kitara. Ansambel je na turnejo povabil tudi prvo damo slovenske popevke, Marjano Deržaj in priljubljenega pevca zabavne glasbe, Braca Korena. Če se še malo povrnem nazaj k instrumentalistom, naj povem, da so vsi člani glasbeno zelo izobraženi, saj so nekateri med njimi profesorji glasbe, drugi pa člani velikih orkestrrov. Harmonikaš, Franc Žibret, je pred nedavnim na nekakšnem svetovnem prvenstvu v igranju na harmoniko zasedel četrto mesto.

V zadnjih petih letih je ansambel izdal pet plošč, nekaj kaset in posnel celo vrsto arhivskih radijskih posnetkov. Vsako leto posnamejo eno ali dve televizijski oddaji. Za to turnejo so posneli ploščo in kaseto, na kateri prepevata tudi Marjana in Braco. Kaseta je že dokončana in jo bodo odnesli s seboj, plošča pa bo izšla ob njihovi vrnitvi.

Ansambel zelo veliko gostuje: bili so že v Avstriji, Nemčiji, Italiji, Nizozemski, vsako leto pa igrajo po mesec dni v Švici. V domovini skoraj ne mine kaka posebna prireditev, ne da bi oni igrali na njej. Leta 1971 so bili na festivalu narodno-zabavne glasbe v Števerjanu in so zasedli prvo mesto za najboljšo instrumentalno skladbo in njeno izvedbo. Nastopili so tudi na ptujskih festivalih. Njihove najboljše skladbe so: Šumijo, šumijo gozdovi domači, Tržiška, Zdravica, Domotožje, V dolino in druge. Skladbe komponira in aranžira Jože Žitnik, tekste zanje pa pišejo znani pisci besedil, kot npr.: Malavašič, Svetek, Stare. Dobri znanci so povabilo na turnejo z veseljem sprejeli, saj pravijo, da je to eno izmed največjih in najboljših priznanj njihovi glasbi. Upamo in skorajda prepričani smo, da je turneja uspela in pustila na naših rojakihi dober vtis.

Silvo Pust

Svetujemo vam za poleti

Morda nas bo prihajajoče poletje presenečalo tudi s hladnejšimi dnevi. Pripravimo našo garderobo tako, da bomo tudi takrat lahko brez skrbi in jeze hitro našli primerno oblačilo, v katerem se bomo ob vsakem dnevnem času in ob vsaki priložnosti pojavili, ne da bi se počutili nelagodno. Tako dopolnilo naši garderobi so lahke jopice, ki jih bomo s pridom nosile tako prek krila, obleke in hlač.

Prva skica predstavlja volneno jopico z velikim ovratnikom. Život je tesno oprijet, proti koncu pa se širi in se zaključuje s prišitim zavihkom. Ozki rokavi pokrivajo komolce in imajo prav tako ožji zavihhek. Jopa se zapenja z dvema gumboma. Letošnja moda narekuje izredno široke hlače, ki pa pristajajo le visokim in vitkim postavam. V pasu so ozke in se širijo prek bokov in dalje. Žepi so navadno všiti v bokih. Prek hlač lahko nosimo daljši bluzon. Dolžina rokavov sega do komolcev, kjer rokav krasi ozek našit trak iz materiala druge barve enako kot fazono in se nadaljuje okrog jopice. V životu je oprijeta in jo krasita dva velika našita žepa. Zapenja se lahko z gumbi ali pa jo prepasamo.

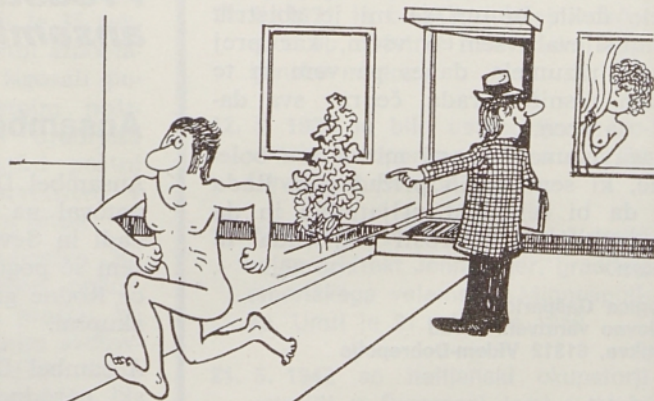
Tiste, ki ljubijo eleganco ob vsaki priložnosti, bodo ob hladnejših dnevih raje nosile bluzon prek krila. Model na skici ima večji okrogel ovratnik nad podaljšanim izrezom in se proti koncu zoži. Život je na ramenih podložen v gube, ki so zalikane in so ujete v pasu. Rokavi se širijo prek komolcev in se zaključijo s širokim zavihkom. Dolžino bluzona določimo sami po želji. Krilo je krojeno zvonasto in pokriva kolena.

V ŠVICI JE BERNŠKA KANTONŠKA UPRAVA ZAČASNO ZAŠČITILA UŽITNE POLŽE, KER SO ŽE SKORAJ POVSEM IZTREBLJENI.

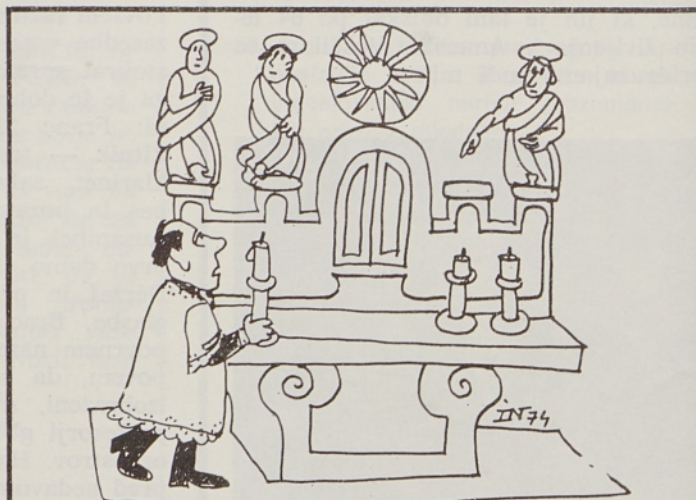

— V Jugoslaviji pa še niso zaščitili polžev. Dva sem našel v solati.

V AMERIKI SE JE POJAVIL TAKO IMENOVANI »GOLOTEK«, TO JE TAKŠEN NAČIN PROTESTIRANJA, PRI KATEREM SE MLADI PROTESTNIK SLEČE DO GOLEGA IN SE V HITREM TEKU POŽENE MED ZAČUDENIMI LJUDMI.

— Ti neumni svet! Ali veš, žena, da sem ravnokar videl nagega protestnika, ki je dirjal iz naše hiše!

— Oh, ponoči so nam svetnika ukradli! Zdaj bo pa hudič!

Če ste se preselili...

Če ste se preselili, izpolnite naslednji obrazec in ga v kuverti pošljite na naslov naše uprave: Rodna gruda, 61001 Ljubljana, Cankarjeva 1/II, p. p. 169

Ime in priimek: .....

Stari naslov: .....

Novi naslov: .....

Najuspešnejše Helidonove plošče

Založba Obzorja Maribor

 Helidon HELDON Tovarna gramofonskih plošč
Ljubljana
Slovenija, Made in Yugoslavia

LONG PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

1. Ansambel bratov Avsenik: Za tvoj praznik, Srebrne smučine	FLP 04-031/1-2 04-027
2. Ansambel L. Slaka: Glas harmonike	04-021/1-2
3. Ansambel bratov Avsenik: Zlati zvoki	04-020
4. Ansambel Lojzeta Slaka: Pod Gorjanci je otoček	04-023
5. Ansambel Mihe Dovžana: Dimnikar	04-029
6. Ansambel Jožeta Burnika: Obletnica poroke	04-033
7. Ansambel Richie Vadnal: Stara ljubezen	04-024
8. Ansambel Maksa Kumra: Na Vrhe	09-012
9. Slovenski oktet: S pesmijo okrog sveta	04-028
10. Stanka Kovačič: Moj fant pa ljubi drugo	

SINGLE PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

1. Ansambel Lojzeta Slaka: Sto obljub, sto želja	FSP 4-030
2. Ansambel Štirje kovači: Sosedovo dekle	4-029
3. Janko Ropret: Korakaj, korakaj	5-081
4. Majda Sepe: Vagabund	5-075
5. Marjetka Falk: Sama fanta našla si bom	5-073
6. Alfi Nipič: Povem vam, to ni prav	5-070
7. Mojca Pokrajculja	1-005
8. Erazem in potepuh	2-002
9. O junaškem kovaču	1-002
10. Kekčeva pesem	2-001

Opomba: Avsenikove plošče so zaradi prodane licence namenjene izključno za prodajo v Jugoslaviji.

Mali oglasi

Majhno posestvo, 8 km od Maribora proti Koroški, 3 ha gozda, 2 ha obdelovalne zemlje z vinogradom, **prodam** z inventarjem za 20.000,00 dinarjev. Hiša vseljiva.

Hanibal PISTOR
Partizanska 71
62000 MARIBOR, Slovenija
Jugoslavija

V **Brežicah** pri kolodvoru je na prodaj vseljiva hiša, primerna za večjo obrt. Informacije:

Marija CIZELJ
Prešernova 3
68270 KRŠKO

Prodam hišo s prvo ploščo, na sončni legi v Zagradu pri Celju, ter gradbeni material — vsa dokumentacija je preiskrbljena. Cena po dogovoru:

Vili KRAJNC
Zagrad 60
63000 CELJE
doma popoldne, telefon: (063) 26-060

Prodam **dve gradbeni parceli**. Eno z gradbenim dovoljenjem in dograjenimi kletmi, na prometnem kraju, primerno za vsako obrt ali podobno, v Moškanjcih pri Ptuj. Cena po dogovoru.

Ivan BESJAK
Bresnica 40
62273 PODGORCI

DRAGI ROJAKI!

Ob ponovnem obisku starega kraja vas pričakuje

HOTEL LEV

LJUBLJANA

vodeči hotel, moderen komfort, sobe s kopalnico, telefonom in radio-aparatom, dancing bar, plesna glasba, odlična kuhinja z veliko izbiro domačih in tujih specialitet — garaže in parkirni prostori

Pričakuje vas in pogostil vas bo po domače

HOTEL LEV LJUBLJANA, Vošnjakova 1
telefon 310-555, telex 31-350

Šolarji iz Podčetrtk in njihova zadruga »Mladi Obsoteljčan«

Nad podčetrtkom še vedno čepi stari grad

V sončnem kotičku ob dolini Sotle se je iz srednjega veka vse do danes ohranilo prijetno gnezdo čednih hišic, vas Podčetrtek, nad katerimi visoko na strmem pobočju med bukovimi gozdovi kraljuje rumeni grajski dvorec. V temni notranjosti živijo samo še spomini na težko preteklost tega kraja, ki so mu dolga stoletja vladali tuji gospodarji.

Zdaj je grad osamljen in brez moči, globoko pod njim pa se na vsakem koraku srečujemo z novim življenjem, ki mu otroci dajejo poseben mladostni čar. Že vrsto let gre dober glas o njihovi šoli po vsej Sloveniji. Vse pogosteje jo obiskujejo učenci in učitelji iz raznih krajev, ki so veliko bolj razviti kot Podčetrtek, da bi videli, kaj vse zmorejo narediti otroci poleg učenja v šoli, če imajo dobrega ravnatelja, kot je Jože Brilej, in učitelje, ki jim po napornih

urah učenja v šoli ni žal časa za delo z otroki.

Vse proste dejavnosti, v katere se lahko vključujejo učenci po svojih nagnjenjih in nadarjenosti, so že pred petnajstimi leti združili v šolski pionirski zadrugi Mladi Obsoteljčan. Od takrat do danes so naredili toliko, da zdaj ves kraj z okolico vred živi s svojo osnovno šolo v Podčetrtku.

Pred dvema leti so zgradili novo šolsko poslopje, ki je ponos vsega kraja. Ko so šolo slovesno odprli, so učenci pripravili za starše pravo presenečenje. Stari očanci in babice s temnimi prazničnimi rutami so rosnih oči strmeli v svoje potomce na odru šolske dvorane, po kateri so odmevali zvoki vesele glasbe in narodne pesmi. Veselili so se z mladimi plesalci ljudskih plesov in z igralci, ki so jih vedno znova spravljali

v smeh. Za skromne in delavne prebivalce Podčetrtk in okoliških zaselkov je bil ta dan velik praznik. Še dolgo potem, ko je že utihnilo veselo rajanje na odru šolske dvorane, so starši v spremstvu svojih otrok in učiteljev hodili iz učilnice v učilnico in občudovali sodobne učne pripomočke. Kmečki očetje so previdno stopali, da ne bi že prvi dan umazali svojega večletnega truda. Za novo šolo so namreč veliko prispevali iz svojih žepov, pomagali pa so tudi delati. Videti je bilo, kakor da ne morejo verjeti, da je vse to pripravljeno za njihove otroke. Šele pozno popoldne so se zadovoljni vračali na svoje domove.

Šolarji so v novi šoli dobili nove prostore za svoje dejavnosti, vendar večino svojega prostega časa preživijo v prostorih, ki so si jih uredili blizu šole. Obiskovalec je prav presenečen, česa se vse domislijo takile mali strokovnjaki. Šolski otroci imajo svojo banko, pošto, papirnico, radijsko in meteorološko postajo, cvetličarno, bife, živalski vrt, čebelnjak, svoj kos obdelovalne zemlje in veliko manjših stvari. Za vse to pa skrbijo sami. Ravnatelj Brilej in nekateri učitelji jim le svetujejo, kako je treba narediti to in ono, potem pa otroci delajo sami. Veselje jih je gledati v njihovi zagnanosti in ponosu, ki jim je zrasel ob vestnem delu in mnogih uspehih. Šolarji vedo, zakaj učitelji in učenci ter pedagogi iz Ljubljane in drugih krajev Slovenije tako radi prihajajo v Podčetrtek. Obiskovalcem radi pokažejo, kaj vse imajo in kako delajo. Učenec osmega razreda Marjan Založnik skrbi za dostavni avtomobil kombi in previdno šofira po vaški cesti. Kam dalje ne pelje, ker je še premlad, da bi lahko dobil vozniško dovoljenje. Učenec Poldi Alegro pa skrbi za živalski vrt. Njegovi obiskovalci se najraje ustavljajo pred kletko nočnega čuvaja — udomačenega lisjaka. Ob vhodu na vrt radovedneže motri iz svoje visoko nameščene kletke ostrogle da kanja, polhi se poskrijejo v gnezda, pisana družina ptičkov v velikih kletkah pa v veselem razpoloženju vseprek pozdravlja zamaknjene občudovalce.

Za živalskim vrtom se razteza prostran šolski vrt, ki je prava učilnica v naravi. Učencem osnovne šole v Podčetrtku ob takem bogastvu vrtnih rastlin, rož in vzorcev prsti, ki jo potrebujejo, res ni treba s palico zabijati v glavo znanja o naravi, kot so to počeli učitelji njihovih dedov. Tako šolarji mimogrede postanejo dobri biologi in vrtnarji. Na vrtu sta dva čedno urejena cvetličnjaka in prav lepo poslikan čebelnjak. Povsod si lahko preberemo napise, ki učence in priložnostne obiskovalce opozarjajo na rastline in druge stvari in reči, ki jih je mo-

goče videti v tej resnični pravljici, kot bi lahko imenovali vse, kar nas obdaja. Ravnatelj Jože Brilej z zadovoljstvom pove, da so šolarji kupili z denarjem, ki so ga iztržili od prodaje lončnic, kombi in ročno kosilnico s priključki, da laže obdelujejo svojo malo farmo. Lončnice so seveda sami vzgojili.

Mlade varčevalce, ki prihajajo na obisk v Podčetrtek, po navadi najbolj zanima šolska banka in hranilnica, ki deluje s šolsko pošto v hišici, ki so jo zgradili učenci sami. Po ovinkih smo zvedeli, da je v banki približno sedem milijonov starih dinarjev. Tako so verjetno ena izmed najmočnejših šolskih podružnic Ljubljanske banke v Sloveniji. V banki in pošti delajo upravnik in dve uslužbenki, vsi so šolarji. Uslužbenki upravljata tudi šolsko telefonsko centralo, računata pa kar na računskem stroju.

V stari hiši poleg pošte smo obiskali papirnico in bife. Povsod delajo šolarji. Delovni čas so si določili tako, da ne

Šolarji skrbijo za lasten čebelnjak

jih dolžnosti in radi delamo. Zato nam nič ni težko...»

Mnogi mladi ljudje, ki so že pred leti končali osnovno šolo v Podčetrtku in že obiskujejo srednje in visoke šole v Celju oziroma v Ljubljani, se vselej, kadar pridejo domov na obisk, oglasijo v šoli ali vsaj v pionirskem bifeju. Tu se počutijo, kot da so na vikendu, čeprav jih napisi po stenah in nad točilno mizo opozarjajo, da je kajenje in pitje alkoholnih pijač strup. Spominjajo se otroških let in veselih uric, ki so jih kot šolarji preživeli s svojimi vrstniki med Nova šola, pomaknjena v hrib, je tako združila zanimanja in veselje mladih in starih prebivalcev Podčetrтка. Vsem pomeni žarišče vsega koristnega in naprednega. To ni samo učenje in delo, zanima jih tudi kulturno delovanje. V prostorih nove šole urejajo majhno umetniško galerijo in narodopisni muzej. Učenci so že zbrali veliko starih predmetov, orodij in okrasov, ki pripovedujejo

o življenju njihovih prednikov. Ravnatelj Brilej pa ob tem že razmišlja, kako bodo v bližnji prihodnosti v Podčetrtku uredili velik etnografski muzej.

Otroci te šole prihajajo pretežno iz kmečkih družin, vendar se zelo zanimajo za tehniko. V delu šolskega hodnika imajo stalno razstavo svojih izdelkov. Njihov največji tehnični dosežek pa je pravcati robot, ki pri vходу v šolo opravlja dolžnosti vratarja. Obiskovalcu pove vse napotke, ki so mu potrebni pri iskanju ravnatelja in učiteljev. Ker je pač robot, ni vselej najbolj bistre glave, zato pa njegove nerodnosti nadomesti prijetna gostoljubnost učencev in učnega osebja.

V takšnem okolju torej mladi ljudje iz sončnega Podčetrтка zastavijo prve zanesljive korake v življenje in poneso s seboj nešteto lepih spominov, ki jih prijetno vežejo na domači kraj.

Rado Vouk

Med nastopom šolske folklorne skupine

trpi pouk. Vse svoje lokale odpirajo približno eno uro pred poukom, ob zvonjenju za začetek pouka pa jih zaprejo. Kdor ni pohitel in uredil svojih zadev pred poukom, lahko to stori po pouku, ko je spet ob določenih dnevih vse odprto.

Na koncu te ulice pionirskih oziroma šolskih lokalov je cvetličarna Marjetica. Mlada ovetličarka Brigita Šelear nam je ob obisku povedala, da je bilo treba veliko delati, preden so vse tako lepo uredili. »Marsikaj smo morali narediti tako rekoč iz nič,« je dejala in zadovoljno dodala: »Zdaj smo že vsi vajeni svo-

Šolski muzej ima vedno dovolj obiskovalcev

PRODAJAMO LOKALE

ob Celovški in Podutiški cesti v Šiški

Lokali so različnih velikosti in so uporabni za trgovino in male obrtne dejavnosti.

Vsi lokali imajo urejene dostope in parkirišča.

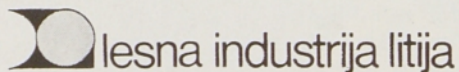
Informacije o vselitvi, cenah in drugih podatkih daje

STANDARD-INVEST

Ljubljana, Celovška c. 89

Telefon: 061 55-475 in 061 57-477

izdeluje:

PLEXIGLAS extr. plošče v različnih barvah in ornamentih ter svetlobna telesa za investicijsko in široko potrošnjo, plemenite furnirje, žagan les iglavcev in listavcev, decimiran les, stavbno pohištvo po načrtih priznanih projektantov, ploskovno masivno pohištvo-regali ter oblikovane izdelke iz plexiglasa.

NAŠA KVALITETA — VAŠE ZADOVOLJSTVO!

Dragi bralci!

Naročila za

Slovenski koledar

knjigo s stenskim koledarjem
in mesečno ilustrirano revijo

Rodna gruda

publikaciji za Slovence po svetu

sprejema SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
v Ljubljani in naši zastopniki po vsem svetu.

V ZDA boste koledar in revijo najhitreje prejeli od:

PROSVETA, SNPJ
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, Illinois 60632

TIVOLI ENTERPRISES, Inc.
6419 St. Clair Avenue
CLEVELAND, Ohio 44103
telefon: 431-5296

TONY'S POLKA VILLAGE
591 E. 185 St.
CLEVELAND, Ohio 44119

Ana KLUN
206 1 St.
PITTSBURGH, Pennsylvania 15215
telefon: 781-8984

Kristina PUGELY
3121 N 76th St.
MILWAUKEE, Wisconsin 53222

Frank L. TEKAUTZ
211 7th St. South West
CHISHOLM, Minnesota 55719

Če želite revijo in koledar od nas, odrežite naročilnico, prosimo, čitljivo izpolnite in pošljite na naš naslov.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
61001 LJUBLJANA, Cankarjeva 1/II., p. p. 169
SLOVENIJA — Jugoslavija

Naročam

SLOVENSKI KOLEDAR

za leto .....

RODNO GRUDO od .....
..... dalje

Pošiljajte mi na naslov: .....

.....
.....
.....

Sprememba naslova:

Ime in priimek: .....

Stari naslov: .....

Novi naslov: .....

.....
.....
.....

Naročajte pri Slovenski izseljenski matici

LONG PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

Ansambel Lojze Slak	GLAS NJEGOV V SPOMIN GLAS HARMONIKE POD GORJANCI JE OTOČEK VISOKO NAD OBLAKI TITANIC
Miha Dovžan	POT DO SRCA VETER VE ZA POTI DIMNIKAR, KI NOSI SREČO ZALJUBLJENI PAR MOJ OČE
Tone Kmetec	TA ŽLAHTNA VINSKA KAPLJICA $3 \times 3 = 9$ STARA DOMAČIJA ZVON NAŠ STARI PTUJ TEBI DRAGA
Zadovoljni Kranjci	MI SE 'MAMO RADI MED ROJAKI
Boris Kovačič Stanka Kovačič	MOJ FANT LJUBI DRUGO
Boris Kovačič, Stanka Kovačič, Rafko Irgolič	DOBER DAN SONCE NA VRHE POMLAD V GOZDU ODMEV S TRIGLAVA OTOČEK SREDI JEZERA
Maks Kumer	NA GOLTEH PESEM DOLINE
Bratov Avsenik	RODNI KRAJ OBLETNICA POROKE DOMOVINA
Štirje kovači	KATRCA SEDEM ROŽ S PESMIJO OKROG SVETA
Rudi Bardorfer Jože Burnik Franc Korbar Slovenski oktet	ZE ČRIČEK PREPEVA SLOVEN'C SLOVENCA VABI Iz slovenske glasbene zakladnice LP 03-001 Iz slovenske glasbene zakladnice FLP 03-004
Moški pevski zbor Slave Klavora, Maribor Komorni moški zbor Celje France in Tončka Marolt	PESEM O SVOBODI TA GLAŽEK JE PRAZEN V SOBOTO ZVEČER STARA LJUBEZEN
Partizanski invalidski pevski zbor Richie Vadnal	

SINGLE PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

Ansambel Miha Dovžan Burnik, Kraševac, Dovžan Burnik Jože Kovačič Stanka	ZALJUBLJEN SPREVODNIK ZA ROJSTNI DAN ZADNJA POLKA MATI KITARA MILI DOM V DALJNI KRAJ
Lojze Slak	NA VINSKEM SEJMU STO OBLJUB, STO ŽELJA KORAČNICA JULIJSKIH ALP JAZ SEM PA EN FRANC KOŠIR
Bratov Avsenik	ROŽA NEŽNA — Marija Vajda LJUBICA LAHKO NOČ KO SONCE GRE ZA GORO SPAT
Tone Kmetec	VSako JUTRO SLOVENIJA MOJA
Tone Žagar Ansambel Odmev	

Ropret Janko
Kobler Jože

Irgolič Rafko
Mancini Stane
Leskovar—Flisar
Pestner Oto
New swing quartet—Pestner
Šentjernejski oktet
Nipič Alfi

Slovenska popevka 72
Falk Marjetka
Pinterič Alenka
Srce
Erazem in potepuh
Srečno Kekec

LEPA KOT SEN
DAN, KI GA JE ZAMENJALA NOČ
SKRIL V SRCE SEM SOLZE SVOJE
SPOMIN NA MARJANO
LETIJO PTICE
SPOMINČICA
ŠE EN GVAŽEK
IMEL SEM JO RAD
NAJ, NAJ, NAJ
ŠENTJERNEJSKA
PRLEK
DOLFENK
VROČE HLAČKE - V PAJZLU VIZAVI
LJUBLJANSKI ZVON
MOŽ NAJ BO DOM
TETA IZ AMERIKE
GVENDOLINA
MRAVLJICA
Pesem iz filma Bratovščina sinjega
galeba

MAGNETOFONSKE KASETE

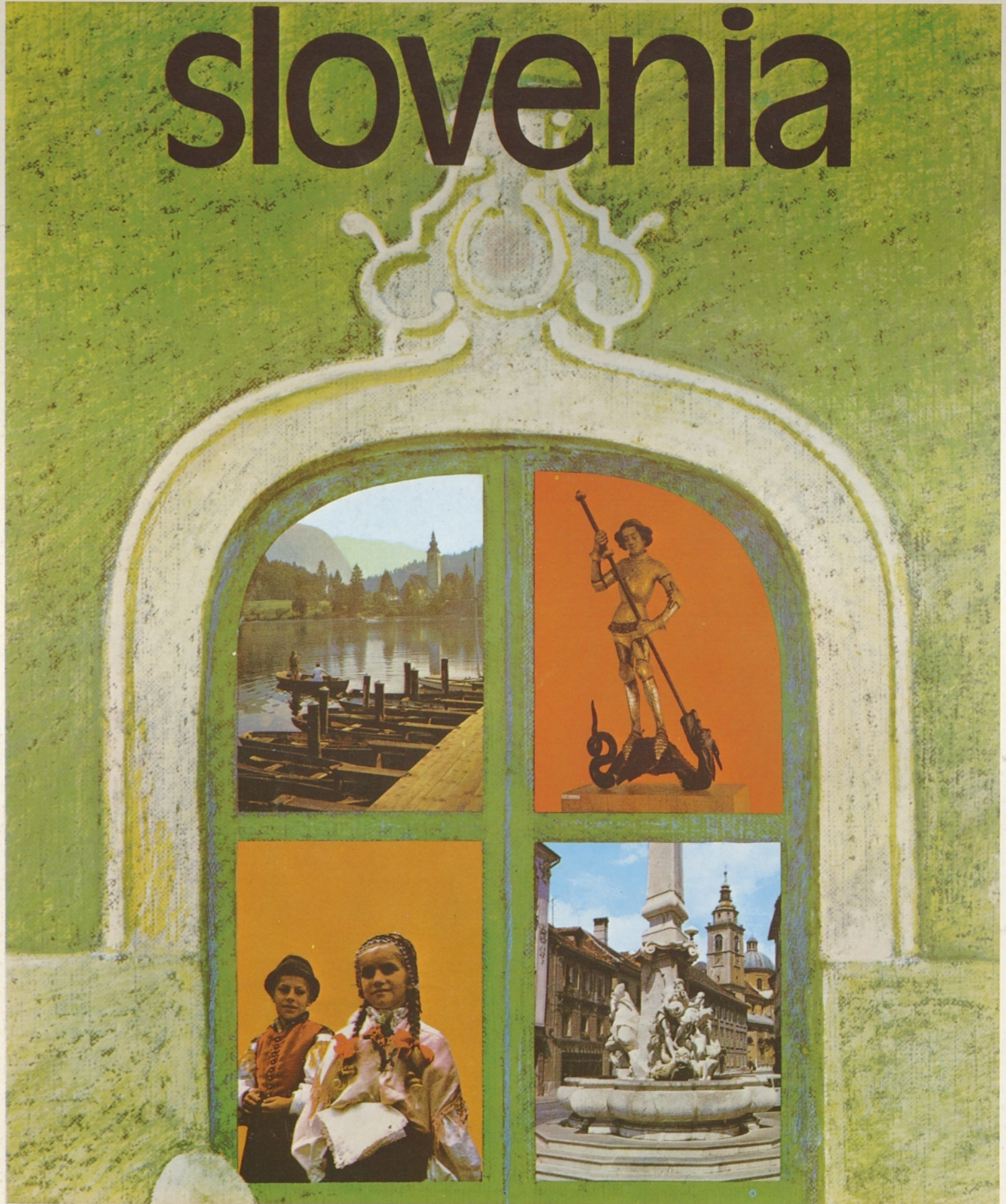
Ansambel Miha Dovžan	LOVCI PRETESNI ČEVELJČKI
Zadovoljni Kranjci	VRNITE SE PTICE MED ROJAKI
Lojze Slak	NAJ VRISK POVE VESELO NA RAJŽO KADAR SREČAM TE
Tone Kmetec	TA ŽLAHTNA VINSKA KAPLJICA LJUBICA LAHKO NOČ ŠTIRJE KOVAČI 033/2 ŠTIRJE KOVAČI 133/2
Stanka Kovačič Boris Kovačič	ZA TVOJ GOD MATI LEŽI VASICA ZA GORO SLOVENSKI OKTET FANTJE TREH DOLIN DOBRI ZNANCI IN SESTRE POTOČNIK OD VASI DO VASI I OD VASI DO VASI II ČEZ POLJA IN LIVADE PROTI VASI JAZ BI RAD RDEČIH ROŽ
Rudi Bardorfer — kvartet Zvonček	RODNI KRAJ
Janez Jeršinovec — planšarji	STARI PLANŠAR
Jože Kampič — kvartet DO Vili Petrič	PESMI SLOVENIJE ŠMENTANI GAŠPER SLOVENSKA POPEVKA 73 POLKE IN VALČKI ANSAMBEL IN VAŠKA GODBA MAKSA KUMRA
Tončke Maroltove	SLOVENSKE LJUDSKE PESMI BORIS FRANK S SVOJIMI KRANJCI
The Vadnals	TA GLAŽEK JE PRAZEN

OPERA GORENJSKI SLAVČEK dve stereo plošči
BARVNI DIA, ki prikazujejo lepote in zanimivosti Slovenije in Jugoslavije. Vsaka serija obsega približno 30 posnetkov in ima posebno knjižico s pojasnili k besedilu.

Naročila naslovite na:
SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
61001 LJUBLJANA, Cankarjeva 1/II
Slovenija, Jugoslavija

slovenia

Pravkar je izšla nova, edinstvena fotomonografija »Slovenija«, ki bo prav gotovo navdušila vsakega ljubitelja knjige in vse, ki želijo podrobno spoznati Slovenijo.

- Knjiga je tiskana v slovenskem, angleškem, nemškem in italijanskem jeziku.
- Fotomonografija Slovenija nudi bralcu številne podatke o ljudeh, krajih, načinu življenja in vsem tistem, kar je Slovenija danes in kar je bila v preteklosti.
- V knjigi je več kot 200 barvnih slik.
- Uvodni sestavek o Sloveniji in Slovencih je napisal znani slovenski književnik Primož Kozak.
- Format knjige je 23 × 28 cm. Cena je, 300,00 din ali enakovrednost v tuji valuti. Knjigo lahko naročite na naslov: Slovenska izseljenska matica, 61000 Ljubljana, Cankarjeva 1/II, Slovenija, Jugoslavija.